

53073

T. C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Temel İslam Bilimleri Bölümü
İslam Hukuku Anabilim Dalı

6 NUMARALI
ADANA ŞER'İYYE SİCİLİ
(H.1203/M.1788-H.1204/M.1789)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: *Prof. Dr. Zahit AKSU*

Hazırlayan: *Feyzi KAPLAN-9305*

MALATYA-1996

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
KISALTMALAR VE TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ	V
GİRİŞ	VI
ADANA'NIN KISA TARİHÇESİ	VII
6 NUMARALI ADANA ŞER'İYYE SİCİLİ	VIII
I. BÖLÜM	
A- ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN TARİFİ, MUHTEVASI, TUTULMASI VE EHEMMİYETİ	X
a) Mahdar ve Sakk-ı Şer'î Terimleri	X
1- Mahdar	X
2- Sakk-ı Şer'î	X
b) Şer'îyye Sicillerinin Tarifi	X
c) Şer'îyye Sicillerinin Muhtevası	XI
d) Şer'îyye Sicillerinin Tutulması	XI
e) Şer'îyye Sicillerinin Ehemmiyeti	XII
B- ŞER'İYYE SİCİLLERİNDEKİ BELGE ÇEŞİTLERİ	XV
a) Kâdılar Tarafından Kaleme Alınan Belgeler	XV
1- Hücet	XV
a- Genel Olarak Tarifi ve Özellikleri	XV
b- Hücetlerin Konuları ve Bazı Çeşitleri	XVII
2- İ'lâm	XVIII
a- Tarifi	XVIII
b- Özellikleri ve Çeşitleri	XVIII
3- Ma'rûz	XXI
4- Mürâsele	XXI
b) Başka Makamlardan Sadır Olan ve Sicile Kaydedilen Belgeler	XXII
1- Fermân	XXIII
a- Fermânın Tarifi	XXIII
b- Yazılış Sebepleri	XXIV
c- Hazırlanış Safhaları	XXIV
d- Fermanın Rükünleri	XXIV

2- Berât	XXV
a- Berâtın Tarifi	XXV
b- Berât Çeşitleri:	XXV
c- Berâtın Rükünleri:	XXV
3- Buyuruldu	XXVII
4- Tezkire	XXVIII
5- Temessük	XXVIII
6- Diğer Kayıtlar	XXVIII
C- OSMANLI DEVLETİNDE KÂDILIK MÜESSESESİ	XXIX
a) Kâdî'nın tarifi ve Görevleri	XXIX
1- Tarifi	XXIX
2- Görevleri	XXIX
b) Dereceleri ve Tayinleri	XXX
c) Kâdılarda Aranılan Şartlar	XXXII
d) Kâdîların Uyması Gereken Ahlâkî Kurallar	XXXIII
e) İkinci Derecedeki Adliye Görevlileri	XXXIV
II. BÖLÜM	
METNİN TRANSKRİPSİYONU	1
III. BÖLÜM	
A- BELGELERİN KATALOG ÖZETLERİ	213
B- BELGE ÇEŞİTLERİ VE KONULARINA GÖRE TASNİFİ	244
C- METİNLERDE GEÇEN AYET VE HADİSLERİN MEALLERİ	248
D- SONUÇ	249
IV. BÖLÜM	
KAYNAKLAR	251
İNDEKS	252
SÖZLÜK	268
EKLER: 6 NUMARALI ADANA ŞER'İYYE SİCİLİNİN METİN FOTOKOPİSİ	280

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin onbeşinci asrın yarısından yirminci asrın ilk çeyreği arasındaki 472 yıllık tarihi, kültürü, hukuku ve siyasî, ictimâî ve hukukî hayatının en doğru kaynakları şüphesiz şer'îye sicilleridir.

İslam Hukukunu hukuk sistemi olarak kabul eden Osmanlı Devleti'nin sona ermesiyle lağv edilen Şer'î Mahkemeler, devletin muhtelif devirlerdeki hukukî, iktisadî, dinî, askerî ve idarî müesseseleri hakkında bize pek kıymetli vesikalar bırakmıştır.

Şer'îye sicilleri, sadece yargı yetkisine değil; ileride de temas edeceğimiz gibi birçok kamu hizmetlerini ifa yetkisine de sahip olan kâdıların (hakimlerin), verdikleri kararları, tuttukları kayıtları, yaptıkları yazışmaları ve devletin yüksek makamlarının kâdılık makamıyla idarî, hukukî ve siyasî münasebetlerine ait kayıtları da ihtiva eden tarihi vesikalar ve defterlerdir. Genel tarihçi, hukuk tarihçisi ve iktisat tarihçisinin bu teferruatlı belgeleri incelemeden Osmanlı Devleti'nin, kendi alanıyla ilgili yapısını tam anlamıyla doğru bir şekilde tesbit etmesi mümkün değildir.

Elinizdeki bu çalışmaya konu olan belgelerin bir kısmında da görüleceği gibi, Osmanlı askerî tarihi ile ilgili çok önemli bilgiler şer'îye sicilleri denen bu tarihi belgelerde saklıdır.

Kısaca, şer'îye sicilleri, Osmanlı Devleti hukuk tatbikatının en önemli vesikalarıdır.

Şimdiye kadar şer'îye sicilleri üzerinde çalışan ilim adamlarının ortak kanaati, yetkili mercilerin bu sahaya yeterli ilgiyi göstermedikleridir. Bunun için şer'îye sicilleri üzerinde yapılan çalışmalar-misâk-ı millî sınırları dahilindeki yirmibinden fazla defter gözönünde bulundurulacak olursa- pek azdır. Halbuki, tarihimizin gerçek yönleriyle açığa çıkarılıp geleceği ışık tutması için sorumlu ilim adamlarının ve ilgili devlet makamlarının bu sicillerin tetkiki hususunda özel gayret göstermeleri elzemdir.

Günümüzde; genel olarak dünyada, özel olarak ise İslam coğrafyasındaki istikrarsızlık, birçok kimsenin olduğu gibi bizim de küçük yaşlardan beri dikkatimizi çekmiştir. Bu husus bizi, altı asır gibi uzun bir zaman din, dil, kültür ve milliyetleri farklı olan çok geniş bir coğrafyadaki insanları idare eden Osmanlı Devleti'nin hukukî yapısı üzerinde düşünmeye sevk etmiştir. Burdan hareketle bu şer'îye sicili defterini kültür hayatımıza kazandırmak ve bizden sonra bu sahada çalışacak araştırmacılara yardımcı olmak için tercih ettik.

H. 1203-1204 (M. 1788-1789) tarihli Milli Kütüphane numarası 6 olan Adana Şer'iyeye Sicili'ndeki belgelerin genelde idarî, kısmen ise adlî olması bu sicil defteri üzerindeki çalışmamızın sebeplerinden bir tanesidir. Diğer bir sebep ise, o gün için alfabetik olarak yapılan mikrofilm çekimlerinden Adana Mahkemesi defterlerinin tamamlanmış olmasıdır. Adıgeçen defter Adana merkezine aittir.

Bu çalışma yapılırken şöyle bir metod takip edilmiştir:

1- Defterdeki belgeler tek tek okunup, azamî dikkatle transkripsiyonu yapılmıştır. Ancak elimizdeki teknik imkansızlıklar sebebiyle transkripsiyon işaretlerinin hepsi kullanılamamıştır. Bu işaretlerin el ile konulması halinde görüntü bozukluklarına sebep olacağından bundan imtina edilmiştir.

2- Belgelerin sıra numaralarına göre katalog özetleri yapılmıştır; bu yapılırken, belgelerde kullanılan İslam Hukuku ıstılahâtı göz önünde bulundurulmuştur.

3- Araştırmacıların daha rahat istifade edebilmeleri için belge cinsleri ve konularına göre tasnifi tablo halinde verilmiştir.

4- Okuyucu veya araştırmacıda altyapı oluşturmak düşüncesiyle şer'iyeye sicilleri tanıtılıp bu defterdeki belgeler göz önünde bulundurularak belge çeşitleri tanıtılmış ve Osmanlı Devleti'nde kâdılık müessesesi hakkında kısa bilgi verilmiştir.

5- Metinlerde geçen ayet ve hadis mealleri tesbit edilip ayrıca verilmiştir.

6- Karma indeks ve sözlük ilave edilmiştir.

7- Defterin aslının fotokopisi ekte sunulmuştur.

Bu çalışmada azamî gayret gösterilmesine rağmen muhtelif sebeplerden dolayı eksiklerin bulunması mümkündür. Araştırmacıların bu çalışmadan kolay bir şekilde istifade edebilecekleri kanaatindeyiz.

Bu çalışmamda bana rehberlik edip bilgi ve tecrübeleriyle yönlendiren Hocam Prof. Dr. Zahit AKSU'ya burada teşekkürlerimi arz ederim. Ayrıca tashihte bana yardımcı olan Arş. Gör. Ahmet KÜÇÜK ve yardımlarını esirgemeyen diğer çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Feyzi KAPLAN

Malatya-1996

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen madde
A.Ü.D.T.C.F.	Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi
A.Ü.İ.İ.F.	Atatürk Üniversitesi İslamî İlimler Fakültesi.
bkz.	Bakınız.
blg.	Belge
c.	Cilt
Der.	Dergi
İst.	İstanbul
md.	Madde
m.	Makale
M.E.B.	Milli Eğitim Bakanlığı
Neş.	Neşriyat
R.A.	Radiyallahu Anh.
S.A.V.	Sallallahu alayhi vesellem.
s.	Sahife
sy.	sayı
trc.	Tercüme
T.D.V.İ.A.	Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
T.D.A.V	Türk Dünyası Araştırma Vakfı
T.T.K	Türk Tarih Kurumu
v.d.	ve devamı.
Yay.	Yayımları.

KULLANILAN TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

Elif (ﻱ)	’
Ayn (ﻋ)	‘
Uzatma işareti	^
Tire	-
Ayraç	’

GİRİŞ

Adliye mahzenlerinden müzelerimize, müzelerden de Milli Kütüphane ve Şer'î Mahkeme Sicilleri Arşivi'ne¹ toplanan yaklaşık yirmibin şer'îye sicili Osmanlı medeniyeti tarihi üzerinde çalışanlar için hiç şüphesiz en ehemmiyetli kaynaklardır.

İslam Hukukunun doğuşu ve bunun tatbik yeri olan şer'îye mahkemelerinin kuruluşundan beri bindörtü yüz küsur yıllık zamana nisbetle sayıları pek azdır. Bu sicillerin Osmanlı Devleti'nin sadece son 4-5 nci yüzyıllarına ait olduğu daha evvelkilerin elde edilemediği kaydedilen bilgiler arasındadır².

Bu defterler arasında tarih itibariyle boşluklar bulunduğu muahhar olanların eskilere nisbetle daha çok olduğu söylenmektedir. Tarih boyunca birbirini takip eden savaşlar, düşman işgalleri, yangınlar, su basmaları, uzun yıllar bakımsızlıktan dolayı çürümeler, nihayet insan eliyle yapılan tahripler bu değerli hazinelerimizin yok olmalarında başlıca amil olmuşlardır³.

Osmanlı Tarihi'nin kaynakları arasında şer'îye sicil defterlerinin birinci derecede önemli yer tuttuğunu yapılan araştırmalar bize bildirmektedir. Bu sicil defterlerine kaydedilen vesikalar incelenmeden Osmanlı Devleti'nin idarî ve ictimai tarihini hakkında meydana çıkarmak imkansızdır. Özellikle bir beldeye ait birbirinin devamı olan bütün sicil defterlerinin temini halinde o beldenin tarihî, idarî, ictimai, hukukî ... durumunu hiçbir kaynak bize bunlardan daha teferruatlı ve daha doğru veremez.⁴

Osmanlılarda idarî ve hukukî mevzuat içinde kanunnamelerin bulunduğu bilinmektedir. Ancak bu kanunnamelerin şeriat dışı bir anlayış ve yaklaşım çerçevesi dışında vaz' edildiklerini söylemek için gerekli delilin bulunmadığı kaydedilmektedir⁵.

Osmanlı Hukuk uygulaması hakkında sadece kanunnameler üzerinde yapılan araştırmalara dayanarak bilimsel sonuçlardan bahsetmek yeterli değildir. Bir hukuk kaynağı olan örf ve adet ile kanunnameler arasında mevcut hukukî münasebeti çok iyi

¹ Bu arşiv hakkında bkz. SEVGİN, Nazmi, "Şer'î Mahkemelerin Sicil Hazinesi" Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Mayıs 1971, c. 7-8 sy. 44, s. 16-18.

² ONGAN, Halit, Ankara'nın 1 Numaralı Şer'îye Sicili, Ankara, 1958, s.V.

³ a.g.e. s. VIII-X.

⁴ İNALCIK, Halil, "Osmanlı Tarihi Hakkında Mühim Bir Kaynak", A.Ü.D.T.C.F. Der. Ankara, 1943, c. I, sy. 2, s. 89.

⁵ KARAMAN, Hayrettin, İslam'ın Işığında Günün Meseleleri, 1996, c. II, s. 45.

tesbit etmek gerekir. Osmanlı kanun tatbikatını belgeleyen şer'iyeye sicilleri ve günlük yaşantıyı en iyi yansıtan fetvalar üzerinde sürdürülen araştırmalar şimdiden yeni görüşlere yol açmaktadır⁶.

ADANA'NIN KISA TARİHÇESİ

Üzerinde çalıştığımız şer'iyeye sicili defteri Adana merkez ilçe mahkemesine ait olduğu için Adana hakkında kısa bilgi vermeyi uygun gördük.

Hicrî 1203-1204 yıllarında Adana bir Osmanlı eyaletidir. Mezkur defterde “Adana Vilayeti” ve “Adana Sancağı” isimleriyle de zikredilmektedir.

Adana, Seyhan Nehri'nin Toroslardan Çukurova'ya indiği yerde deniz seviyesinden 23 m. yükseklikte ki bir ovaya kurulmuştur. Akdeniz Bölgesi'nin birinci, Türkiye'nin dördüncü büyük şehridir.

Yapılan araştırmalarda Hitit tabletlerinden millattan önce II. binyılda Kizzuwatna'daki (Kilikya) büyük Samri (Saros Seyhan) Nehri'nin kıyısında içinde bölgeye adını verecek kadar önemli ve adının Adaniya ve Ataniya olduğu kaydedilen bir şehrin mevcut olduğu öğrenilmektedir. Bugünkü Adana'nın adigeçen şehrin yerinde kurulup kurulmadığı kesinlikle bilinmemektedir.

Bölgenin müslümanlar tarafından fethi Emevi Halifesi Abdülmelik döneminde olmuştur. Bundan sonra bu bölge birçok kez el değiştirmiştir. XVI. yüzyıl ortalarından itibaren Memlûklüler'in ve bunlara bağlı olarak 1378-1562 yılları arasında Türkmenler'in Üçok koluna mensup Yüreğir boyu beylerinden Ramazan Bey'e ve ailesine intikal etmiştir. Adana uzun süre Memlûklü ve Osmanlı nüfuzuna sahne olmuştur. Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi esnasında Osmanlı topraklarına katılmıştır.

Uzun bir süre yine Ramazanoğulları vasıtasıyla idare edilen Adana, Osmanlı Devleti'nde zaman zaman Halep Eyaleti'ne bağlı bir sancak olarak, bazanda müstakil bir eyalet olarak Osmanlı idarî teşkilatında yer almıştır. 1608-1883 yılları arasında mütesellimlik şeklinde idare edilen Adana, 1867'de Kozan, Cebelibereket ve İç-İl sancaklarının birleştirilmesiyle bir eyalet haline getirilmiştir. 1833-1840 yıllarında Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın isyanı neticesinde Mehmed Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın eline geçen Adana, Londra Antlaşması ile 1841 yılında tekrar Osmanlı Devleti'ne bağlanmıştır. Fransızlar tarafından 24 Aralık 1918'de işgal edilen Adana, iki

⁶ AKSU, Zahit, “Osmanlı Rejimi ve Kanun Tatbikatı Üzerine Birkaç Söz”, A. Ü. İ. İ. F. Der. 3. sayı

yıllık bir Fransız işgalinden sonra halkın şiddetli mukavemeti neticesinde 1921'de Ankara İtilafnamesi ile Türkiye'ye teslim edilmiştir. 5 Ocak 1922'de Fransızlar, şehri terketmek mecburiyetinde kalmışlardır. Bugün bir sanayi ve tarım şehri olarak Adana en gelişmiş illerimizden biridir.⁷

6 NUMARALI ADANA ŞER'İYYE SİCİLİ

a- Fizikî Yapısı : Adana Müzesi'nden Milli Kütüphane'ye getirilen bu şer'îye sicili Adana merkez ilçe şer'î mahkeme sicillerindedir.

Mikrofilm başlığındaki bazı bilgiler bizim tesbitlerimizle farklılık arz etmektedir. Başlama tarihi 23 Muharrem 1203, bitiş tarihi ise 28 Cemâziye'l-âhır 1204 olarak kaydedilmiştir. Ayrıca 3 numaralı belgede 15 Cemâziye'l-âhır 1203 ve 26 Cemâziye'l-âhır 1204 tarihleri yer almaktadır. Bu belgede “vaki’ olan” şeyin ne olduğu açıkça belirtilmemekle beraber, defterin tutulduğu tarihlerle ilgili olması muhtemeldir.

Defterde mevcut olan ilk tarihli belgeler Receb 1202 tarihli olan 72 ve 126 no'lu belgelerdir. En son tarihli belge ise 7 Receb 1205 tarihli olan 110 no'lu belgedir. Biz, belgelerin ağırlıklı olduğu yılları esas alarak H. 1203-1204 (M. 1788-1789) tarihlerini defterin ait olduğu yıllar olarak kabul ettik.

Belge sayısı 129 olarak belirtilmiş olmasına rağmen, bizim tesbit ettiğimiz belge sayısı ise 138 adettir. Bunlardan 9 ve 27 no'lu belgelerin üzerine “terkîn” (yazılı bir şeyi bozma, çizme, silme) yazılarak iptal edilmiştir. 75. belgeden sonra defter başaşağı çevrilerek yazımına devam edilmiştir. Burdan itibaren belge numaraları (sayfa itibarıyla) soldan sağa doğru verilmiştir. Biz, sağdan sola doğru numaralandırma kaidesine riayet ettik.

Mikrofilm başlığındaki sayfa sayısı 138 dir. Bizden önce yapılan sayfa numaralandırılması belgelerin yazıldığı sayfadan itibaren yapılmıştır. Biz de bunu esas alarak yeniden sayfa numaralandırması yaptık. Bu itibarla 137 sayfadır. 90 ve 136. sayfalar boştur.

Boyutları: 15x41cm. dir. Sırtı meşin, mukavva siyah bez kaplıdır. Eski numarası 6 olup Milli Kütüphane numarası da 6 dir. Mikrofilminin çekildiği tarih 20.3.1991 dir.

(fasikül 1-2), Ankara, 1979, s. 99-100.

⁷ Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, “Adana” maddesi .

Bu sicil rik'a ve ta'lik kırmayı yazı karakterleriyle yazılmıştır. Bazı belgeler noktasız ta'lik kırmayıyla kaydedilmiştir. Bazı sayfalardaki boşluklar "battal" ifadesi keşide edilerek iptal edilmiştir.

b- Muhtevası: 6 Numaralı Adana Şer'iyeye Sicili fermân, berât ve buyuruldu denilen, merkezden gelen belge çeşitleri itibariyle hayli zengindir. Bu belgelerdeki konular muhteliftir. Ayrıca mahallinde oluşan belgelerden; i'lam, hüccet, mektup ve diğer bazı müteferrik belgeler de bulunmaktadır. Bunlar da değişik konuları ihtiva etmektedirler.

Dikkat Edilmesi Gereken Bazı Hususlar

- 1- Kelimeler arasındaki boşluklar asıl metinlerdeki boşlukları ifade etmektedir.
- 2- Herhangi bir sebebe binaen okunamayan (silik vs.) kelimeler sıra noktalar (.....) şeklinde gösterilmiştir.
- 3- Şüpheli okunan kelimelerin sonuna parantez içinde soru işareti (?) konulmuştur.
- 4- Yazılışlarında harf ve hece eksikliği olan kelimeler köşeli parantez ([]) içerisine yazılmıştır. Ayrıca metin sayfa numaraları da aynı işaretle verilmiştir.
- 5- Transkripsiyon metinlerinin bulunduğu sayfalardaki dipnotlar ve metinlerde kullanılan noktalama işaretleri, bazı kolaylıklar sağlaması açısından tarafımızdan konulmuştur.
- 6- Asıl metinlerdeki bazı belgelerin sağ taraflarında bırakılan boşluklara yazılan metinlerin transkripsiyonları, belgelerin altına yazılmıştır.
- 7- Asıl metinlerdeki yazılış şekline transkripsiyonda da dikkat edilmiştir.

I. BÖLÜM

A- ŞER'İYYE SİCİLLERİ'NİN TARİFİ, MUHTEVASI, TUTULMASI VE EHEMMİYETİ

a) **Mahdar ve sakk-ı şer'î terimleri:** Şer'iyye sicillerinin tarifi, muhtevâsı, tutulması ve ehemmiyetini izâha geçmeden önce şu iki kavramın bilinmesi şarttır:

1- Mahdar: Mahdarın ıstılâhî olarak iki ma'nâsı vardır. **Birincisi:** Hukukî bir davâ ile ilgili kayıtlar: Bunlar, tarafların iddiâlarını ihtivâ eden ancak hâkimin kararına esas teşkil etmeyen beyânlardır. **İkincisi:** Herhangi bir mes'ele hakkında düzenlenen yazılı belgenin muhtevâsının doğruluğunu i'lâm için, belgenin altında, mecliste hazır bulunan ve meseleye vakıf olan subaşı, çavuş ve muhızır gibi şahısların yazılı olarak takrîr ettikleri şehâdet beyânlarına ve imzalarına mahzar denir.⁸

2- Sakk-ı şer'î : Şer'î sicillere yazılan belgelerin şer'î mahkemelerdeki usule göre yazılışlarına sakk-ı şer'î denilirdi.⁹

Yazılı belgelerin hazırlanmasında Osmanlı mahkemelerinin takip ettikleri usul, öteden beri İslam âleminde takip edilen usuldür. İslam hukûkunda yazılı muamelelerde takip edilecek usul, fıkıh kitaplarında "eş-Şurût", "Kitâbu'l- Mahâdır ve's-Sicillât" adlı bölümlerde belirtilmiştir. Osmanlılar yazılı muameleleri daha standart bir hale getirmişlerdir. Fıkıhın bütün bablarıyla ilgili belgeleri bir bütün içerisinde Türkçe olarak düzenlemiş ve bu konuda kitaplar te'lif etmişlerdir. Bu şekilde şer'iyye sicillerinde ortak bir üslup birliği sağlanmıştır.¹⁰

Sakk kitaplarından bazıları şunlardır: "1098/1687'de vefât eden Kazasker Bosnalı Beyâzîzâde Ahmed Efendi'nin konuyla ilgili eseri, Debbâğzâde Nu'mân Efendi (v. 1224/1809)'nin Cami'u's-Sakk veya Tühfetü's-Sakk adlı ve beş baba ayrılmış olan değerli te'lifi, Dürrîzâde Mehmed Arif Efendi'nin iki ciltlik Dürrü's-Sukûk adlı eseri."¹¹

b) Şer'iyye Sicillerinin Tarifi:

Şer'iyye Sicillerinin İstılâhî Tarifi şöyledir: Kâdıların verdikleri i'lâm, hüccet ve cezâlarla, görevleri gereği tuttukları çeşitli kayıtları ihtiva eden defterlere şer'iyye

⁸ AKGÜNDÜZ, Ahmet, Şer'iyye Sicilleri, İstanbul 1988, c.I. , s. 17.

⁹ UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilâtı, Ankara, 1988 s. 116.

¹⁰ BAYINDIR, Abdülaziz, İslâm Muhakeme Hukuku, İstanbul, 1986, s. 1, 2.

¹¹ AKGÜNDÜZ, Ahmet, c.I. , s. 18.

sicilleri denmektedir. Şer‘iyye sicillerine ayrıca kâdı defterleri, mahkeme defterleri ve zabt-ı vekâyi sicilleri ismi de verilmektedir.¹²

Mecelle'deki ilgili maddede bu hususta şu bilgiler verilmektedir: “Hâkim, mahkemeye sicillât defteri vaz‘edip muntazam sûrette ol deftere kayd ve tahrîr ve anın hıfzına dikkat ve i‘tina eder. Ve kendisinin azli vuku‘ buldukda ya bizzat veya emîni vasıtası ile sicillâtı, halefe devr ve teslim eyler”.¹³

c) Şer‘iyye Sicillerinin Muhtevâsı:

Kâdılar hem şer‘î ve hukûkî (adlî) görevleri, hem de idârî bazı görevleri üstlenmişlerdi¹⁴. Gerek adlî, gerek idârî görevleri icâbı oluşturan belgeleri şer‘iyye sicillerine kaydederdiler. Adlî kayıtların başında idârî bazı vakfiyeler ve ma‘rûzlar gelmektedir. Bunların dışında da bazı kayıtlar şer‘iyye sicillerinde yer almaktadır. İdârî kayıtlar ise, me‘mûr ve müderris tayini, resmî binâların keşif ve tamiri, vakıfların murâkabesi, vergi ve cizyelerin toplanması, esnaf teftişi, narh koyma, yiğitbaşı ve kethüdâ tayini, mukâta‘a teftişi¹⁵, asker sevki¹⁶ gibi belgeler olup şer‘iyye sicillerinin genel muhtevâsını oluşturmaktadırlar. İleride bu belgeleri tarif edip özellikleriyle berâber muhtevalarını tanıtmaya çalışacağız.

d) Şer‘iyye Sicillerinin Tutulması:

Kâdıların, bu geniş vazifeleri dolayısıyla muhtelif sebeplere binâen merkezden gelen yazılar ve bunlara verilen cevaplar ve verdikleri hükümleri kayıt için sicil denilen birer defter tutmaları mecbûrî idi¹⁷. Mahkemelerde bulundurulan bu defterlere, verilen i‘lâm ve hüccetler tahriften korunarak muntazam bir şekilde kaydedilirdi¹⁸. Bu defterlerin ebatları değişiktir. Kâdıların cübbesinin cebine sığacak ebatta olanlar bulunmakla berâber, (şahsen İstanbul'daki Şer‘î Siciller Arşivi'nde gördüğümüz) büyük defterler de mevcuttur. Bu defterlerin yazı türü ise daha ziyâde ta‘lik kırması ve rik‘a kırması denilen yazı çeşitleridir. Kullanılan kağıtlar muhtelif olmakla berâber sağlamdır ve bir kısmı âhârlanmıştır. Kullanılan mürekkebin hâlâ parlaklığını muhafaza etmekte olup klasik metodlarla hazırlanan ve bugün de hattatların “is mürekkebi” dedikleri mürekkebin çeşidini andırmaktadır. Bu defterler

¹² UZUNÇARŞILI, İlmiye, s. 109; PAKALIN, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyim ve Terimleri Sözlüğü, c. II. s. 383; BAYINDIR, Abdülaziz, a.g.e., s. 1.

¹³ BERKİ, Ali Himmet, Açıklamalı MECELLE, İstanbul-1978, md. 1814, s. 413.

¹⁴ UZUNÇARŞILI, İlmiye., s. 109; BAYINDIR, a.g.e., s. 3.

¹⁵ BAYINDIR, a.g.e., s. 3.

¹⁶ Bkz. blg. no: 71.

¹⁷ UZUNÇARŞILI, İlmiye., s. 109.

¹⁸ AKGÜNDÜZ, a.g.e., c.I s.17.

yukarıda da kaydettiğimiz gibi sakk-ı şer'î denilen usülle tutulmuş ve muhafaza edilmişlerdir.

e) Şer'îyye Sicillerinin Ehemmiyeti

Şer'îyye mahkemelerinin çalışmalarını açıkça ortaya koyan bu kayıtların her biri, kâdılar veya kâdı nâibleri tarafından şer'îyye sicili defterlerine eksiksiz ve gününde kaydedildiklerinden dolayı sıhhatli birer vesikadır. Bu itibarla şer'îyye sicillerini, Osmanlı Devleti'nin medeniyet tarihini tanımamız için üzerlerinde durulmaya değer birinci derecede ehemmiyetli birer kaynak ¹⁹ olduklarında şüphe yoktur.

Burada, birçok yönden şer'îyye sicillerinin ehemmiyetine -tanıtmaya çalıştığımız bu defterdeki belgeleri de gözönünde bulundurarak- kısaca temas edelim:

1- Mahallî birçok olay şer'î mahkemelere her hangi bir sebebe binâen intikâl etmiş olabileceğinden, bunların izlerini ve belli başlı âmillerini şer'îyye sicilleri kayıtları arasında bulmak mümkün olabilir. Bu itibarla şer'îyye sicilleri, ictimâî, iktisâdî, ticârî, zirâ'î, beledî, askerî, siyâsî ve hukûkî ²⁰ yönleriyle ait oldukları dönemin bilinmeyen taraflarını doğru olarak aydınlatma imkanını veren kıymetli vesikalardır.

2- Şer'îyye sicilleri eski kanunlar hakkında bize bilgi veren en kıymetli müsbet vesikalardır ²¹. Çünkü, çeşitli fermânlar, berâtlar, Buyuruldular, mektuplar, divan tezkireleri v.s. resmî kayıtlar merkezden, üst makamlardan gönderilip sûretleri şer'îyye sicillerine kaydedilmiştir. Elinizdeki bu defter mezkûr belge çeşitleri (özellikle fermân, berât ve Buyuruldu) itibâriyle hayli zengindir.

3- Şer'îyye sicillerinde bir çok devlet adamı, müderris, âlim, şâir, sanatkâr, mimar adları geçmektedir ²². Bunların biyografilerini bulmak mümkün değilse de, hal tercümelerini yazmak veya yazılmış bulunan bazı meşhurlar hakkındaki bilgilerin doğruluğunu kontrol etmek için bu kayıtlar bize en doğru ipuçları verebilir ²³. Kâdı

¹⁹ ONGAN, Halit, Ankara'nın 1 Numaralı Şer'îyye Sicili, Ankara, 1958, s.X.

²⁰ Adâlet emr-i şer'î; mutasarrıf, serdâr, kâdı v.s. idârî memûrların tayini; terike ve tevzi defterleri; duhan zirâatı ve ticâreti; asker sevki ve ihtiyaclarını tedârik ve ictimâî konularla ilgili bazı belgelerin konularını tesbit için bkz. "Belge Çeşitleri ve Konularına Göre Tasnifi" tablosu.

²¹ Meselâ: Blg. no: 57, 75.

²² Meselâ: Adana Vâlisi ve İbrail Muhafızı Mahmud Paşa (blg. no: 6), Sermimârân-ı Hassa İsmail Halife (blg. no: 24), Müderris Mehmed Halife (blg. no: 110, 135), Danişmend Seyyid İbrahim (blg. no: 113). Şeyhülislam Seyyid Mehmed Kâmil (blg. no: 57).

²³ ONGAN, a.g.e., s. XI.

veyâ nâiblere ait olduğu söylenen ve sicillere kaydedilen bazı şiirler, edebiyât tarihimiz açısından önem arz etmektedir ²⁴ .

4- Şer'iyeye sicilleri, bugün mevcut olsun veya olmasın eski sanat âbidelerinin o tarihlerdeki mevcudiyetini ortaya koymaktadır ²⁵ . Bu eserlerin tamirâtlarında kullanılan malzemenin cinsi, inşâ ve tamir tarihini ²⁶ bu kayıtlar vasıtasıyla tesbit etmek mümkündür. Bu açıdan kâdı defterleri mimârî tarihimiz bakımından incelenmeye değer kaynaklardır.

5- Bu kayıtlarda (özellikle fermân ve berât gibi resmî kayıtlarda) geçen şahıs adlarıyla, kasaba, köy, mahalle, semt adları büyük bir yekün teşkil eder. Bunlardan kadın ve erkek adlarıyla ünvan ve lakablar dil bakımından incelemeye değer konulardır ²⁷ . Kasaba, köy, mahalle, semt, sokak, çiftlik, mezra'a, aşîret ve cemaat isimlerini ihtivâ eden resmî kayıtlar, Osmanlı iskân tarihi ve iskan hukuku bakımından kıymetli belgelerdir ²⁸ .

6- Askerî ve siyâsî bakımdan şer'iyeye sicillerinin ehemmiyeti ise tartışılmaz. Menzillerin kurulması, mîrî develerin îâşeleri, savaş malzemelerinin imâlâtı, alınması ve yollanması, ordu-yı hümâyûna yiyecek irsâli, mukâta'ât mu'accelâtının orduya gönderilmesi, imdâd-ı seferiyye ve hazeriyyenin tahsili, asker ve bayrak sevki, askerleri izinsiz olarak görev yerlerini terk etmekten men, sefer için görev yerlerine iştirak, sefer düzenlenmesi v.s. hususları ihtiva etmeleri hasebiyle harp tarihi ve askerî hukûk açısından çok önemli vesikalardır ²⁹ .

7- Şer'iyeye sicillerinde, Osmanlı Devleti'nin malî, zirâî v.s. gibi durumlarını ihtivâ eden belgelerin bulunması, bu devletin iç teşkilatını en ince teferruatına kadar inceleme imkanı vermektedir ³⁰ .

8- Narh kayıtları, esnâf teftişine ait kayıtlar, vaktiyle kâdıların belediye işlerini de yürüttüklerini teyid etmekte, o zamanki belediye hukûk kâidelerini açıkça

²⁴ Bkz. blg. no: 76.

²⁵ Meselâ: Çamuriye Medresesi (blg. no: 135), Mestanoğlu Mescidi Vakfı (blg. no: 110), Ramazanoğlu Evkâfi'ndan Cami'-i Cedid Medresesi (blg. no: 113), Misis Köprüsü (blg. no: 4).

²⁶ Bkz. blg. no: 43, 117.

²⁷ Elinizdeki defter bu konuda hayli zengindir. Meselâ, bkz. blg. no 4 ve diğer fermân ve berât çeşitleriyle diğer belgelerdeki isimler.

²⁸ Bkz. blg. no., 80, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 90, 91, 93, 94, 97.

²⁹ Yukarıdaki konularla ilgili belge numaraları ve konuları "Belge Çeşitleri ve Konularına Göre Tasnifi" tablosunda verilmiştir. Ayrıca "Özetler" kısmında özetlerine ve "transkripsiyon" kısmında ise belge metinlerinin transkripsiyonuna bakılabilir.

³⁰ Bkz. blg. no: 2, 14, 20, 23, 30, 56, 63, 75, 77 ve bu sicildeki tevzi defterleri.

belirtmektedir. Yerli sanayiın korunması, ticârî eşyânın belli ölçülere tâbi tutulması ve kontrol edilmeleri ³¹, bunlardan başka, meslek ahlâkının kökleşmesinde önemi büyük olan esnâf teşkilâtı ³², yiğitbaşılara esnâf kethüdâları (şeyhleri) ³³, ihtikâr ³⁴ gibi olaylara karşı alınan tedbirlere dâir kayıtlar, iktisat ve ticâret hukûku açısından çok önemli belgelerdir.

9- Şer'iyeye sicillerinin tıp tarihi ve halk tebâbeti konularında da tetkike değer kaynaklar ³⁵ olduğu söylenmektedir.

10- Şer'iyeye sicillerindeki bâzı kayıtlar davâ konularıyla alakalıdır. Bu bakımdan şer'iyeye mahkemelerinin faaliyetlerini ve İslâm hukûkunun tatbikattaki usûl ve kâidelerini bize, olduğu gibi aksettiren bu vesikalar bir hukukçuyu, hukuk tarihi açısından ve eski hukûk sistemimiz olan Osmanlı hukûk sistemini birinci derecede kaynaklardan öğrenmek için pek yakından ilgilendirmektedir. Bu çeşit kayıtlar, davâ ve muhakeme usûllerini, davacıların iddiâlarını, karşı tarafın red veya ikrârlarını, isbat şekillerini ve neticede hâkimlerin (kâdılar) şer'î kararlarını tanıtımları itibariyle çok önemlidir ³⁶.

Yukarıdaki bilgiler ışığında şer'iyeye sicillerinin hukûkî, tarihi, iktisâdî ve askerî açıdan önemini, kısaca, aşağıdaki ana başlıklar halinde özetlemek mümkündür:

I- Genel tarih açısından ehemmiyeti.

II- Hukûk tarihi açısından ehemmiyeti.

A) Özel hukûk açısından ehemmiyeti. Bu bölüme şu konular girmektedir:

- 1) Şahsın hukûku
- 2) Aile hukûku,
- 3) Miras hukûku,
- 4) Eşyâ ve borçlar ve ticâret hukûku,
- 5) Devletler husûsî hukûku (zimmî hukûku).

B) Kamu hukûku açısından ehemmiyeti: Bu bölüme ise şu konular girmektedir:

- 1) Cezâ hukûku
- 2) Usûl hukûku,

³¹ ONGAN, a.g.e., s. XIII.

³² Bkz. blg. no: 109.

³³ Meselâ; Ahîbaba (blg. no: 109).

³⁴ Bkz. blg. no: 31, 34, 47.

³⁵ ONGAN, a.g.e., s. XIV.

³⁶ Bkz. blg. no: 85.

3) İcrâ ve iflâs hukûku,

4) Mâlî hukûk.

III- İktisat tarihi açısından ehemmiyeti.

IV- Sosyal yapı ve idârî teşkilât açısından ehemmiyeti.

V- Askeri açıdan ehemmiyeti ³⁷.

Şer'îyye sicillerinin ehemmiyetini bu şekilde belirttikten sonra biz burada maksadımızı aşmamak kaydıyla kâdılarının hem adlî hem de idârî görevleri icâbı sicillere kaydettikleri (üzerinde çalıştığımız bu 6 Numaralı Adana Şer'îyye Sicili'ni de gözönünde bulundurarak) belgeleri kısaca tanıtmaya çalışacağız.

B- ŞER'İYYE SİCİLLERİNDEKİ BELGE ÇEŞİTLERİ

Şer'îyye sicil defterlerinin ihtiva ettiği yazılı kayıtları iki ana guruba ayırmak mümkündür. Bunlardan **birincisi**; kadılar tarafından inşa edilerek yazılan kayıtlardır. Bunlar da hüccetler, i'lâmlar, ma'rûzlar, mürâseleler ve diğer kayıtlar şeklinde ayrılmaktadır ³⁸. Kadılarının adlî görevleriyle alakalı olan bu kayıtlar, her çeşit davâ zâbitleriyle mukavele, sened, satış, vakfiye, vekâlet, kefâlet, vesâyet, 'ıtk, borçlanma, terike ve taksim ... vs. gibi fıkıh ilminin başlıca konularını teşkil eden şer'î muamelelere dâir resmî kayıtlar ve normlarla esnaf teftişine ait konuları ihtiva etmektedir. ³⁹

İkincisi ise; kâdılarının inşa etmedikleri, belki kendilerine hitâben gönderildiği için sicile kaydedilen ferman, berât, buyuruldu, mektub, rûûs, tezkere ve diğer hüküm çeşitleridir. ⁴⁰

Biz bu iki ana guruba giren ve üzerinde çalıştığımız bu şer'îyye sicilinde kayıtlı olan belgeleri ayrı ayrı tanıtmaya çalışacağız.

a) Kâdılar Tarafından Kaleme Alınan Belgeler:

Sakk-ı şer'î kitaplarında genellikle bu guruba giren belgeler tanıtılır ve tasnif edilir. Şer'îyye sicillerindeki kayıtların büyük ekseriyetini bu belgeler teşkil etmektedir ⁴¹. Ancak, tanıtmaya çalıştığımız bu şer'îyye sicilindeki belgeler daha ziyade başka makamlardan sâdir olan, yukarıdaki ikinci şıka giren belgelerdir. Şer'îyye

³⁷ Bu hususlarda geniş bilgi için bkz. AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I., s. 12-17.

³⁸ AKGÜNDÜZ, c.I., s. 20.; BAYINDIR, a.g.e., s. 3.

³⁹ ONGAN, a.g.e., s. X; BAYINDIR, a.g.e., s. 3.

⁴⁰ ONGAN, a.g.e., s. X; AKGÜNDÜZ, a.g.e. c. I. s. 20.

⁴¹ AKGÜNDÜZ, a.g.e., C. I. s. 20.

sicillerindeki belgelerin mana ve maksadını anlayabilmek için onları yakından tanımak gerekir. Şimdi bu belgeleri tanıtmaya çalışalım:

1- Hücet

a- Genel Olarak Tarifi ve Özellikleri:

Lügatte delil ve bir fiilin sabit olduğuna vesile olan şey demektir. Şer'iyeye sicillerindeki ma'nâsıyla hücet; hâkimin (kâdı) hükmünü ihtiva etmeyen, taraflardan birinin ikrârını ve diğerinin de tasdikini hâvî bulunan ve üst tarafında bunu düzenleyen hâkimin mühür ve imzasını taşıyan belgeye denir.⁴²

Tanzimattan sonra Osmanlı mevzuâtında hücet tabiri yerine sened mefhumu da kullanılmıştır. Şer'î hücetlere senedât-ı şer'iyeye denmiştir. Ancak bu ma'nâ, hücetin hukûk ıstılâhı olarak zikredilen ma'nâsıdır.⁴³

Hücetlerin genel özelliklerine geçmeden önce şu hususun bilinmesinde zaruret vardır: İslâm hukûkunda maddî müeyyidenin yanında bir de manevî müeyyide vardır. Bu sebeple şer'î açıdan kesin delille sâbit olan bir hukûkî mes'ele, nizâ konusu olmayacağından mahkemeye de intikal etmez. İntikal eden vak'alar nâdirdir. İşte bir mahkemenin hücet düzenleyip ilgiliye vermesi ve bir sûretinin de sicil defterine kaydedilmesi, o konuda, istisnâî durumların dışında hukûkî çekişmenin vâki olmayacağı, olsa da mahkemenin hücet verilen kişi lehinde karar vereceği ma'nâsı taşır.⁴⁴

Hücetlerin ortak özellikleri şunlardır:

1- Taraflara verilen hücetlerin üst tarafında kâdının imzası ve mührü mutlaka bulunur. Ancak, sicillere kaydedilen hücetlerin başında bulunmamaktadır. Bunlarda kadıların imza ve mühürleri, sâdece sicil defterlerinin baş tarafında veya kâdının göreve başladığı tarihin baş kısmında kaydedilir. Göreve başlama tarihi de yazılır. Bazan sicile kaydedilen hücet sûretlerinin başında da kâdının imzasının yer aldığı zikredilmektedir.⁴⁵

2- Tarafların ad ve adresleri açıkça belirtilir.

⁴² PAKALIN, a.g.e., "Hücet" md. ; BAYINDIR, a.g.e., s. 12, AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 21; Krş. UZUNÇARŞILI, İlimiye, s. 108.

⁴³ AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 21.

⁴⁴ AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 21.

⁴⁵ AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 21; Ayrıca sicil defterlerinin başında ve kâdının göreve başladığı tarihte basılan mühür için bkz. ekte sunulan 6 Numaralı Adana Şer'iyeye Sicili Defteri Fotokopisinin 1. ve 95. sahifeleri.

3- Hücçetin konusu tafsilâtıyla belirtilir.

4- Hukûkî muamelenin şekli; şartları ve varsa teslim ve tesellüm işlemleri beyân edilir.

5- İkrarda bulunan tarafın karşı tarafı ibra ettiği ve konunun dava konusu yapılamayacağı te'yiden belirtilir. Lehine ikrâr yapılan taraf, ikrar beyânını tasdik edince talep üzerine durumun sicile kaydedildiği zikredilir.

6- Hücçetlerin sonunda tarih yıl, ay, gün, ve bazen de günün belli bir dilimi zikredilir.

7- Hücçetin altına mutlaka şuhudü'l-hâl (durumun şâhitleri) isim ve ünvanlarıyla birlikte kaydedilir.⁴⁶

b- Hücçetlerin Konuları ve Bazı Çeşitleri

Mahiyetleri ve düzenlenmiş tarzları aynı olmasına rağmen hücçetlerin de konularına veya bazı farklı özelliklerine göre çeşitleri mevcuttur. Bunların en önemlileri şunlardır:

a) Konularına göre hücçet çeşitleri çoktur. Ana konular ve bazı hücçet çeşitleri şunlardır: Nikâh (evlenme) hücçetleri⁴⁷, talak (boşanma) hücçetleri, muhâla'a hücçetleri (karşılıklı rıza ile ayrılma), fesh-i nikâh hücçetleri (evlenmenin feshi), mehir hücçetleri, vasî ta'yinine dâir hücçetler, bey' (satım akdi) hücçetleri, bey'î vefâ (geri alım hakkı ile satım) hücçetleri, şüf'a hücçetleri, bağışlama, vedia, rehin istihkak, ikrar havale, şehâdet, kefâlet, şirket, vekâlet, kısas, diyet, sulh, ibrâ, ve iflas gibi hücçetler. Bazı tayinler ile ilgili hücçetler de mevcuttur.⁴⁸

b) Hücçetler içinde hem üslupları ve hem de muhtevâları itibâriyle diğerlerinden farklı olanlar, vakfiyelerdir. Vakfiyelerin başında bir dibace bulunur. Ayrıca her vakfiye tam olan bir dava dosyası niteliğindedir.⁴⁹

Bir nikâh hücçeti olan 7 numaralı belgenin transkripsiyonunu aşağıda örnekleyelim:

⁴⁶ AKGÜNDÜZ, a.g.e. , c. I. s. 21-22; Bkz. Belge no: 7, 73, 104. Bazı hücçet çeşitlerinin unsurları için bkz. BAYINDIR, a.g.e. s. 12 vd.

⁴⁷ Bkz. Blg. no: 7.

⁴⁸ AKGÜNDÜZ, a.g.e. , c. I. s. 26-27; BAYINDIR, a.g.e., s. 12.

⁴⁹ Bkz. Blg. no: 73, 104.

Belge no: 7

Kassâbbekir Mahallesi'nde sâkine Sâfiye bint-i 'Ali nâm bikr-i bâliğayı rızâsı ve velisi izniyle meclis-i şer' de tâlibi olan es-Seyyid İbrâhîm Efendi ibn-i es-Seyyid 'Abdül-Celil Efendi nâm kimesneye altıyüz ğurûş mehir ile nısfı mu'accel ve nısf-ı âheri mü'accel olmak üzere 'akd-ı nikâh olunduğı kayd şod. Fî 19 Recebi'l-ferd, sene 1203

Şuhudü'l_____hâl				
Kâtib	Üskûbî-	Beg-zâde	Ser-muhzırân es-	Nâib Dürrî
Turmuş	zâde el-Hâc	es-Seyyid	Seyyid 'Abdurrahman	Hasan
'Ali Efendi	'Ali Ağa	Mehmed	Efendi	Efendi

Mezbûre bikr-i bâliğanın vekîli es-
Seyyid 'Ömer Efendi ibn-i 'Ömer

Merkûmun vekîli el-Hâc Hüseyin ibn-i
Mehmed

2- İ'lâm**a- Tarifi :**

İ'lâm, lügatte bildirmek, bildirilmek manâsındadır. Istilâhî ma'nâsı ise; bir mahkemeden sâdir olan şer'î hükmü hâvî ve altında kararı veren kâdının imza ve mührünü taşıyan resmî belge demektir.⁵⁰

İ'lâmlar davâcının davâ konusunu, dayandığı delilleri, davalının cevâbını, şayet davalı müdafaada bulunmuşsa dayandığı delilleri ve sonuç bölümünde de gerekçeli olarak, hâkimiin hükmünü ihtiva ederler.⁵¹ İ'lâmı diğer şer'îyye sicili kayıtlarından ayıran en önemli özellik, hâkimin verdiği hükmü ihtivâ etmesidir. Hâkimin kararını ihtivâ eden her belgenin i'lâm olduğu, hüccet, ma'rûz veya bir başka belge çeşidi olmadığı kaydedilmektedir.⁵²

b- Özellikleri ve Çeşitleri

Şer'îyye mahkemelerinde tanzim edilen bir i'lâm şu özellikleri ihtiva eder:

1- Hâkimin imza ve mührü:

⁵⁰ PAKALIN, a.g.e., "İ'lâm" md. ; BAYINDIR, a.g.e., s. 3; AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 29; Krş. UZUNÇARŞILI, İlmîyye, s. 108.

⁵¹ Bkz. blg. no: 85; BAYINDIR, a.g.e., s. 3; AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 29.

⁵² AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 29.

Hâkimin imza ve mührünün bulunmasında ittifak vardır. Ancak, i'lâm vesikasının neresinde bulunduğu hususunda ihtilaf söz konusudur. İ'lâmın üstünde yer alır⁵³ diyenler olduğu gibi "hüccetlerin tam tersine i'lâmlarda alt tarafta yer alır"⁵⁴ diyenler de olmuştur. Eski sicillerde i'lâmın bu kısmı deftere kaydedilmemektedir.⁵⁵ Cumhuriyete yakın dönemlerde tutulan bazı sicillerde kâdı ve başkâtibin mühürlerinin i'lâmın alt tarafına basıldığı zikredilmektedir.⁵⁶

2- Tarafların ve da'vâ yerinin tanıtılması:

İ'lâmda evvela davâcının adresi, adı, babasının adı yazılır. Eğer davâcı başka belde halkından ise memleketi belirtilir ve davânın görüldüğü yere ne maksatla geldiği, hâlen nerede oturduğu belirtilir. Davâlının ise adı, varsa şöhreti ve babasının adı yazılır. Davâlının adresine pek temas edilmez.⁵⁷

3- Da'vâ konusu:

Bu kısımda da'vâcının iddiâsı eksiksiz bir şekilde zikredilir. Hâkim, i'lâmı hazırlarken davacının zabta geçirilmiş olan ifadelerini inceler. Bunlardan mükerrer ve faydasız olanlar çıkarılır. Kısaca, davacının iddiası eksiksiz ve fazlasız olarak yer almalıdır.⁵⁸

4- Da'vâlının cevâbı

Da'vâlı da'vâcının iddiâsını ya kabul eder veya reddeder. Yahut idi'asını hükümsüz bırakacak şekilde karşı da'vâ (red) açar. Bu üç şekilden herbiri i'lâmlarda belirtilir.

Da'vâlının iddiâyı kökten reddi, iddiânın bir kısmını kabul diğer bir kısmını reddi veya davâcının iddiasını tamamen kabulü mümkündür. Bunlardan hangisi tahakkuk etmişse şer'iyeye sicillerindeki kalıp ifadeleriyle kaydedilir.⁵⁹

5- Beyyine (delil) talebi:

Davâlının iddiâyı kabul etmemesi halinde hâkim davâcıdan da'vâyı isbat etmesini ister; i'lâmda bütün bu husûslara yer verilmesi gerekir.⁶⁰

⁵³ BAYINDIR, a.g.e., s. 3.

⁵⁴ AKGÜNDÜZ, a.g.e, c. I. s. 30. AKGÜNDÜZ, aksi iddiaların belgelerin karıştırılmasından kaynaklandığını söylemektedir. bkz. aynı sayfa.

⁵⁵ Bkz. blg. no: 85.

⁵⁶ BAYINDIR, a.g.e., s. 3.

⁵⁷ Bkz. blg. no: 85.

⁵⁸ Bkz. blg. no. 85. ; BAYINDIR, a.g.e., s. 4, 5; AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 30.

⁵⁹ Bkz. blg. no. 85.

⁶⁰ BAYINDIR, s. 7.

6- İsbat vâsıtaları:

İsbat vâsıtaları kararın gerekçeleridir. İsbat vâsıtalarına göre, kullanılan ifâdeler de değişiktir. Bu ifâdeler genellikle kalıp ifâdelerdir.⁶¹ İsbat vâsıtaları (deliller) şunlardır: 1) Davâlının ikrârı, 2) Yazılı delil,⁶² 3) Şahitlik, 4) Yemin veya yeminden kaçma (nükûl).⁶³

7- Şahitler hakkında güvenilirlik soruşturması (ta'dil ve tezkiye) :

İ'lâmda, şahitlerin gizli ve açık olarak tezkiye edildiklerinin belirtilmesi gerekir. İlk dönemlerde bu husus kısa geçilmiştir. Sultan Abdulaziz, cemâziye'l-âhir 1283/ 11 Ekim, 1866 tarihinde kâdılara gönderdiği fermânda, şahitlerin gizli veya açık tezkiye edildiklerinin yazılmasından başka, şahitleri tezkiye edenlerin de bütün ayrıntılarıyla şer'îyye sicillerinde tanıtılmasını emretmiştir.⁶⁴

8- Hüküm (karar) :

İ'lâm metninin sonu olan bu kısımda hâkim daha önce verilen bilgiler doğrultusunda, davanın isbat vâsıtalarına göre ilgili kalıp ifâdelerle hükümünü açıklar. Hâkimin dayanmak zorunda olduğu şer'î hüküm fıkıh kitaplarında belli olduğundan bu hususta hüküm kısmında bilgi vermez.⁶⁵

9- Tarih

İ'lâmların sonuna ya Arapça olarak yazıyla⁶⁶ veya bugünkü gibi kısaltılarak tarih yazılır.⁶⁷

10- Şühûdü'l-hâl

Bu kısımda mahkeme sırasında dinleyici olarak bulunan şahısların isimleri yazılır. Eğer sayıları çoksa bir kısmının isminin yazılması yeterli bulunur. Diğerleri ise “ve gayrühüm” ibâresiyle belirtilir.

Şühûdü'l-hâl ibâresi vesikalarda klişeleşmiştir. Bu ibâre yazılırken şin harfinin keşidesi uzatılır ve noktaları konulmaz. Yazının geriye kalan kısmı ise satırın sonuna istif edilir. Hatta vesikaların çoğunda satır boyunca uzanan ve sonunda bir iki kıvrım bulunan bir çizgi haline dönüşmüştür.⁶⁸

⁶¹ Söz konusu kalıp ifâdeler için bkz. AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 30.

⁶² Bkz. blg. no: 85.

⁶³ Geniş bilgi için bkz. BAYINDIR, a.g.e., s. 141 vd. ; AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 30-31.

⁶⁴ BAYINDIR, s. 9, 181 vd. ; AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 30, 31.

⁶⁵ BAYINDIR, s. 10, s.31. ; AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 31.

⁶⁶ Bkz. blg. no: 85.

⁶⁷ Bkz. BAYINDIR, a.g.e., “Belgeler Bölümü”, s. 235'teki belgenin tarih kısmı.

⁶⁸ Bkz. blg. no: 85

İ'lâma ait özellikleri kısaca özetledikten sonra, şimdi de konularına göre i'lâm çeşitlerini ismen de olsa zikrederim.

Konularına göre i'lâmlar genellikle şunlardır: Borç ikrârı, alacağın isbatı, karşı tarafa yemin teklifi, alacağın te'cili, kefâlet, havâle ve istihkâk, muhayyerlik hakkı, hürriyetin isbâtı, tazminat, icâre, vakıf, evlenme, boşanma, ta'zîr cezâsı, iffete iftira (kazf), içki içme (şirb) ve zinâ cezâsı (hadler), sû-i hâl, binâ keşfi, maktulün keşfi, diyet, kısas, ihtida ve irtidâd, sulh, Ramazan ayının tesbiti, hırsızlık suçu ve cezâsı (hadd-i sirkat) ile ilgili i'lâmlar ve benzerleri zikredilmektedir.⁶⁹

3- Ma'rûz

Şer'iyeye sicillerine kaydedilen belge çeşitlerinden birisi de ma'rûzlardır. Lügate, arzedilen şey demektir. Istilâhî manası ise, astın üste yazdığı, bir isteği veya bir durumu hâvî yazılı belge ve kayıtlar demektir. Bu belgelere arıza veya arz da denmektedir.

Ma'rûzun farklı bir belge olarak tarifini açacak olursak, karşımıza şu tarif çıkmaktadır: Kâdı tarafından kaleme alındığı halde, kâdının kararını ihtivâ etmeyen ve hüccet gibi hukûkî bir durumun tesbiti açısından yazılı delil olarak kabul edilemeyen ve durumu arzettiği yazılı kayıtlara veya halkın, icrâ makamına yahut kâdıya hitâben yazdığı şikâyet dilekçelerine denir.

Ma'rûzların, bazan ma'rûz diye kaydedilen i'lâmlardan farkı, kâdının kararını ihtivâ etmemesidir⁷⁰.

4- Mürâsele

Lügate, haberleşmek, mektuplaşmak demektir. Istilâhî manası ise; kâdılar tarafından bir husus hakkında kendine denk veya daha aşağı rütbedeki şahıs yahut makamlara hitâben yazılan resmî belge demektir.⁷¹ Mürâsele-i şer'iyeye, kâdılar tarafından nâibler nasbı hakkında yazılan mektup demektir.⁷²

Mürâseleler, genellikle bir sanığın mahkemeye celbi isteğini hâvi veya kâdının nâib tayini yahut da değişik konulara dair olabilirler.⁷³

Bir mektup örneğini aşağıda görelim.

⁶⁹ AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 32.

⁷⁰ AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I., s. 37.

⁷¹ PAKALIN a.g.e., "Mürâsele" md. , AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 38.

⁷² PAKALIN a.g.e., "Mürâsele" md.

⁷³ AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I. s. 38.

Belge no: 68

Fazlu'llah Efendi-zâde es-Seyyid Muhammed Efendi'nin Nekâbet Mektûbıdır.

Kıdvetü's-sâdâtı'l-kirâm kâim-makâm-ı esbak Fazlı-zâde es-Seyyid Muhammed Efendi dâme müşerrefen ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiyye inhâ olunur ki, Adana ve Dünderlı Kazâları'nda kâim-makâm nakîb olan kimesneden mahzar-ı hamm-ı ğafir-i sû-i hâlini ifâde ve ihbâr ve cenâbınızın hüsn-i hâlini iş'âr zımnında sâdât-ı kirâm üzerlerine kâim-makâm nakîb olmanı iltimâs itmeleriyle 'azl ve yerine işbu sene-i erba'â ve mieteyn ve elf Zi'l-ka'deti's-şerîfesi müntesifinden kâim-makâm nasb ve ta'yîn olunmanla mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki lede'l-vusûl sâdât-ı kirâma ihtirâm idüb kâim-makâm senedleriyle tesnîd ve izhâr-ı 'alâmet-i hadrâ idenlerin ref'inde dikkat ve cenâbınız dahî kimesneye 'alâmet-i hadrâ vaz'ından haşyet ve iddi'â-yı neseb-i siyâdet idenleri tarafımıza havâleye mübâderet birle işbu emânet-i kübrâda kemâl-i 'iffet ile tevcîhiyye ve 'arûsiyye ve muhaddesât-ı sâire-i nâ-merziyye nâmıyla bir akçelerin almayub ve aldırmayub sıyânet-i 'ırz ve mâllarında sa'y-i mevîr zımnında şevketlü mehâbetlü kudretlü Pâdişâh-ı İslâm *ebbede'llahü Te'âlâ devletehu ilâ-yevmi'l-kıyâm* hazretlerinin devâm-ı 'ömr ve devletleriçün sâdât-ı kirâmın du'avât-ı hayriyyelerin isticlâb idüb her emirde şer'-i şerîfe imtisâl-i mazhar-ı şefâ'at-i Hazret-i Seyyidü'l-Enâm 'aleyhi efdalü't-tahiyye ve ekmelü's-selâm olasız, ve's-selâm.

El-Fakîr Yahyâ Yûsuf el-Hasebî

İltefet 'ale'l-eşraf.

b) Başka Makamlardan Sadır Olan ve Sicile Kaydedilen Belgeler

Şer'îye sicillerine kaydedilen vesikalar, sâdece kâdılar tarafından kaleme alınan ve yukarıda zikredilen vesikalar değildir. Merkezde, özellikle taşrada herhangi bir beylerbeyine, yahut eyâlete veyahut sancak ve kazaya merkezi idâre tarafından gönderilen ve hüküm denilen yazılı emirlerin çoğunluğu hep kâdıllara hitâben yazılırdı. Kâdılar şer'î işlere me'mûr oldukları gibi buldukları yerde pâdişâh tarafından gönderilen fermân ve berâtları; sadrazam, beylerbeyi ve kazaskerlerden gelen buyuruldukları ve ilgili devlet teşkilatlarından gelen diğer yazılı vesikaları şer'îyye sicillerine kaydederlerdi. Şimdi bunları kısaca tanıtmaya çalışalım:

1- Fermân

a- Fermânın Tarifi:

Fermân; Farsça emir, irâde, buyruk demektir ⁷⁴.

Istilâhî manası ise; bir iş veya bir maslahat siparişini mutazammın padişahın emri demektir. Osmanlılar'da bu kelimenin resmî manası, herhangi bir iş hakkında pâdişâhın alâmet-i şerîfe denilen tuğralı emri ⁷⁵ şeklinde tarif edilmiştir.

Fermâna emr-i şerîf de denilmekteydi. Ancak; hüküm, fermân, misâl, tevki', nişân gibi terimlerin bazan ayn olarak bazan da müterâdif yazılarak bir manaya geldikleri kaydedilmektedir. Bu terimlerin birbirlerinden farklı olduklarına dâir kayıtlar da mevcuttur ⁷⁶.

Fermânlar yazılış itibâriyle iki nevidir. **Birincisi**; dîvândan, maliyeden yazılarak üzerine hükümdârın tuğrası çekilip gönderilen emr-i şerîf, **ikincisi** ise; tuğralı bir fermânın üzerine ve baş tarafına pâdişâhın el yazısıyla fermânda yazılanı te'yîdeden irâdedir. ikincisine "hatt-ı hümâyûn ile muvaşşah" yâni padişâhın el yazısıyla süslenmiş fermân denilirdi ⁷⁷

Ancak, şer'îyye sicili defterlerine kaydedilen fermânlar, sûret oldukları için tuğra bulunmamaktadır ⁷⁸.

Fermânlar, Osmanlı Dîvânı'nda dîvânî ve dîvânî kırması denilen hatt ile yazılmışlardır ⁷⁹. Fakat, fermanların, şer'îyye sicillerine kaydedilirken daha ziyâde farklı hatt çeşitleriyle kaydedildiklerine şâhid oluyoruz ⁸⁰.

Osmanlı Devleti'nde, merkezî idâreden gönderilip kâdılar tarafından şer'îyye sicillerine kaydedilen ve ictimâî, iktisâdî, hukukî... bakımdan son derece önemli olan fermânların yazılış sebepleri, hazırlanış safhaları ve rükünlerini kısaca şu şekilde izah etmek mümkündür:

⁷⁴ PAKALIN, a.g.e., "Fermân" md.

⁷⁵ PAKALIN, a.g.e., "Fermân" md.; UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilâtı, Ankara, 1988, s. 279.

⁷⁶ UZUNÇARŞILI, Saray., s. 279

⁷⁷ UZUNÇARŞILI, Saray., s. 282; Örnek belge için bkz, blg. no: 57, 71

⁷⁸ Aynı defterdeki bütün fermân kayıtlarına bakılabilir.

⁷⁹ UZUNÇARŞILI, Saray, s. 279; Bkz. Türkiye Diyânet Vakfı İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1995, "Fermân md."

⁸⁰ Bkz., Ekler bölümündeki blg. no: 4 ve diğer fermân sûretleri.

b- Yazılış Sebepleri:

Fermânların bir sefer açılması ⁸¹, asker sevki ⁸², vergi ⁸³, âsâyîşin temini ⁸⁴, adâletin sağlanması ⁸⁵, imar ve ta'dilât ⁸⁶ vb. devlet işlerinin yürütülmesi için yazılırdı. Bunlar Dîvân-ı Hümâyûn'un kararı ve pâdişâhın emriyle hazırlanıp ilgili şahıslara gönderilirdi. Fermânların büyük bir kısmı beylerbeyi, sancakbeyi, kâdı gibi görevlilerin mektup veya arzı yahut halktan birinin arzuhali üzerine, dîvânda görüşülüp karara bağlanması sonunda hazırlanırdı. Bazan doğrudan doğruya pâdişâhın emriyle, sancaktaki bir şehzâdenin isteği ve gönderdiği müsvedde üzerine veya devlet memurlarından birinin verdiği örnek esas alınarak da yazılabilirdi ⁸⁷.

c-Hazırlanış Safhaları:

Fermânların hazırlanış safhalarını, bu sahanın uzmanlarından olan Mübahat S. Kütükoğlu şöyle izah etmektedir:

“Divân'a gelen mes'elelerden lüzum görülenler yazılı veya sözlü olarak pâdişâha arzedilirdi ve fermân da pâdişâhın, telhisin üzerine kendi hattı ile (hatt-ı hümâyûn) yazdığı emir doğrultusunda kaleme alınırdı. Mes'elenin dîvanda görüşülmesi hâlinde, karara bağlandıktan sonra fermânın müsveddesinin hazırlanması için arzın üzerine ya sâdece “Buyuruldu” kelimesiyle veya fermânın ne gibi bir şartla verildiğini belirten kısa bir notla işâret edilir, bazan da fermâna esas olacak Buyuruldu beyaz üzerine yazılırdı. Fermân müsveddesi Buyuruldudaki talimâta göre hazırlanırdı.

Müsveddenin kimin tarafından hazırlanacağı konunun önem derecesiyle olduğu kadar konunun hangi görevlinin sahasına girdiğiyle de alakalıydı...” ⁸⁸.

d- Fermanın Rükünleri:

Bir fermân incelenirken fermanın bazı rükünlerden oluştuğunu görürüz. O rükünleri ise şu şekilde sıralamak mümkündür:

- 1) Fermân kelimesinin kullanılması.
- 2) Gönderilenin isminin kendine layık duâ ve senâ ile birlikte yazılması.
- 3) Fermânın gönderilme sebebi.

⁸¹ Bkz. blg. no: 25.

⁸² Bkz. blg. no: 10.

⁸³ Bkz. blg. no: 56.

⁸⁴ Bkz. blg. no: 8, 53.

⁸⁵ Bkz. blg. no: 57.

⁸⁶ Bkz. blg. no: 4, 24, 43, 117

⁸⁷ T.D.V. İsl. Ansk., “Fermân” md.

⁸⁸ Geniş bilgi için bkz. a.g.e., aynı md.

- 4) Gönderenin muradının gönderilene emredilmesi.
- 5) Murad olunan şeyin açıklanması.
- 6) Gerekenin tamamlanmasına duâ ile son verilmesi.
- 7) Tarih ile gönderilen yerin zikredilmesi ⁸⁹.

2- Berât

Pâdişâhtan sâdır olan, ancak fermânlar gibi umûmî olmayıp husûssî olan bir diğere belge çeşidi ise berâttır.

a- Berâtın Tarifi:

Lügat manası, yazılı kağıt ve mektup demek olan berâtın ıstılâhî manası ise; Osmanlılar'da herhangi bir vazifeye veya hizmete tayin ve tadviz dolayısıyla pâdişâhın tuğrasıyla verilen izni hâvi vesikadır.

Osmanlı vesikalarında berât'a bitî, nişan, hüküm, fermân ve misâl da denilmektedir. Bunlar bazan müterâdif, bazan da aynı manada , ayrı ayrı kullanılmaktadır. Bir mansıb ihsâmı dolayısıyla verilen berâta "menşur" da denilirdi ⁹⁰. Berât divânî yazıyla yazılır, tuğra da basılırdı ⁹¹. Berâtların hangi sebeple verildiği belirtilirdi ⁹².

Şer'iyeye sicillerine kaydedilmiş olan berâtların veriliş sebepleri itibariyle muhtelif çeşitleri vardır. Berât çeşitleri ve berâtın rükünlerini kısaca vermeye çalışalım:

b- Berât Çeşitleri:

Berât çeşitleri şunlardır: Tüccar berâtı, iltizam berâtı, muafiyet berâtı, mukataa berâtı, mâlikâne berâtı, nişancılık berâtı, defterdârlık berâtı, vezirlik, seraskerlik ⁹³, hitâbet berâtı ⁹⁴, imâmet berâtı ⁹⁵, ferâşet berâtı ⁹⁶, ve sâir görev ve me'mûriyyetler için verilen berâtlar zikredilmektedir ⁹⁷.

c- Berâtın Rükünleri:

Berâtın rükünlerini şu şekilde sıralamak ve izah etmek mümkündür:

⁸⁹ UZUNÇARŞILI, Saray, s. 281; örnek için bkz. blg. no: 49; T.D.V. İsl. Ansk., "Fermân" md.

⁹⁰ UZUNÇARŞILI, Saray, s. 284; PAKALIN, a.g.e., "Berât" md.

⁹¹ PAKALIN, a.g.e., "Berât" md.

⁹² T.D.V. İsl. Ansk. İstanbul 1992 "Berat" md.

⁹³ PAKALIN, a.g.e., "Berât" md.

⁹⁴ Bkz. blg. no: 38, 101.

⁹⁵ Bkz. blg. no: 102, 134.

⁹⁶ Bkz. blg. no: 95.

⁹⁷ Bkz. blg. no: 11, 95, 100, 109, 110, 113, 130, 132, 133.

1- Duâ: Bu kısımda Allah'a hamd, bazan Hz. Peygamber ve dört halifenin adları zikredilip şefa'atleri istenirdi. Hemen altında pâdişâh tuğrâsı bulunurdu ⁹⁸.

2- Nakil-iblâğ: Berâtın düzenleniş sebebi, kimin arzıyla, ne münâsebetle verildiği, kalem kayıtlarına yapılan müracaatlar, berât verilen şahsın eşkâli bu kısımda yer alırdı ⁹⁹.

3- Emir ve hüküm: Muafiyet berâtlarında devletin verdiği şeyler karşılığında, istedikleri bu kısımda sıralanırdı ¹⁰⁰.

4- Te'kîd: Bu kısımda bir kere daha hatırlatma yapılırdı ¹⁰¹.

5- Tarih: Tarih arapça olarak ve yazı ile sonuna konurdu ¹⁰².

7- Mahall-i tahrîr: Berâtın yazıldığı yerin kaydedildiği kısma bu isim verilirdi: Kostantınıye el-Mahrûse, gibi ¹⁰³.

Berâtların önemli diğer bazı özelliklerinden bahsedilmektedir. Bu belgelerin daha iyi tanınabilmesi için -ki elinizdeki bu şer'iyeye sicilinde kayda değer bir yer teşkil etmektedirler- aşağıdaki bilgileri kaydetmek faydalı olacaktır:

Berâtların arka yüzlerinde bir takım yazı ve işâretler olduğu; bazan konu ile ilgili hüccet sûretinin yer aldığı kaydedilmektedir. Berâtların cinslerine göre verildikleri kalemler de farklıdır; kalemlerine göre cinslerini tayinde, arka yüzlerindeki işâretler rehberlik eder.

Bu belgelerin kağıt cins ve ebâtlarıyla, yazılarının cinsleri, verilen şahsın makamına ve berâtın önemine göre farklılık gösterir ¹⁰⁴.

Berât verilirken takip edilen bir yol vardır. Mübahat S. Kütükoğlu, T.D.V. İsl. Ansk. "Berât" maddesinin sonlarında, berâtın verilebilmesi için takip edilen yol hakkında bize şu bilgileri vermektedir: "Bir berâtın verilebilmesi için ilk mürâcaat ya bizzat berât isteyen şahsın arzuhali veya belli bir görevlinin arzıyla olurdu. İlgili kalemlerdeki kayıtlar arz veya arzuhale derkenar edilir; istenilenin verilmesin uygun bulunmasıyla sadrazamın son kararı olan "Buyuruldu" ve "sah" konulup ruûsa kaydolunur; daha sonra berât tezkiresi yazılarak berâtın hazırlandığı kaleme

⁹⁸ Bkz. T.D.V. İsl. Ansk. "Berât" md.indeki berât örneği. Elinizdeki bu defterde bulunan berâtlar sûret oldukları için duâ kısmı ve tuğrâ bulunmamaktadır.

⁹⁹ Bkz. blg. no: 123.

¹⁰⁰ T.D.V. İsl. Ansk. "Berât" md.

¹⁰¹ Bkz. blg. no: 20.

¹⁰² Bkz. blg. no: 113.

¹⁰³ Bkz. blg. no: 113.

¹⁰⁴ Geniş bilgi için bkz. T.D.V. İsl. Ansk. "Berât" md.

gönderilirdi. Kalemlerde yazılıp hazırlanan berâtların arkasına bu sırada kâtip adları ve kalem rumuzları konulup resimleri tesbit edilir; berâtın ait olduğu deftere göre defterdârlar, reisülküttâb veya kazaskerler tarafından imzalandıktan sonra nişancı tarafından tuğrası çekilip sahibine teslim edilmek üzere kağıt eminine yollanırdı...”

3- Buyuruldu

Başka makamlardan sâdır olan ve şer‘iyye sicillerinde bulunan kayıtlardan biri de Buyuruldu denilen belge çeşididir ¹⁰⁵ .

Buyuruldunun ıstılâhî manası: Yüksek rütbeli görevlilerin kendilerinden aşağı mevkilerde bulunanlara gönderdikleri emirler için kullanılan bir tâbirdir ¹⁰⁶ . Bir diğer tarifi ise şöyledir: “Küçük bir makamdan büyük bir makama veyahut bir şahıs tarafından herhangi resmî bir makama sunulan kağıt üzerine o makam sahibi tarafından emir mahiyetinde yazılan yazı hakkında kullanılan bir tâbirdir” ¹⁰⁷ .

Buyurulduların yazıldıkları yer bakımından ikiye ayrılmaları mümkündür. Bu tür belgelerin özel yazılış şekilleri vardır. Pâdişâhın tuğrasını taşıyan hükümler ancak üç şahsın Buyuruldularıyla yazılabilir. bunlardan dünya işleriyle ilgili olan mes‘elelerde sadrazam, mâliye ile ilgili olanlar defterdâr, şer‘î davalarda ise kazasker yetkili kılınmıştı. Divân-ı Hümayûn'a verilen bir arz, arıza, arzuhal veya takrir okunup istek kabul edildiği takdirde üzerine “ Buyuruldu” kelimesi bazan tek olarak, bazan da “arz olunduğu üzere tahrîr oluna deyû Buyuruldu” gibi yapılacak işlemi gösteren bir cümlenin sonuna ilâve edilerek yazılırdı ¹⁰⁸ .

Şer‘iyye işlerine me‘mûr olan kadılar buldukları yerlerde yürütme gücünü de üzerlerine almışlardı. Padişâh tarafından gönderilen fermân ve berâtları şer‘iyye sicillerine kaydettikleri gibi sadrazam, beylerbeyi ve kazaskerden gelen buyurulduları da kaydederlerdi ¹⁰⁹ .

Buyuruldular muhtelif konularda yazılmışlardır. Bunlardan bazıları şunlardır: İhtikârî men ¹¹⁰ , ta‘mîr ve tecdîd ¹¹¹ , mütesellim tayini ¹¹² , yiyecek (zehair) te‘mini ¹¹³ , terike kaydı ¹¹⁴ , serdarlık tayini ¹¹⁵ , silah taşıma yasağı ¹¹⁶ , asker tedârîki ¹¹⁷ v.s.

¹⁰⁵ Bkz. blg. no: 31 ve diğer Buyuruldu sûretleri.

¹⁰⁶ T.D.V. İsl. Ansk. “Buyuruldu” md.

¹⁰⁷ PAKALIN, a.g.e., “Buyurultu” md.

¹⁰⁸ T.D.V. İsl. Ansk. “Buyuruldu”. md.

¹⁰⁹ AKGÜNDÜZ, a.g.e., c.I, s. 39

¹¹⁰ Bkz. blg. no: 31, 34, 47.

¹¹¹ Bkz. blg. no: 32, 44.

¹¹² Bkz. blg. no: 33, 48.

4- Tezkire

Tezkirenin şer'iyeye sicillerindeki manası şudur: Daha ziyâde üstten alta veya aynı seviyedeki makamlar arası yazılan ve resmî bir konuyu ihtivâ eden belgelere de tezkire denmektedir ¹¹⁸. Son zamanlarda aynı şehir ve kasabada bulunan resmî dairelerin birinden diğerine yazılan yazılara tezkire, şehirler arasındaki yazışmalara tahrîrat denilmesinin adet olduğu zikredilmektedir ¹¹⁹.

Şer'iyeye sicillerindeki tezkireler, tezkireciler (özel kalem müdürü) tarafından kaleme alınırdı. Tezkire veren makamlar, kendilerine berât ile bir cihet tahsîs edilen şahısların eline, sözkonusu berâta dayanarak tezkire verilirdi. Bunların bir sûreti de, şer'iyeye sicillerine, mesnedi olan berât ile berâber kaydedilirdi. Zira emirlerin icrâsı için sicile kaydedilmesi gerekiyordu ¹²⁰.

5- Temessük

Temessük, lügatte bir işe sıkı tutunmak demektir. Değişik ıstılâhî manaları olan temessükün şer'iyeye sicillerindeki manası ise şudur: Mîrî arazîde ve gayri sahih vakıflarda tasarruf hakkı sahiplerine, yetkili makam veya şahıslar tarafından verilen belge demektir ¹²¹. Daha sonraları temessük tabirinin yerine tapu tabiri kullanılmıştır ¹²².

6- Diğer Kayıtlar

Şer'iyeye sicillerinde yukarıda zikredilenlerin dışında da kayıtlar mevcuttur. Bu kayıtlar, vakfiyelerin tanzim ve tescili, memurlara izin verilmesi ve yerlerine vekil tayini, esnaf teftişi ile ilgili kayıtlar yiğitbaşı tayini, kethüdâ tayini ve mukataa teftişi ¹²³, vergi ve cizyelerin toplanması ¹²⁴, müderris tayini ¹²⁵, resmî yapıların keşif ve

¹¹³ Bkz. blg. no: 39.

¹¹⁴ Bkz. blg. no: 46.

¹¹⁵ Bkz. blg. no: 51.

¹¹⁶ Bkz. blg. no: 52.

¹¹⁷ Bkz. blg. no: 64, 65.

¹¹⁸ PAKALIN, a.g.e., "Tezkire" md.; AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I, s. 46.

¹¹⁹ PAKALIN, "Tezkire" md.

¹²⁰ AKGÜNDÜZ, a.g.e., C. I., s. 46.

¹²¹ PAKALIN, a.g.e., s. 453.

¹²² AKGÜNDÜZ, a.g.e., c. I., s. 46.

¹²³ BAYINDIR, a.g.e., s. 26-27.

¹²⁴ Bkz. blg. no: 2, 82, 83, 84, 90, 91, 103, 105.

¹²⁵ Bkz. blg. no: 110, 135.

tamiri ¹²⁶, ihtida kayıtları ¹²⁷, kâdılarına ait veciz ifade ve şiirler ¹²⁸, duâ ¹²⁹, önemli olayların tarihinin kaydı ¹³⁰ gibi kayıtlardır.

C-OSMANLI DEVLETİ'NDE KÂDILIK MÜESSESESİ

İnsanlık tarihi boyunca, iki kişi arasında vuku' bulan ihtilafları halledecek bir diğerine ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyaç günümüzde de devam etmektedir. Bunun için de bazı müracaat mercileri her zaman var olmuştur. İşte Osmanlılar'da da insanlar arasında meydana gelen nizâyı hal ü fasl eylemek için kâdılık müessesesi vardır. Biz burada kâdılar (hâkimler) ve görevlerini, dereceleri ve ta'yînlerini, kâdıların aranan şartları, kâdıların uyması gereken temel esasları ve ikinci derecedeki adliye görevlilerini kısaca zikretmeye çalışacağız.

a) Kâdı'nın Tarifi ve Görevleri:

1- **Tarifi:** kâdı, lügatte, kaza fiilinin ism-i fâili olup, icrâ, ifâ ve edâ eden ¹³¹ manalarına gelmektedir. Kaza, hüküm ve hâkimlik manalarına gelir ¹³² şeklinde tarif edenler de olmuştur.

İstılâhî tarifi ise şöyledir: Kâdı, cemiyet içerisinde meydana gelen nizâ ve ihtilâfları çözecek, her türlü kargaşayı önleyecek, adâleti tevzi' edecek bir görevi icrâ eden kişi ¹³³ demektir. Mecelledeki tarifi ise aynen şöyledir: "Hâkim, beyne'n-nâs vukû' bulan da'vâ ve muhâsamayı ahkâm-ı meşrû'asına tevfikân fasl ve hasm için taraf-ı sultânîden nasb ve ta'yîn buyrulan zâttır" ¹³⁴.

2- Görevleri:

Osmanlı Şer'iyeye mahkemelerinde geniş bir hukûkî yetkiye sâhib olan kâdıların görevlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1- Kâdılar, şer'î hükümleri icrâ edip ¹³⁵, Hanefî Mezhebi üzere hüküm verirlerdi

136

¹²⁶ Bkz. blg. no: 4, 24, 108.

¹²⁷ Bkz. blg. no: 137, 138.

¹²⁸ Bkz. blg. no: 76.

¹²⁹ Bkz. blg. no: 129.

¹³⁰ Kar yağışı gibi, bkz. blg. no: 136.

¹³¹ Şemseddin Sâmî, Kâmûs-ı Türki, İstanbul, 1992, "Kâdı" md.

¹³² BERKİ, Ali, Himmet, Açıklamalı Mecelle, 1978, md. 1785.

¹³³ ATAR, Fahrettin, İslam Adliye Teşkilatı, Ankara, 1979, s. 12

¹³⁴ BERKİ, a.g.e., 1978, md. 1785.

¹³⁵ BERKİ, a.g.e., 1978, md. 1800

¹³⁶ UZUNÇARŞILI, İlmiye, s. 108.

- 2- Velî veya vasîsi olmayan küçükleri evlendirirlerdi.
- 3- Miras takismi yaparlardı.
- 4- Yetimleri ve ğaib kişilerin mallarını muhafaza ederlerdi.
- 5- Vasî ve vekîlleri tayin veya azlederlerdi.
- 6- Vasiyyetlerin ve vakıfların hükümlerine riâyet edilip-edilmediğini kontrol ederlerdi
- 7- Evlenme akitlerini icrâ ederlerdi.
- 8- Cürüm ve cinâyet v.s. bütün davaları görürlerdi.
- 9- Şer'iyeye sicillerini yazarlardı ¹³⁷.

Kâdıların şer'î ve hukûkî görevlerden başka idârî pek mühim vazifeleri de vardı. Bunlar; zahîre ve amele tedârîki, hayvan sevki, menzil emirleri, asker toplanması, iktisâdî işler, mahallî rayice göre eşyaya narh konması, belediye işleri; yani askerî inzibattan başka bütün devlet işlerinin temini kadılara aitti. Bundan dolayı kâdılar yetki itibâriyle devlet merkezine bağlı görevlere sahip idiler: Devlet merkezinden fermân gönderilir ve kâdı da icâb eden cevâbı re'sen hükûmete arzederdi ¹³⁸.

b) Dereceleri ve Tayinleri:

Osmanlı Devleti'nde kâdılık, mansıb ve pâye (pâye-i mücerrede) olmak üzere iki kısımdı. Bir makam bi'l-fiil işgal olunup orada vazife yapılırsa buna **mansıb**; bi'l-fiil işgal olunmaz da sâdece rütbe derecesi olarak ismen kllanılsa buna da **pâye** adı verilirdi ¹³⁹.

Kâdılar, dereceleri itibâriyle iki büyük gruba ayrılırlar:

Birincisi; mevleviyet kâdılıklarıdır. Bunlar büyük kâdılıklardır. Mevâlî de denilen bu kâdılar büyük eyâletlere, vilâyetlere ve bazı önemli sancaklara tayin edilirdi. Aldıkları maaşlar itibariyle mevleviyetler iki kısma ayrılırdı: a) Üçyüz akçe yevmiyeli mevleviyetler ki, bunlara devriye mevâlisi de denirdi ve en düşük derecede idiler, Sivas ve Silistre mevleviyetleri gibi. b) Yevmiyesi beşyüz akçeye kadar olan mevleviyetler ki, bunlar devletin çok önem verdiği eyâletlerin kâdılarıydı.

En yüksek mevleviyet derecesi sırasıyla Rumeli ve Anadolu Kazaskerliği'dir. Bu iki mevleviyetin pâyeleri vardır ¹⁴⁰.

¹³⁷ UZUNÇARŞILI, İlmiye., s. 109.

¹³⁸ UZUNÇARŞILI, İlmiye, s. 109.

¹³⁹ CİN, Halil-AKGÜNDÜZ, Ahmet, Türk-İslam Hukuk Tarihi, İstanbul, 1990, c. I, s. 277.

¹⁴⁰ AKGÜNDÜZ, Ahmet, Şer'iyeye Sicilleri, c. I, s. 68, 69.

Diğer kâdılıklar ise dereceleri itibariyle şöyle sıralanabilir:

1- İstanbul Kadılığı: Mevâlinin en yüksek derecesi ve taht kadılarının son merhalesidir. İstanbul Mollası da denirdi. Maaşı, mahkeme geliri de hesaplanınca beşyüz akçeli mevleviyetlerin çok üstünde bir meblağı bulurdu.. İstanbul kâdısı, vezîr-i âzamin çarşamba dîvanına katılırdı. Aynı zamanda İstanbul'da kol gezerdi. Davaları kendi evinde dinlerdi. İstanbul Kadılığı pâyelidir ¹⁴¹.

2- Haremeyn Mevleviyeti: Mekke ve Medine Kadılığı demektir. 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ihdâs edilmişti. Bazan haremeyn pâyesi verilirdi.

3- Bilâd-ı Hamse Mevleviyeti: Bu ismi daha sonra almıştır. Mekke, Edirne ve Bursa olmak üzere üç tâneydi. Daha sonra Şam Kadılığı da ilâve edilince bilâd-ı erba'a denildi. Filibe Kadılığının da ilâve edilmesiyle Bilâd-ı Hamse mevleviyeti oldu. Pâyeleri de vardı.

4- Mahreç Mevleviyeti: Bunlar üçüncü derecedeki mevleviyetlerden olup, mahreç mevâlîsi denirdi. Bu ismi, on dereceli olan İstanbul müderrislerinin bu ilk sınıf olan mollalığa çıkmalarından yani ihrâç edilmelerinden dolayı almışlardı. Mahreç mevleviyetleri şunlardır: Kudüs, Halep, Tırhala Yenişehir, Galata, İzmir, Selânik, Eyüb, Üsküdar, Sofya, Girit ve Trabzon. Bunların da payeleri vardı.

5- Devriye Mevleviyeti: Mevâlinin en küçük derecesidir. Bu mevleviyetler şunlardır: Bağdad, Antep, Bosna, Erzurum, Maraş, Trablusgarb, Beyrut, Diyarbakir, Ruscuk, Adana, Çankırı ve Van. Buralarda kâdı olanlar müddetlerini tamamladıktan sonra mahreç mevleviyeti pâyesini alırlardı.

6- Pâye-i Mücerrede Sahipleri: Bunlar, Edirne ve İzmir pâye-i mücerredi olarak iki taneydi ¹⁴².

İkincisi: kaza kadılıklarıdır. Bunlar Rumeli, Anadolu ve Mısır'daki kazaların kadıları olmak üzere üç sınıftı. Bunlar da kendi aralarında derecelere ayrılmaktaydı. En yüksek derecelisine sitte veya eşref-i kudât, yâhut yüzelli akçeli kadılık denirdi ¹⁴³.

Bunların dışında **toprak kadıları** ismiyle zikredilen seyyar kadılıklar da vardı. Tahkik edilmesi gereken bir iş olursa bunlar tarafından tahkik ve teftiş edilirdi. Ayrıca, halkın derdini dinlemek, halkın şikâyetlerine çâre bulmak için köylere gönderilen

¹⁴¹ Geniş bilgi için bkz. UZUNÇARŞILI, İlmiye, s. 135 v.d.

¹⁴² UZUNÇARŞILI, İlmiye, s. 95-103; 276-280.

¹⁴³ UZUNÇARŞILI, İlmiye, s. 91 v.d.

mehâyif müfettişleri de vardı. **Mehâyif müfettişleri** dinledikleri şikâyetleri doğrudan doğruya Divân-ı Hümâyûn'a arzederlerdi ¹⁴⁴.

Kâdılarının dereceleri, muhtelif eserlerde tafsilatıyla anlatılmış olup biz, burada, kısaca tanıtmakla iktifa ediyoruz.

İslâmî anlayışa göre adâletle hükmetmek İslâm Dini'nin en önemli prensiplerinden biridir. Bu bakımdan Osmanlılar, herhangi bir kimseyi değil, her yönüyle tanınmış, güvenilir kimseleri kâdılık makamına getiriyorlardı ¹⁴⁵.

Kâdılarının tâyin usullerini ise şöyle özetlemek mümkündür: Kâdılar medrese tahsili görüp, icâzet alarak mülâzemet edenlerden tayin edilirdi. Kâdılarının tayinleri 14. asırdan 16. asrın ortalarına kadar Rumeli ve Anadolu kazaskerlerine aitti. 16. asrın ikinci yarısından sonra mevâlî denilen büyük kâdılıkların tayinleri şeyhülislamlara verildi ¹⁴⁶; diğer kâdılıkların tayinleri yine kazaskerlerde bırakıldı ¹⁴⁷.

Kazaskerler kendi yetkileri dahilindeki kaza kâdılarının tayinleri ve azillerini, tuttıkları **akdiye defteri** veya **ruznâmçe** denen deftere kaydederlerdi. Daha sonra bütün ilmiyye sınıfındaki tayin değişikliklerinin kaydedildiği târik defteri tutuldu ¹⁴⁸. Kaza kâdılarının tayininde şu usul takib edilmiştir: Divân-ı Hümâyûn'un arz günlerinde kazaskerler pâdişâha arzederlerdi. Eğer tayin edilecek, Rumeli'den ise Rumeli Kazaskeri elindeki defter mücebince arz ile pâdişâhın iradesini alırdı. Divan toplantıları terkedildikten sonra kazaskerler, tayin edecekleri kâdıları sadrazam vâsıtasıyla arzederlerdi. Eğer aynı kâdıılığa birden fazla talip olursa aralarında imtihan yapılırdı. Bu imtihanın, 17. asırdan itibâren nâdiren yapıldığı, çok zaman ricâ ve iltimâs ile kâdı tayin edildiği ¹⁴⁹ kaydedilmektedir.

c) Kâdılarda Aranan Şartlar:

İslam, Allahı'n emrettiği adâletin kâim kılınmasını ¹⁵⁰ istemektedir. Osmanlı Devleti bu adâletin uygulanmasını hedefleyerek insanlar arasındaki ihtilafları gidermek ve hakkı hak sahibine vermek için İslam hukukunun esaslarına göre hükmetmiştir.

¹⁴⁴ UZUNÇARŞILI, İlmiye, s. 126 v.d.

¹⁴⁵ KAZICI, Ziya, İslam Müesseseleri Tarihi, İstanbul, 1991, s. 124.

¹⁴⁶ UZUNÇARŞILI, İlmiye, s. 87 v.d.

¹⁴⁷ AKGÜNDÜZ, Ahmet, Şer'iyeye Sicilleri, c. I, s. 69.

¹⁴⁸ UZUNÇARŞILI, İlmiye, s. 87 v.d; Ahmet, Şer'iyeye Sicilleri, c. I, s. 69.

¹⁴⁹ UZUNÇARŞILI, İlmiye, s. 105.

¹⁵⁰ Kur'ân-ı kerîm Nahl/90.

Bunun için, bu önemli görevi yürütecek olan ve adliye teşkilâtının temel taşları olan kâdılarda (hâkimler) bazı şartlar aranmıştır. Bu şartlar şöyle özetlenebilir:

1- Kâdının tam ehliyet sahibi olması. Buna göre küçükler, bunaklar, kör dilsiz ve tarafların seslerini işitemeyecek şekilde sağır olanların kâdı olmaları câiz değildir. Aksi takdirde verdikleri hükümler geçersiz olur ¹⁵¹.

2- Kâdının müsluman olması şarttır. Çünkü kâdılık görevi şer'î hükümleri icrâ görevidir. Bunun için şer'î hükümlere inanmayanların bu göreve getirilmeleri uygun görülmemektedir ¹⁵².

3 Kâdı, yerinde karar verebilen, anlayışlı, doğru ve güvenilir, şahsiyet sâhibi ve sağlam irâdeli olmalıdır ¹⁵³.

4- Kâdı, İslâm hukukuna vâkıf, muhâkeme usulünü iyi bilen ve davaları bunlara göre çözüp yargılayabilecek kuvvette olmalıdır ¹⁵⁴.

d) Kâdıların Uyması Gereken Ahlâkî Kurallar:

Yukarıdaki sıfatları taşıyan kâdılarının haksızlığı önlemek için karar verirken uymaları gereken bazı temel ahlâkî kurallar mevcuttur. Bunları da maddeler halinde, özetle belirtmekte fayda vardır:

1- Kâdı, mahkemede alış-veriş yapmamalı ve şakalaşmamalıdır. Mahkemenin vakarını zedeleyecek fiilerden sakınmalıdır ¹⁵⁵.

2- Kâdı, taraflardan hiç birinin hediyesini kabul etmemelidir ¹⁵⁶. Ancak şu üç kişinin hediyesini kabul edebilir:

a- Kendisini ta'yîn eden ve kendisinden üst makamlardan hediye alabilir.

b- Yakın akrabasından hediye alabilir. Ancak bir davaları olursa o takdirde hediye alamaz.

c- Kâdı olmadan önce aralarında dostluk bulunan ve hediye vermeyi âdet edinen kimseden hediye alabilir. Ancak alacağı hediye eski miktardan ziyâde olmamalıdır ¹⁵⁷.

3- Kâdı, taraflar arasında âdil davranmakla görevlidir ¹⁵⁸.

¹⁵¹ BERKİ, a.g.e., md. 1794.

¹⁵² AKGÜNDÜZ, Ahmet, Şer'iyeye Sicilleri, c. I, s. 70, ancak aynı yerde hanefilerin, bir zımmînin kâdılık görevi yapabileceği görüşüne yer verilmektedir.

¹⁵³ BERKİ, a.g.e., md. 1792.

¹⁵⁴ BERKİ, a.g.e., md. 1793.

¹⁵⁵ BERKİ, a.g.e., md. 1795.

¹⁵⁶ BERKİ, a.g.e., md. 1796.

¹⁵⁷ BAYINDIR, a.g.e., s. 84.

¹⁵⁸ BERKİ, a.g.e., md. 1799.

4- Mahkeme esnâsında, taraflardan yalnız birisini evine kabul etmek, mahkemede biriyle başbaşa kalma, ikisinden birine gizli işâretlerde bulunmak, diğerinin bilmediği bir dil ile konuşmak gibi töhmet ve sû-i zanna sebep olacak her türlü hareketden sakınmalıdır ¹⁵⁹.

5- Kâdı, taraflardan hiçbirinin davetine ve kendisi için düzenlenmiş davete gidemez. Ancak başka sebeplere binâen düzenlenmiş bir davet ise ve dava ile alakaları yoksa, gidebilir ¹⁶⁰.

e) İkinci Derecedeki Adliye Görevlileri:

Şer'îyye mahkemelerinde kâdılar dışında başka görevliler de bulunmaktaydı. Bunların da isimlerini ve görevlerini kısaca zikrederim.

a- Nâibler: Kâdıların kendi yerlerine davaya bakmak üzere görevlendirdikleri vekilleridir. Bunlar:

- 1) Kaza naibleri,
- 2) Mevâli nâibleri,
- 3) Arpalık nâibleri,
- 4) Bütün bunların yanında nâibler, şeklinde tasnif edilmektedir ¹⁶¹.

b)- Kassamlar: Bu me'murlar, vefat eden kimselerin terikelerini taksim eden şer'î memurlardır.

c- Muhzırlar: Davacı ve davalıları mahkemeye celbeden me'mûrlardır.

d- Çavuşlar: Şer'î mahkeme i'lâmlarının icrâsı, borçlu olarak ölen kişinin terikesini satarak, borcun ödenmesi, nakdî ve bedenî cezâların uygulanmasında görevlendirilmiş kimselerdir. Bunlara Dergâh-ı Âlî çavuşları denirdi.

e- Subaşılar: Bu görevliler; sancak, kazâ, nahiye ve köylerde çavuşların merkezde ifâ ettikleri görevleri ifâ ederlerdi.

f- Mübaşirler: Şer'îyye mahkemelerinde celb ve tebliğ işlerini yürüten memurlara mübaşir denirdi.

Bunların dışındaki mahkeme görevlileri ise şunlardı: Müşavirler, kâtipler, hademeler ve kapıcılar ¹⁶².

¹⁵⁹ BERKİ, a.g.e, md. 1798.

¹⁶⁰ BAYINDIR, a.g.e., s. 85.

¹⁶¹ AKGÜNDÜZ, Ahmet, Şer'îyye Sicilleri, c. I, s. 72.

¹⁶² CİN, Halil-AKGÜNDÜZ, Ahmet, Türk-İslam Hukuk Tarihi, s. 279 v.d.

II. BÖLÜM
METNİN TRANSKRİPSİYONU

Sahife no: 1

Belge no: 1

Bin ikiyüz dört senesine mahsûben Adana menzircisi Hüseyin Ağa'nın 'adem-i idâresinden nâşî Eyâlet-i Adana vâlisi vezîr-i rûşen-zamîr-i tedbîr devletlü 'inâyetlü es-Seyyid 'Atâu'llah Paşa *yessere'llahü ve mâ-yeşâ'* hazretlerinin inzimâm-ı re'y ve ma'rifeti ve cümle ma'rifetiyle kısta'l-yevm hisâbı üzere ma'lûmesiyle sene-i mezbûre Şevvâli'l-mükerreminin sekizinci yevm-i ahad menzil-i mezkûr bâ-vekîl-i fukarâ ve sâbık menzilci Mustafâ Ağa'nın 'uhdesine ihâle ve îcâr olub ben dahî şurût-ı menzil üzere ber-vech-i muharrer istîcâr ve kabûl ve kemâ hüve hakkuhu edâya müte'ahhid olduğı işbu mahalle kayd şod.

Sahife no: 1

Belge no: 2

Nâhiye-i Dindarlu taksît-i evveli	Kazâ-i Karakışla taksît-i evveli	Kazâ-i Sarıçam taksît-i evveli	Kazâ-i Kara'îsâlu taksît-i evveli
ğurûş 700	ğurûş 500	ğurûş 350	ğurûş 260

Sahife no: 2

Belge no: 3

Kad vaka'a mart fi-vakti'l-magrib leyl-i pencşenbih fi 15 C. sene [1]203

Kad vaka'a mart fi-vakti'l-magrib leyl-i cum'a fi 26 C. sene 1204

Sahife no: 3

Belge no: 4

Misis Köprisi'nin Keşfi İçün Emr-i 'Âlî-şân

Emîrî'l-ümerâ'î'l-kirâm, kebîrî'l-küberâ'î'l-fihâm, zül-kadr-i ve'l-ihtirâm, sâhibül-'izzî ve'l-ihtişâm el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ hâlen 'Uzeyr Sancağı Mutasarrıfı Küçük 'Ali-zâde Halîl Paşa *dâme ikbâlûhu* ve kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazli ve'l-keîâm olan Adana kâdîsı *zîde fazluhu* ve iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim, câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim, el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâ'm kapucıbaşlarından Adana Mütesellimi 'Ali Beg *dâme mecduhu* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vucûh-ı beldeden Halîl ve sâirleri *zîde kadruhum* tevkî'i refî'i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin. Bu def'a Der-sa'âdet'ime vârid olunan tahrîrâtın mefhumunda Misis Köprisi münhedim olduğına binâen bir iki bin gürüş sarfıyla kayıklar yaptırmış isek dahî ebnâ-i sebîlin imrârları müte'assir olmağla cânib-i mîrîden akçe i'tâsiyla zikrolunan köprinin ta'mîr itdirilmesi husûsını inhâ ve iş'âr itmişsin. Bu makûle ebniyenin ta'mîr ve termîmi ka'ide-i meriyye-i mîriyye üzre evvel emirde keşf ve mu'âyene ve ne mikdâr masârîf ile vucûda geleceği bilinmek lâzımeden olmağla imdi ma'rifetin ve Adana kâdîsı ve mütesellimi 'Ali Beg *dâme mecduhu* ve Adana'da vucûh-ı beldeden Halîl ve sâir vukûf-ı tâmmı olanlar ma'rifetleriyle cânib-i mîrî hasârâtdan vikâyet ve sıyânet olunarak keşf ve mu'âyene olunub ne mikdâr masârîf ile ta'mîr ve termîm olunacağı ma'lûm ve tahkîk olunduktan sonra iktizâ iden lâzimesi mûmâ-ileyh Halîl *zîde kadruhu* ma'rifetiyle bir taraftan tedârik ve inşâsına mübâşeret olunmak ve keşf defteri müfredâtıyla serf'an Der-'aliyye'ne gönderilmek fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celîlî'l-kadrim ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki mütesellim ve

vücûh-ı belde ve sâirlersiz köpri-i mezbûr ma'rifet-i şer' ve pâşâ-yı mûmâ-ileyhin ma'rifeti ve ma'rifetleriniz ile cânib-i mîrî sıyânet olunarak kâide-i mer'iyeye-i mîriyye üzre evvel-emirde keşf ve mu'âyene olunub ne mikdâr masârif ile ta'mîr olunacağı ma'lûm oldukdan sonra iktizâ iden lâzimesini bir taraftan mûmâ-ileyh Halîl *zîde kadruhu* tedârik ve inşâsına mübâşeret eyleyüb keşf defterlerini serî'an ve 'âcilen Der-'aliyye'ne göndermege mezîd sa'y ve ğayret eylesiniz. Ve sen ki Halîl *zîde kadruhu*'sin cânib-i mîrî her hâlde himâyet ve sıyânet olunması ehemmi mehâmm-ı lâzimi'l-ihimâmından olunmağla umûr-ı ebniyede mahâret ve mûmâreseti oluna [olanlar] ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve ma'rifetinle ba'de'l-keşf ve'l-mu'âyene iktizâ iden lâzimesini tedârik ve inşâsına mübâşeret eyleyüb keşf defterini serî'an Der-sa'âdet'ime irsâl ve tesyîrine mezîd i'tinâ ve dikkat eylesin. Ve sen ki kâdî-i mûmâ-ileyhsin sen dahî müceb-i emr-i şerîfle 'amel ve hareket eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla 'âmil olasız. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kulasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşar Cemâziye'l-evvel, sene selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınyye

el-Mahrûse

Sahife no: 4

Belge no: 5

Mekârî Deve Bedeliyyesiçün Emr-i Şerîf-i Celîlî'ş-Şân

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Adana ve Sis ve kâdîları *zîde fazluhum* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana mütesellimi *zîde mecduhu* ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan rikâb-ı hümâyûnım kâim-makâmı çukadârlarından İsmâ'il *zîde kadruhu* tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, bundan akdem me'mûriyetle Adana ve Sis câniblerine gidüb 'avdet iden Mehmed Çukadâr'ın getürdigi evrâkın hülâsa-i mefhumunda sefer-i hümâyûnım lâzimesiçün binikiyüziki senesine mahsûben Adana Sancağı'ndan ihrâcı fermânım olan ikiyüzelli mihâr-ı mekârî şütürâtının ğayr-i ez îrsâl bâkî kalan yüzaltmıştokuz mihâr şütürânın beher mihârı seksener ğurûşdan îcâb iden bedelleri tahsîl olunmak bâbında sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin sana hitâben sâdir olan emr-i şerîfim çukadâr-ı merkûm ile lede'l-vusûl sâlifü'l-beyân bâkî kalan yüz altmış tokuz mihâr-ı şütürândan altmış mihârı Zül-Kadiriyye re'âyâsı ve kırk beş mihârı Haremeyn re'âyâlarından Ağcakoyunlu Cemâ'ati ve sekiz mihârı Şambayadı Cemâ'ati ve tokuz mihârı Karahacılı Cemâ'ati ve on beş mihârı Melemenci Cemâ'ati ve altı mihârı Körükçi Cemâ'ati ve bir mihârı Belekli ma'a Arzuşağı Cemâ'ati ve iki mihârı Genceli ma'a Saslı Cemâ'ati ve bir mihârı Kabasakal Bozdoğanı Cemâ'ati ve elli mihârı Karakışla Kazâsı ve altı mihârı Sarıçam Kazâsı ve on mihârı Misis Kasabası ahâlîlerinde bâkî kalub ancak tahsîli müte'assir oldığımı beyânıyla nefsi Adana ve havâlisinde bir mihâr-ı şütür kalmadığı sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin kâimende ve Adana kâdisı i'lâmında tahrîr ve sâlifü'l-beyân Sis Sancağı'ndan matlûb olunan elli mihâr-ı şütürânın livâ-i mezbûr havâlisinde eşkiyâ olduğına mebnî ahâlîsi etrâfa perîşân

kurâları harâb olmağla tahsîli mümkün olmayub ancak livâ-i mezbûra inkıyâd iden mahallerden sicill-i mahfûzda olan kayd-ı sâbıkı üzere kaç mihâr-ı şütürân ider ise bedellerini tahsîl ve teslîm-i Hazîne-i 'Âmire'm itmege Sis mütesellimi müte'ahhid olduğımı Sis kâdîsı dahî i'lâmında tahrîr ve iş'âr itmekle kuyûdât tetebbu' itdirildikde sefer-i hümâyûnım lâzimesiçün ikiyüz bir senesine mahsûben elli mihâr Adana ve elli mihâr Sis Sancakları'nda mekâri-yi şütürânı matlûb ve tertîb olunmuş olduğu mevkûfâtda der-kenâr olunmağla ğayr-i ez irsâl bâkî kalan yüzaltmıştokuz mihâr-ı şütürânın mukaddemen fermân olunduğı üzere îcâb iden bedellerinin tahsîlinde mûmâna'at iderek îrâd eyledikleri a'zâr-ı vâhiyelerine i'tibâr olunmayarak 'alâ-eyyi hâl yerlü yerinden ve îcâb ve iktizâ idenlerden tahsîl olunmak fermânım olmağın te'kîden ve isti'câlen işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bâlâda tahrîr olunduğı üzere ğayr-i ez irsâl bâkî kalan yüzaltmıştokuz mihâr-ı şütürânın mukaddemen fermân olduğu üzere beher mihârına seksener ğurûşdan îcâb iden bedelleri bir an evvel tahsîl ve Der-'aliyye'me irsâl olunması aksâ-yı âmâl-i hüsrevânem idüğü ma'lûmun oldukda hılâf-ı merdâ îrâd eyledikleri a'zâr-ı vâhiyelerine 'amel ve i'tibâr olunmayarak 'alâ-eyyi hâl yerlü yerinden ve îcâb ve iktizâ idenlerden bir ğün akdem tahsîl ve Der-'aliyye'me irsâl ve tesyîr husûsuna sarf ve sa'y ve kudret eyleyesiz. Ve siz ki kudât-ı mûmâ-ileyhim ve mübâşir-i merkûmsız, sizler dahî nass-ı emr-i şerîfime imtisâl ve mütâba'at eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzîmü'l-imtisâlimin mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olasız. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin Cemâziye'l-evvel sene selâse ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye
el-Mahrûse

Sahife no: 5

Belge no: 6

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me'âdinü'l-fazâ'il ve'l-keîâm Adana kâdîsî ile Adana Eyâleti'nde vâki' kudât ve nüvvâb *zîde fazluhum* ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân şehir kethüdâları *zîde kadruhum* tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, hâlen Adana Vâlîsî ve İbrail Muhâfızî düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem vezîrim Mahmud Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* tarafından bundan akdem eyâlet-i mezkûre mütesellimi nasbolunan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Seyyid Halîl *zîde mecdü[hu]* umûr-ı mütesellimliği idâre ve rü'yet ve ahâlî ve sekene-i memleketi himâye ve sıyânet ve cümle ahâ[lî] kendüden hoşnûd ve şükrân üzreler iken ba'zı eşhâs makûlesinin mütesellim-i mûmâ-ileyhe ğaraz ve 'adâveti olduğundan belde-i mezkûrede ihtilâl peydâsıyla mütesellimliği zabt vâ'iyyesinde oldukları hasebiyle mütesellim[li]g-i mezbûr Dergâh-ı Mu'allâ'm Kapucibaşılıarından iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Karakethüdâ-zâde Mîr 'Ali *dâme mecduhuya* bâ-fermân-ı 'âlî ihâle ve kapu[cı]başı-i mûmâ-ileyh Adana'ya vusûlünde mütesellim-i sâbık-ı mûmâ-ileyhin keyfiyyet-i hâlini ahâlîden istihbâr eyledikde her hâlde cümle ahâlî hoşnûd ve şâkir olduklarını inhâ ve kemâ-kân mütesellim nasbolunması niyâzında olduklarını sen ki Adana kâdîsî mûmâ-ileyhsin bu def'a meştâ-yı ordu-yı hümâyûnıma i'lâm ve ahâlî-i memleket mahzar ba's ve tisyâr ve kemâ-kân mûmâ-ileyh Seyyid Halîl'in mütesellim nasbı için emr-i şerîfim sudûrını müşârün-ileyhin kapukethüdâsı tarafından dahî istid'â ve mûmâ-ileyh Seyyid Halîl'in hüsn-i hâli vârid olan i'lâm ve mahzardan müstebân olmağla mütesellim nasbolunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ[-yı] mûmâ-ileyhimsiz mûmâ-ileyh Halîl eyâlet-i mezkûra mütesellim nasb olundığı ma'lûmunuz oldukda ber-minvâl-i meşrûh mütesellimlik-i mezkûrî mûmâ-ileyh zabt ve idâre ve rü'yet ve müşârün-ileyh

tarafına râci' 'âidât ve tayyârâtı olageldiği vech ile ahz ve kabz itdirdüb mütesellimliği umûrına âherden bir ferdin dahl ve ta'arruz eylemesine irâet ve ruhsatdan hazer ve mübâ'adet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyle 'âmil olub hılâfindan ğâyetü'l-ğâye tehâşî ve mücânebet eylesiniz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahîren fi'l-evâili şehri Cemâziye'l-evvel, sene selâse ve mieteyn ve elf.

Meşâ-yı

Ruscuk

Sahife no: 5

Belge no: 7

KassâbBekr Mahallesi'nde sâkine Sâfiye bint-i 'Ali nâm bîkr-i bâliğayı rızâsı ve velîsi izniyle meclis-i şer'de tâlibi olan es-Seyyid İbrâhîm Efendi ibn-i es-Seyyid 'Abdü'l-Celil Efendi nâm kimesneye altıyüz ğurûş mehir ile nısfı mu'accel ve nısf-ı âheri mü'eccel olmak üzre 'akd-ı nikâh olunduğı kayd şod. Fî 19 Recebi'l-ferd, sene 1203

Şuhudü'l _____ hâl

Kâtib	Üskûbî-zâde	Beg-zâde es-	Ser-muhzırân es-	Nâib Dürrî
Turmuş 'Ali	el-Hâc 'Ali	Seyyid	Seyyid 'Abdurrahman	Hasan Efendi
Efendi	Ağa	Mehmed	Efendi	

Mezbûre bîkr-i bâliğanın vekîli es-Seyyid 'Ömer Efendi ibn-i 'Ömer

Merkûmun vekîli el-Hâc Hüseyin ibn-i Mehmed

Sahife no: 6

Belge no: 8

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim, câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârimi'l-muhtass, bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâ'm kapucubaşlarından Adana mütesellimi Kara-Kethüdâ-zâde Mîr-'Ali *dâme mecduhu* tevkî'-i reff'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Adana sâkinlerinden olup bir müddetden ber[û] Adana Mütesellimliği vesîlesiyle hılâf-ı şerî'at-i ğarrâ ve muġâyir-i rızâ envâ'ı ta'addiyât ve mezâlim ictirâ iden Çopuroğlu Mehmed Paşa şakî-i mecbûl olduğu fesâd ve şekâvet muktezâsınca başına cem' eylediği haşarât ile Adana Mütesellimliği'ni zabt irâdesiyle kaç def'a memleketi basub katl-i nüfûs ve ğasb-ı emvâle cesâret ve harâb-ı mem[le]ket ve insilâb-ı asâyiş-i ahâlî mübâ'ati müceb envâ'-ı evzâ'-ı bâğiyâneye cür'et eylediği tahkîk-kerde-i şehriyârânem olup bu makûle muzır-ı 'ibâd ve sa'y-i fi'l-ardı bi'l-fesâd olan yaramazların icrâ-yı mücâzât-ı lâyıkalarıyla tatahhur-ı bilâd ve tazallum-i hâl-i 'ibâda ikdâm lâzimedden olmakdan nâşî sen ki kabu[cı]başı-yi mûmâ-ileyhsin mezkûri kat'an ser-rîşte virmeyerek ber-takrîb ile ele götürüb icrâ-yı cezâ-yı mâ-yelikine ihtimâm eylemek husûsuna irâde-i pâdişâhânem ta'alluk itmegin mahfiyyen ve mektûmen işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve yedine i'tâ olunmuştur. İmdi mezkûrun tarafına zinhâr ser-rîşte virmeyerek ve aralıkda fukarâ-yı ra'ıyyet mazhar-ı cevri ve hasârât olunması müeddî hâlât vukû'una gelmeyerek i'mâl-ı letâifü'l-hiyel ile götürüb ber-vech-i suhulet tertîb-i cezâ-yı sezâsına mübâderet ve keyfiyeti Der-'aliyye'me tahrîre müsâra'at ve bu takrîb ile sekene-i memleket ve fukarâ-yı ra'ıyyetten ferd-i vâhidin mübtelâ-yı hasârat olmalarını mücib olur hılâf-ı rızâ ser-i mû vaz' vukû'undan ve bu bâbda sû-i tedbîr ile mezkûrun tarafına ser-rîşte virilmekten ve zararını müstelzim olur hareketden be-Ėâyret tehâşî ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım

sâdır olmuştur. Buyurdum ki: Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimu'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûniyle 'âmel ve hareket ve hılâfından tevakkî ve mübâ'adet eyleyesin. Şöyle bilesin. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren evâil-i şehri Muharrem, sene selâse ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 6

Belge no: 9 [Terkin] ¹

Sahife no: 7

Belge no: 10

Akdâ kudâtü'l-müslimîn, evâlî-yi vülâti'l-muvahhidîn, me'âdinü'l-fazâil ve'l-yakîn, râfî'u a'lâmi'ş-şerî'ati ve'd-dîn, vârisü 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în Konya ve Kayseriyye ve Haleb ve 'Ayıntab ve Diyarbeker kâdîları *zîdet fazâiluhum* ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Anatoli'nın orta kolunda vâki' Karamürsel ve İznik ve Vezirhânı ve Bilecik ve Söğüd ve Lefke ve Gölpaazarı ve Eskişehir ve Kırşehir ve Ürgüb ve Şuhud ve Sandıklı ve Karaağaç ve Tavşanlı ve Karaman ve Nigde ma'a Bor ve Develü ve Eregliyi Karaman ve Ankara ve Seferihisar-ı Günyüzi ve Karahisar-ı Sâhib ve Adana ve Antakya ve Rakka ve Malatya ve Harpurut ve ve ve kazâlarının kudât ve nüvvâbı *zîde fazluhum* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân ocak tarafından mukaddemen me'mûr kılınan ser-turnâi Ebû Bekr *zîde mecduhu* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân

¹ Terkin: Yazılı bir şeyi bozma, çizme, silme.

serdârlar ve şehir kethüdâları ve ocak ihtiyârları ve söz sâhibleri *zîde kadruhum* tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki muhâfaza-i hudûd ve müdâfa'a-i mazarrat-ı a'dâ zımnında meştâ-[y1] 'askeri terettübî lâzım ve muktezî olduğına binâen sâlifü'z-zikr kazâların herbirinden neferâtları yüzyigirmişer olmak üzere 'adedleri beyâniyle müceddeden serdengeçdi bayrakları küşâd ve neferâtlarını tahrîr ve tekmîl ve cümlesi piyâde ve bahâdır ve ceng ve harbe kâdir yigidlerden olmak üzere bir gün evvel ihrâc ve meştâ-yı ordu-yı hümâyûnıma îsâle müsâra'at olunmasını şâmil bir kıt'a ve ba'dehu te'kîd ve isti'câli hâvî diger bir kıt'a evâmir-i 'aliyyem ısdâr ve irsâl olunmuşdı. El-hâletü hâzihi ordu-yı hümâyûnımın 'adeti vakti takarrüb idüb ser-haddât-ı mensûrenin ve hudûd-ı hâkânîmin muhâfazaları vâcib ve mütehattim olmakdan nâşî mukkademen ve muahhar sâdır olan evâmir-i 'alliyyem mücebelerince kazâhâ-yı merkûmdan matlûb serdengeçdi bayrakların gelüb irişmeleri lâzimededen iken henüz bir haber ve eser zuhûr itmemekle cümledenizi bu emr-i dînde kusûr ve rehâvet idigi için herbiriniz mustahakk-ı tevbih ve 'itâb olmuşsuzdur. İmdi işbu emr-i şerîfim Ocak tarafına ile lede'l-vusûl siz ki mevlânâ ve sâir mûmâ-ileyhimsiz bu bâbda tab'hâne taba'iyet ve ri'âyet ile kazâlarınızdan müretteb bayrakları tekmîl neferâtlarıyla ihrâc ve bir sâ'at akdem irsâllerine kusû[r] ve rehâvet haklarında bâ'is-i hüsrân ve nedâmet olacağı ma'lûmunuz oldukda mukaddem ve muahhar sâdır olan evâmir-i 'aliyyemden ta'dâd ve beyân olunan meştâ bayrakların yüzyigirmişer nefer ile yerlerinden ihrâc ve meştâ-yı ordu-yı hümâyûnıma sevk ve irsâlleri husûsuna be-ğâyet ikdâm ve gayret ve mu'âvenet-i Te'âlâ bundan böyle dahî irtikâb-ı kusûr ve rehâvet ile 'asâkir-i me'mûre vaktiyle gelüb irişmemek lâzım gelür ise bir dü[r]lü (?) cevâba kâdir olamayub herbirinizin hâl ve şânına göre te'dîbât-ı lâyıkasın icrâ kılınacağı muhakkak olmağla ana göre din gayreti iltizâm ve dâmen-i der-miyân-ı ihtimâm iderek tekrâr

isti'câl emri vürûdına hâcet komayarak 'asâkir-i mürettebe-i merkûmı ve kable irsâl ve tesyîre bezl ve sa'y ve kudret eylesiniz. Sen ki turnacıbaşı mûmâ-ileyhsin senden kemâl-i kârgüzârî ve sadâkat me'mûlî ile bu emr-i ehemme ta'yîn kılınalı müddet-i vâfire olub kazâhâ-yı merkûmûn müretteb bayrakların bir tarafa gelmeleri lâzım iken henüz haberleri dahî ocak tarafına tevârüd eylememesi senin kusûruna hamlolunub bundan sonra dahî te'hîre kalmaları lâzım gelür ise senin için necât ve selâmet mütenevvir olmayub bilâ-emânın cezân tertîb olunacağı muhakkak bilüb ana göre ihtimâm me'mûr terettüb ve ihrâcî bayrakları /s. 8/ tekmîlen resîdle ihrâc ve erâtlarını alub ordu-yı hümâyûnıma îsâle sa'y ve tekrâr isti'mâlî müceb olur etvâr-ı nâ-merziyyeden ittikâ ve mübâ'adet iderek selâmet hâlini tahsîle bezl-i gayret eylesiniz deyû bi'l-fi'l Dergâh-ı Mu'allâm Yeniçerileri Ağası olan iftihârî'l-ümerâ ve'l-ekâbir Mehmed Emin Ağa *dâme 'uluvvuhu* tarafından mühürlü mektûb virilmekle vech-i meşrûh [üzre] 'amel ve hareket olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: vusûl buldukda bu bâbda sâdır olan fermân-ı celîli'l-kadrim ve ağa-yı mûmâ-ileyh tarafından virilen mühürlü mektûb mücebince 'âmel ve hareket ve hılâfından tehâşî ve mücânebet eylesiniz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi-evâsıt-ı şehri Muharremi'l-harâm, sene selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Yurd-ı

Sahrâ-yı

.....

Sahife no: 8

Belge no: 11

Şerî'at-şî'âr Adana kâdîsı Efendi *zîde fazluhu*, ba'de's-selâm inhâ olunur ki, taht-ı hükûmetinizde serdâr olan ref'olunub yerine üslûb-ı sâbık üzre kıdvetü'l-emâsil ve'l-

akrân Ser-turnâî Seyyid Halîl Ağa *zîde kadruhu* serdâr nasb ve ta'yîn olunmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur. İn-şâ'llahü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki merkûm kazâ-i mezkûrun serdârlığı umûrında kadîm ve öteden ber[û] olageldiği vecihle zabt ve rabt husûsunda i'ânet ve ihtimâm eyleyesiz. Ve sen ki serdâr-ı merkûmsın kazâ-i mezkûrın sardârlığı sana tefvîz olunmağla gerekdir ki kâide-i kadîm ve kânûn üzre zabt ve rabt-ı neferât ve def' ve ref'-i haşerâtile tanzîm-i bilâd ve irâhe-i hâl-i 'ibâda bezli iktidâr eyleyesin. Ve kazâ-i mezkûrda mukîm ve misâfir yeniçerileri ve cebeci ve tobcı ve tobarabacısı ve ğulemâ-yı 'acemî ve kuloğulları bi'l-cümlesin üzerlerine serdâr ve zâbit bilüb sözünden taşra ve re'yinden hâric vaz' ve hareketde bulunmayüb dâimâ itâ'at ve inkıyâd üzre olalar. Ve sen dahî cümle umûrun ahkâm-ı şer'-i şerîf ve kânûn-ı kâdîm ve emr-i münîfe tatbîk ve tevâif-i merkûmûndan bilâ-vâris-i ma'rûf fevt olanların metrûkâtların ma'rifet-i şer'le zabt ve sûk-ı sultânîde fûrûht ve hâsıl olan nukûdun cânib-i Beytül'mâl için defter-i müfredâtıyla Ocak tarafına göndermege mübâderet ve beher-hâl sükkân-ı vilâyetin emn ve rahatlarına ba'is-i hizmeti müstahsine-i mebrûre vücûda getürmege mecd ve sa'y olub müceb-i mektûb ile 'âmil olasız. Tahrîren ğurre-i şehr-i Cemâziye'l-evvel sene selâse ve mieteyn ve elf.

Sahife no: 9

Belge no: 12

Sûret-i Ğâzî Fermân

Düstûrûn-ı mükerremûn, müşîrûn-ı müfahhamûn, nizâmü'l-âlem, müdebbirû umûrû'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimû mehâmmi'l-enâm, bi'r-e'yi's-sâibi, mümehhidû bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidû erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfûn-ı bi-sunûfi avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Anatoli'nın orta kolunda vâki' vüzerâ-yi

'izâm *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehüm* ve a'zemü'l-ümerâi'l-kirâm, efâhimü'l-küberâi'l-fihâm, ulû'l-kadr-i ve'l-ihtirâm, ashâbü'l-'izz ve'l-ihtişâm, el-muhtassûn-ı bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-i mîrân-ı kirâm *dâme ikbâlühüm* ve ekâdî-yı kudâti'l-müslimîn, evâlî-yı vülâti'l-muvahhidîn, me'âdinü'l-fazlı ve'l-yakîn, râfi'û a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn vârisü 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, el-muhtassûn-ı bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'in, mevâlî-yı fihâm *zîdet fazâiluhum* ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm kudât ve nüvvâb *zîde fazluhum* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân zâbitân ve şehir kethüdâları ve sâir vücûh-ı memleket *zîde kadruhum*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, bundan akdem Anadolu'nun üç koluna neşrolunan evâmir-i şerîfemde tafsîl ve beyân olunduğı üzre hamden sümme hamden Nemçe keferesinin zabtında olan İrşova Kal'asıyla Lazarana ta'bîr olunur mahall ve medâr-ı a'nâları olan Mihâdiye Kal'ası ve kasaba ve kurâsına ve muzâfâtından olan birkaç kıt'a metin palankaları ve Anbelik (?) Kal'ası ve Vâne-i kebîr feth ve teshîr ve lâ-yu'add ve lâ-yuhsâ 'asâkir-i menhûse-i a'dâ tu'me-şîr-i şemşîr ve niceli esîr olub ğâziyân-ı ehl-i İslâm envâ'-ı ğanâim ile mütene'im olduklarından fazla düşmandan alınan toblardan arabasıyla on kıt'a musanna' tob ve sekiz-on kıt'a cebehâne 'arabaları ve beş-on nefer-i sergerde ve zâbitleriyle üç-dört yüz neferden mütecâviz Nemçe saltatları bi'l-fi'l sadr-ı a'zam ve serdâr-ı ekrem ve mansûru'l-'ilmim düstûr-ı ekrem müşîr-i efham nizâmü'l-'âlem nâzım-ı menâzimi'l-ümem Yûsuf Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* ve bi't-te'bîd iktidârehu ve ikbâlehu tarafından ma'rûzâtıyla rikâb-ı hümâyûnıma irsâl olunmuş olduğı zikrolunan evâmir-i şerîfemde derc ve setîr olunub muahharan dahî feth ve teshîr olunan mağarada zabtolunan vâfir toblar ve cebehâne ve mühimmât-ı sâireden başka binden mütecâviz harbelu tüfenkler ile birkaç yüz nefer Nemçe saltatları Der-'aliyyem'e ba's ve tesyîr olunmuşidi. El-hâletü hâzihi serdâr-ı

ekrem-i müşârün-ileyhin bu def'a rikâb-ı müstetâb-ı hüsrevâneme takdîm eylediği ma'rûzât-ı sıdk-ı semânında Mihâdiye Şehri 'avn ve 'inâyet ve Cenâb-ı Hayru'n-Nâsırîn ile İslâmiyân olduktan sonra Mihâdiye'den altı-yedi sâ'at ileruda düşmen-i dîn piyâde ve süvârî yetmiş seksen bin neferden 'ibâret olan büyük tabûr-ı makhuresini ve sağîr ve kebîr üçyüzden mütecâviz toblarını bir tağdan bir tağa hafreylediği tab'ya ve imlâ ile sağ ve sol ve pîş ve verâsını nice metîn tabyalar ögünü hendek ve ardını şarapûr ve çarh-ı felekleriyle gereği gibi tahkîm ve birkaç kat kal'adan metîn olarak tanzîm eyledikten sonra Nemçe Kralı dahî tabur-ı makhurının verâsından 'asâkir-i menhusesinin firârlarını i'âde ve siyâsete ikdâm üzre olub berû cânibden dahî serdâr-ı ekremim müşârün-ileyh Lazarana'da olan ordu-yı hümâyûnımdan salt ve sebük-bâr birkaç nefer ricâl ve ocaklu ile muhârebeye ve andan dahî düşmen-i dîn ile mukâbele üzre olan ser-'asker ordusuna varub ittifak-ı ârâ ile karar-gîr olduğu vecih ile mevcûd olan piyâde ve süvârî-yi cünûd-ı zafer-mev'ûdı iki takım idüb bir takımı sağ ve bir takımı soldan mâh-ı Zilhicce-i şerîfenin yigirminci pazar gicesi 'ale's-seher zikrolunan Metris'e yürüyüş ittirmek üzre iken ol vakte dek berû cânibden altı yedi gün zarfında peyderpey cem'iyetgâh-ı düşmen-i dîne ibtidân balyemez toblar ve hamîrelere ve cünûd-ı merkûmûnın aralık aralık merdâne ve delîrâne vâki' olan hamle ve hücûmlarına bir vecihle tâb-âveri tahammül olamayub ol gice ahşamdan mevcûd olan tob ve hamîrelerini gerü gönderüb kendü dahî firâr üzre olduğu hâlde piyâde ve süvârî 'asâkir-i ğayret-müessir düşmen-i dîn üzerine mütevekkilen 'ale'llahi'l-Mu'în sevk ve ta'yîn olunmalarıyla 'asâkir-i menhuse-i a'dâ külliyyen menzillerin fi'l-ikdâm olarak birbirini tesâbuk ile firâra müsâra'at itmeleriyle 'asâkir-i İslâm merdâne ve delîrâne mukâbele ve ta'kîblerine kıyâm ve firâr iden a'dâya Şiş Şehri'ne birbuçuk sâ'at mesâfe sahrâda irüşüb üzerlerine seyf hücûm birle nicesin katl ve i'dâm iderek Şiş

Şehri'ne dek ta'kîb idüb düşmenin Şiş'e duhulı 'asâkir-i muvâhhidinin meşhurları
 şehr-i mezbûra dört taraftan iş ilkâ eylediklerinde anda dahî firâra mecâlleri kalmayub
 taşra hurûc eylemeleriyle çıkamayanlardan dörtbinden mütecâviz kefere dünyâda dahî
 'azâb-ı ateşe giriftâr ve hurûc idenlerin vâfiri kılıçdan geçürilerek vâsıl-ı dâr-ı bevâr
 olub ğuzât-ı muvahhidîn mansûren ve muzafferen ordu-yı ser-'askeriyeye 'avd ve
 insirâf itmiş oldukları ve düşmen-i dîn toblarını mukaddemce kaçırmuş olmağla fakat
 'asâkir-i İslâm'ın ta'kîbleri esnâsında toblarından üç kıt'ası yolda ahzolunub ve esnâ-yı
 râhda terkeylediği cebehâne 'arabaları ve timurlı giyimlerin nihâyeti olmayub bir
 taraftan celb ve cem' itdirilmekte idüğü hıyâm ve sâir esbâb-ı seferiyye ile yollar mâlen
 mâl olmağla 'asâkir-i muvahhidîn iğtinâm ittirildiği ve sekiz gün ve sekiz gice leylesi ve
 nehâren 'ale'l-ittisâl müstemirr olan Metris Cengi'nde demir ve güllerin ve bir
 taraftan endâhte olunan güller ve hamîrelerden maktûl olan keferenin hadd ve hisâbı
 (?) olmadığından ma'adâ bâlâda beyân olunduğu vechile Şiş'e birbuçuk sâ'at kalarak
 vâki' olan meydân muhârebesinde havâle-i süyûf-ı guzât-ı muvahhidîn ile vâsıl-ı
 dereke-i cahîm olan ve Şiş icrâsında belâsını bulanlar sekiz-on bine bâliğ ve hayyen
 eyâdî-i ğuzât-ı muvahhidîne girenler ikibin neferi mütecâviz olub [s. 10] esnâ-yı
 muhârebede Nemçe cenerallarından biri maktûl ve digeri mecrûh olduğu ve nısfu'l-leylde
 Nemçe 'askerîsinden piyâdesi bir taraftan süvârîsi dahî taraf-ı digerden kralın sipârîşi
 üzre firâr itmekte iken esnâ-yı râhda birbirlerine karşı gelüb ihdâhümâ taraf-ı digeri ehl-
 i İslâm 'askeri zannıyla tob ve tüfeng endâhtına mübâderet itmeleriyle bu takrîb ile dahî
 fenâ-vâfer-i kefere derekât-ı cahîmde karâr ittikleri tahkîk olunmuş olduğu ve bunlardan
 mâ-'adâ Belgrad'ın karşı sâhîliyle küffâr palankalarını zabt iderek Belgrad taraflarına
 vusûle ikdâm eylemek üzre me'mûr olan Köstendil Sancağı Mutasarrıfı düstûr-ı
 mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem vezîrim Memiş Paşa edâme'llahü Te'âlâ

iclâlehu uğurunda olan bilâd-1 küffârı pây-mâl iderek Nemçelü'nün Bakırgöresi Ma'deni olan palankayı ve derûnunda mevcûd katı çok nühâsı zabteyledikten sonra küffârın Akpalanka dimekle meşhur palankasını dahî tazyîk itmekle 'avn ve 'inâyet-i Cenâb-ı Hayru'n-Nâsirîn ile palanka-i mezkûr dahî âverde-i kabza-i teshîr olduğu 'ale't-tafsîl ...tastîr olunmuş olub bu haber-i meserret 'âmme-i guzât-1 muvahhidîne bâ'is-i kemâl huyûr ve firhat (?) olmağla Âsitâne-i Sa'âdet'imde tob şenlikleriyle rüsûm-1 meserret ve şâd-mânî icrâsına mübâderet ve berr ve bahrde olan cünûd-1 muvahhidînin bundan böyle dahî nice nice fütûhâta mazhar olmaları da'avât-1 kemâl-i zell ve meskenet ile îsâl-i bârgâh-1 ecriyyet kılınmıştır. İşbu nusret-i 'azîmenin Memâlik-i Mahrûseti'l-mesâlik-i dâverânemde dahî levâzım-1 teşekkürî îfâ ve rüsûm-1 şâd-mânî ve meserret icrâ olunarak cânib-i şerî'at-i mutahharadan virilen fetvâ-yı şerîfe mücebince ba'de'l-yevm ruûs-i menâbir ve mehâfilde nâm-1 sâmi-i şehri-yârânem vâsıf-1 gâzî ile tavsîf olunması iktizâ idenlere ifâdeye musâra'at olunmak fermânım olmağın rikâb-1 hümâyûnımdan işbu emri 'âlî-şânım ısdâr ve rikâb-1 hümâyûnım kâim-makâmı cündîbaşı kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mehmed *zide kadruhu* ile irsâl olunmuştur. İmdi siz ki, vüzerâ-yı müşâr ve mîr-i mîrân ve mevlânâ ve sâir mûmâ-ileyhimsiz mevhibe-i 'uzemânın îfâ-i levâzım-1 teşekkürine ve rüsûm-1 şâd-mânî ve meserret icrâsına mübâderet ve ba'de'l-yevm kâffe-i cevâmi' ve mesâcidîn ruûs-1 mehâfil ve menâbirinde cenâb-1 hılâfet-meâbımın nâm-1 sâmi-i vâsıf-1 gâzî ile tavsîf ve telkîb olunarak yâd ve tezkîr olunmak husûsını hutebâ ve sâir iktizâ idenlere tenbîh-i dikkat ve mansûriyyet-i 'asker-i muvahhidîn ve makhuriyyet-i kefere-i müşrikîn için cümleden isticlâb-1 da'avât-1 hayriyyeye bezl-i himmet eylemeniz bâbında fermân-1 'âlî-şânım sâdir olmuştur. Buyurdum ki: Hükmi-şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-1 vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-1 itâ'at-

makrûnıyla ‘âmel ve hareket ve hılâfindan be-ğâyet tehâşî ve mücânebet eylesiniz. Şöyle bilesiz. ‘Alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi-evâ[i]l-i şehri-i Muharremi'l-harâm sene selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye

El-Mahrûse

Sahife no:11

Belge no: 13

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me‘âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Adana kâdîsiyle Eyâlet-i Adana'da vâki‘ ve sâir kazâların kâdîları ve nüvvâbı *zîde fazluhum*, tevkî‘-i reff‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki, Adana Eyâleti bu def‘a ‘avâtıf-ı ‘aliyye-i şâhâne ve ‘avârif-i behiyye-i tâc-dârânemde Sivas vâlîsi ve Vidin cânibi ser-‘askeri düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-‘âlem vezîrim Hasan Paşa *edâme'llahü Te‘âlâ iclâlehu* işbu sene-i mübâreke Cemâziye'l-evvelinin onbeşinci gününde tevcîh ve ihsân-ı hümâyûnım olub vezîr-i müşârün-ileyhin kutûb-ı cesîme-i ser-‘askeriyye me‘mûriyeti hasebiyle eyâlet-i mezkûreye zabt ve rabt-ı memleket ve himâyet ve sıyânet ve fukarâ-yı ra‘iyyet zımnında bir mütesellim nasbı lâbüdd ve muktezî olmakdan nâşî vezîr-i müşârün-ileyhin selefi tarafından bâ-fermân-ı ‘âlî eyâlet-i mezkûrede hâlen mütesellim olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a‘yân es-Seyyid Halîl *zîde mecduhu* vezîr-i müşârün-ileyh tarafından dahî mütesellimlik-i mezkûrede kemâ-kân ibkâ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrını ser-‘asker-i müşârün-ileyhin kapukethüdâsı olan hâlen muhâsib-i evvel iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Emîn *dâme mecduhunün* meş tâ-yı hümâyûnıma takdîm eylediği takrîrinde derc ve istid‘â olunmağla

vech-i meşrûh üzre mütesellim nasbolunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimsiz mûmâ-ileyh es-Seyyid Halîl mütesellimlik-i mezkûrda kemâ-kân ibkâ kılındığı ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i meşrûh mütesellimlik-i mezkûrî târîh-i mezkûrda mûmâ-ileyh zabt ve cânib-i mezkûr ser-'askeri müşârün-ileyhe râci' olan 'âidât ve tayyârâtı kadîmden olageldiği vechile ahz ve kabz itdirülüb mütesellimlik umûrına âherden bir ferdi dahl ve ta'arruz itdirilmekten be-ğâyet ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfim vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla 'âmel ve hareket ve hılâfından ittikâ ve mücânebet eylesiniz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi-evâhır-ı şehr-i Cemâziye'l-âhır, senete selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Meştâ-yı
Ruscuk

Sahife no:11

Belge no: 14

Duhân Gümriği Emr-i Şerîfidir

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fazâil ve'l-keîâm Adana Eyâleti'nde ve Tarsus Kazâsı ve nevâhîsinde kâin duhân gümriği ve duhân dönümü rûsûmı vâki' olan kazâların kâdîları ve nâibleri *zîde fazluhum*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Dergâh-ı Mu'allâ'm kapucibaşlarından es-Seyyid 'Osmân *dâme mecduhunun* binikiyüziki senesi rûz-ı hızırından üç sene bir-tahvîl ile zabteylemek üzre bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnım 'uhde-i liyâkat-ı istihâlîne iltizâmen ihâle ve tefvîz olunan İstanbul Duhân Gümrükleri mukâta'ası mülhakâtından 'Arabistan Duhân Gümrükleri mukâta'asından olub Şâm-ı Şerîf Eyâleti'nin resm-i

dönüm ve gümrük-i duhân mukâta'asının şurût-ı meriyyesi mücebince eyâlet-i mezbûre ile Tarsus Kazâsı'nın Duhân Gümrükleri'ne tüccâr tâifesinin fûrûht için getirdükleri duhândan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnımla virilen cedîd şurûtı mücebince îcâb iden rûsûm gümrükleriyle zikrolunan mahallerde zürrâ' tâifesinin zer'eyledikleri duhân fidânları tarlalarında iken dönümleri ma'rifet-i şer'le mesâha olunub beher dönümünden ber-müceb-i şurût lâzım gelen resm-i mîrîleri işbu binikiyüzüç senesi rûz-ı hızırından hitâmına dek zabt ve idâresine emîn-i mûmâ-ileyhin tarafından nasb ve ta'yîn olunan 'Ali ve es-Seyyid İbrâhîm *zîde kadruhu* ma'rifetiyle cem' ve tahsîl itdirilüb hılâf-ı şurût-ı [s. 12] serbestiyet kimesne tarafından te'addî ve tecâvüz itdirilmemek bâbında emr-i şerîf sudûrını kabucıbaşı-i mûmâ-ileyh bâ-takrîr istid'â itmegin Hazîne-i 'Âmire'm defterleri tetebbu' itdirildikde binikiyüziki senesi rûz-ı hızırından üç sene bir-tahvîl ile zabteylemek üzere İstanbul ve Tevâbi'i Duhân Gümrükleri mukâta'ası mülhakâtından 'Arabistân Duhân Gümrükleri mukâta'âtı'ndan Şâm-ı Şerîf Eyâleti'nin Duhân Gümrüğü mukâta'ası tevâbi'inden olan Adana Eyâleti'nin Duhân Gümrükleri'yle duhân dönümi rûsûmı mukâta'ası hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnımla Dergâh-ı Mu'allâm kapucıbaşılarından es-Seyyid 'Osmân *dâme mecduhunun* iltizâmen 'uhdesinde olub berât-ı 'âlf-şânım virilmekle eyâlet-i mezbûrenin duhân gümrüklerine tüccâr tâifesinin fûrûht için getirdükleri Yenice ve Vardar Yenicesiyle Cebeliyye ve 'Îmâdiyye ve Milas ta'bîr olunur duhândan bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn virilen nizâm-ı cedîd şurûtı mücebince a'lâsının vukıyyesinden yigirmidörder ve evsatının vukıyyesinden onbeş ve ednâsının vukıyyesinden onikişer sâğ akçe rûsûm-ı gümrükleri cem' ve tahsîl itdirilüb bir ferde ta'allül ve bahâne itdirilmeye, dahî eyâlet-i mezbûrda zer'olunan duhân fidânları tarlalarında iken dönümleri mesâha olunub beher dönümünden ikişerbuçuk ğurûş resm-i mîrî ve kalemiyye ve cihet-i ma'îşetiçün onar para ve kâdî için

ikişer para ki mecmû'ı beher dönümünden ikişerbuçuk ğurûş onikişer para cem' ve tahsîl itdirile. Ve bu duhân gümrügiyle duhân dönümi rüsûmı hâdis olub bir yere hâsıl kaydolmuş olmayub mu'âf ve ğayr-i mu'âf dâhil olmak muktezî olmağın min-küllî'l-vücûh serbestiyet üzre zabt ve rabt itdirilüb havâss-ı hümayûn voyvodaları ve zâbitleri ve gerek selâtîn-i 'izâm vüzerâ-yı kirâm ve sâir evkâf mütevellîleri ve kurâ zâbitleri ve ze'âmet ve tîmâr sâhibleri ve vüzerâ ve mîr-i mîrân ve mîr-livâ hasları subaşıları ve mütesellimleri ve çavuş ve sipâh ve yeniçeri ve cebeci ve tobçı ve a'yân-ı vilâyet ve mehterân-ı hayme ve sâir 'askerî ve ehl-i 'örf tâifesine bir tarîk ile kat'an müdâhale ve muhâlefet itdirilmeye deyû şurûtında mukayyed olmağla imdi sâbıkı ve şurûtı mücebince 'amel olunmak fermânım olmağın hasseten işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. Vusûlünde siz ki kudât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz eyâlet-i mezkûrenin duhân gümrüklerine tüccâr tâifesinin fûrûht için getürdükleri duhânlardan ber-müceb-i hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnım ve nizâm-ı cedîd şurûtı mücebince îcâb iden rüsûm-ı gümrükleriyle kazâ ve kasabât ve kurâlarda zürrâ'ın zer'eyledikleri duhân fidânları tarlalarında iken dönümleri ma'rifet-i şer'le mesâha olunub beher dönümden lâzım gelen rüsûm-ı mîrîlerini ikiyüzüç senesine mahsûben kapucıbaşı-i mûmâ-ileyhin tarafından idâresine me'mûr kılınan 'Ali ve es-Seyyid İbrâhîm *zîde kadruhu* ma'rifetiyle zabt ve rabt ve cem' ve tahsîl itdirilüb muğâyir-i şurût-ı serbestiyet kimesneye ta'allül ve muhâlefet ve bî-vech 'övr ve 'illet itdirmekden be-ğâyet tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hükûm-i şerîfimle vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlî-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzre 'âmil olasız. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahîren fi'l-yevmi'l-hâmis.

Sahife no:13

Belge no: 15

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem müdebbiru umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmmi'l-enâm, bi'r-re'yi's-sâib, mûmehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Şâm Vâlisi ve Mîr Hâcı vezîrim İbrâhîm Paşâ *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* ve kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm mevlânâ Adana kâdisı *zide fazluhu*, tevkî'i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, hâlen Şâm-ı Şerîf kâdisı Kethüdâ-zâde Mehmed Sâdık Efendi'nin zümre-i eşkıyâya i'âne ile hulâf-ı rızâ-i bârî ve muğâyir-i emr-i şehriyârânem ihtilâl-i beldeyi mûcib harekât-ı nâ-mardıyyeye ictisârı sahîhen inhâ olundığına binâen mûmâ-ileyh bakıyye-i müddetini zabta tarafından yerine nâib nasb ve ta'yîn eyleyüb kendi çavuş mübâşeretiyile Medîne-i Adana'da ikâmet itmek üzere emr-i 'âlî-şânım sudûrını bi'l-fi'l şeyhü'l-islâm ve müftî-yi enâm olan a'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn, efdalü'l-fudalâi'l-müteverri'in Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Kâmil *edâme'llahü Te'âlâ fazâilehu* işâret itmeleriyle çavuş mübâşeretiyile işâretleri mücebince 'amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ber-vech-i muharrer mevlânâ-yı müşârün-ileyhin işâretleri mücebince ta'yîn olunan Divân-ı Hümâyûn'ım çavuşlarından kıdvetü'l-emâsil'l-ve'l-akrân 'Osmân Çavuş *zide kadruhu* mübâşeretiyile mûmâ-ileyhi Adana'ya irsâl eylesiz ve sen ki mevlâna-yı ileyhsin vusûnde mûmâ-ileyhi Adana'da ikâmet itdirüb bilâ-emr-i şerîf mahall-i âhere hareketine irâete ruhsatdan mücânebet ve ikâmet itdirildiğini Der'aliyye'me çavuş-ı merkûm ile tahrîr ve işâret eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurduın ki: Hükm-i şerîfim vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imitsâlimin mazmûn-ı

itâ‘at-makrûnıyla ‘âmel ve hareket ve hılâfindan ittikâ ve mübâ‘adet eyleyesiz. Şöyle bilesiz. ‘Alâmet-i şerife i‘timâd kılasız. Tahrîren fi-evâil-i şehr-i Cemâziye'l-ûlâ, senete selâse ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 14

Belge no: 16

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me‘âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Adana kâdisıyla Eyâlet-i Adana'da vâki‘ sâir kazâların kudât ve nüvvâbı *zide fazluhum* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân Adana mütesellimi ve sâir zâbitân *zide kadruhum*, tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsil olıcak ma‘lûm ola ki, işbu binikiyüzüç senesi Recebi'l-müreccebinin onbirinci salı günü ‘ammim hüdâvendigâr-ı sâbık cennet-mekân firdevs-i ‘âşiyân ‘Abdü'l-Hamîd Hân ‘aleyhi'r-rahmeti ve'l-ğufrân “irci‘î ilâ-Rabbiki...”² nidâsına lebbeykzen icâbet olarak gülşen saray-ı bekâya rihlet ve dârü'l-huld-i ‘ukbâya intikâl ve ‘azîmet idüb nâsiye-i hâl-i sa‘âdet-i iştimâlimde lâmi‘ ve dirahşân olan envâr-ı kâbiliyyet ve isti‘dâd muktezâsınca nevbet-i tasarruf-ı saltanat ve cihândârî bi'l-irs ve'l-istihâl cenâb-ı hılâfet-meâbıma intikâl itmekden nâşî ittifak-ı ârâ-yı vüzerâ-yı ‘izâm ve icmâ‘-ı ‘ulemâ-yı a‘lâm ve inkıyâd-ı cümle havâss ve ‘avâm ile Cenâb-ı Nâsır-ı Müslimîn'in eltâf-ı mâlâ-nihâyesinden istid‘â-yı fevz ve nusret ve recâ-yı feyz ve bereket olarak yevm-i mezkûrde evânın hılâfet-penâhî ve erîke-i şefkat-i dest-gâhîye cülûs-ı hümâyûn-ı meymenet-makrûnım vâki‘ olub kâmet-i vâlâ himmet-i dâverânem “ innâ ca‘alnâke

² Kur‘ân, Fecr, 28. (Âyet ve hadis metinlerinin başında ve sonundaki imlâ işaretlerinden bazıları tarafımızdan konulmuştur).

halîfeten fi'l-'ardı"³ libâs-ı meyâmin iltibâsiyle mutarrız ve mu'anven ve hutbe ve sikke nâm-ı sâmi ve ism-i kirâmî-i şehriyârânemle muvaşşah ve müzeyyen olmağın bu mevhibe-i 'uzmâ ve ğatıyye-i küberâ-yı Rabbânîyye cemî' Memâlik-i Mahrûse'mde i'lân ve işâ'at ve îfâ-yı levâzım-ı teşekkürine mübâderet ve her bir kasaba ve karyede vâki' cevâmî' ve mesâcidin ruûs-ı menâbirinde hutbeyi ism-i hümâyûn-ı pâdişâhâneme kırâat itmeleri hutebâ ve sâir lâzım gelenlere ifâde ve tenbîhe musâra'at olunmak için tebşîr-i cülûs-ı hümâyûnım ve taklîd-i kazâ ve hükûmeti müş'ir hasseten işbu emri şerîf-i meserret redîfim ısdâr ve hâssam silahşörlерinden kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mîr Mehmed zîde mecduhu ile irsâl olunmuşdur. İmdi *in-şâe'llahü Te'âlâ* cülûs-ı hümâyûn-ı meyâmin-makrûnım kâffe-i 'ibâd-ı müslimîn haklarında ve mes'ûd olması eltâf-ı hafıyye-i ilâhîyyeden me'mûl ve mes'ûl idügi ma'lûmunuz oldukda siz ki mevlânâ ve sâir mûmâ-ileyhimsiz mazmûn-ı emri 'âlî-şânımı sicillât-ı mahâkime kayd ve sebt ve birer sûretiyle her bir kasaba ve karyeye i'lân ve işâ'at ve Adana Eyâleti'nde vâki' kazâların cevâmî' ve mesâcidinde cum'a ve a'yâdda hutbe-i şerîfe nâm-ı sâmi ve elkâb-ı sâmi-i tâc-dârâneme [s. 15] kırâat olunmasını taraf-ı etrâf tenbih ve te'kîde mübâderet ve kılâ' ve kulelerden toblar atdırub ızhâr-ı şâd-mânî ve meserretle devâm-ı 'ömr ve devlet ve kıvâm-ı ferd-i şevketim ve makhuriyet-i 'aduv-yı bed-tıynet ve mansûriyet-i 'asâkir-i hamıyyet müzâhirim ed'ıye-i hayriyyesine iştiğâl ve muvâzabet ve rızâu'llah ve rızâ-yı dâverâneme muğâyir olan mezâlîm ve ta'addiyâtdan fukarâyı sıyânet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki: Hükûm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla 'âmil olub hulâfından be-ğâyet

³ Kur'ân, Sa'd, 26

hazer ve mücânebet eylesiniz. Şöyle bilesiz. ‘Alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi-evâsıt-ı şehr-i Recebi'l-ferd sene selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 15

Belge no: 17

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me‘âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Adana kâdisıyla Adana Eyâleti'nde vâki' kazâların kudât ve nüvvâbı *zide fazluhum*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Adana Eyâleti hâlen Soğıcak cânibi ser-'askeri düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem vezîrim Battal Seyyid Hüseyin Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehuya* işbu binikiyüzüç senesi Şa'bânın onördüncü gününde ordu-yı hümâyûnım tarafından tevcîh ve ihsânım olub müşârün-ileyh tarafından eyâlet-i mezbûreye bir mütesellim nasbı muktezî ve Adana sükkânından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Halîl *zide mecduhu* zabt ve rabt-ı memleket ve himâyet ve sıyânet-i fukarâya muktedir olmakdan nâşî eyâlet-i mezbûreye mütesallim nasbolunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrını müşârün-ileyhin kapukethüdâsı olan hassa silâhşörlerimden kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Seyyid el-Hâc Ahmed *zide mecduhu* bâ-'arz-ı hâl istid'â itmekle vech-i meşrûh üzre mûmâ-ileyh mütesellim nasbolunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimsiz keyfiyet ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i meşrûh mütesellimlik-i mezkûrî mûmâ-ileyhe zabt ve müşârün-ileyh tarafına râci' olan tayyârât ve 'âidâtı kadîmden olageldiği vechile ahz ve kabz itdirüb mütesellimliği umûrına âheri dahl ve ta'arruz itdirilmemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım

sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûniyla 'âmil olub hılâfından be-ğâyet tehâşî ve mücânebet eylesesiz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî-evâhır-ı şehr-i Şa'bâni'l-mu'azzama, senete selâse ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 16

Belge no: 18

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Adana Sancağı'nda vâki' kazâların kâdîları ve nâibleri *zide fazluhum* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan Dergâh-ı Mu'allâ'm gediklülerinden Ahmed *zide mecduhu* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârları ve zâbitân ve sâir işerleri *zide kadruhum*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, bi-mennihî Te'âlâ işbu sene-i mübâreke evvel bahârında Nemçe ve Mosko seferleriçün ordu-yı hümâyûnım ihrâcında mevcûd bulunub zehâyir ve mühimmât nakli hizmetinde ve sâir hizmet-i 'aliyyemde istihdâm olunmak üzre yüke girdikleri gündün hizmetde olduklarıncâ ber-vech-i mu'tâd lâzım gelen ücretleri ordu sarbânbaşısı yedinden virilmek şartıyla mevkûfâtından ihrâc olunan memhur ve mumdâ sûret-i defter mücebince Adana Sancağı'ndan ikiyüzelli mihâr mekârî develeri ihrâc ve bi-'avnihi Subhânehu ve Te'âlâ nevrûz-ı firûzdan mukaddem ordu-yı hümâyûnımda mevcûd bulunmak üzre vakt ve zemâniyle irsâl ve îsâl olunmak fermânım olmağın işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki kudât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhim ve sâirlersiz bu husûsda cümleiniz gönül birliğı iderek ol mikdâr mihârlarının mecmû'ı

yüke elverir ve haml-ı sakîle mütehammil ğâyet güzîde ve tevânâ ve hâvut ve çuvâl ve urġân ve sâir âlât ve pusatları mükemmel ve cedîd olmak şartıyla tevzî' ve vakt ve zemâniyle yerlü yerinden ihrâc ve nevrûz-ı firûzdan mukaddem ordu-yı hümâyûnımda mevcûd bulunmak üzere irsâli sizlerden matlûb-ı hümâyûnım olub bedele kat'ına dâir veyâhud kalîl ve kesîrinin taklîl ve tenzîline mütedâir bir gûne tahrîrâta ve kimsenin şefâ'at ve recâsına i'tibâr ve iltifât olunmak muhal idüğü ve ordu-yı hümâyûnım Ruscuk'da kışlamak takrîbiyle sevâhil-i Nehr-i Tuna zehâirine killet gelüb evvel-bahârda gelecek 'asâkire kifâyet itmiyeceği zâhir olmağla zikrolunan develer Edirne'den şa'ir hamûlesiyle gelmek ve geçen sene olduğu misillü mübâşirler ta'ahhüd i'lâmı ve sâir vecihle 'avdet itmeyüb nevrûza dek kazâlarda bekleyüb me'mûr olduğu şütürânı ihrâc ve ta'yîn olunduğı vechile Edirne'den zahîre tahmîl ile ordu-yı hümâyûnıma getürmek ve bu nizâm üzere te'diye-i hizmet itmeyen mübâşirin 'özü ve 'illetine kat'an havâle-i sem' i'tibâr olunmayub bi-eyyi hâlin dirlikleri ref' ve te'dîbi icrâ olunmak ve mübâşir-i işinin üzerinde iken şükür ve şikâyetine dâir tahrîrâtına min-küllî'l-vücûh mesâkin olunub tertîbât-ı mezkûrenin ta'tîline sebep olan kudât ve nüvvâb zümresinden ise 'azl ve tenkîl ve cerîde-i kazâdan ismi hakk ve müte'ayyinân-ı memleketden ise nefy ve kal'a-bend ve mâl ve eşyâsı mîrîden zabt ve cürmüne göre siyâset iktizâ idenlerin bilâ-emân cezâları tertîb olunmak musammem idüğünü cümleye tefhîm birle matlûb olan mîkârî develerini der-'akab tevzî' ve mükemmel takımları ve kefillü sarbânları ile nevrûz-ı firûzdan mukaddem ordu-yı hümâyûnımda hâzır ve mevcûd bulunmaları şartıyla serî'an ta'ahhüd i'lâmlarını irsâl ve bir taraftan yerlü yerinden tedârik ve tehiyyesi husûsına mübâderet ve hilâfından cümleliz hazer ve mücânebet eylesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfimle 'amel ve hareket ve hilâfından tevakkî ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdir olmuştur. Buyurdum ki: Hükm-i

şerîfim vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli'ş-şânımın mazmûnuyla 'âmil olasız. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis min-şehr-i Rebî'î'l-evvel sene selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Meştâ-yı

Ruscuk

Ba'de irsâl hâvi fermân-ı 'âlî olmuştur.

Sahife no: 17

Belge no: 19

Kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm, ma'denü'l-fazâili ve'l-keîâm, mevlânâ Adana kâdîsı *zîde fazluhu*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Şâm-ı Şerîf kâdîsı iken Adana'da ikâmete me'mûr olan kethüdâ-zâde akdâ kudâti'l-müslimîn Mevlânâ Mehmed Sâdik *zîdet fazâiluhum*nın 'afv ve ıtlâkı husûsını bu def'a bi'l-fi'l şeyhü'l-islâm ve müftî-yi'l-enâm olan a'lemü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-fudalâi'l-müteverri'in Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Kâmil *edâme'llahü Te'âlâ fadâ'ilehu* işâret itmeleriyle şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı 'inâyet-makrûnım ve işâretleri mücebince ıtlâkı fermânım olmağın imdi sen ki Adana kâdîsı mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin ber-vech-i meşrûh sâdir olan hatt-ı hümâyûnım ve Şeyhü'l-islâm-ı müşârün-ileyhin işâretleri mücebince Şâm-ı Şerîf Kâdîsı mevlânâ-yı mûmâ-ileyhin 'afvı husûsuna müsâ'ade-i 'aliyyem erzânî kılındığı ma'lûmun oldukda Adana'dan ıtlâk ve sebîl-i tahliyeye mübâderet eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdir olmuştur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfim vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmil olub hulâfindan be-ğâyet

hazer ve mücânebet eylesin. Şöyle bilesin. ‘Alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasın. Tahrîren fi-evâsıtı şehr-i Şa‘bâni'l-mu‘azzam senete selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 18

Belge no: 20

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me‘âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Eyâlet-i Adana'da vâki‘ kazâların kudât ve nüvvâbı *zîde fazluhum*, mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân şehr kethüdâları *zîde kadruhum*, tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsıl olıcak ma‘lûm ola ki, Adana Eyâleti'nde hâlen Vidin cânibi ser-‘askeri düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-‘âlem vezîrim Hasan Paşa *edâme'llahü Te‘âlâ iclâlehu* ilhâken mutasarrıf oldığı beyânıyle eyâlet-i mezkûreden vâfilere mu‘ayyen olan imdâd-ı seferiyye şurûtı mücebince tahsîl ve ser-‘asker-i müşârün-ileyh tarafından kabzına me‘mûra edâ ve teslîm olunmasıçün emr-i şerîfim sudûrını müşârün-ileyhin kapukethüdâsı bâ-takrîr istid‘â ve dîvân-ı hümâyûnımda tevcîhât ve ahkâm kuyûdı ve seferiyye tertîbi defteri tetebbu‘ olundukda Adana Eyâleti ikiyüzüç senesi cemâziye'l-âhırının onbeşinci gününde Sivas Vâlisi ve Vidin cânibi ser-‘askeri vezîr-i müşârün-ileyhe ilhâken tevcîh ba‘dehu Adana Eyâleti sene-i mezbûre şa‘bânının ondördüncü gününde düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-‘âlem vezîrim Battal es-Seyyid Hasan Paşa *edâme'llahü Te‘âlâ iclâlehuya* tevcîh olundığı mestûr ve eyâlet-i mezbûreden vâfililerine altmışaltı kîse akçe imdâd-ı seferiyye tertîb olundığı mukayyed olub eyâlet-i mezkûrenin sene-i mezbûra mahsûben seferiyyesi mutasarrıf-ı esbak ve sâbıkı taraflarından tahsîl olunmak için henüz emr-i

şerîf virildiği kaydı bulunmamağla seferiyye-i mezkûre Vidin ser-'askeri müşârün-ileyhin tarafından tahsîl olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ ve sâir mûmâ-ileyhimsiz seferiyye-i mezkûre sâbikan Adana vâlîsi olan ser-'asker-i müşârün-ileyh tarafından tahsîl olunmasına irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmekle Adana Eyâleti'nden vâlîlerine mu'ayyen olan altmışaltı kîse akçe imdâd-ı seferiyyeyi ikiyüzüç senesine mahsûben eyâlet-i merkûmede vâkî' kazâlar ahâlîlerine şurûtı mûcebince ma'rifeti's-şer' ve cümle ma'rifetiyle def'aten tevzî' ve yerlü yerinden cem' ve tahsîl ve ser-'asker-i müşârün-ileyh tarafından kabzına me'mûra tamâmen edâ ve teslîm itdirüb 'avk ve te'hîrden ve ihmâl ve müsâmahadan ve mikdâr-ı mu'ayyeneden ziyâde bir akçe tahsîlinden ve kazâlara kesret üzre mübâşirler irsâlından ve hizmet-i mübâşiriyye mutâlebesiyle fukarâya zulm ve ta'addî olunmakdan ğâyetü'l-ğâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hük-m-i şerîfim vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûniyla 'âmel ve hareket ve hılâfindan be-ğâyet hazer ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi-evâsıt-ı şehr-i Şa'bâni'l-mu'azzam, senete selâse ve mieteyn ve elf.

Sahrâ-yı

Ruscuk

İsti'câli hâvi bir fermân-ı 'âlî-şân dahî sâdır olmuşdur. Bir def'a dahî tekrâren ve isti'câli hâvî fermân-ı 'âlî-şân sâdır olmuşdur.

Sahife no: 19

Belge no: 21

Akdâ kudâti'l-müslimîn, evlâ vülâti'l-muvahhidîn, ma'denü'l-fazâil ve'l-yakîn, râfi'u a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn, vârisü 'ulümü'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevlânâ Konya kâdîsı *zîdet fazâiluhu* ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fazâil ve'l-keîâm Adana kâdîsiyle Konya ve Adana'dan Der-'aliyyem'e gelince yol üzerinde vâkî' kazâların kudât ve nüvvâbı *zîde fazluhum*. Ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Konya ve Adana mütesillimleri *zîde mecduhumâ* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân zâbitân ve şehir kethüdâları ve tüccâr ve ashâb-ı ağnâm ve 'aşâir-i ihtiyârân ve sâir işerleri *zîde kadruhum*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, Âsitâne-i Devlet-i Âşiyânemde sâkin 'ibâdullahın akvât-ı yevmiyyelerinde olan lahm-ı ğanem husûsunda zarûret ve muzâyakaları der-kâr ve bulunan mahallerden kesret üzre ağnâm celbiyle def'-i muzâyaka-i 'ibâda ikdâm ehemmi mehâmdan idügi bedîhî ve âşikâr ve esfâr-ı sâbıkada hudâvendigâr-ı esbak peder-i vâlâ-güherim merhum ve mağfûrun-leh Sultan Mustafâ Hân 'aleyhi'r-rahmeti ve'l-ğufrân zamânında sâdir olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn mücebince Anadolu'nun ekserî mahallinden ağnâm ashâbı esnâ-yı râhda geçid ve derbendlerde voyvoda ve mütesellimler ve sâirleri tarafından tobrakbasdı ve bâc nâmiyle akçe talebiyle bir dürlü rencîde itdirilmeyerek tavâyif-i 'aşâyir ve ashâb-ı ağnâm ve tüccâr Der-'aliyyem'e koyunlarını götürüb râyiciyle diledikleri mahallerde fûrûht ile hem kendüleri ve hem sekene-i İstanbul müntefi' oldukları ma'lûm ve bedîdâr iken bir müddetden berü bu misillü mutâlebât ile ashâb-ı ağnâm mahallerinden Der-'aliyye'me gelinceye dek mesârif-i külliyyeye dûçâr olduklarından ekseri sevk-i ağnâmdan keff-i yed eylediklerine binâen fi-mâ-ba'd esnâ-yı tarîkde Anadolu cânibinden tüccâr ve 'aşâyir

taifesinin Der-'aliyye'me getürecekleri ağnâmdan bir akçe ve bir habbe alınmayarak serî'an ve tamâmen toğrı koyunlarıyla Der-sa'âdet'ime sevk ve irsâlleri esbâbının istihsâliyle def'-i muzâyaka-i 'ibâda bi'l-ittifâk mezîd ihtimâm ve dikkat olunmak husûsuna irâde-i kâtı'â-i dâverânem ta'alluk itmekden nâşî vech-i meşrûh üzre 'amel ve hareket ve hılâfindan hazer ve mücânebet olunmak fermânım olmağın hâsseten rikâb-ı hümâyûnımdan işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve rikâb-ı hümâyûnım kâim-makâmı tâtârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân 'Ali zîde kadruhu ile irsâl olmuştur. İmdi siz ki mevlânâ ve sâir mûmâ-ileyhimsiz fi-mâ-ba'd Anadolu tarafından Der-'aliyye'me koyun nakliyle me'lûf olan ashâb-ı ağnâm ve tevâif-i 'aşâir ve tüccâr mahallerinden koyunlarıyla toğrı Âsitâne-i Sa'âdet'ime gelinceye dek tobrakbasdı ve bâc nâmıyla bir akçe mutâlebesiyle ta'addî ve rencîde olunmayub cümlesi sevk ve tesyîr-i ağnâma dikkat eylemeleri matlûb-ı şâhânem idügi ve bi-mennihî Te'âlâ Der-'aliyye'me vürûdlarında râyici ve kadr üzre fîrûht eylemelerine kimesne tarafından cevr ve ezâ itdirilmeyecegi ve diledikleri mahallerde Der-'aliyye'mde 'ibâdullaha bey' ve fîrûht eylemelerine ruhsat virilecegi ve bu vechile hem sekene-i İstanbul'un ve hem ashâb-ı ağnâmın müntefi' olmalarına ve kassâb esnâfının dahî nizâmları devâmına vesîle olacağı ve bu husûs sâir mahallere dahî evâmîr-i şerîfem ısdârıyla mahsûs tenbîh ve te'kîd olunduğı ma'lûmunuz oldukda emr-i münîfimi kazâ be-kazâ muhkem sicillâta kayd ve mazmûnını gerek zâbitân ve gerek sâir iktizâ idenlerin ve tüccâr ve tavâyif-i 'aşâyirin dahî geregi gibi gûş-i huşlarına ilkâ ve cümleye i'lân ve işâ'at/s. 20/ ve siz dahî ber-vech-i meşrûh 'amel ve harekete dâmen-dermiyân-ı ğayret iderek fi-mâ-ba'd esnâ-yı tarîkde Anadolu cânibinden tüccâr ve 'aşâyir tâifesinin Der-'aliyye'me getürecekleri ağnâmdan bir akçe ve bir habbe alınmayarak ve bir dürlü cevr ve ezâ vukû'ına irâet-i ruhsatdan mücânebet olunarak toğrı koyunlarıyla Der-sa'âdet'ime sevk

ve irsâleri esbâbının istihsâliyle ve def'-i muzâyaka-i 'ibâda kemâl-i ikdâm ve dikkat ve kusûr ve rehâvet ve ba'd-ezin hılâf-ı emr ve rızâ vaz' ve hâlet vukû'ına ve irâet-i ruhsat ve cevâzıyla herbiriniz mazhar-ı muâheze ve 'itâb olmakdan be-ayyet tehâşî ve mübâ'adet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibül-ittibâ' ve lâzimül-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmel ve hareket ve hılâfından tehâşî ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi-evâil-i şehri Ramazânî'l-mübârek, senete selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 21

Belge no: 22

Akdâ kudâti'l-müslimîn, evlâ vülâtü'l-muvahhidîn, ma'âdinü'l-fazâil ve'l-yakîn, râfi'u a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn, vârisü 'ulûmü'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în Anatoli'nın orta kolunda mevâli-yi fihâm *zidet fazâiluhum* ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm kudât ve nüvvâb *zidet fazâiluhum* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân zâbitân ve şehir kethüdâları ve vücûh-ı memleket ve sâir işerleri *zide kadruhüm*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, cemî' zemânda a'dâ-yı dîn üzerine ğalebe ve nusret-i ta'zîm li-emri'llah ve şefkat-i 'alâ halkı'llah ile vedî'a-i Cenâb-ı Rabb-i 'izzet olan fukarâ-yı ra'ıyyet üzerlerinden ref-î mezâlim ve ızhâr-ı insâf ve 'adâlet ile husûle geldiği ve "kullukum

râ'in ve kullukum mes'ûlün 'an-ra'iyyetihî"⁴ me'vâsı üzre fukarâ-yı ra'iyyetin her halde vücûh-ı mezâlim ve ta'addiyâtdan sıyânetleri ile kâffe-i sükkân-ı bilâd ve ittihâd-ı 'âmme-i re'âyâ ve berâyâ haklarında âsâr-ı müşfikâne ızhârı ve refâh-ı hâl ve ârâyış-ı bâllerini mûcib olur hâlâtın ihsithsâlini zimmet-i himmet-i tâc-dârâneme vâcib ve mütehatim olub bu husûsların ber-tabk-ı me'mûl husûlî dahî taraf-ı hümâyûn-ı pâdişâhânemden mensûb vülât ve hükkâmının gürûh-ı zu'afâyâ rahm ve şefkat ve neşr-i âsâr-ı 'adâlet dikkat eylemelerine mevkûf olduğı müstağnî-i ta'rîf ve beyân ve iki seneden berû Devlet-i 'Aliyye'nin Moskolu ve Nemçeli kefereleri gibi iki hasm-ı mağrûr ile vâki' olan seferi ve keferi-i mesfûrenin beyzâ-i İslâmiyye'ye ve 'âmme-i 'ibâd-ı müslimîne der-kâr ve âşikâr olan sû-i kasd ve hiyânetleri 'âmmeye ma'lûm olub bunların bilâd-ı İslâmiyye'den ve 'ale'l-husûs bu kadar nihâyet-i hudûd-ı İslâmiyye'de kılâ' ve kurb ve civâr-ı a'dâda bulunan dîn karındaşlarının üzerlerinden def'-i keyd ve mazarratlarını mûcib olacak hâlât her ne ise icrâsına ve fukarâ-yı ra'iyyetin matlûbât-ı seferiyye bahânesiyle iz'âcları vukû'a gelmemesine ikdâm ve dikkat mecmû' hükkâm ve zâbitânın ve hâsılı hamiyyet ve diyânet ashâbından olanların cümlesinin vâcibe-i 'uhde-i diyânetleri olduğı vâreste delîl ve ityândır. Hâl böyle iken kudât ve nüvvâb ve şehir kethüdâları cihet-i sâire ile itdikleri mezâlîme 'adem-i kanâ'at ve kazâlardan cihâd için matlûb olan 'arabalar ve deve ve katır ve bunlar emsâlî mîrî ve mekârî matlûb-ı seferiyyenin her bir nev'ini birer âdeme ta'yîn fiât ile ilzâm ve iltizâm sûretinde tevfiz eyledikten sonra ta'yîn olunan fiâtın bir katını dahî üzerine zamm ve cebren ve kahren fukarâdan tahsîl ve zammolunan akçeyi kâdî ve şehirkethüdâsı ve mübâşir beynlerinde taksîm eyledikleri ve bunlardan mâ-'adâ kudât ve nüvvâb makûleleri harc-ı defter nâmıyle dahî tekâlîf-i seferiyyeden akçe aldıkları ve matlûbât-ı mezkûreyi ol vechile

⁴ Hadis, Buhari, Cum'a :11, Cenaiz: 32, İstifraz: 20, Vesâyâ: 9, 'Itk: 17,19, Nikâh: 81, 90, Ahkâm: 1; Müslim, İmâre: 20; Ebû Dâvud, İmâre: 1; Tirmizi, Cihâd: 27

maktû'an der-'uhde iden kimesneler dahî kendü kârına bakub isti'mâle şâyân olmayanlardan tedârik ve ânı dahî ordu-yı hümâyûnıma noksân îsâl idüb bu vechile hem fukarânın hâlleri perîşân ve hem matlûbât-ı seferiyyenin karîn-i ihtilâl olduğı nümâyân idügi tahkîk olundığından bu husûs hüdâvendigâr-ı sâbık 'ammim merhum ve mağfûrun-leh Sultan 'Abdü'l-Hamîd Han 'aleyhi'r-rahmeti ve'l-ğufrân zamânında bundan akdem Anadolu ve Rumili'nin üç kollarına başka başka hutût-ı hümâyûn ile mu'anven evâmîr-i şerîfe ısdâr ve irsâliyle tenbîh ve te'kîd olunmuşidi.

[S. 22] El-hâletü hâzihi Taht-ı 'Âlî-Baht-ı 'Osmânî üzre cülûs-ı hümâyûn-ı meymenet-makrûnım vâki' olub evkât ve ahyân-ı pâdişâhânem ref'-i mezâlim ve sâir âsâr-ı 'adâlet ile vedî'a-i cenâb-ı 'izzet olan fukarâ-i zu'afânın istihsâl-i esbâb-ı refâh ve âsâyîşlerine ma'tûf hüsrevânem 'avn ve 'inâyet-i bârî ile düşmenlerden ahz-ı sâr ve intikâm olunmaklarına (?) ma'rûf olmakdan nâşî mukaddem sâdir olan emr-i 'âlî-şân mücebince fî-mâ-ba'd Anadolu ve Rumili'nde bir mahalde bu misillü vaz' itmemek vechile men'ine ve yine cesâret ider olur ise 'avf ve iğmâz kabûl itmeyerek elbetde ve elbetde sâir ibret kılınmasına benim dahî irâde-i kâtî'a-i mülûkânem ta'alluk idüb taraf-ı hümâyûnımdan bu vechile cezm ve niyyet olunmağla imdi bu emr-i şerîfim rikâb-ı hümâyûnım kâim-makâmı tâtârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mustafâ zîde kadruhu ile her bir kazâyâ vusûlünde siccile kayd ve 'alenen kırâet ve mefhum-ı münîfi işâ'at olunarak ba'de'l-yevm bâlâda mestûr hâlât-ı kerîhenin birisi zuhûra gelmemesine bi'l-ittifâk emn-i dermiyân ğayret eyleyesiz. Şöyle ki, taraf taraf tebdîller ta'yîni ile her mahallin taharrîsinden kusûr olunmıyacağı muhakkaktır. Tekâlif-i seferiyyeden gerek tarîk-ı mezbûre ile ve gerek sûret-i âher ile fukarâdan bir akçe ve bir habbe alındığı ve deftere zammolundığı ve harc-ı defter nâmı ve nâm-ı âher ile fukarâdan bir para ahzolundığı mesmû'-ı şâhânem olmak lâzım gelür ise ol kâdî ve nâibin yeri hakk ve

ebedî kal'a-bend olunacağı ve şehirkethüdâsı ve mübâşir ise emân-ı fermân virmeksizin cezâları tertîble sâire 'ibret kılınacağı ve ecdâd-ı 'izâmım ervâh-ı tayyibeleri için o makûlenin birisi iğmâz olunmıyacağı zâhirdir. "Kad a'zera men ünzire" me'vâsı üzre bu inzârdan sonra cesâret vâki' olur ise vebâliniz boyunlarınıza olsun âna göre hareket ve selâmet hâliniz lâzım ise müceb-i emr-i 'âlî-şânım üzre 'amel ve hareket eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla 'âmil olub hılâfından hazer ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi-evâhır-ı şehri-Şa'bâni'l-mu'azzam, senete selâse ve mieteyn ve elf.

Be-makâm-ı

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 23

Belge no: 23

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Adana Eyâleti'nde vâki' kazâların kâdîları ve nâibleri *zîde fazluhum* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana mütesellimi *zîde mecduhu*. Ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan rikâb-ı hümâyûnım kâim-makâmı tâtârlarından Ahmed *zîde kadruhu*, tevkî-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, el-hâletü hâzihi vâki' olan sefer-i hümâyûn-ı nusret-makrûnım takarrubiyle rü'yet-i masârîf-ı mühimmeye 'avn ve medâr için külliyyetlü akçenin lüzûmu der-kâr ve böyle vakt Beytü'l-mâl-ı müslimîne i'ânet cümleye vâcib-i zimmet-i diyânet oldığı âşikâr olmakdan nâşî Memâlik-i Mahrûseti'l-Mesâlik-i Pâdişâhâne'mde vâki' mâlikâne virilen bi'l-cümle mukâta'ât-ı mîrîyyenin mu'accelât-ı

mukayyedelerinden beher kemiyet üçer nefer olmak üzere yüzellişer ğurûş cebelüleri tahsîli ittifâk-ı ârâ ile karâr[dâ]de ve ol bâbda hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnım şeref-yâfte-i sudûr olmağın Adana Eyâleti'nde vâki' mukâta'ât ashâbından mu'accelât-ı mukayyedelerinden Hazîne-i Âmire'mde mahfûz Başmuhâsebe Defterleri'nden muharrec ve derûn-ı emr-i şerîfim mevzû'an irsâl olunan sûret-i defter mantukı üzere iktizâ iden bintokuzyüzotuzbeşbuçuk ğurûş cebelü bedeliyyeleri ashâb-ı mâlikânedен ve kendüleri mevcûd olmayanların mültezimlerinden ve zabt iden kimesnelerden 'alâ-eyyi hâl cem' ve tahsîl ve 'acâleten ordu-yı hümâyûnıma irsâl olunmak fermânım olmağın işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin meblağ-ı mezbûr masârif-ı mühimme-i müsta'mele tahsîs kılınmış olmağla kat'an te'hîr ve tevakkufa ruhsat ve cevâz göstermeksizin mumdâ sûret-i defter-i mezkûrda muharrer ashâb-ı mâlikânedен kendüleri mevcûd olmayanların mültezimlerinden ve zabt iden kimesnelerden 'alâ-eyyi hâlin tamâmen ve kâmilen tahsîl ve kabzına me'mûr mübâşir-i merkûma edâ ve teslim ve 'acâleten ordu-yı hümâyûnıma irsâle mezîd sa'y ve ihtimâm eylesin. Ve siz ki kudât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz sizler dahî mazmûn-ı emr-i şerîfimle 'amel ve hareket ve hılâfından be-ğâyet tevakkî ve mubâ'adet ve sen ki mübâşir-i merkûmsun meblağ-ı mezbûrî bir sâ'at mukaddem tahsîl ve getirüb ordu-yı hümâyûnım hazînesine teslimе müsâra'at eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfim vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli'sh-şân-ı vâcibül-ittibâ' ve lâzimül-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla 'âmil olub hılâfıyla vaz' ve hareketden be-ğâyet ihtirâz ve ictinâb eylesiniz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis Cemâziye'l-âhır, senete selâse ve mieteyn ve elf.

Meştâ-yı
Ruscuk

Sahife no: 24

Belge no: 24

Kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm, ma'denü'l-fazli ve'l-keîâm, mevlânâ Adana kâdisi *zîde fazluhu*. Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi *zîde mecduhu*, ve kıdvetü'l-e[mâ]sil ve'l-akrân hassa mi'mârî halfalarından İsmâ'îl Halîfe *zîde kadruhu* tevki'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Surre-i Hümâyûnımı Küçük 'Ali-zâde Halîl Paşa *dâme ikbâluhu* ba'de'l-imrâr taraf-ı Devlet-i 'Aliyye'nden Misis Köprisi keşf ve îcâb iden masârîfâtı her ne mahalden havâle olunur ise ahz ve tahsîl ve ehven vechile ta'mîr ideceğini pâşâ-yı mûmâ-ileyh tahrîr ve inhâ itmekle bu makûle ebniyenin ta'mîr ve termîmi kâ'ide-i mer'iyeye-i mîriyye üzere evvel emirde keşf ve mu'âyene ve ne mikdâr masârîf ile vücûda geleceği bilinmek lâzimededen olub cîsr-i mezkûrun ta'mîri ehemmi-i mehâmm-ı Devlet-i 'Aliyye'nden olmağla sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin Der-'aliyye'nden ta'yîn olunan mi'mâr halîfesi ma'rifetiyle keşfolunub defterleri Der-sa'âdet'ime takdîm olunmak fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve *ile irsâl olunmuşdur*. İmdi vusûlünde bâlâda best ve beyân olındığı üzere cîsr-i mezkûrî ma'rifet-i şer' ve ma'rifetin ve halîfe ma'rifeti ve sâir vukûf-ı tâmmı olanlar ma'rifetleriyle cânb-i mîrî hasârâtdan vikâyet ve sıyânet olunarak keşf ve mu'âyene olunub ne mikdâr masârîf ile ta'mîr ve termîm olunacağı ma'lûm ve tahkîk olundukdan sonra mumdâ keşf defterini 'acâleten Der-'aliyye'ne takdîm ve irsâle mezîd ihtimâm ve dikkat eylesin ve sen ki halîfe-i merkûmsun muktezâ-yı me'mûriyetin üzere cîsr-i mezkûrî cânb-i mîrî hasârâtdan vikâye olunarak ma'rifetin ve mütesellim-i mûmâ-ileyh ma'rifeti ve ma'rifeti-i şer'le keşf ve mu'âyene olunub mumdâ keşf defteri Der-'aliyye'ne irsâl olunması husûsuna sarf ve sa'y ve kudret eylesin. Ve sen ki kâdî-i mûmâ-ileyhsin sen dahî müceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket eylemen bâbında

fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlî-şânımın mazmûnı üzre 'âmil olasız. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kilasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi'i Ramazâni'l-mübârek, senete selâse ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 25

Belge no: 25

Sûret-i Hatt-ı Şerîf

Düstûrûn-ı mûkerremûn, müşîrûn-ı müfahhamûn, nizâmü'l-âlem, müdebbirû umûrû'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimû mehâmmi'l-enâm, bi'r-e'yi's-sâibi, mümehhidû bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidû erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfûn-ı bi-sunûfi avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Anatolî'nın orta kolu yemîn ve yesâriyla nihâyetine varınca vâki' olan vüzerâ-yi 'izâm *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehum* ve ekâdî-yi kudâti'l-müslimîn, evâlî-yi vülâti'l-muvahhidîn, me'âdinü'l-fazlı ve'l-yakîn râfi'û a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn, vârisû 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, el-muhtassûn-ı bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în, mevâlî-yi fihâm *zîdet fazâiluhum*, ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fazâil ve'l-kelâm kudât ve nüvvâb *zîde fazluhum* ve mefâhirü'l-emâcid ve'l-a'yân 'asker süricileri ve yeniçeri zâbitleri *zîde mecdühüm* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân mütesellimler ve şehir kethüdâları ve sâir zâbitân ve vücûh-ı belde ve bi'l-cümle işerleri *zîde kadruhum* tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, dîn ve milletimizin 'aduvleri olan Mosko ve Nemçeli kefereleri üzerlerine sefer-i hümâyûnım muhakkak ve mukarrer olub Rabbü'l-Âlemîn'in 'avn ve 'inâyeti ve iki

cihân güneşi mefhar-i mevcûdât Peygamberimiz Muhammed'i'l-Mustafâ 'aleyhi ve 'alâ âlihî ve ashâbihî efdalü't-tehâyâ Hazretleri'nin imdâd ve rûhâniyeti ile bu iki hasm-ı mağrûrun gereği gibi ahz-ı sâr ve intikâm olunmadıkça ğazâ kılıcı ğılıfına sermek ihtimâli olmayub bunların derece-i kemâlde olan ğurûr ve istikbârları ve beyza-i İslâmiyye'ye ve 'âmme-i 'ibâd-ı müslimîne olan sû-i kasd ve hıyânetleri cümle 'indeinde zâhir ve böyle vakitte hamiyet-i İslâmiyyesi ve mâlen ve bedenen hıdemât-ı cihâdı te'diyyeye liyâkat ve iktidârı olanların turub oturacakları vakitler olmayub "...ve câhedû fi-sebîli'llahi..."¹⁶¹ emr-i zî'l-celâline imtisâlen icrâ-yı farîza-i ğarrâ ve ihyâ-yı sünnet-i seniyye-i Rasûl-i Kibriyâ 'aleyhi ve 'alâ âlihî ezkâ't-tehâyâ niyyet-i hâlisesiyle kâffe-i me'mûrîn bir an ve bir dakîka mukaddem semt-i cihâda irişmeleri vâcib ve mütehattem idüğü âşikâr ve bâhirdir. İşbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve hâssam hasekilerinden kıdvetü'l-emâsi'l-ve'l-akrân İbrâhîm Haseki *zide kadruhu* ile vusûlünde siz ki vüzerâ-i müşâr ve mevlânâ ve sâir mûmâ-ileyhimsiz taht-ı eyâlet ve havza-i hükûmetinizde vâki' mahallerden sefer-i hümâyûnıma me'mûr ve müretteb olan gerek mîrî ve zî-kudret ve sipâh ve silâhdâr ve bölügât-ı erba'a ve yeniçeri ve cebeci ve tobcı ve tob'arabacı ve mehterân ve 'acemoğlanı ve kuloğulları ve sâir dirlikle 'alâkası olanları ve gerek dirliksiz olub eli ve ayağı tutak ve ceng ve harbe kudreti olan ve müslümânım diyenleri bundan böyle bir an ve bir dakîka tevkîfe ruhsat gösterilmiyerek mukaddem ve muahhar sâdır olan evâmîr-i şerîfe muktezâları üzre cümlesini yerlü yerinden 'alâ-eyyi hâlin ihrâc ve ber-kadem-i akdem ordu-yı hümâyûnıma ve me'mûr oldukları ser-'asker ma'iyetlerine irişdirmege cümleiniz dâmen-i der-miyân ğayret eylemeniz ahass-ı metâlib-i pâdişâhânem idüğü ve mecmû' sunuf-ı askerînin ve ceng ve harbe kudreti olanların ta'yîn olundukları mahallerde isbât-ı vücûd eylemeleri farz mertebesinde

¹⁶¹ Kur'ân, Bakara, 218.

olmak hasebiyle mecmû' 'asâkir-i İslâmiyye vaktiyle irişmedikleri hâlde ma'aza Allah'u Te'âlâ düşmenleriniz ferce-yâb olub eyledikleri mel'aneti icrâya ruhsat-yâb olmalarını tecvîz itmiş olacakları muhtâc-ı beyân olmayub [s. 26] böyle vakitte 'acâleten me'mûr oldukları mahallerde isbât-ı vücûd etmeyenlerin haklarından'avf ve iğmâz mu'âmeleleri bir dürlü mutasavver olmayub beher hâl haklarından gelineceği ve anlar için dâr ve diyârında râhat ve ârâm mülâhazası dahî ber taraf idigi ve vaktiyle irişüb bi-mennihî Te'âlâ düşmenlerinizden ahz-ı intikâm ve yüzaklığına muvaffak olanların emekleri zâyî' olmayub hâl ve şânlarına ve yararlık idile tevki' göre zemân-ı sa'd-ı iktirânda mükâfâtına mazhar olacaklarında şübhe olmadığı ve in-şâe'llah 'asâkir-i İslâmiyye eynemâ tuveccihu mansûr ve muzaffer ve a'dâ-yı liâm her tarafda makhur ve kadem olması eltâf-ı hafiyeye-i ilâhiyyeden me'mûl ve mes'ûl olundığı ve dirlik ashâbı olub sefere gitmesi lâzım iken ğayr-i tezlîk irtikâbıyla 'azîmetde kusûr idenlerin fi-mâ-ba'd 'asker ve dirlik ashâbı olunduklarına i'tibâr olunmayacağı malûmunuz oldukda ber-vech-i meşrûh Anadolu'nun orta kolundan sefer-i hümâyûnıma me'mûr olan mecmû' tavaif-i 'askeriyyeler sunuf-ı müteferrikası ve sâir eli kılınca kâdir ceng ve harbe muktedir ehl-i İslâm ve'l-îmân ba'd-ezin bir dakîka ruhsat virmeyerek ve iktizâsına göre mazmûn-ı emr-i 'âlî-şânım her tarafda i'lân ve işâ'at ve vücûh-ı sâire ile [a]'mâl ikdâm ve dikkat iderek bir an evvel hâne ve meskenlerden kaldırub 'acâleten ve müsâra'aten me'mûr oldukları mahallere ve ordu-yı hümâyûnumda Livâ-i Sa'âdet altına irişdirmege ve bir neferin girüye kalmamalarına ve yolda ayak sürimemelerine ve seyr-i serî' ile varub düş[menden] intikâm almaları esbâbının istihsâline cümleliz ziyâde ikdâm ve sa'-yi mâ-lâ-keâm ve ma'aza'llahu Te'âlâ bundan böyle zinhâr ve zinhâr tekâsül ve rehâvet vukû'ına irâet ve ruhsat ile mazhar-ı inkisâr-ı pâdişâhânem olmakdan ve dünyâ ve 'ukbâda hacâlet ve nedâmetini çekeceği vaz'ı tecvîzden cümleliz ğâyetü'l-ğâye

tehâşî ve ittikâ-i tâmm eylemeniz bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfim vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ‘ ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-makrûnıyla ‘âmil olub hılâfindan ğâyetü'l-ğâye tehâşî ve mücânebet eylesiniz. Şöyle bilesiz. ‘Alâmet-i şerîfe i‘timâd kulasız. Tahrîren fi-evâil-i şehr-i Şa‘bâni'l-mu‘azzam, senete selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı
Kostantınyye
el-Mahrûse

Sahife no: 27

Belge no: 26

Cisr-i Misis'in Keşif Defteridir.

Anatoli'nun orta kolunda vâki‘ memerr-i huccâc-ı müslimîn ve ebnâ-i sebîl olan Cisr-i Misis'in bir sâkı ile iki takı ba‘zan Allahü Te‘âlâ Nehr-i Ceyhan'ın tuğyân sebebiyle münhedim ve mârrîn ve ‘âbirîn meşakkat-i kesîreye ibtilâ olmalarıyla münhedim olan mahalleri müceddeden binâ ve ba‘zı şîkest ve fenâ-zede olan mahalleri dahî ta‘mîr ve termîm olunmasına irâde-i kâtı‘a-i hazret-i zıllullahî ta‘alluk buyurulduğuna binâen bu makûle cesîmenin binâ ve ta‘mîri evvel emirde keşf ve mu‘âyene ve ne mikdâr masârîf ile vücûda geleceği bilinmek lâzime-i hâlden olduğuna binâen cisr-i mezbûrun münhedim ve ta‘mîre muhtâc olan mahalleri ser-mi‘mârân-ı hâssa halfâlarından İsmâ‘îl Ağa kulları ve ebniye ve sukûf ahvâline muttali‘ mevsûku'l-kelim kimesneler ma‘rifetleriyle taraf-ı mîrîye ehven olarak keşf ve tahrîr ve keşf defteri Der‘aliyye'ye irsâl olunması bâbında bu fakîre ve hâlen Adana Mütessellimi fahru'l-akrân es-Seyyid Halîl Ağa kullarına hitâben sâdır olan emr-i ‘âlî halîfe-i merkûm kulları

yediyle Medîne-i Adana'ya vürüd ve bi'l-cümle ahâlî muvâcehesinde feth ve kırâat olundukda sem'an ve tâ'aten merâsimini ba'de'l-edâ inhirâf-ı mizâc ve 'illet-i vücûd sebebiyle kibel-i şer'den mahkeme kâtiblerinden nâibü'ş-şer' Dürrî Hasan Efendi dâ'ileri ve te[b]'an (?) ümenâi şer' ta'yîn ve mütesellim-i mûmâ-ileyh kulları tarafından dahî umûr-dîde ve müte'ayyin ittibâ'larıyla kethüdâsı ve ehl-i vukûf ve ser-mi'mârân ve dülgerân ve halife-i merkûm kullarıyla mahall-i mezbûre irsâl ve cisir-i mezbûrun şikeste ve münhedim olan mahallerini mesâha ve kemâl-i basîret üzre nazar-ı cisir-i mezbûrun binâ ve ta'mîri selefde bir def'a oldığı misillü ahşâb ile ta'mîr olunduğu sûretde taraf-ı mîrîye ehven olacağı zâhir ve ahcâr ile oldığı sûretde masârif-ı küllîye muhtâc olacağı bâhir olmağın ahşâb ile binâ olmağa müsâ'ade-i 'aliyye-i erzânî buyurulduğu sûretde karîbü'l-ahdde husûle geleceği ve ne mikdâr ahşâb ve mismâr ve 'ameleye muhtâc olduğunu ve ahcâr ile binâ olunduğu sûretde ne mikdâr levâzımâta muhtâc olduğu ve üç seneye kadar ancak vücûda geleceği mahallinde halife-i mi'mâr merkûm İsmâ'îl Ağa kulları ve ehl-i vukûfdan cemm-i ğâfir ihbârlarıyla keşf ve tahrîr ve bi-ecma'ihim meclis-i şer'a gelüb inhâ ve ihbâr eylediklerinin mufassal ve meşrûh ve mumdâ ve mahtûm keşf defteridir ki ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurreire fi'l-yevmi'l-hâmis min-şehr-i Zi'l-ka'de, sene selâse ve mieteyn ve elf.

Nehr-i Ceyhan üzerinde mebnî cisrin mürûr-ı eyyâm ile münhedim olan bir 'aded ayağının üzerinde iki 'aded tonozları münhedim ve harâbe-müşrif olup yine mahalline çıralık çamdan belvan-ı kebîr misillü çeşme fûrûşlı dört mahalden bağlamalı harbe mismârlu cisir başları tecdîdi

beheri	tûlen	'arzan	kadden
'aded	arşûn	arşûn	arşûn
2	16	10.5	5
Murabba'ı <u>1680</u> fi 720			
1209600			

Zikrolunan tonozlar mahalline muttasıl vâhid tabanlı çifte boyralık (?) misillü döşemelü ve üzeri cenber tabanlı cisir döşemesi tecdîdi

tûlen	'arzan
arşûn	arşûn
15	10.5
Murabba'ı <u>157.5</u> fi 600	
94200	

Zikrolunan cizr-i kebîrin döşemesi tahtına istihkâm için ve tabanları rabtına gerdâne ma'a gögüsleme mismâr harbe ve üstâviye

'aded 16 fi 240

38400

Cizr-i mezkûrun yemîn ve yesârına sütunlu ve pâyendelü üç sıra çifte boyralık (?)

korkuluk tecdîdi tûlen kadden

arşûn

52

1.5 fi 240

12480

İki 'aded rubu' mikdârı kâgir rıhtım ve som dîvâr hedmiyyesi

beheri tûlen 'arzan kadden

'aded arşûn arşûn arşûn

2

12

10.5

2.5

murabba'ı

630 fi 240

151200

Zikrolunan çeşme başları enkâzıyla mahlût kâgir rıhtım tecdîdi

tûlen 'arzan kadden

arşûn arşûn arşûn

12

10.5

2.5

murabba'ı

315 fi 480

151200

Bu mahallin yemîn ve yesârına kenetlü ve zivânelü 'arşun pâre pehlûden som bozulma dîvâr tecdîdi

tûlen kadden

arşûn arşûn

22

3

mürabba'ı

66 fi 720

47520

Bu mahalde küfeki taşdan açma kafa tahtası tûlânî

arşûn 22 fi 300 (?)

7920

Şâm-ı Şerîf tarafında mevcûd cizr-i kebîrin üçüncü çeşmin penç mahallinde bir zirâ' mikdârı mahallinden şakk ve inhidâma mâil olmağla som tonozı hedmiyyesi

devren 'arzan

12

20.5

Murabba'ı

126 fi 240

30240

Bu mahalle iktizâ iden 'arşun pâre pehlûden kenetlü ve zivânelü enkâzıyla mahlût nısf tonoz tecdîdi

devren 'arzan

12

10.5

Murabba'ı

126 fi 720

90720

Zikrolunan som tonozlar üzerine kâgir
rıhtım tecdîdi

tûlen	'arzan	kadden
arşûn	arşûn	arşûn
12	10.5	2.5

Murabba'ı

315 fi 480

151200

Bu mahallin yemîn ve yesârına kezâlik
kenetlü ve zîvânelü yüzleme tecdîdi

tûlen	kadden
arşûn	arşûn
20	2.5

Murabba'ı

50 fi 720

36000

Bu mahalle küfeki taşdan kafa tahtası

tûlânî

20 fi 360

7200

Bu mahall ittisâlinde dördüncü kemerin
vasatına akıtma pâre doldurması

tûlânî

30 fi 120

3600

Zikrolunan tonozlar üzerinde mürûr-ı
eyyâm ile ba'zı mahalleri münhedim ve
şikeste mâil olmağla yine mahalline taht-ı
horasanlu müceddeden frengî kaldırım

tecdîdi

tûlen	'arzan
arşûn	arşûn
16	10.5

murabba'ı

167 fi 240

40320

Müceddeden inşâ olunacak ahşâb cısır-ı
kebîrin üzerine iki zirâ'da bir bağlamalı
sahn-ı horasan bağılu istihkâm için frengî

kaldırım tecdîdi

tûlen	'arzan
arşûn	arşûn
26	10.5

murabba'ı 273 fi 240

65520

Zikrolunan üçüncü çeşme harc kalb-ı

mismâr ve üstâviye

tûlen	'arzan
arşûn	arşûn
15.5	10

murabba'ı

155 fi 360

55800

Yekûn meblağ

2193120

bi-hisâbı ğurûş

18276

min-haysü'l-mecmû'

onsekizbinikiyüzyetmişaltı ğurûşdur.

[S. 29]

Cisr-i mezkûrun münhedim olan mahalleri ahşâb ile ta'mîr buyurulduğu sûretde işbu yemîn-i sahîfede olan mufassal ve keşf defteri misillü kezâlik ahcâr ile dahî ta'mîr buyurulduğu sûretde ne mikdâr ahcâr ve levâzımâta muhtâc olduğunu sermi'mârân-ı hâssa hâlîfesi merkûm İsmâ'îl Ağa kulları ve bu tarafda mevcûd mi'mârân ve dülgerân ve ehl-i vukûf ile hicârî keşf ve tahrîr ve bi-ecma'ihim meclis-i şer'a gelüb takrîr ve ihbâr eyledikleri ahcâr keşfi defteridir ki ber-vech-i âfî zikrolunur. Hurre fi'l-yevmi'l-mezbûr Zi'l-ka'de sene [12]03

Nehr-i Ceyhân üzerinde cisr-i kebîr eyyâm-ı şitânın kesretiyle vasatında olan çeşm-i kebîr tahtında som ayağı münhedim olmağla yine mahalline müceddeden köşeleri cübbe misillü sütunlu ve timur külâhlı ve bağlamalu ve kuşaklu ve derûnı ziftegî (?) kezâlik derûnı kâgir rıhtımlı nehr-i mezkûrun yüzine gelince kâgir ayak tecdîdi

tûlen	'arzan	'umkan
arşûn	arşûn	arşûn
10.5	6	7

Zikrolunan mahallin üzerine üzenkiye gelince arşûn pâre pehlûden kenetlü ve zivânelü cevânib-i erba'ası som yüzlemeli ve derûnı kâgir rıhtımlı dîvâr tecdîdi.

tûlen	kadden
arşûn	arşûn
10.5	4

Zikrolunan ayak-ı mezkûrun bend tarafına mâ'i cârînin darbda ref' için sübül-i barân ta'bîr olunur yüzi kezâlik som ve derûnı kâgir rıhtımlı sübül-i barân tecdîdi.

tûlen	'arzan	'umkan
arşûn	arşûn	arşûn
5.5	3	6

Zikrolunan mahall üzerine avadânlık açmalı küfeke kademden kafa tahtası

tecdîdi
tûlânî
arşûn.

11

Bu mahallin üzerine hezâr pâre pehlûden kenetlü ve derûnı kâgir rıhtımlı şolmesi tecdîdi

tûlen	'arzan	'umkan
arşûn	arşûn	arşûn
6	2	3

Zikrolunan ayak-ı mezkûrun üzerine müceddeden inşâ olunacak arşûn pâre pehlûden kenetlü ve zivânelü som tonoz tecdîdi

arşûn	
2	
devren	'arzan
1710.5

Zikrolunan tonoz üzerine kâgir rıhtım
tecdîdi

tûlen	'arzan	kadden
arşûn	arşûn	arşûn
10.5	6	4

İki 'aded tonozlar beynine nakliye ta'mîr
olunan mahalle kezâlik kâgir rıhtım tecdîdi

tûlen	'arzan	kadden
arşûn	arşûn	arşûn
10.5	6	4

Zikrolunan tonozlar üzerine müceddeden
inşâ olunacak kezâlik 'arşun pâre kenetlü
ve zivânelü som korkuluk tecdîdi

tûlen	'arzan	kadden
arşûn	arşûn	arşûn
52	1	12

Bu mahallin yemîn ve yesârına kezâlik
arşun pâreden kenetlü ve zivânelü som
yüzleme tecdîdi

tûlen	'arzan	kadden
arşûn	arşûn	arşûn
52	1	4

Mahall-i mezkûrun üzerine bârân
cereyân için kezâlik som

hârpûçda tûlânî
arşûn
52

Zikrolunan mahallere tahtı horasanlı ve cûlamalu
hezâr pâre küfeke taşdan kaldırım tecdîdi

tûlen	'arzan
arşûn	arşûn
10.5	26

Münhedim olunan kâgir ayak ittisâlinde mevcûd
kâgir ayakdan cunuz-mânde 'atîk câm pişgâhına
varınca nehr-i mezkûrî cereyânı âher çeşmelere nakli
içün zahr-i kebîri serinden göğüslemelü ve kuşaklu
ve sütunlu firûş tahtasından kablu ve ziftlü ve
kalafatlu müceddeden bend mahalleri

tûlen	kadden
arşûn	arşûn
450	8

Zikrolunan bendin zahrına üç
arşun fâsıla ile tevkîme kazıklı
ve kuşaklu ve derûnundan
bağlamalu ve derûnı turâb ve taş
ile memlû bende istihkâm için
sedd tecdîdi

tûlen	'arzan	'umkan
arşûn	arşûn	arşûn
450	3	7

[s. 30]

Münhedim olan ayak-ı mezkûrun cevânib-i erba'asında mürûr-ı eyyâm ile şikest
ve harâbe olub yine mahalline timûr külâhlı satrancî kazıklı derûnı kâgir rıhtımlı sofra
ta'bîr olunan sedd tecdîdi

tûlen	'arzan	'umkan
arşûn	arşûn	arşûn
24.4	25	5.5

Cisr-i mezkûra iktizâ iden mavna misillü
‘amele ve sâir eşyâ mürûr için kayıklar

‘aded.	fi ğurûş
4	250
yekûn ğurûş	
1000	

Cisr-i mezkûre şâh-ı merdân için evsâf-ı
mezkûreli kebîr mavna

‘aded	ğurûş
2	500
yekûn ğurûş	
1000	

İşbu minvâl üzere ahcârdan olan levâzımâtın fiâtı halife-i merkûm İsmâ‘îl Ağa kullarının takrîrine mevkûfen muktezî olan levâzımât takrîri mücebince işbu mahalle defter olunmuşdur.

Sahife no: 31

Belge no: 28

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me‘âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Adana Eyâleti'nde vâki' kazâların kâdîları ve nüvvâbları *zîde fazluhum*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, Adana Eyâleti bu def'a 'avâtîf-ı 'aliyye-i şâhânmemden sâbıkan Soğıcak Başbuğı düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem Vezîr'im Mustafâ Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehuya* işbu sene-i mübâreke Zi'l-ka'desinin ğurresinde tevcîh ve ihsân-ı hümâyûnım olub vezîr-i müşârün-ileyh mahall mesâfede bulunmak takrîbiyle mansıbına duhul idinceye degin eyâlet-i mezbûre zabt ve rabt-ı memleket ve himâyet ve sıyânet-i ahâlî-i ra'iyet zımında tarafından bir mütesellim nasb ve ta'yîni lâbüd olmağla Adana sükkânından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Halîl *zîde mecduhu* himâyet ve sıyânet-i fukarâya kâdir ve zabt ve rabt-ı memleket husûslarında her vechile ehliyet zâhir olduğına binâen müşârün-ileyh tarafından eyâlet-i mezkûra mütesellim nasb ve ta'yîn olunması bâbında emr-i şerîfim sudûrını müşârün-ileyhin kapukethüdâsı kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Yegen İbrâhîm *zîde mecduhu* bir kıt'a 'arz-ı

hâliyle istid'â itmekle vech-i meşrûh üzre 'amel olunmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmağın imdi siz ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimsiz mûmâ-ileyh Halîl müşârün-ileyh tarafından eyâlet-i mezkûre mütesellim nasb ve ta'yîn kılındığı ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer mütesellimlik-i mezbûrî târîh-i merkûmdan mûmâ-ileyhe zabt ve müşârün-ileyh cânibine 'âid ve râci' olunan tayyârâtı kadîmden olageldigi üzre ahz ve kabz itdirüb mütesellimligi umûrına âherden bir ferdi müdâhale ve ta'arruz itdirmeyüb hılâfından ittikâ ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla 'âmel ve hareket eylesiniz. Şöyle bilesiniz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılarsınız. Tahriren fi-evâil-i şehri Zi'l-ka'de sene selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Yurd-ı

Sahrâ-yı

Silistre

Sahife no: 32

Belge no: 29

Bâ-Hatm-i Kebîr Devletlü Mustafâ Paşa Adana Vâlisi

Şerâyi'-şi'âr Adana kâdîsı fazîletlü Efendi ve eyâlet-i merkûmda vâki' sâir kazâların kudât ve nüvvâbı Efendiler *zîde fazluhum* ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân eyâlet-i merkûme mütesellim nasbolunan 'izzetlü Halîl *zîde mecduhu* ve yeniçeri serdârları ve kethüdâyerleri ve işerleri *zîde kadruhum* inhâ olunur ki, işbu binikiyüzüç senesi Zi'l-ka'de-i şerîfe ğurresinde 'avâtıf-ı 'aliyye-i mülûkâne ve 'avârif-i behiyye-i tâc-dârânededen eyâlet-i merkûme 'uhde-i 'âcizâneme tevcîh ve ihsân-ı hümâyûn

buyurulduğunu hâvî şeref-bahşâ-yı sudûr iden fermân-ı celfî'ş-şân başçukadârımız yediyle şerefrîz-vürûd eylemekden nâşî ber-mantûk-ı emr-i 'âli müsta'înen bi'llahi Te'âlâ bu taraftan nehzat ve hareket ve makarr-ı hükûmetimize teveccüh ve 'azîmetimiz musammem olmağla eyâlet-i merkûme kadem-nihâde vusûlümüze kadar bir mütesellim nasbı ehemm ve elzem ve ka'ide-i kadîm olduğına binâen tarafımızdan mûmâ-ileyh Halîl Ağa *zîde mecduhu* mütesellim nasb ve ta'yîn olduğunu hâvî işbu buyuruldu tahrîr ve isdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İn-şâe'llahü Te'âlâ vusûlünde vech-i meşrûh üzre mûmâ-ileyhin mütesellimliği umûrına âheri müdâhale itdirmeyüb zabt ve rabtı husûsnda bi-lâ nifâk sa'y ve ğayret eyleyesiz. Ve sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin eyâlet-i merkûme mütesellimliği umûrında kıyâm ve zabt ve rabt-ı memleket ve hıfz ve himâyet-i fukarâ-yı ra'ıyyet emrinde dikkat ve 'ibâdullah ve ebnâ-yı sebîlin emîn ve râhat ve âsâyîş hâllerini müceb hâlât ibrâzına sarf ve nakdîne-i ğayret ve ber-müceb-i buyuruldu 'amel ve hareket ve hılâfindan tehâşî ve mücânebet eyleyesiz deydü. Fî 9 Z. sene [1]203

Sahife no: 33

Belge no: 30

Seferiyye İçün Sûret-i Emr-i 'Âli

Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-'âlem, müdebbiru umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmmi'l-enâm, bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtîfi'l-meliki'l-a'lâ hâlen Adana Vâlîsi Vezîr'im Mustafâ Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Eyâlet-i Adana'da vâki' kudât ve nüvvâb *zîde fazluhum* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân husûs-ı merkûme

me'mûriyetle ol tarafda olan çukadâr İbrâhîm *zîde mecduhu* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân şehir kethüdâları *zîde kadruhum*, tevkî'i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, hâlen sadr-ı a'zam sûtûde-şîm ve serdâr-ı ekrem kaviyyü'l-himem düstûr-ı ekrem müşîr-i efham nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzimü'l-ümem Vezîr'im Hasan Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu ve zâif-i bi't-te'bîd-i âfend-ârâ ve ikbâlehumın* ve deyn-i cânib-i ser-'askerliği âvânde ilhâkan 'uhdesinde olan Adana Eyâleti'nden vâliçün tertîb ve tahsîs kılınan altmışaltı kîse akçe imdâd-ı seferiyye ikiyüzüç senesine mahsûben şurût-ı seferiyye mücebince def'aten kazâlar ahâlîlerine tevzî' ve yerlüyerinden cem' ve tahsîl ve müşârün-ileyh tarafından kabzına me'mûra edâ ve teslîm olunmasını hâvî mukaddem ve mu'ahhar bi'd-defa'ât evâmîr-i 'aliyye ısdâr olunmuşiken bu âna dek seferiyye-i mezbûrenin tahsîline şurû' ve mübâşeret olunmadığı sûret-i hâlden müstefâd ve bir gün evvel tahsîl ve kabzına me'mûra teslîm olunması vâcibândan olduğına binâen seferiyye-i mezkûre eyâlet-i mezbûrede vâki' kazâlar ahâlîlerine 'alâ-eyyi hâlin şurûtu mücebince tevzî' ve yerlü yerinden cem' ve tahsîl ve kabzına me'mûra bir gün akdem teslîm olunmak fermânım olmağın te'kîden ve isti'câlen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi sen ki vezîr-i müşâr ve mevlânâ ve sâir mûmâ-ileyhimsiz zikrolunan seferiyye akçesi sadr-ı a'zam-ı müşârün-ileyhin hazînesine 'âid olub bi-eyyi hâlin serî'an ve 'âcilen tahsîli lâzime-i hâlden idügi ma'lûmunuz oldukda seferiyye-i mezkûre bu âna dek tevzî' ve tahsîline şurû' olunmadığı sûretde ba'd-ezîn 'avk ve te'hîri tecvîz olunmaksızın eyâlet-i mezkûreden vâlîlere müretteb altmışaltı kîse akçe imdâd-ı seferiyyeyi mukaddem ve muahhar sâdir olan evâmîr-i 'aliyye mücebince kazâlar ahâlîlerine şurût-ı seferiyye üzre 'alâ-eyyi hâlin tevzî' ve taksîm ve yerlü yerinden cem' ve îcâb ve iktizâ idenlerden tahsîl ve bir gün evvel kabzına me'mûra edâ ve teslîm ile sadr-ı a'zam-ı müşârün-ileyhin hazînesine tavsîli emrine ihtimâm ve dikkat

ve te'hîr ve betânetden ve bu bâhâne ile ahâlîden mükerrer ve mikdâr-ı mu'ayyeneden ziyâde seferiyye tahsîlinden ve tekrâr ve isti'câli mûceb hâlât vukû'ıyla tazhîr [ve] mu'âhaze olmakdan be-ğâyet tehâşî ve mûcânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûniyla 'âmil olub hılâfından ğâyetü'l-ğâye tehâşî ve mûcânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî-evâil-i şehri Zi'l-ka'deti's-şerîfe, sene selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Sahrâ-yı

Silistre

Mucebince Vâlî-yi Adana Mustafâ Paşâ Hazretleri dîvânında iken bâ-hatm-ı kebîr buyuruldu ısdâr ve vürûd ve vâsıl olmuştur. Fî 11 Z. 1203

Tubbika asluhü'l-hatîr Seyyid Mehmed Emîn el-müvellâ-hılâfe bi-Medîne-i Divriği, nemmekahü'l-fakîr-ileyhi 'azze şânuhu 'ufiye 'anhü.

Sahife no: 34

Belge no: 31

Bâ-Hatm-i Kebîr Devletlü Battal es-Seyyid 'Ata'ullah Paşa

Şerâyi'-şi'âr Adana Eyâleti'nin hâvî kazâların kudât ve nüvvâbı Efendiler *zîde fazluhum* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi'miz olan 'izzetlü es-Seyyid Halîl Ağa *zîde mecduhu*, mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân voyvoda ve şehirkethüdâları ve yeniçeri zâbitânı ve zâbitân-ı sâire ve vücûh-ı ahâlî ve işerleri *zîde kadruhum* inhâ olunur ki, ahz ve i'dâmına irâde-i 'aliyye-i hazret-i cihândârî ta'alluk iden Küçük 'Alioğlunun üzerine me'mûr tevâyif-i 'askeriyye me'kûlâtlarıçün Adana ve havâlisinde

zehâyir-i külliyye mevcûd bulunması lâzımeden olduğı bedîdâr ve Adana Eyâleti'nde vâki' kasabât ve kurâda mevcûd olan zehâiri ahâlîsi diyâr-ı âhere fûrûht eylediklerinden bu keyfiyyet 'asâkir-i mezbûrenin zehâyir husûsunda muzâyaka ve ızdırâblarına bâdî olacağı âşikâr olmakdan nâşî eyâlet-i mezkûrede vâki' kasabât ve kurâda ashâb-ı anbar ve erbâb-ı ihtikâr yedlerinde mevcûd ve müeddehar olan zehâyiri ol taraflara vürûd idecek 'asâkir-i mürettebeye râyici ile fûrûht eylemeleriçün bulunduğı mahallerde hıfz itdirilüb hılâf-ı emr-i 'âlî mahall-i âhere fûrûhtına cesâret ideri olur ise te'dîb ve terhîb olunması bâbında bu def'a tarafımıza hitâben fermân-ı 'âlî sâdır olmağla imdi emr-i 'âlî-yi mezkûrun mazmûn-ı münîfi cümleye ve etrâf kazâlara i'lân ve işâ'at ve fermûde-i 'aliyye üzre mevcûd olan zehâyiri hıfzeylemeleri için siz ki mütesellim-i mûmâ-ileyh ve sâirlerisiz müekked tenbîh ve tek'îd ve hılâf-ı emr-i 'âlî harekete cesâret ideri olur ise ahz ve ol tarafa vusûlümüze degin habs eyleyüb infirâd-ı emr-i 'âlîye ziyâde dikkat ve ihtimâm ve zehâyir-i mezkûreyi olduğı mahallerde hıfzolunmasına sa'y ve mâ-lâ-keâm eylemeniz için fermân-ı 'âlî mûcebince tarafımızdan dahî işbu buyuruldı ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. Bi-mennihî Te'âlâ vusûlünde ma'lûmunuz oldukda gerekdir ki minvâl-i muharrer üzre 'amel ve hareket ve hılâf-ı emr-i 'âlî vaz' ve hâlâtdan mübâ'adet ve muğâyir-i mûceb keyfiyâtdan ziyâde hazer ve mücânebet eylesesiz deyû. Fî 19 Zîl-hicce sene 1203.

Sahife no: 35

Belge no: 32

Bâ-Hatm-i Kebîr Devletlü Battal es-Seyyid 'Atâu'llah Paşa

Şerî'at-şi'âr Adana kâdîsı fazîletlü Efendi *zîde fazluhu* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân hâlen Adana Mütesellimi'miz olan es-Seyyid Halîl Ağa *zîde mecduhu*, ve

mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân şehirkethüdâsı ve işerleri *zîde kadruhüm* inhâ olunur ki, Adana'da vâki' vüzerâ-yı 'izâma mahsûs saray mürûr-ı ezmine ile harâb ve ekserî mahalleri münhedim ve fenâ-pezîr olmak hasebiyle kâbil-i süknâ oldığı tahkîk olunmağla saray-ı mezkûrun ta'mîr ve termîmi ve iktizâ iden mahallerin tecdîdi lâzime-i hâlden olmağla imdi siz ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsiz saray-ı mezkûrı ma'rifet-i şer' ve inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ile ta'mîr ve termîmi ve tecdîdi iktizâ iden mevâzi' ve mahalleri tecdîd ve ol tarafa pâ-nihâde-i vusûlümüzden mukaddem tetmîm ve tekmîl eylemeniz bâbında tarafımızdan işbu buyuruldı tahrîr ve ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İn-şâe'llahü Te'âlâ vusûlünde saray-ı mezkûr mürûr-ı eyyâm ile harâbe-müşrif ve fenâ-pezîr olduğundan kâbil-i süknâ olmayub ta'mîr ve termîm-i küllîye muhtâc olduğu tahkîk olundığı ve bir an akdem ol tarafa vusûlümüzden mukaddem ta'mîr ve termîm ve tekmîli lâzime-i hâlden olduğu ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer evvel emirde saray-ı mezkûrun ta'mîr ve termîmine ve iktizâ iden mahallerin tecdîdine ve ol tarafa vusûlümüzden mukaddem termîm ve tekmîline mezîd ihtimâm ve dikkat ve müceb-i buyuruldımız ile 'amel ve hareket ve terâhî ve ihmâl misillü hâlâtdan mübâ'adet eyleyesiz deyû.

Fî 21 Zî'l-hicce, sene 1203

Sahife no: 36

Belge no: 33

Bâ-Hatm-i Kebîr Devletlü es-Seyyid Battal 'Atâu'llah Paşa

Şerî'at-şi'âr Adana kâdîsı fazîletlü efendi *zîde fazluhû* ve eyâlet-i merkûmenin hâvî olduğu kazâların kudât ve nüvvâbı *zîde kadruhüm* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân şehirkethüdâları ve voyvodaları ve yeniçeri zâbitânı ve vücûh-ı ahâlî ve işerleri *zîde kadruhüm* inhâ olunur ki, bu def'a 'avâtîf-ı 'aliyye-i sâbiğa-i mülûkâne ve 'avârif-i

behiyye-i bâliğa-i cihândârîden rütbe-i sâmiye-i vâlâ-yı vezâret ile Adana'da Eyâleti işbu binikiyüzüç senesi mâh-ı Zi'l-hicce'nin evâilinde 'uhdemize tevcîh ve ihsân-ı hümâyûn buyrulmaktan nâşî rehber-i tevfik-i 'inâyet-i rakîk-i samedânî ol havâlîye vüsûlümüze degin zabt ve rabt-ı memleket ve ittihâd-ı himâyet ve sıyânet-i ahâlî ve fukarâya muktedir bir kimesnenin nasb-ı mütesellim olunması lâbüd ve lâzım olduğına binâen evsâf-ı mezkûre ile mevsûf kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân es-Seyyid Halîl Ağa zîde mecdühü eyâlet-i merkûmeye tarafımızdan mütesellim nasb ve ta'yîn olunub eyâlet-i merkûmede vâki' kasabât ve kurâda sâkinîn venîn olan kâffe-i âsûde-i nîşîn mezille-i emn ve emân olmaları ve 'ale'l-husûs eyâlet-i merkûme etrâfında vâki' turuk ve mesâlikde mürûr ve 'ubûr iden ebnâ-yı sebîlin mazarrat-ı eşkıyâdan muhâfaza ve muhâreseleri akdem-i umûrdan olmağla mütesellimlik-i mezkûri târîh-i mezkûrdan ağa-yı mûmâ-ileyhe zabt ve rabt ve 'âidât ve vâridâtını ahz ve kabz itdirilüb cümleliz ağa-yı mûmâ-ileyhi üzerinize mütesellim bilüb beher hâl vukû'-yâfte olan husûslarda emr ve re'yine mütâba'at ve mutâva'at ve hılâfından hazer ve mücânebet ve terfiye-i hâl-i fukarâ-i ra'yyet husûsnda mu'âvenet ve müzâheret ve sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin senden dahî her hâlde me'mûl ve melhûzumuz olan sadâkat ve istikâmet ve hıdemât-ı pesendîde ve etvâr-ı ber-güzîde ibrâzına ve eyâlet-i merkûmenin kasabât ve kurâlî re'âyâ ve berâyâsını kemâ-yenbağî himâyet ve sıyânet ve ebnâ-yı sebîlin ve betahsîs İfrâz-ı Zü'l-Kadriyye havâlîsini mazarrat-ı eşkıyâdan vikâyet ve hırâsetine bezli-mâ-hasal-ı kudret ve ibrâz-ı hıdemât-ı mebrûreye ve istihsâl-ı sarf-ı miknet eylemeniz için tarafımızdan işbu buyruldı tahrîr ve ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İn-şâe'llâhü Te'âlâ vüsûlünde keyfiyyet ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer ber-mûceb-i buyruldı 'amel ve hareket ve hılâfından hazer ve mücânebet eyleyesiz deyü.

Sahife no: 37

Belge no: 34

Düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem, müdebbiru umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmmi'l-enâm, bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ hâlen Adana Vâlisi Vezîr'im Battal 'Atâu'llah Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu*, tevki'i refi'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, ahz ve i'dâmına irâde-i 'aliyyem ta'alluk iden Küçük 'Alioğlunun üzerine me'mûr tevâyif-i 'askeriyyenin me'kûlâtlarıçün Adana ve havâlisinde küllî zehâir mevcûd bulunması lâzime-i hâlden oldığı bedîdâr ve Adana Eyâleti'nde vâki' kasabât ve kurâda mevcûd olan zehâiri ahâlisi diyâr-ı âhere fûrûht idegeldiklerinden bu keyfiyyet 'asâkir-i mezkûrenin zehâir husûsunda muzâyaka ve ızdırâblarına bâdî olacağı âşikâr olmakdan nâşi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin eyâlet-i mezkûrede vâki' kasabât ve kurâda ashâb-ı anbar ve erbâb-ı ihtikârın yedlerinde mevcûd ve müddahar olan zehâiri ol taraflara vürûd idecek 'asâkir-i mürettebeye râyiciyle bey' ve fûrûht eylemeleriçün bulunduğu mahallerde hıfz itdirilüb hılâf-ı emr-i 'âlî mahall-i âhere fûrûhta cesâret ideri olur ise ma'rifet-i şer'le te'dîb ve terhîblerine ihtimâm ve dikkat olunmak fermânım olmağın imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin keyfiyyet ma'lûmun oldukda mazmûn-ı emr-i şerîfimi mahallinde iktizâ idenlere ifhâm iderek ber-vech-i meşrûh 'amel ve harekete ikdâm ve sa'y-i mâ-lâ kelâm ve hılâf-ı emr-i 'âlî vaz' ve hâlât vukû'na irâet-i ruhsat ve cevâzdan tehâşi ve ittikâ-i tâmm eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla 'amel ve hareket ve hılâfindan tehâşi ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe

i'timâd kılasız. Tahrîren fi-evâsıtı şehr-i Zi'l-hicce'ti's-şerîfe, sene selâse ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

El-Mahrûse

Tubbika asluhü'l-mutâ'Sûrevî-zâde Hâmid el-Müvelâ-hılâfe bi-Mahkeme-i Mahmudpaşa, bi-Dâri's-saltanat-i 'Azîze el-fakîru-ileyhi 'azze şânuhu ğufire lehümâ.

Sahife no: 38

Belge no: 35

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Halîl *zîde mecduhu*, tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Payaslı Küçük 'Alioğlu didikleri habâset-pîşe öteden berû mecbûl olduğı şekâvet ve mel'anet muktezâsınca kendi hâlinde olmayub dürlü dürlü evzâ'-ı bâġiyâneye cesâreti takrîbiyle mukaddemlerde izâle ve i'dâmı irâde olunmuşiken fi-mâ-ba'd kendü hâlinde olarak rızâ-yı Devlet-i 'Aliyye'mi tahsîle sa'y ve ġayret ve hılâf-ı rızâ vaz'ından mübâ'adet ideceğine ta'ahhüd eyledigine binâen şâyed ıslâh kabûl ider mülâhazasıyla şakî-i mezkûrun sahife-i cerâyimine kalem 'afuvv ve safh-keşide kılınmışıdi. El-hâletü hâzihi merkûm Küçük 'Alioğlu'nun şekâvet ve tuġyânı evvelkinden birkaç kat ziyâde olduğı ve hattâ bu esnâda şakî-i merkûm vâfer süvârî ve piyâde eşkıyâyı başına cem' ve hevâsına tâbi' mefsedet-pîşeleri Haleb ve Mar'aş Eyâleti'ne def'aten hücûm ve derûn-ı Mar'aş'a dühul ve gûnâ gûn fazâhat ve mel'anete iktidâr ve katl-i nüfûs ve hetk-i a'raz misillü etvâr-ı bâġiyâneye ictisâr eyledigi ve Mar'aş beglerbegisi emîrül-ümerâi'l-kirâm Zül-Kadr-zâde 'Ömer dâme ikbâluhu Mar'aş'dan hurûc idüb ahâlî-i Mar'aş'ın za'fen ve ehl-i 'arzı lâ-'ilâc terk-i dâr ve diyâr ve ehl ve 'iyâl ve ve salbânlarıyla (?) ruûs-ı cibâl ve peyâbânde firâr

eyledikleri ve şakî-yi mezkûr bu derecelerde vâkî' olan harekât-ı bâğiyânesine 'adem-i kanâ'at-birle bir taraftan başında olan haşerâtı teksîr iderek 'Ayıntab ve Kilis taraflarına sû-i kâsd-ı irâde-i fâsidesinde olduğu bu def'a Haleb ve Mar'aş taraflarından Der'aliyye'ne tevârüd iden i'lâmât ve mahzar ve tahrîrât-ı sâirede 'ale't-tafsîl derc ve tastîr olunmuş şakî-i merkûm Küçük 'Alioğlu'nun sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnım mücebince mîr-i mîrânlığı ve üzerinde olan hasağalığı ref' ve cezâ-yı sezâsı tertîb ve icrâ olunmak husûsuna irâde-i kâtı'a-i dâverânem ta'alluk itmek hasebiyle bu def'a Adana Eyâleti tevcîh olunan sâbıkan Soğıcak cânibi ser-'askeri düstur-ı mükerrerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem Vezîr'im Mustafâ Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* cümle me'mûrları ma'iyetine alub şakî-yi mezkûrun ahz ve izâlesi husûsuna ikdâm eylemek üzre müstakillen me'mûr ve ta'yîn kılınub ne vechile ve ne tarikle olur ise mezkûrun cezâsı tertîbi ahass-ı metâlib-i dâverânem olduğu beyânıyla müşârün-ileyhe rikâb-ı hümâyûnımdan mahsûs emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve olduğu mahalden hareket ve Adana taraflarına gelüb mecmû me'mûrları iktizâsına göre istihdâm iderek şakî-yi mezkûrun ref'-i vücûdına ikdâm eylemesi vesâyâsı ve vesâyâ-yı sâire kendüye etrâfiyla ifâde ve iş'âr olundığından mâ-'adâ müşârün-ileyh ol taraflara vâsî oluncaya dek mîr-i mîrân-ı kirâmımdan hâlen Malatya Mutasarrıfı emîrû'l-ümerâ'l-kirâm Rışvan-zâde 'Ömer *dâme ikbâluhu* ile bi'l-muhâbere şakî-i mezkûrun üzerine varılıb gereği gibi hasr ve tazyîk olunarak bi-'avnihi Te'âlâ ele getirülmesine ve vücûd-ı habâset-âlûdının rû-yi 'arzdan kaldırılmasına ikdâm ve gayret olunmasını şâmil iktizâ iden vesâyâ derciyle Mar'aş mutasarrıfı mîr-mîrân-ı mûmâ-ileyhe başka ve Mar'aş tarafında olan [s. 39] 'aşâir boybegileri mecmû' 'aşîretleri halkıyla Mar'aş mutasarrıfı mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin ma'iyetine iltihâk eylemeleriçün başka başka ve şakî-i mezkûrun izâle ve i'dâmına medâr olmak için Dergâh-ı Mu'allâ'm kapucubaşlarından iftihârü'l-emâcid

ve'l-ekârim Çapar-zâde Mîr Süleymân *dâme mecduhu* tarafından Samanlı voyvodası ve sâir iktizâ idenleri mikdâr-ı kifâye süvârî 'asâkir ile irsâl itmek üzere kapucıbaşı-i mûmâ-ileyhe başka ve me'mûren Malatya cânibinde olan Dergâh-ı Mu'âllâ'm kapucıbaşılarından iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Ahmed *dâme mecduhu* dahî bu husûsa mübâşir ta'yîn olunduğunu mutazammın lâzım gelen vesâyâ derciyle başka ve mîr-mîrân-ı kirâmımdan emrîrû'l-ümerâi'l-kirâm Bilan'lı 'Abdurrahman *dâme ikbâlehu* bi-lâ tevfiik varub Payas'ı zabt ve anda ikâmet ve Payas'a mürûr olacak tarîkı geregi gibi sedd-i bend ve Payas'ın muhâfazasına dikkat ve şakî-i mezkûr ber-takrîb firâr ile Payas'a duhul murâd eyledikde bir vecihle Payas'a idhâl itmemek ve kezâlik ahz ve i'dâmına mukadderet eylemek üzere mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe dahî müekked ve müşeddet başka ve şakî-i merkûmun 'alâ-eyyi vech-i kân izâlesi matlûb idügi beyânıyla Mar'aş ve 'Ayıntab ve Behisni ve Adana ve sâir ol havâlîlerde vâki' kasabât ve nevâhî hükkâmına ve vücûh-ı ahâlî ve işerlerine ve sâlifü'z-zikr Adana ve Mar'aş dâhillerinde olan 'aşâir boybeglerine ve sâir iktizâ idenlere dahî başka başka evâmir-i şerîfem ısdâr ve irsâl olunmakdan nâşî sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin Adana vâlisî müşârün-ileyhin vusûlüne bakılmayarak me'mûr olan 'aşâir boybeglerini 'aşîretleri halkıyla celb ve cem' ve me'mûrlar ile bi'l-ittifâk şakî-i mezbûrun ahz ve i'dâmına müşârün-ileyhin vusûlünden mukaddem dâmen-i dermiyân-ı ğayret ve şakî-i mezbûrun i'dâmı emrinde ser-i mû tekâsül itmek ihtimâlin olur ise senin hakkından gelineceğini muhakkak bilüb ana göre hareket ve müşârün-ileyh Adana'ya vâsıl oluncaya dek şakî-i mezbûrun ahz ve i'dâmı müyesser olamadığı sûretde müşârün-ileyh lede'l-vusûl emr ve rü'yete mütâba'at ve me'mûrîn-i sâire ile ittifâk ve ittihâda ri'âyet birle hitâm-ı maslahat-ı mezkûreye ihtimâm ve dikkat ve bu bâbda hakkında tezâyüd-i hüsn-i zann ve teveccüh-i dâverânemi mûcib olur hıdemât-ı makbûle vücûda getürmege sarf-ı mâ-hasal ve sa'y ve

liyâkat ve mikdâr-ı zerre tekâsül ve rehâvet vukû'ıyla ma'aza'llahü Te'âlâ şakî-i mezkûrun ahz ve izâlesi te'hîre kalmak ve ele girmemek misillü nâ-mülâyim bir gûne vaz' ve hareketden ğâyetü'l-ġâye tehâşî ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla 'âmel ve hareket ve hılâfından be-ġâyet tehâşî ve mücânebet eylesin. Şöyle bilesin. 'Alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Fî-evâhır-ı şehri Zi'l-ka'de, sene selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye

El-Mahrûse

Sahife no: 40

Belge no: 36

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmidi'l-mekârim, el-muhtassûn-ı bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâm kapucıbaşlarından sâbikan Adana bostancıbaşı olub bu def'a Küçük 'Alioğlu i'dâmına me'mûrlardan zikr-i âti me'mûrları yerlerinden ihrâca Der-'aliyye'mden hâsseten mübâşir ta'yîn olunan 'Ömer dâme mecduhu, tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Payaslı Küçük 'Alioğlu didikleri şekâvet-kârın ahz ve i'dâmına bu def'a başka başka sâdır olan evâmir-i şerîfemle me'mûr ve ta'yîn kılınanların yerlerinden ihrâcına ve muktezâ-yı me'mûriyetleri üzere şakî-i mezbûrun def'i ġâilesine müsâva'atları esbâbının istihsâline ikdâm zımmında Der-'aliyye'mden semt semt ve kâr-güzâr mübâşirler ta'yîni lâzimedden idügi bedîdâr ve sen ki kapucıbaşı-i mûmâ-ileyhsin bu misillü husûsât-ı mühimmeyi

muvâfik-ı rızâ ve tesviyeye liyâkatin âşikâr olmakdan nâşi yedine i'tâ olunan ve emr-i şerîfim nâtik olduğu üzere şakî-i mezkûrun Payas'a gelür ise idhâl olunmamasına ikdâm ve me'mûrlar ile bi'l-ittifâk i'dâmına ihtimâma me'mûr olan mîr-mîrân-ı kirâmdan emîrül-ümerâi'l-kirâm Bilanlı Abdurrahman *dâme ikbâlehuya* ve Adana Mütesellimi kıdvetül-emâcid ve'l-a'yân Halîl *zîde mecduhu* me'mûriyetleri hâvî sâdır olan iki kıt'a evâmir-i şerîfemden mâ-'adâ cenâhında (?) vâki' kazâların ağavâtı ve livâ-i mezbûr dâhilinde sâkin 'aşâir ve yörükân boybegleri 'aşîretleriyle şakî-i mezkûrun ahz ve izâlesine bi'l-ittifâk kıyâm eylemelidirçün diger bir kıt'a Adana ve Tarsus taraflarında olan Kozan-zâde Halîl ve Karsandı oğlu Halîl ve Sırkındı oğlu Hüseyin ve Cerîd ve Tâcirli ve Karalar ve Karahacılı ve Kerîmli ve Melemenci ve Tekeli 'aşîretleri boybegleri mecmû' 'aşîretler halkıyla Adana mütesellimi mûmâ-ileyhin ma'iyetine ictimâ' ve kezâlik şakî-i mezbûrun i'dâm ve izâlesine kıyâm eylemeleri için zikrolunan 'aşîretler boybeglerine dahî başka başka on kıt'a ki cem'an sana i'tâ olunan oniki kıt'a evâmir-i şerîfemden tafsîl ve beyân olunduğı üzere mîr-i mîrân ve sâir mûmâ-ileyhimin me'mûriyetleri muktezâsını icrâya kıyâm eylemelerini zımmında yerlerinden 'acâleten ihrâclarına meyâne-i emsâlınden bi'l-ittihâb sen mübâşir ta'yîn ve tesyîr olunmuşundur. İmdi bu taraftan serî'an hareket ve ol havâliye vürûda müsâra'at ve mîr-i mîrân ve Adana mütesellimi ve 'aşâir-i mezkûre boybegleri mûmâ-ileyhima olan evâmir-i şerîfemiz kendülere teslîm ve muktezâ-yı me'mûriyetleri üzere harekete sür'at eylemelerini ve şakî-i mezkûrun ref'-i vücûdı husûsuna taraf-ı şâhânemden nasb-ı [ve] ta'yîn (?) olduğımı etrâfiyla tefhîm iderek bir an akdem yerlerinden ihrâc ve muktezâ-yı me'mûriyetleri üzere şakî-i mezkûrun def'-i ğâilesine dikkat ve ğayret eylemeleri vesâilinin istihsâline ikdâm ve mûmâ-ileyhimden birinin girüye kalmamalarını müceb olur vaz' vukû'a gelmemesine ihtimâm lâzimededen idüğü ve me'mûrlardan birinin girüye

kalmasına irâet ve ruhsat olunmak lâzım gelür ise vehâmet tarafına râci' olacağında şübhe olmadığı ma'lûmun oldukda ber-vech-i meşrûh mîr-i mîrân ve sâir mûmâ-ileyhim hâmil olduğım evâmir-i şerîfim muzammîni üzre evcâleten (?) yerlerinden kaldırub me'mûr oldukları vechile hitâm-ı masâlihâtı müceb olur hâlâtın istihsâline ikdâm ve tekmîl emr-i mübâşeretini sa'y-i mâ-lâ-keîâm ve hılâf-ı [s. 41] me'mûl ser-i mû kusûr ve rehâvet vukû'undan ve mûmâ-ileyhimden birinün girüye kalmasını tecvîz ile mazhar-ı muâhaze-i şehriyârânem olmakdan ittikâ-i tâmm olmak bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki: vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûniyla 'amel ve hareket idüb hılâfından ğâyetü'l-ğâye tehâşî ve mücânebet eylesiniz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılınız. Tahrîren fi evâhırı şehr-i Zîl-ka'de, sene 1203

Vasalahu ileynâ Muharremi'l-harâmın onuncı kayd şod.

Sahife no: 41

Belge no: 37

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi Halîl zîde *mecduhu*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Payaslı Küçük 'Alioğlu didikleri habâset-pîşe öteden berû mecbûl olduğu şekâvet ve mel'anet muktezâsınca kendi hâlinde olmadığı ve hattâ bu esnâda bağteten Mar'aş üzerine hücum ve derûn-ı Mar'aş'a duhul ve gûnâ-gûn fazâhat ve mel'anete ibtidâr ve katl-i nüfûs ve a'râz misillü etvâr-ı bâğiyâneye ictisâr eylediği ve bir taraftan başında olan haşerâtı teksîr iderek 'Ayıntab ve Kilis ve Haleb taraflarına sû-i kasd-ı irâde-i fâsidesinde olduğu bu husûsa me'mûr kılınan sâbıkan Suçi cânibi Ser-'askeri düstûr-ı mûkerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem Vezîr Mustafâ

Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* olundığı mahalden hareket ve Adana taraflarına gelüb mecmû' me'mûrları iktizâsına göre istihdâm iderek şakî-i mezkûrun ref'-i vücûdına ikdâm eylemek ve müşârün-ileyh ol tarafa vâsıl oluncaya dek şakî-i mezkûrun üzerine varılmayub hasr ve tazyîk olunarak bi-'avnihi Te'âlâ ele getirülmesine vücûd-ı habâset-âlûdesinin rû-yi zemînden kaldırılmasına ikdâm ve ğayret olunmak vesâyâsını şâmil müşârün-ileyhe başka ve mîr-i mîrân-ı kirâmımdan hâlen Malatya Mutasarrıfı emîrül-ümerâ'l-kirâm Rışvan-zâde 'Ömer *dâme ikbâlehu* ve Mar'aş mutasarrıfı ve me'mûrîn-i sâireye dahî başka başka evâmir-i şerîfem ısdâr ve irsâl olundığı 'ale't-tafsîl beyân olunarak ~~sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin vezîr-i müşârün-ileyhin vusûlüne~~ bakmayub me'mûr olan 'aşâyir boybeglerini 'aşiretleri halkıyla celb ve cem' ve bu bâbda mecmû'ı me'mûrîn ile muhâbere ve ittifâka ri'âyet ve şakî-i mezbûrun vücûd-ı habâset-âlûdını müceb olur vesâil ve esbâbının istihsâline bezl-i makderet iderek me'mûrlar ile sözü yere koyub hemen her ne mahalde bulunur ise gereği gibi hasr ve tazyîk ve cevânib ve etrâfi sedd [ü] bend olunarak bi-mennihi Te'âlâ müşârün-ileyhin vusûlünden mukaddem şakî-i mezkûr ele getürüb cezâsını tertîb ve icrâya ve vücûd-ı habâset-âlûdını rû-yi 'arzdan izâle ve imhâ emrinde ser-i mû tekâsül itmek ihtimâlin olur ise senin hakkından gelineceği beyânıyla sana dahî başka emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuşıdı. El-hâletü hâzihi bu husûsa müşârün-ileyhin 'uhdesinden ber-muktezâyı vakt ve hâl sarf ve tahvîl ve hâlen DiyarBekr vâlisi ve 'asker sürücisi olan düstûr-ı mûkerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem Vezîr 'Abdî Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* mecmû' me'mûrlar üzerine başbuğ nasb ve ta'yîn olunmak emrine irâde-i pâdişâhânem ta'alluk idüb ol bâbda müşârün-ileyh 'Abdî Paşa'nın me'mûriyetini iş'âren sana dahî hâsseten işbu emr-i şerîfim ısdâr ve tâtârlarımızdan Hacı Mehmed yedi ile irsâl olunmuşdur. [s. 42] İmdi vusûlünde keyfiyyet-i hâl ma'lûmun oldukda mukaddem

sâdır olan emr-i şerîfim muktezâsı üzre ‘amel ve hareket eylesin ve müşârün-ileyhin müceddeden me’mûrlara başbuğ ta’yîn olunmasının ve sâir me’mûrların işe şurû’ına mâni’ olmadığını bilerek me’mûr olan ‘aşâyir boybegilerini ‘aşiretleri halkıyla celb ve cem’ ve tevcîhiyle ve ne tarikle olur ise me’mûrîn-i mûmâ-ileyh ile bi'l-ittifâk şakî-i mezkûr ahz ve i’dâmına ve dâmen-i der-miyân-ı ğayret ve şakî-i mezkûrun i’dâmı emrinde ser-i mü tekâsül itmek ihtimâlin olur ise senin hakkından gelineceği bî-ıştibâhdır. Ana göre dâmen-i ğayret ve hıdemât-ı makbûle vücûda getürmege sarf ve hâsıl ve sa’y ve liyâkat ve mikdâr-ı zerre tekâsül ve rehâvet ve bir gûnâ nâ-mülâyim vaz’ ve hareket vukû’undan ğâyetü'l-ğâye tehâşî ve ittikâ ve mübâ’adet eylemek bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurudum ki: Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ’ ve lâzimü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ’at-makrûnıyla ‘amil olub hılâfindan be-ğâyet tehâşî ve mücânebet eylesin. Şöyle bilesin. ‘Alâmet-i şerîfe i’timâd kılasın. Tahrîren fi-evâil-i şehri Zi'l-hicce sene selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye

El-Mahrûse

Sahife no: 42

Belge no: 38

Kızıлтаğ Yaylağı'nın Hitâbet Berât-ı Şerîfi

Medîne-i Adana'da vâki’ merhum Ramazanoğlu Evkâfi'ndan olmak üzre Kızıлтаğ Yaylağı Câmi’-i Şerîfi'nde vazife-i mu’ayyene ile hatîb olan es-Seyyid Sâlih kendi hüsn-i rızâsıyla erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi’u tevki’-i refi’i’ş-şân-ı hâkânî Mevlânâ es-

Seyyid el-Hâc Mustafâ Halîfe'ye ferâgat ve kasr-ı yed idüb merkûm dahî her vechile lâyıık ve muhill ve müstehak olmağın fâriğ-i mezbûrun kasr-ı yedinden tevcîh olunub yedine berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında vakf-ı mezbûrun ber-vech-i meşrût mütevellîsi olan Mîr Süleymân *zîde kadruhu* 'arzitmeğın mücebince fâriği vâki' ise merkûma sadaka idüb bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnı virdüm ve buyurdum ki: Ba'de'l-yevm merkûm es-Seyyid el-Hâc Mustafâ Halîfe varub zikrolunan câmi'-i şerîfde fâriğ-i mezbûrun yerine hatîb olub hizmet-i lâzimesin mer'î ve müeddî kıldıkdan sonra vazîfe-i mu'ayyenesiyle mutasarıf olub vâkıfın rûhı ve devâm-ı 'ömr [ve] devletimçün du'âya müdâvemet göstere. Ol bâbda taraf-ı âherden bir vechile dahl ve ta'arruz kılmayalar. Şöyle bilüb 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren el-yevmül-hâdî Zi'l-hicce-i şerîfe, sene selâse ve mieteyn ve elf. Kostantınıyye

Sahife no: 43

Belge no: 39

Bâ-Hatm-i Kebîr Devletlü 'Abdi Paşa

Şerî'at-şi'âr fazîlet-disâr hâlen Adana kâdîsı fazîletlü Efendi *zîde fazluhu* ve kıdvetül-emâsil ve'l-a'yân mütesellimi Halîl Ağa ve a'yân-ı vilâyet ve işerleri ve sözsâhibleri *zîde mekâdiruhum* inhâ olunur ki, bu hilâl-i ferhunde fâl-i meyâmin-iştîmâlde makarr-ı hükûmetimiz olan Medîne-i DiyarBekr'den nehzat ve hareket ve müsta'înen bi'llahi Te'âlâ tayy-i tomâr-ı 'azîmet ve darb-hıyâm birle kâffe-i kutr-ı Anatoli'nın sevk-i 'askeriyyesinin ihbârına kadem-nihâde iken Medîne-i Sivas civârına vürûd ve Alacahan nâm merhalesine vusûl ve lühukumuz mukadder ve muvaffak oldukda sevk-i 'askerden infirâk ve tahvîl ve Payasî Küçük 'Alioğlu didikleri mefsedet-pişenin ahz ve i'dâmı izâlesi ve vücûd-ı fesâd-ı habâset-âlûdını rû-yı 'arzdan ref' ve

ebnâ-yı sebîli ve huccâc-ı zevi'l-ibtihâcın mashuben bi's-selâme mürûr ve 'ubûrları ve te'mîn-i 'ibâd ve tathîr-i bilâd ve terfiye-i hâl-i zu'afâ ve âsâyiş-i enâm olunmaları bâbında irâde-i 'aliyye-i kâtı'a-i cihânbanî ta'alluk itmekden nâşî tarafımıza hitâben şakî-i mezkûrun hakkında kat'iyü'l-müfâd fermân-ı celîli's-şân sâdır olmağın me'mûrûn olan esnâf 'askerine sûret-i emr-i 'âlî ve başmuhâsebeden mahrec defter mücebince başka başka buyurulduyât ve tahrîrât ile kâffesine inhâ ve ifâde olunub me'mûrüne kıyâm vâcibe-i zimmet olmağla nefis-i Adana râh-ı rastımız olduğından üç gice beytütet olunmak îcâb ve iktizâ itmekle imdi ma'rifet-i şer' ve ma'rifetiniz ve cümle ittifâk ve ittihâdıyla dâiremiz halkının ber-müceb-i defter-i mersûle üç günlük ecnâs-ı zehâirini tehiyye ve tedârik ve yerlü yerlerinden cem' ve tahsîl ve hîn-i vusûlümüzde çeşm-dâşte ve müterakkıb olmanız bâbında Dîvân-ı 'Âmid ve Başbuğu'ndan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân dâvet-dârımız 'izzetlü İbrâhîm Ağa ile irsâl olunmuşdur. İn-şâe'llahü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki, vech-i meşrûh üzre ber-müceb-i defter ecnâs-ı zehâiri hâzır ve müheyâyâ ve hîn-i vürûdumuza çeşm-dâşte ve müterakkıb ve müceb-i buyuruldımızla 'âmil olub hılâfından fevka'l-ğâye tehâşî ve mücânebet eyleyesiz deyû. Fî 9 M. sene 1204.

Sahife no: 44

Belge no: 40

Rûz-merre-i dâire-i hazret-i veliyyi'n-ni'âmîye iktizâ iden zehâir beyân olunur.

Harc

ğurûş

6000

Nân-ı 'azîz	lahm-i ğanem	pirinç	revğan-i sâde	'asel	şem'-i 'asel
kıyye	kıyye	kıyye	kıyye	kıyye	kıyye
3000	1500	1500	3750	30	10

şem'-i revğan	kahve	şeker	kuzu	tavuk	rakîk-i hâs
kıyye	kıyye	kıyye	'aded	'aded	kıyye
20	15	10	10	30	60
nişasta	sabun	baharât	yumûrta	katran	
kıyye	kıyye	kıyye	kıyye	kıyye	
15	10	1	280	60	
saman	hatab	kömür	astar	tuz	sebzevât
mikdâr-ı	mikdâr-ı	kıyye	tob	kıyye	mikdâr-ı
kifâye	kifâye	100	'aded: 1	50	kifâye
'alif şa'îr	deve ve makbûl rakîk				
kıyye	şa'îr				
6500	12				
Ber-vech-i meşrûh					

Ve ber-mûceb-i defter vekîl-harc-ı dâire-i hazret-i veliyy-i ni'âmî bâlâda tahrîr olunduğı vech üzre üçgünlük onsekizbin harc-ı ecnâs-ı zehâirin yerlü yerinden cem' ve tehiyye ve hîn-i vürûdumuzda kabzına me'mûra edâ ve teslim eylemeniz ile rızâ-yı evliyâyî'n-ni'âmîde olmanız der-havâsetdir. Sah.

Sahife no: 44

Belge no: 41

Bâ'is-i tahvîl oldur ki:

Binikiyüzüç senesinde devletlü veliyyü'n-ni'am Efendimiz ma'rifetiyle Cemâziye'l-ülâ ğurresinden nısfına kadar vezîr-i mükerrem devletlü Mahmûd Paşa Efendimiz Hazretleri'nin ve Cemâziye'l-ülâ nısfından Şa'bân-ı şerîfin ondördüne kadar hâlen sadr-ı a'zam devletlü veliyyü'n-ni'am Efendimiz hazretlerinin ve Şa'bân-ı şerîfin onaltıncı gününden Zi'l-ka'de ğurresine kadar devletlü Battal Hüseyin Paşa Efendimiz Hazretlerinin olub cümlesi altıbin olmağla şehriyyesi altıbin ğurûş idüb be-emr-i 'âlî

..... ihâle ve tefvîz olunan sa'âdetlü es-Seyyid Halîl Ağa Hazretleri'nden beş aylık şehriyye olmak üzere beşbin ğurûş tarafımıza tamâmen pâk akçe olmak üzere teslîm olmağla mûmâ-ileyh ağa hazretlerinin yedinde sened olmak için işbu memhur tahvîl i'tâ olunmuşdur. Gerekdir ki, vakt-i hâcetde ibrâz oluna

el-Fakîr Kara 'Osmân

Çukadâr-ı bâyi'

hâlen.Nüzûl

Emîni

Sahife no: 45

Belge no: 42

Düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem müdebbiru umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmmi'l-enâm bi-re'yi's-sâib, mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-sa'âdet-i ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ hâlen DiyarBekr vâlisi ve 'asker sürücisi olub bu def'a Küçük 'Alioğlu'nun ahz ve i'dâmına me'mûrlar üzerine başbuğ ta'yîn olunan vezîrim 'Abdi Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu*, tevkî'-i refi'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, Payâsî Küçük 'Alioğlu didikleri mefsedet-pîşe öteden berû mecbûl olduğı şekâvet ve mel'anet muktezâsınca kendü hâlinde olmayub dürlü dürlü evzâ'-ı bâğıyâneye takarrübiyle mukaddemlerde mezkûrun izâle ve i'dâmına irâde olunmuşken fi-mâ-ba'd kendü hâlinde olarak rızâ-yı Devlet-i 'Aliyye'mi tahsîle sa'y ve ğayret ve hılâf-ı rıza vaz'dan mübâ'adet ideceğine ta'ahhüd eyledüğine binâen şâyed ıslâhı kabûl ider mülâhazasıyla şakî-i mezkûrun sahife-i cerâhimine kalem-i 'afuv ve safh keşîde kılınmışıdı. El-hâletü hâzihi merkûmun şekâvet ve tuğyân[1] evvelkinden birkaç kat ziyâde olduğı ve hattâ bu esnâda şakî-i merkûm vâfer süvârî ve piyâde ile eşkıyâyı başına cem' ve hevâsına tâbi'

mefsedet-pîşeleri celb ve Mar'aş Eyâleti'ne def'aten hücum ve derûn-ı Mar'aş'a duhul ve gûnâ-gûn fazâhat ve mel'anete ibtidâr ve katl-i nüfûs ve ğasb-ı emvâl ve helâk-ı a'râz misillü etvâr-ı bâğiyâneye ictisâr eylediği ve Mar'aş beglerbegisi emîrül-ümerâi'l-kirâm Zül-Kadir-zâde 'Ömer *dâme ikbâlehu* Mar'aş'dan hurûc idüb ahâlî-i Mar'aş'ın zu'afâ ve ehl-i 'ırzı lâ-'ilâc terk-i dâr-ı diyâr ve ehl-i 'iyâl ve nisâ ve sıbyânlarıyla rûşen cibâl ve yabanda firâr eyledikleri ve şakî-i merkûmun bu derecelerde vâkî' olan harekât-ı bâğiyânesine 'adem-i kanâ'at- birle bir taraftan başında olan haşerâtı teksîr iderek 'Ayıntab ve Kilis ve Haleb taraflarına sû-i kâsd irâde-i fâsidesinde olduğu bundan akdemce Mar'aş ve Haleb taraflarından Der-'aliyye'ne tevârüd iden i'lâmât ve mahâzır ve tahrîrât-ı sâirede 'ale't-tafsîl derc ve tastîr olunmuş olduğundan şakî-i mezkûr Küçük 'Alioğlunun sâdır olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn mücebince mîr-i mîrânlığı ve üzerinde olan havâss ağalığı ref' ve cezâsı tertîb ve icrâ olunmak husûsuna irâde-i 'aliyye-i kâtı'a-i dâverânem ta'alluk idüb ne vechile ve ne tarîkle olur ise mezkûrun cezâsı tertîbi ehass-ı metâlib-i dâverânem olmak hasebiyle şakî-i mezkûrun ahz ve i'dâmına me'mûr olan Rışvan-zâde ve sâirleri üzerlerine sâbıkan Soğucak başbuğu düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem vezîr'im Mustafâ Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* başbuğ nasb ve ta'yîn olunduğunu müş'ir müşârün-ileyhe başka ve kâffe-i me'mrîne iktizâ iden vesâyâ derciyle başka başka müekked ve müşedded evâmir-i şerîfem ısdâr ve müşârün-ileyh olduğu mahalden kalkub ol tarafa vâsıl oluncaya dek me'mûrîn-i mûmâ-ileyhim birbirleriyle muhâbere ve ittifâk iderek şakî-i mezkûrun ahz ve izâlesine ikdâm ve müşârün-ileyh varıncaya dek ahz ve i'dâmı müyesser olmadığı sûretde ânın vusûlünden sonra emr ve re'yine mütâba'at ve birbirleriyle ittifâk ve ittihâda ri'âyet eyleyerek hitâm-ı maslahata sa'y ve mâ-lâ-keâm eylemeleri zikrolunan evâmir-i şerîfemde me'mûrîn-i mûmâ-ileyhime ifâde ve iş'âr ve

me'mûrlardan iktizâ idenleri yerlerinden ihrâca Dergâ-ı Mu'allâm kapucibaşlarından iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Ahmed *dâme mecduhu* mübâşir ta'yîn olunduğundan mâ-'adâ Der-'aliyye'mden dahî Dergâ-ı Mu'allâm kapucibaşlarından iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim 'Ali *dâme mecduhu* müstakillen bu emr-i ehemme mübâşir tahsîs [s. 46] ve müşârün-ileyhin ma'iyetine ta'yîn ve sipâriş olunmuşıdı. El-hâletü hâzihi senin me'mûr olduğın Anadolu 'Askerî Sürücülüğü müşârün-ileyh Mustafâ Paşa'nın 'uhdesine sarf ve tahvîl ve şakî-i mezkûrun ahz ve i'dâmına me'mûrlar üzerine sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ber-muktezâ-yı vakt-i hâl başbûğ nasb olunman îcâb ve iktizâ eyledüğinden şakî-i mezkûrun ahz ve izâlesi husûsnda 'uhde-i liyâkat ve istibhâline ihâle ve tefvîz olunmağın imdi işbu emr-i 'âlî-şânım ile tarafına lede'l-vusûl bulunduğın mahalden mükemmel ve muntazam ve dâiren halkıyla bir an akdem ve bir dakîka mukaddem hareket ve 'âcilen ve serî'an şakî-i mezkûrun üzerine vürûda mübâderet ve bu def'a defter tarafına irsâl olunan mecmû' me'mûrlar ile muhâbere ve içlerinden bi'n-nefs harekete me'mûr olanları ve 'aşâir ve kabâilden sâir iktizâ idenleri ma'iyetine celb ve şakî-i mezkûrun ref-i vücûd-ı habâset-âlûdını müceb olur kâffe-i vesâil ve esbâbın istihsâline bezl-i makderet iderek heman şakî-i mezkûr her ne mahalde ise gereği gibi hasr ve tazyîk ve cevânib-i etrâfını sedd ü bend olunarak bi-mennihi Te'âlâ serî'an şakî-i mezkûr ele götürüb cezâsı tertîb ve icrâ ve vücûd-ı habâset-âlûdını rû-yi 'arzdan izâle ve imhâ emrine dâmen-i der-miyân ve ğayret eylemek ehass-ı metâlib-i dâverânem olduğın ve bi-mennihi Te'âlâ bu maslahatı ber-vefk-i matlûb serî'an te'diye muvaffak olduğın hâlde bu hizmetin mukâbelesinde taraf-ı pâdişâhânemden mazhar-ı mükâfât olacağında şübhe olmadığı ve bu def'a bârına vâlâ-yı vezâret-i Adana Eyâleti kendüye tevcîh olunan sadr-ı esbak 'Ali Paşa-zâde düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem vezîr'im Battal 'Atâu'llah Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu*

dahî Adana taraflarına varub şakî-i merkûmun ahz ve izâlesi emrinde seninle muhâbere ve ittifâka ri'âyet ve re'y-i rızâna mütâba'at eylemek üzere ve şakî-i mezbûrun huccâc-ı müslimînin 'avdetinden evvel ref'-i gâilesi ve Payas tarîkının min-küllî'l-vücûh levs-i vücûd-ı eşirrâdan tasfiye ve te'mîn cezmen matlûb-ı dâverânem olduğu ma'lûmun oldukda ana göre senden me'mûl ve manzar-ı pâdişâhânem olan âsâr-ı dirâet ve kâr-güzârı icrâya sarf-ı mâ-hasal ve sa'y ve liyâkat ve mikdâr-ı zerre tekâsül ve rehâvet vukû'unda ve serî'an ol taraflara vusûlünde betâeti tecvîz ile ma'aza'llahü Te'âlâ şakî-i mezkûrun ahz ve izâlesi te'hîre kalmak ve ele girmemek misillü nâ-mülâyim bir gûnâ vaz' ve hareketden gâyetü'l-gâye tehâşî ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurudum ki: vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûniyla 'amel ve hareket ve hılâfindan ittikâ ve mübâ'adet eylesesiz. Tahrîren evâil-i şehri Zi'l-hiceti's-şerîfe sene selâse ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 47

Belge no: 43

Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i müfahham, nizâmü'l-'âlem, müdebbiru umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmmi'l-enâm, bi-re'yi's-sâib, mümehhidu bünyânî'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidu erkânî's-sa'âdet-i ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ hâlen Adana Vâlisi Vezîr'im Battal Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu*, ve kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm, ma'denü'l-fazl ve'l-ikelâm, mevlânâ Adana kâdîsı *zide fazluhu* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Misis Köprisi için bu def'a binâ

emîni nasb ve ta'yîn olunan Dergâh-ı Mu'allâ'm gediklülerinden 'Abdi *zîde mecduhu* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh-ı memleket ve işerleri *zîde kadruhu*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin Anatoli'nun orta kolunda vâki Misis Köprisi'nin iki tâkı münhedim ba'zı mahalleri dahî fenâ-pezîr olmakdan nâşî Der-'aliyyem'den ta'yîn olunan mi'mâr halîfesi İsmâ'îl Halîfe vesâir erbâb-ı vukûf ma'rifetiyle keşf ve mu'âyene ve defteriyle i'lâm olunmak bâbında sâdır olan emr-i şerîfim halîfe-i merkûm ile lede'l-vürûd cîsr-i mezkûr ahcârdan binâ olunmak lâzım gelse Nehr-i Ceyhun'un cereyân iden mahalleri ve dîk ve 'amîk olmak mülâbesesiyle vaz'-ı esâs için sedd ü bendi müte'assir olduğundan başka masârif-ı külliyyeye muhtâc olarak üç seneye kadar ancak olacağı zâhir ve ahşabile binâ olunduğı sûretde ehven ve metânet üzre olacağından ğayri, lâzime-i inşâsından olan keresteleri dahî altı sâ'at mesâfede vâki' Pus Tağları'ndan kat' ve üç sâ'at mesâfe ile Nehr-i Ceyhun'a ilkâ ve sallâr ile Adana'ya ve ba'de'l-ihrâc Adana'dan dahî altı sâ'at 'arabalar ile cîsr-i mezkûra vâsıl olub huccâc-ı müslimînin 'avdetine kadar tekmiîl olacağı beyânıyla ahşabdan olmak üzre keşf ve mu'âyene birle ahcâr ve ahşâbdan olarak iki kıt'a keşf defterleri Der-'aliyye'ne takdîm olunduğın Adana kâdîsı i'lâmunda tahrîr ve inhâ itmekden nâşî gelen defterler ser-mi'mârân-ı hâssa el-Hâc EbûBekr *dâme mecduhuya* havâle ve fiâtı vaz' itdirildikde ol dahî keşf ve mu'âyene iden mi'mâr halîfesi merkûm ile bi'l-müzâkere cîsr-i mezbûrı ahşabdan yapıldığı sûretde onsekizbinikiyüzyetmişaltı ğurûş masârif ile vücûda geleceğini i'lâm eyledikten sonra cîsr-i mezkûr memerr-i huccâc-ı müslimîn olmakdan nâşî bi-eyyi vech-i kân işbu sene-i mübârekede 'avdet-i huccâca kadar inşâ ve tekmiîli, akdem-i umûr-ı Develet-i 'Aliyye'mden olmağın ber-mûceb-i defter bir an akdem binâ ve tevârüd-i huccâcdan mukaddem tekmiîl olunmasını sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bâ-takrîr inhâ eylemişsin

mezkûrun ahşabdan [s. 48] inşâsı vücûh ile cânib-i mîrîye ehven ve muktezâ-yı vakt ve hâl dahî enseb idüğü ve eger ahcârdan olur ise üç seneye dek hitâm bulmayacağı tevârüd iden müstebân ber vech-i muharrer ahşabdan olan keşfinden noksan ile vücûda gelmesine ihtimâm ve dikkat ve az vakitte fenâ bulmayacak vechile metânet ve rasânet üzere inşâsına sarf ve sa'y ve ikdâm eylemek şartıyla iktizâ iden kerestesi inhâ olundığı üzere cibâl-i mezkûreden inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ve ta'yîn olunan binâ emîni mûmâ-ileyh ma'rifetiyle kat' ve nakl ve serî'an binâsına şurû' ve mübâşeret itdirilüb bi-mennihî Te'âlâ 'avdet-i huccâca kadar inşâ ve itmâmına sa'y ve ihtimâm eylemek üzere gönderilen keşf defteri Hazîne-i 'Âmire'mde mahfûz Başmuhâsebe Defterleri'ne kayd ve bir kıt'a sûreti ihrâc ve ber-mûceb-i sûret iktizâ iden onsekizbinikiyüzaltmışaltı gurûş masârıfiçün şimdilik 'ale'l-hisâb onbin gurûş nakden Hazîne-i Mekârim-i Defîne-i Şâhâne'mden ifrâz ve binâ emîni tarafına irsâl ve diger emr-i şerîfimle me'mûr kılınmağla ifâde-i hâl sibâkında işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde keyfiyyet ma'lûmunuz oldukda cîsr-i mezkûr 'avdet-i huccâc-ı müslimîne kadar inşâ ve tekmîli elzem-i umûr-ı Devlet-i 'Aliyye'mden olmağla iktizâ iden keresteleri inhâ ve iltimâsın üzere cibâl-i mezkûreden inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ve ta'yîn olunan binâ emîni mûmâ-ileyh ma'rifetiyle kat' ve Nehr-i Ceyhun'a ilkâ ve sallar ile Adana'ya ve andan dahî 'arabalar ile cîsr-i mezkûra vasıl ve 'amele ve levâzım-ı sâiresini binâ emîni mûmâ-ileyhin yedine virilen mîrî akçeden i'tâ itdirerek tedârik ve âmâde ve serî'an ve 'âcilen binâsına şurû' ve mübâşeret ve bi-mennihî Te'âlâ 'avdet-i huccâca kadar keşfinden noksân masârıf ile inşâsına nezâret ve ihtimâm birle binâ ve inşâ ve hitâmı haberi Der-sa'âdet'ime irsâle bezl-i cell-i himmet ve sarf-ı küll-i miknet eyleyesiz. Ve siz ki kâdî ve binâ emîni ve a'yân-ı vilâyet ve işerlerisiz. Sizler dahî mûceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket eylemeniz bâbında

fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurudum ki: Hüküm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i ‘âlî-şânımın mazmûn-ı itâ‘at-makrûnı üzre ‘âmil olub hılâfıyla vaz’ ve hâlâtdan be-ğâyet ihtirâz ve ictinâb eylesiniz. Şöyle bilesin. ‘Alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasın. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi‘i ‘aşar Zi'l-hicce sene selâse ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 49

Belge no: 44

Bâ-Hatm-i Kebîr Devletlü Battal ‘Ata’ullah Paşa

Şerî‘at-şi‘âr Adana kâdîsı fazîletlü Efendi *zîde fazluhu* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a‘yân Eyâlet-i Adana'da mütesellimim olan Halîl Ağa *zîde mecduhu* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân şhirkethüdâsı ve işerleri *zîde kadruhum* inhâ olunur ki, bundan akdem münhedim olan Nehr-i Ceyhun üstüne mebnî Misis Köprisi'nin Der-‘aliyye'ye vürûd iden keşf defteri nâtık oldığı vechile ma‘rifetimiz ve cümle ma‘rifetiyle ahşâb ve ba‘zı ahcârdan binâ ve inşâ ve hüccâc-ı müslimînin ‘avdet ve vürûdundan mukaddem tetmîm ve tekmîl olunmasına irâde-i ‘aliyye-i kâtı‘a-i mülûkâne ta‘alluk eylemekden nâşi sûret-i ehven ve metânet üzre lâzıme-i inşâsından olan keresteleri altı sâ‘at mesâfede vâki‘ Pus Tağları'ndan kat‘ ve üç sâ‘at mesâfeye Nehr-i Ceyhun'a ilkâ ve sallâr ile Adana'ya ve ba‘de'l-ihrâc, Adana'dan dahî altı sâ‘at ‘arabalar ile cisr-i mezkûra îsâl birle cânib-i Devlet-i ‘Aliyye'den binâ emîni nasb ve ta‘yîn kılınan Dergâh-ı ‘Âlî gediklülerinden kapucılarkethüdâmız ‘Abdi Ağa ma‘rifetiyle bir an akdem binâ ve inşâsına şürû‘ ve mübâşeret olunmak bâbında tarafımıza hitâben fermân-ı ‘âlî şeref-bahşâ-yı sudûr

itmekle imdi emr-i 'âlî-yi mezkûr ve emîn-i mûmâ-ileyhe hitâben sâdir olan emr-i 'âlî-mûceblerince, iktizâ iden keresteleri sen ki mütesellimimiz mûmâ-ileyhsin ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve emîn-i mûmâ-ileyh ma'rifeti ve cümle ittifâkıyla kat' ve cîsr-i mezkûr sahâsına nakl ve tenzîl heman binâ ve inşâsına ve vürûd-ı huccâc-ı müslimînden mukaddem tekmîli esbâbının istihsâline ve bu vechile istikmâl-i nîk-nâma (?) mübâderet ve 'avk ve te'hîri mûcib keyfiyyâtın zuhûrundan mübâ'adet eylemeniz için emr-i 'âlî-yi mezkûr mûcebince tarafımızdan dahî işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İn-şâe'llahü Te'âlâ vusûlünde ebniye-i mezkûre sâir umûra kıyâs olunmayub bir an akdem binâ ve inşâsının tamâm ve tekmîli cümleye bâ'is-i şeref olacağı ve kusûr ve rehâvet-gûnâ hâlâtın zuhûrı mûris-i nedâmet olacağı ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer emîn-i mûmâ-ileyh ile merâsim-i ittifâk ve ittihâda ri'âyet ve yed-i mûmâ-ileyhde mevcûd olan akçe ile cîsr-i mezkûrın bir an akdem ve bir sâ'at mukaddem itmâm ve tekmîli husûsuna ğayret ve ihtimâm ve dikkat ve ber-mûceb-i emr-i 'âlî 'amel ve hareket ve hilâfından hazer ve mûcânebet eyleyesiz. Hurrîre fî 19 Zi'l-hicce, sene 1203.

imzâ

Sahife no: 50

Belge no: 45

Saray ta'yînâtı rûz-merre-i dâire-i hazret-i veliyyi'n-ni'amî beyân şod

Harc

3000

Nân-ı 'azîz	lahm-i ğanem	pirinç	revğan-i sâde	şa'îr yem
kıyye	kıyye	kıyye	kıyye
1500	750	750	182	3000

kahve-i yemen	'asel-i musaffâ	şem'-i 'asel	şem-' revğan	tavuk
kıyye	kıyye	kıyye	kıyye	'aded
40	40	10	20	15
büber	nohud	soğan	tuz	yumûrta
kıyye	kıyye	kıyye	kıyye	kıyye
1	10	50	40	60
tavuk	Nişasta	dakîk-i hâss	kömür	sebze ve hatab mikdâr-ı
baha	kıyye	kıyye	kıyye	kifâye
30	10	50		

Bâlâda meşrûh ecnâs-ı zehâir devletlü Battal 'Atâu'llah Paşa Hazretleri'nin dâire-i devletlerine olmağla işbu mahalle kayd şod. Fî 18 Safer sene 1204

Sahife no: 51

Belge no: 46

Bâ-Hatm-i Kebîr Devletlü 'Atâu'llah Paşa

Şerî'at-şî'âr Adana kâdîsı fazîletlü Efendi *zîde fazluhu* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu def'a Beytü'l-mâl Emîni nasb olunan Hüseyin Ağa *zîde kadruhu* ve sâirleri inhâ olunur ki, Adana vâfliliği mefrû'âtından ve varidât-ı mu'ayyenesinden olan Beytü'l-mâl-ı 'Âmme ve Hâssa'nın zabt ve idâresine muktedir bir kimesnenin nasb ve ta'yîn olunması lâbüd ve lâzım olduğına binâen sen ki ağa-yı mûmâ-ileyhsin sen cümle miyânından intihâb ve Beytü'l-mâl-ı 'Âmme ve Hassa Emîni nasb ve ta'yîn olunmuşsundur. İmdi derûn-ı şehrde ve kurâda han ve dükkânîn ve hâne ve mahallâtda ve'l-hâsıl hassamız derûnunda bi-lâ vâris fevt olanların emvâl ve eşyâ ve emlâklarını ma'rifetle şer'le ba'de't-tahrîr cânib-i mîrî için zabt ve rapt ve fûrûhtı lâzım gelen emlâk

ve eşyâyı tâliblerine fûrûht ve hâsıl olan esmânını hazînemize teslîm eyleyüb muğâyir-i resm-i kadîm ve 'örf-i belde harekete cesâret ve muhâlefet idenlerin te'dîbleri i'lâm olunmak bâbında Divân-ı Adana'dan işbu buyuruldu ısdâr ve müşârün-ileyhin yedine i'tâ olunmuşdur. İn-şâe'llahü Te'âlâ keyfiyyet ma'lûmunuz oldukda gerekdir ki minvâl-i muharrer üzre Beytü'l-mâl-i 'Âmme ve Hâssa'yı zabt ve hâsıl olan 'âidât ve rüsûmât ve Beytü'l-mâl mefrû'âtından olan her ne ise olageldigi vechile cem' ve tahsîl ve ahz ve kabz ve hazînemize edâ ve teslîm idüb şurût-ı mer'iyeye ve 'örf-i belde üzre hareket eyleyesiz deydü.

Fî 27 S. 1204

İmza

Sahife no: 51**Belge no: 47**

Bâ-Hatm-i Kebîr Devletlü 'Atâu'llah Paşa

Şerî'at-şî'âr Adana kâdîsı fazîletlü Efendi *zîde fazluhu*. Ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân mütesellim Ağa *zîde mecduhu* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân şehirkethüdâsı ve işerleri ve habbâzân şeyhi *zîde kadruhum* inhâ olunur ki, Adana sekînesinden olan 'ibâdu'llahın ve tavâif-i 'askeriyyenin akvât-ı yevmiyyelerinden olub fûrûht olunmak için taşradan tevârüd iden dakîkleri muhtekir tâifeleri ziyâde bahâ ile ahz ve diledikleri bahâlara 'ibâdullaha fûrûht birle ğadr-ı küllî eyledikleri zâhir olmağla taşradan gelen ve şehirde mevcûd olan dakîki muhtekir tâifesine aldirmayub vesîle-i suhulet-i mu'âşir-i 'ibâdu'llah için fi-mâ-ba'd habbâzân şeyhi ma'rifetiyle dakîk-i mezkûrun beher kantarı yigirmibeş ğurûşa alub ve fûrûht olunub ziyâde bahâ ile fûrûht itdirilmemesi için Divân-ı Adana'dan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İn-şâe'llahü Te'âlâ keyfiyyet-i tenbîhimiz ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer dakîk-

i mezkûrî fi-mâ-ba'd muhtekir tâifesine aldırmaıub habbâzân şeyhi ma'rifetiyle beher kantarı yigirmibeş ğurûşa alınub fûrûht ve işbu revâc karâr-dâde birle nizâm-ı kaviyyeye idhâl ve sûret-i hâli tarafımıza i'lâm eyleyüb bu bâhâne ile ashâb-ı dakîka rencide ve ta'addî olunmayub ber-mûceb-i buyuruldı 'amel ve hareket ve hılâfindan ğâyetü'l-ğâye tevakkî ve mücânebet eyleyeler deyû.

Fî 26 Safer, sene 1204.

imzâ

Sahife no: 52

Belge no: 48

Bâ-Hatm-i Kebîr 'Atâu'llah Paşa

Şerî'at-şî'âr Adana kâdîsı fazîletlü Efendi *zîde fazluhu* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân bu def'a mütesellim nasbolunan 'izzetlü İbrâhîm Beg *zîde mecduhu* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân şehirkethüdâsı ve vücûh-ı ahâlî ve işerleri *zîde kadruhum* inhâ olunur ki, Adana'da mütesellimimiz olan es-Seyyid Halîl Ağa'nın muktezâ-yı me'mûriyeti üzre vezîr-i mükerrerem sa'âdetlü 'Abdi Paşa Hazretleri ma'ıyyetleriyle 'azîmet eylediginden başka muktezâ-yı me'mûriyetimiz üzre bizler dahî in-şâe'llahü Te'âlâ bir iki gün zarfında 'azîmetimiz muhakkak olub hîn-i hareketimize degin tetmîm-i levâzım-ı mühimme bi-'avnihi Te'âlâ 'azîmetimizden sonra 'avdetimize kadar umûr-ı mesâlih ve mehâmm-ı sâire rü'yet ve zabt ve rabt-ı memleket ve himâyet ve sıyânet-i fukarâ-yı ra'ıyyet ve re'âyâdan muktedir bir kimesnenin mütesellim nasbolunması ehemmi umûr-ı vâcibü'l-ihimâmıdan ve mîr-i mûmâ-ileyh İbrâhîm Beg vücûhla erbâb-ı iktidârdan oldığına binâen minvâl-i muharrer üzre Adana'ya mütesellim nasb ve ta'yîn olunmağla imdi zabt ve rabt-ı memleket ve enhâ' ve rü'yet-i mesâlih-i fukarâ ve tahsîs bir an akdem te'diyesi lâzım gelen umûr-ı mühimme-i müsta'cile ve tahsîli muktezi

vâridât ve tayyârâtın ber-kadem-i mukaddem bi'l-ittifâk te'diyye ve temşiyetlerine ve sizde zuhûr iden yaramaz ve eşkiyâ makûlelerinin te'dîb ve gûş-mâllerine ve'l-hâsıl umûr-ı mütesellimlige müteferri' olan kâffe-i husûsâtın te'diyye ve istîfâlarına mu'âvenet ve müzâheret ve emr ve re'yine mütâba'at ve sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin sen öteden berû umûr-dîde ve kâr-güzâr olduğın meczûmumuz olduğına binâen senden her vechile ğayret ve sadâkat me'mûl olmağla muhavvel 'uhde-i ihtimâmınız kılınan umûr-ı mütesellimligi in-şâe'llahü Te'âlâ bizler gelinceye değin rü'yet ve idâre ve umûr-ı 'ibâd ve maslahat-ı mühimmenin te'diyye ve temşiyetlerine sarf-ı nakdîne-i ğayret eylemeniz için Dîvân-ı Adana'dan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve i'tâ olunmuştur. İn-şâe'llahü Te'âlâ keyfiyyet ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer umûr-ı mütesellimlik ve maslahat-ı mühimmeyi rü'yet ve himâyet ve sıyânet-i fukarâyâ mezîd dikkat ve ber-mûceb-i buyuruldu 'amel ve hareket ve hılâfından tehâşî ve mücânebet eyleyesiz deyû.

Fî ğurre-i Rebî'î'l-ülâ sene 1204.

imzâ

Sahife no: 53

Belge no: 49

Menzil İçün Emr-i 'Âlî-şân

Ekâdî-yi kudâti'l-müslimîn, evâlî-yi vülâti'l-muvahhidîn, me'âdinü'l-fazâil ve'l-yakîn, râfi'û a'lâmi's-şerî'at-i ve'd-dîn, vârisû 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, el-muhtassûn-ı bi-mezîdi i'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevâlî-i 'izâmım *zîdet fazâiluhum* ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Üsküdar'dan Anatoli'nın orta kolu nihâyetine varınca vâki' olan kazâların kâdîları ve nâibleri *zîde fazluhum* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân şehirkethüdâsı ve zâbitân ve vücûh-ı ahâli ve işerleri *zîde kadruhum*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Memâlik-i Mahrûseti'l-

Mesâlik-i Pâdişâhâne'mde vâki' menâzilin fi'l-asl vaz' ve ibdâ'ı ancak umûr-ı mühimme-i müsta'cele ile ba'zı serhaddât-ı hâkâniyyem ve mevâdd-ı seferiyye ve sâir muktezî olan mahallere me'mûr olanların seyr-i serî' ile gidüb 'avdet eylemeleri irâdesine mebnî iken ba'dehu refte refte umûr-ı âcile ile me'mûr olanlar ve kezâlik kendü kesb ve menâfi'î zımında ba'zan cizye ve ba'zan 'avârız ve mukâta'ât iltizâm idenler ve bunların emsâli kimesneler dahî mühimme-i müsta'cele ile me'mûr olanlar misillü birer takrîb ile menzil ahkâmı ahz ve menzil bârgirlerine süvâr olarak menzil-hânelerin nizâmı muhtell olub müsta'celeyle me'mûrların ber-vefk-ı matlûb vaktiyle savb-ı maksûde gidüb gelemediklerinden umûr-ı mühimmenin te'hîrine bâdî olduğına binâen fi-mâ-ba'd Rumilî ve gerek Anadolu câniblerinde kâin menâzil 'ale'd-devâm kemâl-i hüsn-i nizâm üzere a'mâl ve idâre olunub taraf-ı Devlet-i 'Aliyye'mden umûr-ı müsta'cele ile me'mûr olanların kadr ve şânlarına göre süvâr olacakları menzil bârgirlerinin ta'dâd ve mikdârları tasrîh olunmak üzere tertîb ve tanzîm itdirilmesine irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmekle rikâb-ı hümâyûnumda bi'l-fi'l mîr-ahur-ı evvel olanlara ve ricâl-i Devlet-i 'Aliyye'mden evvel rütbede bulunanlara yigirmi re's nihâyet otuzbeş re'se dek ve kethüdâ-yı bevvâbîn ve evvel rütbede bulunanlara onbeş re'sden nihâyet otuzbeş re'se dek ve mîr-ahur-ı sâniye onüç ve Dergâh-ı Mu'allâ'm kapucibaşlarına onikişer re'sden nihâyeti yigirmi re'se dek ve haseki ağa ve silâhşörân-ı hâssaya sekizer re's ve Dergâh-ı Âlî yeniçerileri ocağı ağavâtına üç sınıf i'tibâr ile tabaka-i evvelde bulunanlara onikişer ve tabaka-i sâniye bulunanlara sekizer ve tabaka-i selâsede bulunanlara altışar re's [s. 54] ve ba'zı serhaddât-ı hâkâniyyemin yeniçeri sâlyânecileriyle müteferrika ve gedüklüyâna beş re's ve hasekiyân-ı hâssaya ve ağavât-ı sadr-ı 'âlîye üçer re's ve vâcibü'r-re'âyâ ve ağayân-ı enderûn ve yeniçeri ve sipâhî ve silâhdâr ve tobçı ve haybeci ve tob'arabacı ocakları çavuşânına ikişer re's ve çavuş-ı

dîvân ve çukadârân ve mehterân ve tâtârânın her birine ve mîrî neferâtın nakliçün beher on kîseye bir re's menzil bârgiri virilmek ve ma'-adâ mühimme olmayan umûra me'mûr olanlara ve kapukethüdâları ve sâirlere menzil ahkâmı virilmeyüb ücretleri kendü taraflarından virilerek her kazâdan kazâya kirâ bârgirleri istîcâr ile savb-ı maksûdlarına 'azîmet ve 'avdet eylemek ve mehâmm-ı müsta'cele ile me'mûrlara dahî mikdâr-ı mezkûrdan ziyâde ve müsta'cele ile me'mûr olmayanlara ricâ ve şefâ'at ve hâtır ve gönüle ri'âyet ile bir ferde menzil ahkâmı virilmemek üzere mukaddemen binyüztoksanbir senesinde nizâmı virilmişiken nizâm-ı mezkûra evvel vakitte 'adem-i ri'âyet birle cânib-i mîrîye hasârâtı olmamak mülâhazasına mebnî ücretiyle menzil ahkâmı i'tâ olundığı cihetden mühimmeye me'mûrlar ve kendü umûrlarıyla âmed-şod idenler fark ve temyîz olunmadığından yine herkes birer takrîb ile menzil ahkâmı tahsîl ve menzile süvâr olarak Memâlik-i Mahrûse menzilleri bi'l-küllîye muhtell olub mu'accelen temşiyeti muktezî nice umûr-ı mühimme-i seferiyyenin ta'tîline bâ'is bir keyfiyyet olmakdan nâşî ba'd-ezîn müsta'cele ile me'mûr olanlar hadd-i mu'ayyenesinden ziyâde ve mühimmeye me'mûr olmayanlar ricâ ve şefâ'at ile menzil ahkâmı istid'âsında olurlar ise mu'tâd-ı kadîmi kaleminden ba'de'l-ihrac istid'âları rikâb-ı hümâyûna 'arz ve ifâde olunub hatt-ı hümâyûn sudûr itmedikçe bir vechile ücret ve in'âm-ı menzil hükmi virilmemek müsta'cele ile âmed-şod iden tâtâr ve çukadâr ve sâirleri dahî menzilhânelerde menzil hükmi ibrâz itmeyüb ekserî yanlarına ikişer üçer nefer koşundı ahz ve diledikleri mikdâr bârgire süvâr oldukları cihetden o makûle me'mûr olanların yedlerinde olan menzil ahkâmına nazar birle mikdârlarına göre bârgir virilmek ve fermânım olmayanlara ve kendü umûrlarıçün gelüb gidenlere menzil bârgiri virilmeyüb ücretiyle ger bârgiri tutulmak üzere ğâile-i sefer-i hümâyûn bertaraf oluncaya dek mahrûse-i Edirne menziline ikâmet eylemek üzere taraf-ı Devlet-i 'Aliyye'mden

mübâşir ta'yîn olunmağla bundan sonra dahî menzilleri bî-nizâm olub esnâ-yı râhda ve bir menzilde mühimmeye me'mûrlar meks ve tevkîf olunmak lâzım gelür ise ol beldenin hükkâm ve zâbit [s. 55] ve menzircileri te'dîb olunmak üzere nizâm-ı müstahsineye ifrâzı husûsı rikâb-ı kamer-tâb-ı şâhânem takrîr ile lede'l-'arz mücebince tanzîm oluna deyû hatt-ı hümâyûn-ı mehâbbet-makrûnım sudûr itmekl[e] mantûk-ı münîfi üzere 'amel ve hareket olunmak fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve rikâb-ı hümâyûnım kâim-makâmı tâtârlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hacı Mehmed *zîde kadruhu* ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bâlâda tafsîl ve beyân olunduğı üzere umûr-ı mühimme-i müsta'cele ile me'mûr olanlara hadd-ı mu'ayyeneden ziyâdeye me'mûr olmayanlara ricâ ve şefâ'at ile bir ferde gerek in'âm ve gerek ücret-i menzil ahkâmı virilmemek ve müsta'cele ile me'mûrların yedlerinde olan menzil ahkâmına nazar birle mikdârına göre menzil bârgiri i'tâ olunub yedinde menzil hükmi olmayanları ve koşundı ile gelüb gidenleri men' ve def' olunmak üzere mahsûs Tekfur Tağ'ında mübâşir ikâmet eylemek üzere nizâm-ı müstahsineye ifrâğ olunmağla ba'd ezîn menzillerin müstevfi bârgir ve süricileri ve levâzımât-ı sâiresi ma'rifet-i şer' ve cümle ittifâkıyla tedârik ve tekmîl ile herbir menzil gereği gibi tanzîm olunub ma'aza'llahü Te'âlâ mühimmeye me'mûrların bir neferi bir menzilde bârgire intizâren meks ve tevkîf olunmak lâzım gelür ise ol kazânın hâkim ve şehirkethüdâ ve zâbitân ve menzircileri te'dîb kılınacağı iktizâ idenlere tenbîh olunarak serî'an ve 'âcilen nizâm-ı kaviyye rabt ve teşebbük ve menzircilerinin ism ve şöhretleriyle sûret-i nizâmı Hazîne-i 'Âmire'm defterine sebt ve kaydiçün Der-'aliyye'me 'arz ve i'lâma müsâra'at ve hılâfından cümle hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli'-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-

imtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzre ‘amil olub hılâfindan ğâyetü'l-ğâye ihtirâz eyleyesiz. Şöyle bilesiz. ‘Alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî ‘ısrîn, Saferi'l-hayr, sene erba‘a ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 56

Belge no: 50

Düstûr-ı mükerrem, müşîr-i müfahham, nizâmü'l-‘âlem, müdebbiru umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmî'l-enâm bi-re'yi's-sâib, mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkânî's-sa‘âdet-i ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi ‘avâtifi'l-meliki'l-a‘lâ hâlen Adana vâlisi vezîr'im Paşa *edâme'llahü Te‘âlâ iclâlehu* ve kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm me‘âdinü'l-fazli ve'l-kelâm mevlânâ Adana ve kâdîları zîde fazluhum, tevkî‘-i refî‘-i hümâyûn vâsil olıcak ma‘lûm ola ki, serhaddât-ı İslâmiyye'den olan Kars Kal‘a muhafazasında olan Dergâh-ı Mu‘allâm yeniçerilerinin binyüztoksandört senesinde müstehakk oldukları mevâcib içün ikiyüziki senesine mahsûben Yörükân-ı Adana ve ‘adet-i ağnâm-ı Dünderlu mukâta‘alarıyla Adana Sancağı'nda vâki‘ zü‘amât ve erbâb-i tîmârın bedeliyyesi mâllarından sebab-i tahrîr ahkâmı müceblerince (?) havâle olunan sekizbintokuzyüztoksantokuz ğurûşun bir gün evvel tahsîl ve kabzına me‘mûr salyânecisine teslîm umûr-ı ehemmi lâzîmü'l-ihtimâmdan olmakdan nâşî serî‘an tahsîl Ocağ-ı ‘Âmire'm tarafından istid‘â olunmağın sebab-i tahrîr ahkâmı müceblerince (?) meblağ-ı mezbûr bir gün evvel ve bir sâ‘at mukaddem ‘alâ-eyyi hâl tahsîl ve kabzına me‘mûr salyânecisine teslîm ve savb-ı

maksûda irsâl ve tisyâr itdirilmek fermânım olmağın hassaten işbu emr-i 'âlî-şânım isdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki vezîr-i müşârtün-ileyhsin meblağ-ı mezbûr kal'a-i merkûm muhâfazasında mukîm neferât-ı merkûmun sene-i mezkûr mevâcibleriçün havâle olunmuş olub edâsına bu vechile tereddüd ve muhâlefet iktizâ itmemele vürûd-ı emr-i şerîfimle günlerinde meblağ-ı mezbûr sebeb-i tahrîr ahkâmı müceblerince 'alâ-eyyi hâl ber-kadem-i akdem inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le tahsîl ve kabzına me'mûr salyânecisine teslim neferât ve merkûm tarafına irsâl ve tisyârı husûsına bezl-i cell-i himmet ve küll-i miknet eyleyesin. Ve siz ki k[â]dîlar mûmâ-ileyhimsiz sizler dahî muktezâ-yı emr-i şerîfimle ittisâl ve mütâba'at eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurudum ki: Hükm-i şerîfimle vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzîmü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı münîfi birle 'amel olasız. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi'i şehri Zi'l-hicce sene selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Yurd-ı

Sahrâ-yı

.....

Sahife no: 57

Belge no: 51

Bâ-Hatm-i Kebîr 'Atâu'llah Paşa

Haydâr-zâde'nin Serdârlık Buyuruldısı.

Şerî'at-şi'âr Adana kâdîsı fazîletlü Efendi *zîde fazluhu* ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu def'a serdâr vekîli nasbolunan Haydâr-zâde el-Hâc Hasan Ağa *zîde kadruhu* inhâ olunur ki, Medîne-i Adana'da sâkin ve mütemekkin olan ve gerek iyâb ü zihâb iden

tavâif-i 'askeriyenin ve ser-zede-i sâha-i zuhûr iden yaramaz ve eşkiyâ makûlelerinin zabt ve rabtı irâde-i hâl-i fukarâyı müstelzim olmakdan nâşî bir serdâr vekîli nasbolunması lâ-büdd ve lâzım olduğına binâen Adana sükkânından Haydâr-zâde el-Hâc Hasan Ağa intihâb ve serdâr vekîli nasb ve ta'yîn olunmuşdur. İmdi Ocağ-ı 'Âmire tarafından serdârlık mektûbu gelinceye degin ağa-yı mûmâ-ileyh serdârlık idüb ser-zede-i sâha-i pirûz olan yaramaz ve eşkiyâ makûlelerinin ahz ve istisâllerine i'ânet ve sen ki serdâr vekîli mûmâ-ileyhsin müstakillen Ocağ-ı 'Âmire tarafından mektûb gelinceye degin umûr-ı serdârlığı idâre ve rü'yet ve irâha-i hâl-i ahâlî ve zu'afâyı müstelzim olur hâlâtın istihsâline müsâra'at eylemeniz için Dîvân-ı Adana'dan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İn-şâe'llahü Te'âlâ keyfiyyet ma'lûmunuz oldukda gerekdir ki minvâl-i muharrer üzre serdârlık umûrını rü'yet ve zabt ve rabt-ı eşkiyâ husûsuna müsâra'at ve müceb-i emre ve irâde-i hâl-i fukarâ ve zu'afâ olur keyfiyyetin istihsâline mübâderet ve bu bâhâne ile fukarâ-yı ra'yyet ve sükkân-ı memleketden bir para ve bir akçe alınmayub himâyet ve sıyânet olunmasına mezîd dikkat ve hılâfından hazer ve mücânebet ve ber-müceb-i buyuruldu 'amel ve hareket eyleyesiz deyû.

Fî 23 Cemâziye'l-âhır, sene 1204.

Sahife no: 58

Belge no: 52

Bâ-Hatm-i Kebîr Devletlü 'Atâu'llah Paşa

Şerî'at-şi'âr Adana kâdısı fazîletlü efendi *zîde fazluhu* ve kıdvetü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn me'zûnun bi'l-iftâ olan efendi ve 'ulemâ-i sâire *zîde salâhuhum* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân-ı a'yân ve şehirkethüdâsı ve serdâr ve zâbitân-ı sâire ve

vücûh-ı ahâlî ve işerleri *zîde kadruhum* inhâ olunur ki, Medîne-i Adana'da ve derûn-ı eyâletinde sâkin olan fukarâ-yı ra'iyet ve kuttân-ı memleketin dest-i mezâlim ve eşkıyâdan masûn ve me'mûn olmalarına irâdemiz olmakdan nâşî emniyyet-i beldenin esbâb-ı istihsâli lâzime-i hâlden olmağla derûn-ı şehrde ba'zı yaramaz ve eşkıyâ makûleleri esliha ve başlarında egri kuşak ile geşt ü güzâr ve îsâl-i mazârr ve hasâr itmek ez-kadîm 'âdet-i me'lûfeleri olmak mülâbesesiyle ahâlî-yi sâire dahî eşkıyâ-yı mezkûreye tebe'iyet ile esliha ve başlarında egri kuşak ile geşt ü güzâr iderek rîşte-i nizâm-ı memleket münkatı' ve muhtell ve 'acûze ve mesâkinin ahvâlleri müşevveş olub eşkıyâ ve zümre-i ehl-i 'ırz tefrîk ve temyîz olunmak 'adîmü'l-imbân olmağla imdi derûn-ı şehrde ahâlîden ve gerek iyâb ü zihâb iden 'aşâir makûlelerinden her kim olur ise olsun esliha ve egri kuşak ile geşt ü güzâr itmemek üzre nizâm-ı kaviyyeye idhâl ve pazarda ve isvânda ve derûn-ı mahallelerde münâdîler nidâ itdirdüb eger bundan sonra tavâif-i mezkûreden her kim olur ise olsun esliha ve egri kuşak ile geşt ü güzâr itmeleri lâzım gelür ise 'adem-i ita'ât ve inkıyâdlarından nâşî cezâ-yı mâ-yelikleri icrâ olunacağını kendülerine tefhîm ve gûş-i huşlarına ilkâ eyleyüb şöyle ki miyânelerinde bir bıçak bulunmamak üzre ta'ahhüdlerini hâvî i'lâm eylemeniz bâbında Dîvân-ı Adana'dan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. Bi-mennihi Te'âlâ keyfiyyet ma'lûmunuz oldukda ber-minvâl-i muharrer men' ve tenbîh ve tahzîr eyleyüb ber-mûceb-i buyuruldu 'amel ve hareket ve hılâfindan hazer ve mücânebet eyleyesiz deyû.

Sahife no: 59

Belge no: 53

Düstûr-ı mükerrem, müşîr-i müfahham, nizâmü'l-'âlem, müdebbiru'l-umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmmi'l-enâm bi-re'yi's-sâib, mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ıkbâl, müşeyyidü erkâni's-sa'âdet-i ve'l-ıclâl,el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ hâlen Adana vâlisi vezîrim 'Atâu'llah Paşa *edâme'llahü Te'âlâ ıclâlehu* ve kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm, me'âdinü'l-fazâil ve'l-kelâm Adana kâdîsı ve Adana Sancağı'nda vâki' kazâların kâdîları *zide fazluhum* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunub ol cânibde olan Dergâh-i Mu'allâm gedüklerinden Eyyübî Ahmed *zide mecduhu* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân zâbitân ve vücûh-ı ahâlî işerleri *zide kadruhum*, tevkî'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, binikiyüzüç senesine mahsûben Adana Sancağı'ndan ihrâc ve ordu-yı hümâyûnumda mevcûd bulunub zehâir ve mühimmât nakli hizmetinde ve hıdemât-ı sâire istihdâm olmak üzere vakt ve zemânıyla irsâl ve îsâli fermânım olan ikiyüzelli mihâr-ı mekârî-i şütürândan nefsi Adana ve nevâhî ve kurâsına isâbet iden elli mihâr şütürânın yerlüylerinden ihrâc ve Ramazân'ın yigirmiyedinci günü sarbânbaşılılarına teslîmen ordu-yı hümâyûnıma irsâl olunub bâkî kalan ikiyüz mihâr şütürânın altmışbeş mihârî İfrâz-ı Zül-Kadriyye re'âyâsının ve onbir mihârî Şambayadı Cemâ'ati ve kırkbeş mihârî Akçakoyunlu Cemâ'ati ve yigirmibeş mihârî Karahacılı Cemâ'ati ve otuzbeş mihârî Melemenci Cemâ'ati ve altı mihârî Kara'îsâlu Cemâ'ati ve altı [mihârî] Cemâ'at-i Karakışla Cemâ'ati ve altı mihârî Sarıçam Cemâ'ati ve iki mihârî Belekli ve Arzuuşağı Cemâ'ati ve iki mihârî Genceli Cemâ'ati ve bir mihârî Kabasakallı Bozdoğanî Cemâ'ati ve on mihârî dahî Misis Kazâsı ahâlîleri zimmetlerinde olub tahsîli 'adîmü'l-ımkân olduğunu Adana kâdîsı i'lâm eyledigi takrîr ile lede'l-'arz şütürân-ı mezkûrenin 'aynen vakt-i

ihrâcları mürûr itmekden nâşî sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ma'rifetinle bedelleri tahsiline irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmekle kusûr-ı cemâ'at-i mezkûr zimmetlerinde kalan mârrü'z-zikr ikiyüz mihâr şütürânın sâbıkı üzre seksener ğurûşdan lâzım gelen onaltıbin ğurûş bedelleri icâb ve iktizâ idenlerden inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le 'Âmire'me teslîme bezl-i cell-i himmet eylemen fermânım olmağın işbu emr-i 'âlî-şân ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin ber-veç-i muharrer ikiyüzüç senesine mahsûben livâ-i mezbûrdan müretteb olan ikiyüzelli mihâr şütürândan ğayri ez-ihrâc kusûr-ı cemâ'at-i mezbûre zimmetlerinde kalan ikiyüz mihâr şütürânın bundan böyle 'aynen ihrâcı matlûb olursa mevsim-i güz itmekden nâşî bir fâidesi olmayacağı zâhir olmağla sâbıkda olduğu misillü beher mihâr seksener ğurûşdan icâb iden onaltıbin ğurûş bedelleri yerlü yerinden inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle bir an akdem tahsîl ve hazîneye rabt ve mübâşir-i merkûma teslîmen Der-'aliyyem'e irsâl ve Hazîne-i 'Âmire'me teslîmi husûsuna bezl-i cell-i himmet eylesin. Ve sen ki mübâşir-i merkûmsun meblağ-ı mezbûrı vezîr-i müşârün-ileyhin inzimâm-ı re'y ve ma'rifeti ve ma'rifeti şer'le tamâmen tahsîl ve hazîne-bend ve seyr-i serî' ile Der-sa'âdet'ime götürüb Hazîne-i 'Âmire'me teslîme mezîd sür'at ve şitâb eylesin. Ve siz ki kudât ve nüvvâb ve vücûh-ı ahâlîyi mûmâ-ileyhim ve sâirlersiz, sizler dahî müceb-i [emr-i] şerîfimle 'amel ve hareketden ictinâb itmeyesiz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis min-şehri Muharremi'l-harâm, sene erba'a ve mieteyn ve elf

Kostantınıyye

El-Mahrûse

Sahife no: 60

Belge no: 54

Düstûrûn-ı mükerremûn, müşîrûn-ı müfahhamûn, nizâmü'l-âlem, müdebbirû umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimû mehâmmi'l-enâm, bi'r-re'yi's-sâibi, mümeahhidû bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidû erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfûn-ı bi-sûnûfi avâtıfi'l-meliki'l-a'lâ Anatoli'nın orta kolunda vâkı' olan vüzerâ-yi 'izâm *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehüm* ve a'zemü'l-ümerâ'i'l-kirâm, efhamu küberâi'l-fihâm, ulu'l-kadri ve'l-ihtirâm, ashâbü'l-'izz ve'l-ihtişâm, el-muhtassûn-ı bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-i mîrân-ı kirâm *dâme ikbâlehüm* ve ekâdî-yı kudâti'l-müslimîn, evâlî-yı vülâti'l-muvahhidîn, me'âdinü'l-fazâil ve'l-yakîn, râfi'û 'alâmeti's-şerî'ati ve'd-dîn, vârisû 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, el-muhtassûn-ı bi-mezîd-i 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în mevâlî-yı fihâm *zîde fazâiluhüm* ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm kudât ve nüvvâb *zîde fazluhüm* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân zâbitân ve vücûhı memleket ve işerleri *zîde kadruhüm*, tevkî-i refî-i hümayûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, el-hâletü hâzihi keferi sikkesiyle riyâl ta'bîr olunan akçe yüz paraya râyic olundığından saltanat-ı seniyyemin dahî sikke-i hüsn-i şehriyârânemle yüzlük ihtirâ' ve tervîc olındığı sûretde teshîl mu'âmelâtı müceb olacağı bedîdâr ve taşralara hazâin irsâlinde suhulet ve yüzlük kat'ının masârıfında kıllit derkâr mîriyye nef'i müceb olacağı zâhir ve âşikâr olmakdan nâşî Darbhâne-i 'Âmire'de yüzlük sikkesi ihtirâ' ve bu def'a kat'ına mübâşeret olunmağla zikrolunan yüzlüğün Memâlik-i Mahrûse'mde yüz paraya tervîcine ikdâm ve hılâf-ı vaz' vukû'ına irâet ve ruhsatdan tehâşî ve itkân-ı tâmm olma fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi siz ki vüzerâ-yı müşâr ve mîr-i mîrân ve mevâlî ve sâir mûmâ-ileyhimsiz, ber-vech-i muharrer Darbhâne-i 'Âmire'de yüzlük sikkesi ihtirâ'

ve kat'ına mübâşeret olunduğı ma'lûmunuz oldukda keyfiyyeti taht-ı hükûmet ve kazânızda iktizâ idenlere i'lân ve işâ'at ve siz dahî ber-vech-i meşrûh 'amel ve harekete dikkat ve nezâret ve hılâf-ı vaz ve hâlet vukû'ına irâet ve ruhsatdan hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdir olmuştur. Buyurudum ki: Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzîmü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amil olub hı[lâ]findan be-ğâyet hazer ve mücânebet eylesiniz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi evâsıt-ı şehri Zi'l-hiceti's-şerîfe, sene selâse ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

El-Mahrûse

Sahife no: 61

Belge no: 55

Kıdvetü'l-a'yân ve'l-a'yân es-Seyyid Sâlih *zîde mecduhu* tahvîlinden zemân-ı zabtı Mart olunduğından olub binikiyüziki senesine mahsûben mûmâ-ileyhin 'uhdesinde olan Adana Sancağı'nda vâki' Devletgözü (?) ve Ğayra Mezra'ası mukâta'ası akçelerinden binikiyüzbir senesinde Gelibolı Baruthânesi n[â]zırı olan Hâcegân-i Dîvân-ı Hümâyûn'umdan 'Abdü'l-kâdir *zîde mecduhu* ma'rifetiyle baruthâne-i mezbûrun kârhânesinde tertîb-i sâni olmak üzre tabh ve tekmi'l olan barut-ı siyâh lâzimesiçün mübâya'ası iktizâ iden güherçili-yi hâlis ve levâzımât-ı sâirenin icâb iden bahâsı akçeleriçün târih-i mezbûra mahsûben mukâta'a-i merkûme mâlından ta'yîn olunan otuzüçbin akçesin beher ğurûş yüzyigirmişer akçeye olmak üzre bi-hisâb-ı (?) esedî yalnız yetmişbeş esedî ğurûş ider meblağ-ı mezbûr binikiyüziki senesinin Şa'bân'ının ğurresi gününden defterdâr-ı şikk-ı evvelim mühdırlarından Mustafâ nâm mühter

yedinden ordu-yı hümâyûnunda Hazîne-i 'Âmire'm defterlerinden îrâd ve musaddak kaydolunmağın temessük olacağı için işbu hükm-i şerîfim virildi. Şöyle bileler. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd ideler. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbî'i 'aşar Rebî'l-âhır sene selâse ve mieteyn ve elf.

Sebeb-i tahrîr-i hükm mücebince mukâta'a-i mezbûrun ikiyüziki senesi mâlından havâle olunan yetmişbeş ğurûş Sâlih Ağa yed[inde]n ahz ve kabz eyledigim işbu mahalle kayd ve şerh virildi. Fî 11 Cemâziye'l-ûlâ sene 1204.

Sahife no: 62

Belge no: 56

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me'âdinü'l-fazâilil ve'l-keâm Adana kâdîsı ile Eyâlet-i Adana'da vâki' sâir kudât ve nüvvâb *zîde fazluhum* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana mütesellimi *zîde mecduhu*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, bundan akdem Adana vâlisî düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem vezîrim Mahmûd Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* sefer-i hümâyûnuma me'mûr olduğundan Eyâlet-i Adana'da vâki' kazâlardan seferler vukû'unda vâli için tertîb ve ta'yîn kılınan altmışaltı kîse imdâd-ı seferiyye iki[yüz]iki senesine mahsûben tahsîl ve müşârün-ileyh tarafından kabzına me'mûra edâ ve teslîm olunmasını hâvî emr-i şerîfim sudûrından sonra gerek sene-i mezbûre seferiyye akçesi ve gerek ikiyüzbir senesine mahsûben müşârün-ileyhin tevcîhi târîhine göre kısta'l-yevm hisâbı üzre hissesine isâbet iden hazeriyye mâlî tahsîl olunmayub ahâlî zimmetlerinde midir yohsa mütesellim zimmetine mi geçmiştir. İcâb idenlerden tahsîli için te'kîdi hâvî sene-i mâziye evâhiri Şa'bânı'nda emr-i şerîfim dahî sâdır olmuşidi. Bu âna dek seferiyye ve hazeriyyeden bir akçe tahsîl olunmayub 'alâ-hâlihi kaldığı ve müşârün-ileyh el-yevm İbrail Kal'ası

muhâfazasında mukîm ve muzâyaka-i hâle dûcâr olduğu müşârün-ileyhin kapukethüdâsı kıldvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Yegen İbrâhîm *zîde mecduhu* 'arz-ı hâliyle inhâ ve siz ki mevlânâ ve mütesellim-i mûmâ-ileyhimsiz mukaddemen sâdır olan evâmîr-i 'aliyyem müceblerince zikrolunan seferiyye ve hazeriyye akçeleri tahsîl ve müşârün-ileyh tarafından kabzına me'mûra edâ ve teslim olunması bâbında emr-i şerîfim istid'â ve Dîvân-ı Hümâyûn'ında mahfûz tevcîhât ve ahkâm kuyûdâtı tettebbu' ve şurûtı suâl olundukda Adana Eyâleti binikiyüzbir senesi Zi'l-hicce'sinin onuncı gününde müşârün-ileyh Mahmûd Paşa'ya ve ba'dehu ikiyüziki senesi Şevvâli'nin üçüncü gününde ibkâ ve işbu sene-i mübâreke Cemâziye'l-âhîr'ının onbeşinci günü 'azloldığın ve ber-vech-i muharrer emr-i şerîfim virildiği mukayyed olduğu ve gerek ikiyüzbir senesi hazeriyyesinden hissesine isâbet iden hazeriyye ve gerek ikiyüziki senesi seferiyyesi tahsîl olunmayub 'alâ-hâlihi kaldığı vâki' ise mukaddemen sâdır olan emr-i şerîfim mücebince tahsîl ve müşârün-ileyh tarafından kabzına me'mûra edâ ve teslimi için emr-i şerîfim i'tâsı şurût-ı hazeriyye ve seferiyyeden idüğü tahrîr olunmağla vech-i meşrûh ve mukaddem sâdır olan emr-i şerîfim mücebince 'amel ve hareket eylemeniz fermânım olmağın te'kîden ve isti'câlen işbu [emr-i] şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuşdur. İmdi bu makûle hıdemât-ı emr-i muhâfazada kıyâm üzere olan vâlinin masârîfât-ı seferiyyesine 'avn ve medâr olmak için tevcîh ve ihsân-ı hümâyûnım olan menâsıbdan tahsîs kılınan seferiyye ve hazeriyye akçesinin 'ukde-i te'hîre giriftâr ile muzâyaka-i hâle dûcâr olmasına bir vechile rızâ-yı 'aliyyem olmadığı ma'lûmunuz oldukda ber-minvâl-i muharrer eyâlet-i mezkûreden ikiyüziki senesine mahsûben tahsîl ve müşârün ileyh tarafına/s. 63/ teslimi fermânım olan ol mikdâr kîse seferiyye mâlî ve ikiyüzbir senesi tevcîhi târîhinden kısta'l-yevm hisâbı üzere hissesine isâbet iden hazeriyye akçesi fi-nefsi'l-emr bu âna dek tahsîl olunmayub sırren kaldığı vâki' ise bundan sonra muğâyir-i

emr-i ‘âlî ve münâfi-yi şurût ibrâ ve ğadr ve ‘illet itmeyerek her kimin zimmetinde kalmış ise ‘alâ-eyyi hâlin tamâmen ve kâmilen tahsîl ve müşârün-ileyh tarafından kabzına me’mûra edâ ve teslîm ve tarafına tesyîr ile müşârün-ileyhin def’-i muzâyaka-i hâline sa’y-i evfâ ve cedelen bahsâ eylemeyüb fi-mâ ba’d emr ve rızâ tereddüd ve muhâlefet ve ‘adem-i tahsîlinden ve imrâr-ı vakitden ve bu bâhâne ile ahâlî ve fukarâdan bir seneden mükerrer seferiyye ve hazeriyye mutâlebesinden ve mikdâr-ı mu‘ayyeneden ziyâde ahzından be-ġâyet ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: Hük-m-i kerîm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ‘ ve lâzîmü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ‘at-makrûnıyla ‘amel ve hareket ve hilâfından ittikâ ve mücânebet eylesiz. Şöyle bilesiz. ‘Alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi evâsıt-ı şeh-r-i Recebi'l-ferd sene selâse ve mieteyn ve elf.

Be-meştâ-yı

Ruscuk

Sahife no: 64

Belge no: 57

Bâlâsı Hatt-ı Hümayûn İle ‘Adâlet Emr-i Şerîfidir.

Düstûrûn-ı mükerrremûn, müşîrûn-ı müfahhamûn, nizâmü'l-âlem, müdebbirü umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimû mehâmmi'l-enâm, bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidû bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-sa‘âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sûnûfi avâtıfi'l-meliki'l-a‘lâ Anatoli'nın orta kolı yemîn ve yesârıyla nihâyetine varınca vâki‘ vüzerâ-yı ‘izâm edâme'llahu [Te‘âlâ] iclâlehüm ve e‘âzîmü'l-ümerâ‘i'l-kirâm, merâci‘u küberâi'l-fihâm, ulû'l-kadr-i ve'l-ihtirâm, ashâbü'l-‘izz ve'l-

ihtişâm, el-muhtassûn-ı bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-a'lâ mîr-i mîrân-ı kirâm *dâme ikbâluhum*, ekâdi-yi kudâti'l-müslimîn, evâlî-yi vülâti'l-muva[hh]idîn, me'âdinü'l-fazâil ve'l-yakîn, râfi'û a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn, vârisü 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, el-muhtassûn-ı bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în, mevâlî-yi fihâm *zidet fazâiluhum* ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm kudât ve nüvvâb *zide fazluhum* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân zâbitân ve şehir kethüdâsı ve mütesellimîn ve voyvodagân ve cizyedârân ve mültezimîn ve sâir zâbitân ve vücûh-ı memleket ve işerleri ve söz sâhibleri ve bi'l-cümle ahâlîleri *zide kadruhum*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, 'imâr-ı memâlik-i fukarâ-yı ra'iyetin vücûh-ı nizâm ve ta'addiyâtdan himâyet ve sıyânetleriyle istihsâl-i esbâb-ı âsâyiş ve rahat menût ve mevkûf olduğında şübhe olmayub bu emr-i ehemme vüzerâ ve mîr-mîrân ve hükkâm ve zâbitân taraflarından dâimen ve müstemirren i'tinâ ve nezâret ve irâet-i ruhsat ve cevâzdan mübâ'adet vâcib ve mütehattim iken re'âyâ-yı mûmâ-ileyh ve enhâ' ve fukarâ ve du'afânın istihsâl-i esbâb-ı himâyetlerinde iğmâz ve rehâvet vukû'ı giderek harâbe-i memleket ve perişân-ı ra'iyeti müeddî idügi câ-yi işkil degil iken bir müddetden berü bu husûsa dikkat olunmayarak ve vücûhla iğmâz ve rehâvet olunarak vüzerâ ve mîr-i mîrân ve hükkâm ve a'yân ve mültezim ve voyvodagân ve cizyedârân ve sâir zâbitân makûleleri taraflarından sekine-i memleket ve fukarâ-yı ra'iyet haklarında icrâ olunmakdan gûnâ-gûn mezâlim ve ta'addiyât kalmayub Memâlik-i Mahrûseti'l-Mesâlik-i Padişâhânemde kâtın-ı re'âyâ fukarâsı el-hâletü hâzihi envâ'ı mezâlimden ne hâle girdikleri ve ne makûle mihen ve ızdırâba giriftâr oldukları ve bu hâl ile memâlik harâb olmak derecesine vardığı ve re'âyâ-yı memâlikin ekseri müteferrik ve perişân ve bâkîleri dahî müntehî-i terk-i evtân oldukları cezmen ve yakînen ma'lûm-ı şâhânem olduğundan Taht-ı 'Âli-Baht-ı 'Osmânî üzre cülûs-ı hümâyûn-ı meymenet me'nûsum

vukû'nda evvel emirde “er-Rahimûne yerhamuhumür-Râhmânu irhamû men fi'l-'ardı yerhamuküm men fi's-semâi”⁶ mazmûn-ı münîfi [s. 65] üzre vedî'âtillâh olan re'âyâ fukarâsına şefkaten Memâlik-i Mahrûse'mden envâ'ı mezâlimin def'iyle du'afâ-yı ra'iyetin âsûdını ve istirâhatlarını müceb esbâbın istihsâli mukaddimâtına şurû' ve mübâşeret olunmak husûsı savâb-rîz-i şehri-yârânem olmakdan nâşî envâ'-ı mezâlimin def'i husûsı huzûr-ı meyâmin-mevfûr-ı pâdişâhânemde bi'l-fi'l şeyhül-islâm ve müftî-yi'l-enâm olan a'lemül-'ulemâi'l-mütebahhirîn efdalül-fudalâi'l-müteverri'in mevlânâ es-Seyyid Mehmed Kâmil *edâme'llahü Te'âlâ fazâilehu*'nun hânesinde kâim-makâm-ı 'âlî-makâm ve bi'l-cümle 'ulemâ-yı a'lâm ve ricâl-i Devlet-i 'Aliyye-i ebed-kıyâmımla 'akdolunan meclis-i şûrâda bu bâbda üzerine şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı ma'den-makrûnım mücebince ittifâk-ı ârâ ile şu vechile karâr virilmiştir ki ber-vech-i âtî madde be-madde beyân olunur: Evvelâ, vüzerâ ve mîr-i mîrân sık sık 'azl ve tebdîl olunmamak ve kendülere mansıb tevcihinde seferber olmayanlardan câize-i mu'ayyene-i kâdimeden mâ-'adâ taraf-ı Devlet-i 'Aliyye'mden bir dürlü nâm ile bir akçe ve bir habbe alınmamak ve seferber olanlar mesârifeye mübtelâ olmalarıyla anlar dahî gerek câize-i mu'ayyene ve gerek sâir vechile bir şey almamak üzre râbita virilmiş olduğundan başka eyâlât ve elviye dâhillerinde vüzerâ ve mîr-i mîrân ta'yîn olunan hâssların ekserî bir müddetden beri mu'accele ile ber-vech-i mâlikâne ba'zılara virilmiş olduğundan mansıbının îrâdları mutasarrıfları mesârifeye vefâ itmemekden nâşî o makûle vüzerâ' ve mîr-i mîrân hâssları dahî kemâ fi'l-evvel mansıb mutasarrıflarına tahsîs ile hâlât-ı asliyyesine ircâ' olunmak için ordu-yı hümâyûnımdan kuyûdâtı tettebbu' olunmakda olub bi-mennihi Te'âlâ fi-mâ-ba'd o husûs dahî râbita bulacağı derkâr olmağla vüzerâ' ve mîr-i mîrân dahî fi-mâ-ba'd seferler vaktinde seferiyye ve hengâm-ı hazerde

⁶ Ebû Dâvud, Kitâbü'l-Edeb: 58; Tirmizi, Kitâbü'l-Birr: 16

hazeriyesiyle ve mansıbları havâsıyla kanâ'at idüb müsvedde ve sâir vecihle kudûmiyye ve teşrîfiyye ve mefrûşât bahâ ve zahîre bahâ ve a'yâniyye ve bunlar emsâli mezâlim-i müte'addiden birisiyle fukarâ-yı ra'iiyeti iz'âc eylememek ve kâffe-i harekât ve sekenâtlarını kıstâs-ı şer'-i mübîne tatbîk ile tahsîl-i rızâu'llah ve rızâ-yı şehriyârâneme ikdâm ve vedf'ati'llah olan fukarâ-i ra'iiyet ve sükkân-ı memleket üzerlerine 'ale'd-devâm best-i cenâh-ı re'fet ve neşr-i müessir-i şefkat idüb 'imâr-ı memâlike ihtimâm itmek ve her kazânın a'yânları bundan akdem nizâm virildiği üzre ahâlinin bi'l-ittifâk intihâbları ve hüccet-i şer'iiye ile şehir kethüdâsı olarak nasbolunub husûsına vâlî-yi memleket karışmamak ve buyuruldu virilmemek ve bir akçe almamak ve karışdıkları ve buyuruldu virdikleri ve akçe aldıkları mesmû'olmak lâzım gelür ise cesâret iden vezîr ve mîr-i mîrânın hakkında recâ ve şefâ'at ve hatıra ri'âyet ber-taraf olarak bilâ-imhâlin hakkından gelinüb sâire 'ibret kılınmak ve şehir kethüdâsı nasbına ve intihâb-ı mâddesine kâdî ve nâib karışmayub ve bir tarafı iltizâm itmeyüb şehir kethüdâsı olacak şahsın 'umûmen ahâlînin ittifâklarıyla nasbolundukda kâdî ve nâib ancak hüccet virüb bir akçe harc-ı hüccet almamak ve işbu a'yânlık mâddesinde kudât ve nüvvâbdan her kimin bu nizâma muhâlif hareketi zâhir olur ise hakkından gelinmek ve bu vechile bi'l-ittifâk intihâb olunan [s. 66] şehir kethüdâsı dahî gerek tevzi' vukû'unda ve gerek âher sûret ile kendü nefsi için fukarâ-i ra'iiyetden bir akçe ve bir habbe almamak ve mesârif-i sahîha-i memleket her neye bâliğ olur ise ahâlînin 'ilmleri lâhık olarak sarfolunub ahâlî haber-dâr olmayarak bir akçe sarfolunmamak ve bu misillü masârif-ı sahîha-i memleket zımında tahrîr olunan tevzi' defterine şehir kethüdâları ve kudât ve nüvvâb ziyâde bir akçe ve bir habbe zamm ve idhâl itmemek ve kudât ve nüvvâb harc-ı defter ve mahsûl-i ref' ve bunlar emsâli hılâf-ı şer' ve kânûn akçe almamak ve eger sırren ve 'alenen cesâret ideri olur ise o makûleler bir vesîle ile cây-ı

halâs olamayub bi-lâ imhâlin sâire 'ibret kılınmak ve bu nizâmın hılâfına akçe alan vâli ve mîr-i mîrân ve hükkâm ve a'yân makûlelerinin ba'de't-tahkîk bi-lâ-imhâlin haklarından gelineceğinden başka hılâf-ı nizâm akçe virenler dahî te'dîb ve gûş-mâl kılınmak ve bundan mâ-'adâ mezâlimin bir nev'i dahî mukâta'ât voyvodalarının fukarâ-i ra'iyyeti iz'âcları olmağla fi-mâ-ba'd kâffeten mukâta'at onbeş-yigirmi sene mukaddem ne mikdâr bedel iltizâm ile ilzâm ve iltizâm olunagelmiş ise fi-mâ-ba'd ol mikdâra iltizâm olunub bir akçe ziyâdeye virilmemek ve alınmamak husûsı Der-'aliyye'mde karâr-gîr olmağla voyvodalar ve mültezimler a'sâr-ı şer'iyye ve rüsûmât-ı kânûniyyeden mâ-'adâ zulmen re'âyâdan bir akçe almamak ve bu nizâmdan evvel ziyâdeye iltizâm olunmuş mukâta'ât voyvodaları bizler bu seneyi evvelce iltizâm itmiş bulunduk. İşbu nizâm takrîbiyle zarâr itdik derler ise zarârlarını re'âyâdan çıkarmak kaydına düşmeyüb a'sâr ve rüsûmdan makbûzlarını virdikleri bedel-i iltizâmdan fîrû-nihâde idüb mâ-'adâ âherı sahîhlerini ashâb-ı mukâta'atdan taleb ve ahz itmek ve ze'âmet ve tîmâr dahî buna kıyâs olunmak ve mübâya'a müretteb olan mahallerden matlûb olan mübâya'a 'aynen alınmak lâzım iken ba'zı mahaller gerek Der-'aliyye'mden ve gerek mübâya'acılar taraflarından yedle kat'olunmak bir müddetden berû 'âdet gibi olub bu keyfiyyet dahî fukarâya birbiri üzerine ğadri müceb olmağla fi-mâ-ba'd mübâya'ât-ı matlûbe 'aynen tahsîl olunub bir akçe bedel iltimâs ve 'ayn-ı zahîre alındıkda devr-i keyl husûsunda fukarâya ğadrolunmamak ve bedel-i mübâya'aları ba'zı mukâta'âta merbût ve muqayyed olan mahallerin dahî merbûtiyetleri kaydı terkîn ve sâir mübâya'alar misillü tanzîm olunmak üzre olmağla fi-mâ-ba'd bedel alındığı mesmû' olmak ve hılâf-ı hareket iden mübâya'acıların haklarından gelinmek ve fi'l-asl ba'zı kurânın mu'âfiyyeti hizmet mukâbelesinde iken bir müddetden beri hizmet mukâbelesinde olmayarak ber-takrîb ba'zı kurâ tekâlîfden mu'âf olub hakk-ı tekâlîfleri

âher kazâlara tahmîl ve fukarâyâ ğadrolunduğundan rahmen li'r-re'âyâ o makûle hizmet mukâbili ve kadîm olmayub mu'âfiyetleri muhdes olan mahallerin mu'âfiyetleri ref'i için kuyûdâtı ihrâc olunmak üzere olduğı ve ref'olunan mahallere evâmir-i şerîfem irsâl olunacağı ve sahîh tekâlîf-i seferiyyede mu'âf ve ğayr-i mu'âf mecmû' kazâlar dâhil idüğü zâhir olmağla işbu bâlâda mestûr şerâit vesîlesiyle mürettebât-ı seferiyyeye kat'ân hâlel tatarruk itmemek ve sefer için 'araba ve deve ve bârgir ve ester ve zahîre ve levâzımât-ı sâire matlûb olan mahallerde bir müddetden berû matlûb olan 'araba ve deve ve katır maktû'an birer kimesneye [s. 67] virülüb fukarâdan iki akçesi tahsîl ve a'yân ve kudât beynlerinde taksîm olunduğı maktû'an anlar dahî kendü kârlarıçün noxsân bahâ ile 'amele yaramaz makûlesinden tedârik ve bu vechile hem mürettebât-ı seferiyye hâlel-pezîr ve hem fukarâ-yı ra'iiyyet muzarrır oldukları tahkîk olunmağla ba'de'l-yevm bu misillü hareket bir mahalde mesmû' olunmamak ve haber alınur ise cesâret idenin bi-lâ imhâlin hakkından gelinmek vechiyle nizâm virilüb mevâdd-ı mezkûrede virilen nizâm-ı merkûmun dâimen düstûru'l-'amel tutulması ve bir vakitte hılâfına hareket olunmaması ahass-ı metâlib-i pâdişâhânem olmağın rikâb-ı hümâyûnımla hasseten işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve hatt-ı hümâyûnımla muvaşşahan rikâb-ı hümâyûnım kâim-makâmı tâtârlarından Hüseyin zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur. Arpalık ve ma'îşetler iltizâm misillü nâiblere maktû'an virilmeyüb humus ile mütedeyyin ve müteşerri' nâibler irsâl olunması şeyhül-islâm-ı müşârün-ileyh ma'rifetiyle Der-'aliyye'mde olan arpalık sâhiblerine ve mukâta'âtın onbeş-yigirmi sene mukaddemlerde olduğı vechile ilzâm ve iltizâm olunması husûsı dahî gerek Der-sa'âdet'imde ve gerek ordu-yı hümâyûn'umda olan ashâb-ı mukâta'âta gereği gibi tenbîh ve te'kîd itdirildiği ve ashâb-ı mukâta'âtdan taşra memâlikde olanlar dahî iltizâmları husûsunda bu vechile hareket eylemeleri iktizâ eylediği ve Anadolu ve Rumili kudâtının

içlerinden 'alîl ve ihtiyâ[r] ve mani'-i kavîsi âşikâr olanlarından mâ-'adâsı mansıblarına
 bi'n-nefs 'azîmet eylemek ve 'alîl ve ihtiyâr ve mâni'-i kavîsi bedîdâr olanlar
 mansıblarına humus ile mütediyyin ve müteşerri' nâibleri irsâl itmek ve fi-mâ-ba'd
 icrâ-yı hükûmet-i şer'iyeye kudreti olmayan ittibâ' ve cühhâl makûlesinden ve bi-lâ
 imtihân kimesneye müceddeden kazâ tevcîh olunmamak ve bu misillü kudât ve nüvvâb
 dahî vardıkları kazâlarda sekene-i memleket ve fukarâ-yı ra'iyete mikdâr-ı zerre zulm
 ve ta'addîden ittikâ ve mücânebet eylemek ve hılâf-ı rızâ hareket idenlerin yeri hakk ile
 iktifâ olunmayub hakkından gelinecegi muhakkak bilinmek için keyfiyyet Rumili ve
 Anadolu kudâtına ve sâir lâzım gelenlere etrâfiyla tenbîh ve te'kîd olunub bu husûsa
 Rumili ve Anadolu sadrı bulunanlar taraflarından 'ale'd-devâm i'tinâ ve nezâret ve rûz-
 nâmçeye kayd ile mazmûnları mer'î ve düstûru'l-'amel tutulmak için bâlâları hatt-ı
 hümayûn-ı şevket-makrûnumla ma'nûn Rumili ve Anadolu kâdî-'askerlerine başka ve
 başka mufassal ve meşrûh iki kıt'a evâmir-i şerîfem isdâr olındığı ve işbu vüzerâ' ve
 mîr-i mîrân ve hükâm ve a'yân ve mültezimîn ve voyvodagân ve sâir zâbitân
 haklarında virilen nizâmın ilâ mâ-şâe'llah mer'î ve düstûru'l-'amel tutulması ve zinhâr
 ve zinhâr hılâfına ruhsat ve cevâz gösterilmemesi akdem-i âmâi-i şâhânem idügi ve
 re'âyânın bir ızdırâbları dahî cizyeden olmak mülâbesesiyle cizye husûsına dahî bir
 nizâm virilmek cây-gîr-i zâmîr-i şâhânem olub lâkin ikiyüzdört senesi cizyeleri der-
 'uhde olunmuş bulunmağla nizâm-ı mezkûra bu sene şurû' olunmayub bi-mennihi
 Te'âlâ ikiyüzbeş senesine nizâm virilecegi ve ol vakit teveccühle nizâm pend-ber olur
 ise başka evâmir-i şerîfemle Anadolu ve Rumili'ne neşr ve beyân olunacağı ve bâlâda
 mestûr nizâmın istikrârı için taraf-ı cânib-i hümayûnumdan tebdîller ta'yîni ile taharrî
 ve tecessüsten hâlî olunmayacağından [s. 68] başka vakt ü vakt ve hâkim sicillâtı Der-
 'aliyye'me getürdilüb nazar ve bu nizâmın hılâfi madde be-madde bulunduğı gibi her

kimin vaktinde olmuş ise ânın hakkından gelineceği muhakkak olmağla virilen nizâma muhâlif hareket iden vüzerâ' ve mîr-i mîrân ve mevâlî ve kudât ve nüvvâb ve a'yân ve sâir zâbitân haklarında bir vechile 'afv ve iğmâz mu'âmeleleri mutasavvar olmayub bilâ imhâlin haklarından gelineceğine şübhe olmadığı ma'lûmunuz oldukda işbu emri şerîf-i vâcibü'l-ımtisâlimi mahall-i sicill feth ve kırâat ve mazmûn-ı 'âdâlet-makrûnını cümleye i'lân ve işâ'at ve sicillât-ı mehâkimeye kayd ve sebt ile mazmûnı 'ale'd-devâm mer'î ve müeddî tutulmasına ve hılâfî mikdâr-ı zerre hareket vukû'a gelmemesine ve fukarâ-yı ra'ıyyetin taraf-ı hümâyûn için da'avât-ı hayriyyeleri isticlâb olunmasına bi'littifâk mezîd ikdâm ve ğayret ve hılâf-ı fermân ve muğâyir-i rızâ-yı şehriyârânem mikdâr-ı zerre hılâfî hareketi tecvîz ile mübtelâ-yı nedâmet ve peşimânî olmakdan ğâyetü'l-ğâye tehâşî ve mücânebet ve bu vesîle ile sahîh mürettebât-ı seferiyyeye halel tatarrukını müceb olur vaz' vukû'a gelmesine mürettebât-ı seferiyyenin ber-müceb-i evâmîr-i şerîfe yerlü yerinden tamâmen tahsîline ve masârif-ı sahîhadan ziyâde deftere bir akçe zammolunmamasına sarf-ı makderet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurudum ki: Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-ımtisâlimin [mazmûn-ı] itâ'at-makrûnıyla 'amel ve hareket ve hilâfına rızâ ve ruhsat ve cevâzdan ğâyetü'l-ğâye ittikâ ve ihtirâz ve mücânebet eylesiniz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahîren fi evâsıt-ı şehri Şevvâli'l-mükerrem, sene selâse ve mi'eteyn ve elf.

Be-makâm-ı

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 68

Belge no: 58

Deve mübâşiri Cemâziye'levvelinin yigirmisekizinci günü pencşenbih gelmiştir.

Ğaflet olunmaya ve's-selâm

Mâh-ı Cemâziye'l-âhırın yigirmiikinci günü isneynde Sis tarafına gitmiştir.

Yevm-i cum'a Tarsus tarafına râhı

fi 5 C.

Yevm-i çehârşenbih 'avdet

Min-haysü'l-mecmû' yigirmi gün vekîl-i fukarâ konağında sâkin ve mâh-ı

Recebî'l-ferdin onuncı günü yevm-i cum'a ağa-yı merkûm gelmiştir.

Sahife no: 69

Belge no: 59

Akdâ kudâti'l-müslimîn, evâlî-yi vülâti'l-muvahhidîn, ma'denu'l-fazli ve'l-yakîn, râfi'ü a'lâmi'ş-şerî'ati ve'd-dîn, vârisü 'ulûmü'l-enbiyâi ve'l-mürselîni, el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în, mevlânâ kâdîsı *zîdet fazâilühu* ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Anatolî'nın orta kolu nihâyetine vârnca yol üzerinde vâki' kazâların kâdîları ve nâibleri *zîde fazluhum*, ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân şehir kethüdâları ve işerleri *zîde kadruhum*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim hâlen Darbhâne-i 'Âmire'm Nâzırı Yûsuf *dâme mecduhunun* rikâb-ı hümâyûnuma takdîm eylediği takrîri mefhumunda öteden berü Anatolî ve Rumili câniblerinde kâin mukâta'atın bedel-i iltizâmları ve mâl-ı mîrîleri ve sâir emvâl-i mîriyye her mahalde hâzîne-bend olub menzil bâgirlerine tahmîlen Der-'aliyye'de sarrâfâna vürûd ve zikrolunan hazînelerin ekserisi ağır akçe ve

kara ğurûş olmak mülâbesesiyle sarrâfân tarafından Darhâne-i 'Âmire'me teslim olunugelmeden nâşî Darbhâne-i 'Âmire'm ber-vech-i germiyyet i'mâl ulunur iken bu esnâda mühimmeden mâ-'adâya menzil bârgiri virilmemesi bâ-emr-i 'âlî men' ve ref' olundığından nâşî bu makûle Der-'aliyyem'e vürûd idecek ağır akçe ve kara ğurûş hazînelerin menzil bârgiri olmayarak gelmesi masârif-ı kesîreyi mûcib olmağla 'adem-i vürûduna sebep ve külliyyen hazânîn inkıtâ'ına sebep ve bu sûretle Hazîne-i 'Âmire'min ta'tîline resîde olunmasına bâdî ve zikrolunan hazînenin hasr-ı umûr-ı mühimme misillü menzil bârgirlerine tahmîlen vürûduna ruhsat virilmediği hâlde düşvâr olmağla bu makûle hazîneler umûr-ı mühimme 'adâvetden ma'dûd ve belki akdem-i mehâmm-ı Devlet-i 'Aliyye'mden olub her ne mahalde olur ise Dar-'aliyye'me vârid idinceye kadar kâffe-i menâzilde mikdâr-ı kâfâye menzil bârgiri virilmeyüb tevkîf olunmayarak ve esnâ-yı râhda meks itdirilmeyerek seyr-i serî' ile gelmesine dikkat ve ihtimâm olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrını istid'â eylediğinden nâşî Hazîne-i 'Âmire'm lede't-tetebbu' Anatoli ve Rumili'nin üçer kollarına başka başka virilen evâmir-i celîlem kaydları ba'de'l-ihrâc vâkı'a ol makûle Der-'aliyye'me vürûd idecek hazî[ne]nin esnâ-yı râhda giriftâr-ı 'ukde-i te'hîr olması Darbhâne-i 'Âmire'min ta'tîlini mûceb olmağla nâzır-ı mûmâ-ileyhin takrîr mûcebince 'amel ve hareket olunmak fermânım olmağın şibhen ve ifhâmen işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve rikâb-ı hümâyûnum tâtârlarından Sâlih *zîde kadru[hu]* ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde Hazîne-i 'Âmire'me gelüb gelecek ve sâir emvâl-i mîrîyye ve sarrâfân akçeleri 'ukde-i te'hîre giriftârîde ile esnâ-yı râhda tevkîf olunmayub ber-mantûk ekser virilen (?) nizâm-ı cedîd her bir on kîseye bir re's menzil bârgiri virilüb/s. 70/ 'acâleten Der-'aliyye'me nakline ihtimâm ve dikkat olunub bundan böyle nizâm-ı mezkûr bahâsıyla aĝrâr-ı sâire îrâd muĝâyir-i rızâ-yı 'aliyyem olmağla nâzır-ı mûmâ-ileyhin istid'âsı üzre fi-mâ-ba'd ol makûle sarrâfân ve mukâta'ât

ve ağırakçe ve kara ğurûş hazîneleri vechen mine'l-vücûh esnâ-yı râhda menzilçiler ve sâirleri tarafından müdâhale ve ta'arruz olunmayub tevkîfi müceb olanlara te'dîb ve ğuş-mâl olunacakları emr-i muhakkak olmağla bir sâ'at mukaddem nizâm-ı müstahsine ifrâğ ve ol vechile tanzîm husûsına cümleliz ihtimâm ve dikkat eylesesiz ve siz ki mevlânâ ve kudât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimâ ve sâirlersiz nâzır-ı mûmâ-ileyhin takrîri ma'lûmunuz oldukda müceb ve muktezâsı üzre 'amel ve hareket birle menzilcilere ve sâire iktizâsı üzre ifâde ve tefhîm ve hilâfindan ğâyetü'l-ğâye tevakkî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli's-şân vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla 'âmil olasız. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren el-yevmü'l-'ısrîn Rebî'ü'l-âhır sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 70

Belge no: 60

Mübâya'a ve Mekârî Şütürânı Emr-i Şerîfidir.

Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-'âlem, müdebbiru umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmmi'l-enâm, bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Adana vâlisi vezîrim Paşa edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu ve kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazli ve'l-ikelâm mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu, tevkî'i refi'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, sen ki vezîr-i müşârün-

ileyhsin Istabl-ı ‘Âmire'm lâzimesiçün muhavvel-i ‘uhde-i liyâkat ve iktidârın kılınan Adana Eyâleti'nde vâki' Adana Sancağı'ndan gerek mekârî ve gerek mübâya'a ve Sis ve Tarsus Sancakları'ndan müretteb mekârî-yi evvele cem'an tokuzyüzyigirmisekiz mihâr-ı şütürânın ber-müceb-i suver tahsîli bâbında ordu-yı hümâyûnım tarafından sâdır olan dört kıt'a evâmir-i şerîfemin infâz ve icrâsı senin re'y ve ma'rifetin inzimâmına muhtâc olmağla elviye-i mezkûre ahâlîlerinden tahsîli tertîb ve fermânım olan mezkûr ol mikdâr develerin güçlü ve kuvvetlü ve tevânâ ve takımları mükemmel olarak ber-vech-i suver-i defâtîr kazâlardan ihrâc ve irsâli husûsuna [s. 71] kemâl-i sa'y ve ihtimâm eylemen fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve Dergâh-ı Mu'allâm gediklülerinden kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Sâlih *zide mecduhu* ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bâlâda best ve beyân olunduğı üzere elviye-i mezbûrelerde ihrâc ve tahsîli fermânım olan gerek mübâya'a ve gerek mekârî-yi şütürânın ordu-yı hümâyûnumdan sâdır olan evâmir-i şerîfem derûnuna mevzû'an irsâl olunan suver-i defâtîr müceblerince 'amel-mânde ve lâğar olmayub genç ve tevânâ olmak üzere cümlesinin cem' ve tedârîki ve bir dânesinin girüye kalmamak üzere tamâmen tahsîl ve sarbân-başılar nasbıyla ihrâcları ile, sâdır olan evâmir-i şerîfemin infâz ve icrâları husûsuna mezîd sa'y ve ihtimâm eyleyesin. Ve sen ki kâdî-i mûmâ-ileyhsin sen dahî müceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurudum ki: Hükmi-i şerîfimle vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli'shân vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı münîfi üzere 'âmil olasın. Şöyle bilesin. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsın. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'ışrîn şehr-i Rebî'i'l-âhır sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Sahife no: 71

Belge no: 61

Mekârî Emri

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fazâil ve'l-keâm Adana Sancağı'nda vâki' kazâların kâdîları ve nâibleri *zide fazluhum* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan Dergâh-ı Mu'allâ'm gediklülerinden Sâlih *zide mecduhu* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân kethüdâyerleri ve yeniçeri serdârları ve zâbitân ve sâir iş erleri *zide kadruhum*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, bi-mennihî Te'âlâ işbu sene-i mübâreke evvel bahârında Nemçe ve Mosko seferleriçün ordu-yı hümâyûnım ihrâcında mevcûd bulunub zehâyir ve mühimmât nakli hizmetinde ve sâir hüdâmât-ı 'aliyyemde istihdâm olunmak üzere yüke girdikleri günden hizmetde olduklarınca ber-vech-i mu'tâd lâzım gelen ücretleri ordu sârbân-başısı yedinden virilmek şartıyla mevkûfâtdan ihrâc olunan memhûr ve mumdâ sûret-i defter mücebince Adana Sancağı'ndan ikiyüzelli ve geçen sene tertîbinden bakâyâ kalan ikiyüz mihâr ki cem'an dörtyüzelli mihâr-ı mekârî develeri ihrâc ve bi-'avnihi Subhânehu ve Te'âlâ nevrûz-ı firûzdan mukaddem ordu-yı hümâyûnumda mevcûd bulunmak üzere vakt ve zemânıyla irsâl ve îsâl olunmak fermânım olmağın işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi [s. 72] vusûlünde siz ki kudât ve nüvvâb ve zâbitân-ı mûmâ-ileyhim ve sâirlersiz geçen sene tertîbini noksân gönderen kazâlar ile tamâmca hizmetini edâ idenler müsâvî tutulmak lâzım gelse ta'dîl ve tesviye şurûtına ri'âyet olunmamış olacağı zâhir olmağla o makûlelerin noksânları sene-i cedîde tertîbine zamm ve asıl tertîbât bununla tekmîl olunmaktan nâşî mezkûrül-mikdâr şütürânın bi-eyyi hâlin tekmîlen ihrâc ve irsâli matlûb olmağla bu husûsda cümleiniz gönül birliği iderek ol mikdâr mikârî develerinin mecmû'ı yüke elverir ve haml-i sakîl nakline mütehammil ve

ğâyet güzîde ve tavana ve havt (?) ve çuval ve urğan ve sâir âlât ve pusatları mükemmel ve cedîd olmak şartıyla tevzî' ve vakt ve zemânıyla yerlü yerinden ihrâc ve nevrûz-ı firûzdan mukaddem ordu-yı hümâyûnımda mevcûd bulunmak üzere irsâli sizlerden matlûb-ı hümâyûnım olub bedle kat'ına dâir veyâhud kalîl ve kesîrinin taklîl ve tertîbine mütedâir tahrîrâta ve kimesnenin şefâ'at ve recâsına i'tibâr ve iltifât olunmak muhâl idüğünü ve ordu-yı hümâyûnım Şumnı'da kışlamak takrîbiyle bu havâlinin zehâirine killet gelüb evvel-bahârda gelecek 'asâkire kifâyet itmiyecegi zâhir olmağla zikrolunan develer Edirne'den şa'îr hamûlesiyle gelmek ve geçen sene olduğu misillü mübâşirler ta'ahhüd i'lâmı ve sâir bir vecihle 'avdet itmeyüb nevrûza dek kazâlarda bekleyüb me'mûr oldukları şütürânı ihrâc ve ta'yîn olundığı vecihle Edirne'den zahîre ile ordu-yı hümâyûnıma getürmek ve bu nizâm üzere te'diye-i hizmet itmeyen mübâşirin 'özü ve 'illetine kat'an havâle-i sem'-i i'tibâr olunmayub bi-eyyi hâlin dirlikleri ref' ve te'dîbi icrâ olunmak ve mübâşiri işinin üzerinde iken şükür ve şikâyetine dâir tahrîrâtına min-küllî'l-vücûh müsâ'ade olunub tertîbât-ı mezkûrenin ta'tîline sebep olan kudât ve nüvvâb zümresinden ise 'azl ve tenkîl ve cerîde-i kazâdan ismi hakk ve müte'ayyinân-ı memleketden ise nefy ve kal'a-bend ve mâl ve eşyâsı mîrîden zabt ve cürmüne göre siyâset iktizâ idenlerin bi-lâ emân cezâları tertîb olunmak musammem idüğünü cümleye tefhîm birle matlûb olan ol mikdâr mikârî develerini der-'akab tevzî' ve mükemmel takımları ve kefillü sârbânları ile nevrûz-ı firûzdan mukaddem ordu-yı hümâyûnımda hâzır ve âmâde ve mevcûd bulunmaları şartıyla serî'an ta'ahhüd-i i'lâmalarını irsâl ve bir taraftan yerlü yerinden tedârik ve tehiyyesi husûsuna mübâderet ve hilâfından cümle hazer ve mücânebet eylesiz. Ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfimle 'amel ve hareket ve hilâfından tevakkî ve mübâ'adet eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdir olmuşdur. Buyurudum ki: Hükm-i şerîfimle vardukda bu bâbda

vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli'ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûniyla 'âmil olasız. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi'i 'aşar Rebî'i'l-evvel sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Be-Meştâ-yı

Şumnı

Sahife no: 73

Belge no: 62

Devletlü el-Hâc Battal Hüseyin Paşa Hazretleri'nin Seyyid Halîl Ağa'dan Şehriyye Mütâlebesi İçün Emr-i 'Âlî-şân

Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-'âlem, müdebbiru umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmmi'l-enâm, bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ hâlen Adana vâlîsi vezîrim es-Seyyid Battal 'Atâu'llah Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* ve kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazli ve'l-kelâm mevlânâ Adana kâdîsı *zîde fazluhu*, tevkî'i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Adana Eyâleti binikiyüzüç senesi şa'bânının ondördüncü gününde hâlen Trabzon Vâlîsi ve Soğıcak ve Anabe cânibi ser-'askeri düstûr-ı mükerrerem müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem vezîrim Seyyid el-Hâc Battal Hüseyin Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehuya* ve ba'dehu sene-i mezbûre Şevvâl'inin onikinci gününde âhere ordu-yı hümâyûnımdan tevcîh olunmuş olub lâkin eyâlet-i mezkûre müşârun-ileyh Hüseyin Paşa'nın üzerinde olduğu müddetde mâhiyye binikiyüzelli gurûş virmek üzre tarafından Adana sâkinlerinden kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Seyyid Halîl *zîde mecduhu* bâ-emr-i 'âlî

Adana'ya mütesellim nasb ve ta'yîn olundukda eyâlet-i mezbûre mütesellimligini sene-i mezbûre Şa'bânî'nin ondördüncü gününden Şevvâl'inin onikinci gününe gelince mûmâ-ileyh Halîl ve mütesellimlik mâhiyyesini zimmetinde müctemi' olmuşken müddet-i mezkûre zarfında müşârün-ileyh sarfına râci' mâhiyye-i mezbûreden bir akçe ve bir habbe virme-yüb leyte ve le'alle imrâr-ı evkât itdigi müşârün-ileyh Hüseyin Paşa Beg kapukethüdâsı hassa silâhşörlerinden kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân el-Hâc Ahmed *zide mecduhu* bi't-takrîr inhâ ve müddet-i merkûm zarfında müşârün-ileyh tarafına 'âid ve râci' olan mâhiyyenin ikiyüzelli ğurûşdan mûmâ-ileyhin zimmetinde terâkim iden meblağ yerine ise ma'rifet-i şer'le tamâmen tahsîl ve kabzına me'mûra edâ ve teslîm olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrî istid'â eylediği ecilden vech-i meşrûh üzre 'amel olmak fermânım olmağın imdi siz ki vezîr-i müşârün-ileyh ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimsiz vech-i muharrer Adana Eyâleti müşârün-ileyhimin üzerine olduğu müddetde mâhiyye binikiyüzelli ğurûşı virmek üzre eyâlet-i mezbûre mütesellimligini zabt iden mûmâ-ileyhin zimmetinde müşârün-ileyh tarafına râci' olarak sâbit ve muhakkak olan meblağı her ne ise ma'rifet-i şer'iyile mûmâ-ileyhden tamâmen tahsîl ve bî-kusûr kabzına me'mûra edâ ve teslîm[e] mezîd sa'y-i ihtimâm ve bî-vech-i şer'î virmekde ve muhâlefet ve leyte ve le'alle ile imrâr-ı evkât vukû'na irâet-i ruhsatdan tehâşî ve ittikâ-i tâmm eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurudum ki: hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr iden fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ve hareket ve hılâfindan ğâyetü'l-ğâye tehâşî ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren li-evâhır-î şehri Rebî'î'l-ülâ, sene ereba'a ve mi'eteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye
el-Mahrûse

Sahife no: 74

Belge no: 63

Duhân Gümrügi Husûsuna Dâir Emr-i Şerîf-i 'Âlî-şân

Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem, müdebbiru umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmmi'l-enâm, bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtıfı'l-meliki'l-a'lâ Adana vâlisi vezîrim Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* ve kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazli ve'l-kelâm mevlânâ Adana kâdisı *zide fazluhu*, tevkî'i refi'i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Dergâh-ı Mu'allâ'm kapucıbaşlarından es-Seyyid 'Osmân *dâme mecduhu* rikâb-ı hümâyûnuma takrîr idüb binikiyüziki senesi rûz-ı hızırından üç sene bir tahvîl ile zabteylemek üzre bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn 'uhdesine ihâle ve tefvîz olunan İstanbul ve 'Arabistan ve tevâbi'i duhân gümrükleri mülhakâtından Adana ve Tarsus duhân gümrükleri dâhilinde mevcûd olan duhânlar şurût-ı gümrügi üzre ikiyüzüç senesine mahsûben idhâl-i gümrük ve vezn-i kantâr ve sebt-i defter olunub ve ba'zı mahallerde dahî gümrük ve resm-i dönüm-i duhân akçesi tahsîlinde hılâf-ı şurût-ı serbestiyet meblağ-ı mezbûrun edâsında 'inâd ve muhâlefet birle ol vechile mâl-ı mîrîye ve şurût-ı iltizâmına ğadr iderler o makûleler ele girdiklerinde te'dibât-ı lâyıkalari icrâsında dakîka fevtolunmayacağı cümlelerin gûş-i hûşlarına ilkâ ve tefhîm olunmak üzre mukaddemen şurût-ı serbestiyeti münderic olarak bâlâsı hatt-ı hümâyûn-ı 'inâyet-makrûn keşîde-birle mücebince duhânın a'lâsının vukıyyesinden yigirmidörder ve karaca'ali'nin vukıyyesinden onbeşer ve kaba duhânın vukıyyesinden onikişer sağ akçe rûsûm-ı gümrükleri cem' ve tahsîl itdirile ve eyâlet-i mezbûrenin kazâ ve kasabât ve kurâlarında zer'olunan duhân fidanları tarlalarında iken dönümleri mesâha

olunub beher dönümünden ikişerbuçuk ğurüş onikişer para cem' ve tahsîl itdirile ve bu duhân gümrüğü ve dönümi rüsûmı hâdis olub bir mahalle hâsıl kaydolunmuş olmayub zecren lehu tahsîl olunur makûleden olmağla mu'âf ve ğayr-i mu'âf dâhil olmak muktezâ [s. 75] olmağın min-küllî'l-vücûh serbestiyyet havâss-ı hümâyûn voyvodaları ve zâbitleri ve gerek selâtîn-i 'izâm ve vüzerâ-yı kirâm ve sâir evkâf mütevellîleri ve ze'âmet ve tîmâr sâhibleri ve vüzerâ ve mîr-i mîrân ve mîr-livâ hâssaları subaşları ve mütesellimleri bu bizim tobrağımızdır deyû bir tarîkle kat'an müdâhale ve muhâlefet itdirilmeyüb her ne mahalde zer'olunur ise resm-i dönüm ve gümrükleri taraf-ı mîrîçün zabt ve rabt ve cem' ve tahsîl itdirile deyû nizâm-ı cedîd şurûtından idüğü ve bu makûle resm-i gümrük ve dönümât akçesinin tahsîlinde rencîde ve muhâlefet idenleri her kimler olur ise olsun te'dîb ve ğuş olunacakları cümleye i'lân olunarak rûz-ı hıdırâ kadar bir mahalde resm-i gümrük ve dönümât akçesinden bir akçe ve bir habbe muhtefî bakâya kalmamak bâbında emr-i şerîfim sudûrını kapucıbaşı-i mûmâ-ileyh istid'â-yı in'âyet itmegin imdi şurûtı mücebince 'amel olunmak fermânım olmuştur. Buyurudum ki: Hükm-i şerîfim vardukda bu bâbda sâdır olan emrim üzre 'amel idüb dahî ber-vech-i muharrer İstanbul ve 'Arabistan ve tevâbi'i duhân gümrükleri sene-i mezbûre rûz-ı hıdırândan üç sene bir tahvîl ile zabt eylemek üzre bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn kapucıbaşı-i mûmâ-ileyhin 'uhdesinde oldığı ve rüsûmât-ı dönüm ve gümrüklerinin tahsîli ve serbestiyyetleri şurûtı vech-i meşrûh üzre olmağla şurûtı muharrere-i mezkûre mücebince mârru'z-zikr 'Arabistan gümrükleri mülhakâtından Adana ve Tarsus gümrüklerine merbût kazâ ve kasabât ve kurâlardan zer'olunan duhânlarının sene-i mezkûra mahsûben rüsûm-ı gümrük ve dönümleri tahsîlinde rencîde ve muhâlefet idenleri her kim olur ise olsun te'dîb ve ğuş-mâl olunacaklarını cümleye i'lân-birle rûz-ı hıdırâ kadar resm-i gümrük ve resm-i dönümlerin berât-ı 'âlî-şânım şurûtı mücebince

yerlü yerinden cem' ve tahsîl itdirdüb hılâf-ı şurût ve muğâyir-i emr-i 'âlî-şânım kimesneye ta'allül ve muhâlefet itdirmeyesiz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâlisi Cemâziye'l-âhır sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no: 76

Belge no: 64

Bâ-Hatm-ı Kebîr es-Seyyid 'Atâu'llah Paşa

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Serdârı Çopur-zâde el-Hâc Mehmed Ağa *zîde mecduhu* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân serdengeçdi ağavâtı ve 'alemdârân ve ihtiyârân *zîde kadruhum* inhâ olunur ki, işbu sene-i 'amîmetü'l-meymenede in-şae'llahü Te'âlâ Payaslı Küçük 'Alioğlu nâm şekâvetkârın ahz ve izâlesi ve Payas ve etrâf ve enhâ'sının zabt ve teshîri müstakillen bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn 'u[h]demize ihâle ve tefvîz olunub me'mûriyetimiz bâbında şeref-bahşâ-yı sudûr olan fermân-ı celîli's-şânın mazmûn-ı itâ'at-makrûnlarında iktizâsı ve kifâyet mikdârı 'asâkir iktizâ iden mahallerden cem' ve tedârik birle şakî-yi mezkûrun ahz ve izâlesi ve Payas Kal'ası ve etrâfın zabt ve teshîri esbâbının istihsâli husûsları taklîd-kerden ihtimâmımız olmakdan nâşî ber-muktezâ-yı me'mûriyet mikdâr-ı kifâye 'asâkir tertîb ve edevât-ı harbiyye tanzîmine mübâderet olunmağla bi-'inâyeti'llahi Te'âlâ irâde-i kâtı'a-i mülûkâne ve fermûde-i 'aliyye üzre Adana'da sâkin ve mütemekkin olan 'asâkirde mikdâr-ı kifâye 'asker tertîb ve tehiyye olunması muktezâ-yı vakt ve hâlden olmağla imdi siz ki serdâr-ı mûmâ-ileyh ve sâir ağavât ve ihtiyârlarsız Adana'da mevcûd olan yeniçeri

dilâverlerinden güzîde ve müsellağ ve cengâver üçyüz nefer piyâde ve ikiyüz nefer süvârî tertîb ve cem' ve tedârik bi-mennihi Te'âlâ üç güne kadar hâzır ve tehiyye ve âmâde eylemeniz bâbında Dîvân-ı Adana'dan işbu buyuruldı tahrîr ve ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İn-şâe'llahü Te'âlâ vusûlünde bu husûsda rehâvet ve betâet üzere hareket birle ta'tîl-i maslahat-ı mühimme-i mezkûreye cesâret olunmak lâzım gelür ise sonra bir dürlü cevâba kâdir olamayub mazhar-ı 'itâb ve 'ikâb olacağınız ve işbu maslahat-ı mühimmenin te'diyesine medâr-ı takviyet olur esbâbın istihsâline müsâra'at eylemeniz farîza-i zimmetiniz olduğı ma'lûmunuz oldukda gerekdir ki minvâl-i muharrer üzere yeniçeri dilâverlerinden güzîde üçyüz nefer piyâde ve ikiyüz nefer süvârî bi'l-ittifâk ve'l-ittihâd cem' ve tertîb ve üç güne kadar [s. 77] hâzır ve âmâde eyleyüb bundan sonra zuhûr idecek emrim üzere harekete şedd-i nitâk-ı ğayret ve hılâfindan ve ihmâl ve müsâmaha ve betâet üzere hareketden be-ğâyet tehâşî ve mücânebet ve bermüceb-i buyuruldu 'amel ve hareket eyleyesiz deyû. İmza Fî 7 R. sene 1204

Sahife no: 77

Belge no: 65

Şerî'at-şî'âr Adana kâdîsı Efendi *zîde fazluhu* ve 'umdetü'l-'ulemâi'l-mütebahhirîn medîne-i mezkûrede me'zûnun bi'l-iftâ Efendi ve 'ulemâ-i sâire *zîde takvâhüm* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh-ı ahâlî ve serdâr ve zâbitân-ı sâire ve işerleri *zîde kadruhum* inhâ olunur ki, işbu sene-i meymenet-iktirânda in-şâe'llahü Te'âlâ ve bi-keremihi Payaslı Küçük 'Alioğlu nâm şekâvet-kârın ahz ve i'dâmı ve Payas ve etrâf ve enhâ'nın teshîri ile te'mîn-i turuk ve mesâlik husûsları bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn bi'l-istiklâl 'uhdesine ihâle ve tefvîz olunub ol bâbda me'mûriyetimizi hâvî

şeref-bahşâ-yı sudûr olan fermân-ı celîli'ş-şân mazmûn-ı münîfînde iktizâsı üzre mikdâr-ı kifâye 'asâkir cem' ve tedârik birle şakî-i mezkûrun ahz ve izâlesi esbâbının istihsâli cümlelerin farîza-i zimmet ve vâcibe-i 'uhdesi olmakdan nâşî ber-muktezâ-yı me'mûriyet gerek 'asâkir tertîbine ve gerek edevât-ı harbiyye tanzîmine mübâderet olunmağla bi-'inâyeti'llahi Te'âlâ fermûde-i 'aliyye üzre Adana'da sâkin ve mütemekkin olub harb ve darba kâdir olan ahâlîlerden mikdâr-ı kifâye 'asker tertîb ve tanzîm ve tehiyye eylemeniz farîza-i zimmetiniz olmağla imdi sizler ki Efendiler ve ağavât ve vücûh-ı ahâlî ve sâirlersiz muktezâ-yı ğayretiniz üzre ve fermûde-i 'aliyye üzre medîne-i mezkûr ahâlîlerinden ve fellah taifesinden ikiyüz nefer harbe ve darba kâdir piyâde 'asker tertîb ve tanzîm ve bir haftaya degin tehiyye ve âmâde eyleyüb ihmâl ve müsâmahadan ve betâet üzre hareketden ğâyet tehâşî ve mübâ'adet eylemeniz bâbında Dîvân-ı Adana'dan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve enderûn çukadâr[1] Ağa zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur. İn-şâe'llahü Te'âlâ vusûlünde bu husûsda rehâvet ve betâet ta'tîl-i maslahat-ı mühimme-i mezkûreyi müstelzim bir keyfiyet olacağı ma'lûmunuz oldukda gerekdir ki minvâl-i muharrer üzre medîne-i merkûme ahâlîlerinden ve fellah tâifesinden harb ve darba kâdir ikiyüz nefer piyâde 'askerini evvel be-evvel tertîb ve tanzîm ve bir haftaya degin tehiyye ve hâzır ve âmâde eyleyüb ihmâl ve müsâmahadan ve ta'tîl-i maslahat-ı mezkûreyi müceb hâlâtdan tevakkî ve mücânebet ve ber-müceb-i buyuruldu 'amel ve hareket eyleyesiz deyû.

İmza

Fî 7 R. sene 1204.

Sahife no: 78

Belge no: 66

Bâ-Hatm-1 Kebîr Devletlü es-Seyyid 'Atâu'llah Paşa

Şerî'at-şi'âr Adana kâdîsı fazîletlü Efendi *zîde fazluhu* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh-1 ahâlî ve serdâr ve zâbitân ve işerleri *zîde kadruhum* inhâ olunur ki, işbu sâl-i meymenet-iştîmâlde in-şâe'llahü Te'âlâ Payaslı Küçük 'Alioğlu nâm şakînin i'dâmı ve Payas'ın zabt ve teshîri bâ-hatt-1 hümâyûn-1 şevket-makrûn bi'l-istiklâl 'uhdemize ihâle ve tefvîz olunub ol bâbda me'mûriyetimizi hâvî şeref-rîz-i sudûr iden fermân-1 'âlî mazmûn-1 'inâyet-makrûnlarında bulunan mahallerden mikdâr-1 kifâye 'asâkir cem'1 ve vücûh-1 âher ile şakî-i mezkûrun def'i ğâilesi esbâbının istihsâli emr ve fermân buyrulmakdan nâşî ber-muktezâ-yı me'mûriyet tertîb-i 'asâkir ve tanzîm-i edevât-1 harbiyyeye mübâderet olunub Medîne-i Adana'da sâkin harb ve darba kâdir ehl-i zimmet tâifesinden hıdemât-1 lâzîmede ihstihdâm için mikdâr-1 kifâye neferât tertîbi ve lâzime-i hâlden olmağla imdi vâkî' olan mühimmede ve hıdemât-1 lâzîmede lede'l-iktizâ istihdâm olunmak için ehl-i zimmet tâifesinden ve şeh-bâz yüzelli nefer cümle ma'rifetiyle tertîb ve tanzîm ve bir haftaya degin tehiyye ve hâzır ve âmâde eyleyüb betâet üzre hareketden ve ta'tîl-i maslahat-1 mühimmeyi müceb olur hâlâtdan mübâ'adet eylemek bâbında Dîvân-1 Adana'dan işbu buyuruldu tahrîr ve ısdâr ve enderûn çukadârımız Ağa *zîde kadruhu* ile irsâl olunmuşdur. İn-şâe'llahü Te'âlâ vusûlünde bu husûsda ihmâl ve müsâmaha misillü hâlât zuhûr itmek lâzım gelür ise ta'tîl-i maslahat-1 mühimmeyi müstevcib bir keyfiyet olacağı ma'lûmunuz oldukda gerekdir ki minvâl-i muharrer üzre hizmetde istihdâm olunmak için ahâlî-i zimmet tâifesinden yüzelli nefer-i şeh-bâz tertîb ve tahrîr ve bir haftaya degin hâzır ve âmâde

eyleyüb ber-müceb-i buyuruldı ‘amel ve hareket ve hılâfından hazer ve mücânebet eyleyesiz deyû.

İmza

Fî 7 R. sene 1204.

Sahife no: 79

Belge no: 67

Şatır-zâde'nin Nekâbet Mektûbıdır.

Kıdvetü's-sâdâtı'l-kirâm kâim-makâm-ı esbak Çopur-zâde akrabâsından Şâtır-zâde es-Seyyid Hasan Efendi *dâme şerefûhu* ba‘de't-tahiyyeti'l-vâfiyye inhâ olunur ki, Adana ve Dünderlu Kazâları'nda olan sâdât-ı kirâm Efendilerine işbu sene-i erba‘a ve mietyen ve elf Recebü'l-ferd ğurresinden sâbıkınızın yeri hâlî ve diyâr-ı âherde olduğu tarafımıza inhâ olunmağla cenâbınıza tavecîh olunmuşdur. Gerekdir ki sâdât-ı kirâma ihtirâm idüb kudât ve kâim-makâmlar senedleriyle tesnîd ve izhâr-ı ‘alâmet-i hâdrâ’ idenlerin ref‘inde dikkat ve cenâbınız dahî ‘alâmet-i hadrâ’ vaz‘ından mücânebet ve iddi‘â-yı neseb-i siyâdet idenleri tarafımıza havâleye mübâderet birle işbu emânet-i kübrâda kemâl-i ‘iffet ile tevcîhiyye ve ‘arûsiyye ve muhaddesât-ı sâire-i nâ-marziyye nâmıyla bir akçelerin almayub ve aldırmayub cenâbınız dahî ber-mu‘tâd-ı kadîm çavuşân câizesi oniki ğurûşdan ziyâde virmeyüb sıyânet-i ‘ırz ve mâllarında sa‘y-i mevfûr zımnında şevketlü mehâbetlü kerâmetlü Pâdişâh-ı İslâm *ebbedehu'llahü Te‘âlâ ilâ-yevmi'l-kıyâm* hazretlerinin devâm-ı ‘ömr ve devletleriçün sâdât-ı kirâmın du‘avât-ı hayriyyelerin isticlâb idüb her emirde şer‘-i şerîfe imtisâl-i mazhar-ı şefâ‘at-i Hazret-i Seyyidü'l-Enâm ‘aleyhi efdalü't-tahiyye ve ekmelü's-selâm olasız, ve's-selâm.

El-fakîr es-Seyyid Mehmed Derviş
el-Hasebî iltefet ‘ale'l-eşrâf.

Sahife no: 79

Belge no: 68

Fazlu'llah Efendi-zâde es-Seyyid Muhammed Efendi'nin Nekâbet Mektûbıdır.

Kıdvetü's-sâdâti'l-kirâm kâim-makâm-ı esbak Fazlı-zâde es-Seyyid Muhammed Efendi dâme müşerrefen ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiyye inhâ olunur ki, Adana ve Dünderlı Kazâları'nda kâim-makâm nakîb olan kimesneden mahzar-ı hamm-ı ğafir-i sû-i hâlini ifâde ve ihbâr ve cenâbınızın hüsn-i hâlini iş'âr zımnında sâdât-ı kirâm üzerlerine kâim-makâm nâkîb olmanı iltimâs itmeleriyle 'azl ve yerine işbu sene-i erba'â ve mieteyn ve elf Zi'l-ka'deti's-şerîfesi müntesifinden kâim-makâm nasb ve ta'yîn olunmanla mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur. Gerekdir ki lede'l-vusûl sâdât-ı kirâma ihtirâm idüb kâim-makâm senedleriyle tesnîd ve izhâr-ı 'alâmet-i hadrâ idenlerin ref'inde dikkat ve cenâbınız dahî kimesneye 'alâmet-i hadrâ vaz'ından haşyet ve iddi'â-yı neseb-i siyâdet idenleri tarafımıza havâleye mübâderet birle işbu emânet-i kübrâda kemâl-i 'iffet ile tevcîhiyye ve 'arûsiyye ve muhaddesât-ı sâire-i nâ-merzıyye nâmıyla bir akçelerin almayub ve aldırmayub sıyânet-i 'ırz ve mâllarında sa'y-i mevfûr zımnında şevketlü mehâbetlü kudretlü Pâdişâh-ı İslâm *ebbede'llahü Te'âlâ devletehu ilâ-yevmi'l-kıyâm* hazretlerinin devâm-ı 'ömr ve devletleriçün sâdât-ı kirâmın du'avât-ı hayriyyelerin isticlâb idüb her emirde şer'-i şerîfe imtisâl-i mazhar-ı şefâ'at-i Hazret-i Seyyidü'l-Enâm 'aleyhi efdalü't-tahiyye ve ekmelü's-selâm olasız, ve's-selâm.

El-Fakîr Yahyâ Yusuf el-Hâsebî

İltefet 'ale'l-eşrâf.

Sahife no: 80

Belge no: 69

Zü'amâ ve Erbâb-ı Tîmâr İçün Sâdır Olan Fermân-ı 'Âlî-şân

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, me'adinü'l-fazâil ve'l-ke'lâm Adana kâdîsı ile Adana Sancağı'nda kâin sâir kazâların kâdîları ve nâibleri *zide fazluhum*, tevkî'-i reff'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, eyâlet halkı Devlet-i 'Aliyye-i dâimü'l-karâr ve saltanat-ı seniyye-i ebedî'l-istimrârımın başbuğlu 'askeri bir mahalle me'mûriyetleri hengâmında bi-lâ izn vilâyetlerine 'avdet itmeyüb mecmû' zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr me'mûr oldukları mahalde bayrakları elinde mevcûd bulunmaları ve bir an münfek olmamaları ve lâzime-i dikkat ve vâcibe-i me'mûriyetleri iken Eyâlet-i Adana'da kâin sancaklarında zü'amâ ve erbâb-ı tîmârından ekseri bi-lâ izn Adana vilâyetlerine 'avdet ve ictisâr-ı râhat eyledikleri bi'l-ihbâr-ı resîde derece-i tahkîk olub bir vechile harekâta cesâretleri her ne kadar alaybegilerin iğmâz ve müsâmahalarından neş'et itdigi zâhir ve bedîdâr ise dahî zü'amâ ve erbâb-ı tîmârın hod be-hod mahall-i me'mûrelerinde bayraklarını terk ve vilâyetlerine 'avdet eylemeleri ref' ve kendülerini te'dîb lâzım gelmiş iken bu def'a icrâ-i iğmâz olunmağla siz ki mevlânâ mûmâ-ileyhimsiz Adana Sancağı'nın hâvî olduğu kazâlarda sâkin eşkinici zü'amâ ve erbâb-ı tîmârdan o makûle vilâyetlerine 'avdet itmeleri vusûl-i emr-i şerîfimde bi-'t-taharrî buldırılıb keyfiyyeti yegân yegân ifâde birle derhâl taharrînin ve mahall-i me'ûrelerine irsâl ve tesyîr-birle bayrakları altında mevcûd bulunub isbât-ı vücûd eylemeleri husûsına ikdâm ve ihtimâm-ı tâmm olunub eger bu def'a dahî gitmekde ta'allül ve muhâlefet ve irâd-ı 'özü ve 'illet ideri olur ise 'özü ve 'illetlerine ihâle-i sem' ve i'tibâr olunmayub beher hâl ref' ve kendüleri te'dîb ve gûş-mâl olacakları musammem ve muhakkak olmakdan nâşî bu husûsı ol makûlelere ifâde ve beyân eylemeniz fermânım olmağın

i'lâmen ve işbu emr-i şerîfim ısdâr ve ber-vech-i ta'cîl ile irsâl olunmuşdur. İimdi keyfiyet ma'lûmunuz oldukda bâlâda beyân olunduğı üzere o makûle bayrakları terk ve mahall-i me'mûrelerinden 'avdet iden zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı bi't-taharrî buldurub keyfiyyeti etrâfiyla kendülerine ifâde ve beyân ile derhâl taharrînin ve mahall-i me'mûrelerinde bayrakları elinde ictimâ' ve isbât-ı vücûd eylemeleri husûsna ikdâm ve dikkat eylesiniz. Şöyle ki bundan sonra dahî emr-i şerîfime 'adem-i itâ'at ile oldukları mahallerden hareket itmeyüb bayrakları elinde mevcûd bulunmazlar ise ref'iyle iktifâ olunmayub 'alâ-eyyi hâl cezâları dahî icrâ kılınacağı musammem olmağla ana göre 'amel ve hareket ve hılâfindan mücânebet olunmak fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurudum ki: vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnıyla 'âmil olub hılâfindan be-ğâyet hazer ve mücânebet eylesiniz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılınız. Tahrîren fi evâhur-i şehr-i Cemâziye'l-evvel, senete erba'a ve mieteyn ve elf.

Be-Meştâ-yı

.....

Vasala ileynâ fi 15 Receb, sene 1204.

Mucebince kâim-i mâkâm-ı 'âlî-makâm hazretleri mektûbı vürûd itmişdir.

Sahife no: 81

Belge no: 70

Düstûr-ı mükerrem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-'âlem, müdebbiru umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmmi'l-enâm, bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ Adana Vâlisi Vezîr'im 'Atâu'llah Paşa *edâme'llahü Te'âlâ*

iclâlehu ve kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm, ma'denü'l-fazli ve'l-keîâm mevlânâ Adana kâdîsı *zîde fazluhu*, ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan rikâb-ı hümâyûnım defterdârı çukadârlarından es-Seyyid Ebû Bekr *zîde kadruhu*, tevkî'i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûn'ımdan Yûsuf Âgâh *zîde mecduhunun* takdîm eylediği bir kıt'a takrîri mefhumunda Adana sâkinlerinden bundan akdem katilen fevtolan Yeşilbaş-zâde Seyyid Sâlih'in Adana cizyesi mâlından ğayri ez teslîmât cânib-i mîrîye ondörtbin ğurûşdan mütecâviz zimmeti ve ikiyüzbir senesine mahsûben ihtisâb-ı Adana ve Kara'îsâlu ve resm-i ispençe ve mukâta'ât-ı sâirenin kefâletiyle ellibin ğurûşdan ziyâde ashâb-ı iltizâmâta deyn-i sahîhi olduğından sıyâneten li'l-mîrî ve rahmen li'l-verese dîvân-ı mezkûra mukassaten edâ şartıyla müteveffâ-yı merkûmun bi'l-cümle emvâl ve eşyâ ve zimemâtı veresesine ihsân ve iltizâmât-ı mezkûre dahî karındaşı Seyyid Ahmed 'uhdesine ibkâ ve takrîr birle nizâm virilmişdi.El-hâletü hâzihi Karşlı-zâdeler'den ikiyüz senesi Adana cizyesi mâlından Çiraslı Dâmâdî'ndan havâle olunarak bâ-temessük beşbin ğurûş ve ikiyüzbir senesine mahsûben iltizâmât-ı mezkûre emvâlinde ve müteveffâ-yı merkûmun deve ve katır ve eşyâ-yı sâiresi esmânından diger bir kıt'a deyn temessüki mücebince tokuzbintokuzyüzbir ğurûş alacağından başka yine müteveffâ Yeşilbaş-zâde'ye hınta ve şa'îr ve mu'accele-i mukâta'a-i Yörükân ve mevâdd-ı sâireden bâ-temessükât onbinyüztoksanaltı ğurûş vireceklerine cem'an yigirmibeşbintoksanyedi ğurûş Karşlı-zâdeler'in vasî-i muhtârları olan Tüfenkçi Halîl nâm şakînin bir müddetden berû ol havâlîye tasallutı hasebiyle mebâliğ-i mezkûreden bir akçe edâ eylemediklerinden mâ-'adâ emvâl-ı mîrîyenin ibtâline ve 'özü sevdâsında pâ-bercâ-yı muhâlefet ve 'inâd üzere iken bu esnâda vasî-i merkûm Tüfenkçi Halîl ve 'av[â]nesi nâm şakîler ahz ve tertîb-i cezâ olunmaksızın emvâl-i mezkûrenin keyfiyyâtı suâl olundu.El-

istintâk ber-mûceb-i temessükât zikrolunan yigirmibeşbintoksanyedi ğurûş Karşlı-zâdeler [s.82] zimmetinde olduğu cümle muvâcehesinde ikrâr ve i'tirâf eylediği ve müteveffâ Yeşilbaş-zâde'nin gerek cânib-i mîriye ve gerek ashâb-ı iltizâmâta olan düyûn-ı kesîrenin edâsı mârru'z-zikr yigir[mi]beşbintoksanyedi ğurûşun tahsiline mütevakkıf ve muhtâç idüğü ve Karşlı-zâdeler buğât-ı merkûmûnun mu'âvenet ve müzâheretleri ile üç senedir irâd-ı 'özü ve 'illet ve imrâr-ı vakt iderek deyn-i sahîhleri olan mârru'z-zikr yigirmibeşbintoksanyedi ğurûşdan şimdiye dek bir akçe virmeyüb emvâl-i mîriyyeyi ekl ve bel' ve bâ-husûs ashâb-ı iltizâmâta ve kendüye 'özü sevdâsında olmalarıyla Çıraslı Dâmâdı'ndan havâle-i mâl-ı cizye beşbin ve deve ve katır ve eşyâ-i sâireden diğeri bir kıt'a temessük mücebince tokuzbintokuzyüzbir ğurûş ki cem'an iki kıt'a deyn temessüki nâtik olduğu üzere ondörtbintokuzyüzbir ğurûş alacağı ve Yeşilbaş-zâde müteveffâ Sâlih'in veresesine hınta ve şa'ir ve mu'accele-i Yörükân ve mevâdd-ı sâireden bâ-temessükât onbinyüztoksanaltı ğurûş virecekleri cem'an yigirmibeşbintoksanyedi ğurûşun tahsiliçün emr-i şerîfim sudûrını inhâ ve istid'â itmekle sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mûmâ-ileyhin Karşlı-zâdeler'den tahsîlini istid'â eylediği mârru'z-zikr yigirmibeşbintoksanyedi ğurûş inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen Der-'aliyyem'e irsâl eylemen fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bâlâda best ve beyân olunduğı üzere merkûm Karşlı-zâdeler'in eyledikleri aġrâr-ı vâhiyeye havâle-i sem' ve i'tibâr eylemeyüb mûmâ-ileyhin tahsîlini istid'â eylediği mârru'z-zikr Çıraslı Dâmâdı'ndan havâle olunan mâl-ı cizye beşbin ve deve ve katır ve eşyâ-yı sâireden diğeri bir kıt'a deyn temessüki nâtik olduğu üzere tokuzbintokuzyüzbir ğurûş ki cem'an iki kıt'a temessük ondörtbintokuzyüzbir ğurûş ve Yeşilbaş müteveffâ Sâlih'in

veresesine hınta ve şa'îr ve mu'accele-i Yörükân ve mevâdd-ı sâireden bâ-temessük onbinyüztoksanaltı ğurûş ki cem'an yigirmibeşbintoksanyedi ğurûş inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ve ma'rfet-i şer' ve mübâşir ma'rifetiyye 'alâ-eyyi hâl bi-lâ te'hîr serî'an tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen [s. 83] Der-'aliyye'me irsâl ve tesyîre mezîd sa'y ve ğayret eyleyesin. Ve sen ki mübâşir-i merkûmsun muktezâ-yı me'mûriyetin üzre Adana'ya hîn-i vürûdında imrâr-ı vakt eylemeyüb hemân dâmen-ğayret-i miyân-ı hamiyet-bend ile imrâr-ı vakt eylemeyüb serî'an vezîr-i müşârün-ileyhin inzimâm-ı re'y ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve mübâşeretinle 'alâ-eyyi hâl tahsîli ve getürüb mahalline teslîmine mezîd sa'y ve ğayret eyleyesin. Ve sen ki kâdî-i mûmâ-ileyhsin sen dahî müceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket eylmen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurudum ki: Hükm-i şerîfimle vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlî-şânımın mazmûn-ı münîfi üzre 'âmil olasız. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kulasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşar şehr-i Cemâziye'l-âhır, sene erba'a ve mietyen ve elf.

Kostantınıyye

Sahife no: 84

Belge no: 71

Bâlâ-yı belâğat ihtivâsı mübârek hatt-ı hümâyûn-ı meymenet-makrûn ile mu'anven ve müvaşşah sâdır olan emr-i celîli's-şân'dır ki aslından bi-'aynihi naklolunmuşdur.

Akdâ kudâti'l-müslimîn, evlâ vülâtü'l-muvahhidîn, ma'âdinü'l-fazâil ve'l-yakîn, râfi'û a'lâmi's-şerî'ati ve'd-dîn, vârisü 'ulûmi'l-enbiyâi ve'l-mürselîn, el-muhtassûn-ı bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'l-mu'în Anatoli'nun orta kolu yemîn ve yesârıyla nihâyetine

varınca vâki' olan mevâlî-i fihâm *zidet fazâiluhum* ve iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim, câmi'ul-mehâmid ve'l-ekârim, el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâim Dergâh-ı Mu'allâ'm kapucibaşlarından hâlen rikâb-ı hümâyûnımda mîr-ahur-ı sâni' olub Anatoli'nın orta kolu yemîn ve yesârı hâvî olduğu kâffe-i kazâ ve kasabât ve kurânın sefer-i hümâyûnıma me'mûr olan kâffe sunuf-ı 'askeriyyesini bi'l-cümle ihrâca ve sürerek ordu-yı hümâyûnıma îsâle hâsseten ruhsat-ı kâmile ve istiklâl-i tâmm ile mübâşir ve sürücü ta'yîn olunan Mîr 'Ali *dâme mecduhu* ve mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm, ma'denü'l-fazâil ve'l-keâm kudât ve nüvvâb *zide fazluhum* ve mefâhirü'l-'ulemâi'l-muhakkikîn müftîler ve 'ulemâ *zide 'ilmuhum* ve mefâhirü's-sâdâti'l-kirâm nakîbü'l-eşrâf kâim-makâmları *zide şerefuhum* ve mefâhirü'l-emâcid ve'l-a'yân ihrâc-ı 'asâkir için bundan akdemce Der-'aliyye'mden ve Ocağ-ı 'Âmire'mden ta'yîn olunan mübâşirler ve sunûf-ı 'asker emr-i ehemminle istihdâm için mîr-ahur-ı sâni'-i mûmâ-ileyh mu'ayyene bu def'a ta'yîn ve terfik olunan hassa silâhşörleri ve hassa hasekileri ve Ocağ-ı 'Âmire'mden terfik olunan turnacıbaşı ve zikrolunan kazâları yeniçerileri zâbitleri *zide mecduhum* ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân şehir kethüdâları ve yeniçeri serdârı ve cebeci ve tobacı ve tob'arabacı zâbitleri ve sipâh ve silâhdâr zâbitânı ve serdengeçti ağaları ve Ocağ-ı 'Âmire'mden turnacıbaşı mûmâ-ileyh ma'iyetine terfik kılınan yazıcı ve çavuşân ve sâlifü'z-zikr orta kolda vâki' kazâların mecmû' zâbitân ve vücûh-ı memleket ve ihtiyârân ve söz sâhibleri ve işerleri *zide kadruhum*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, neste'îzü bi'llahi "...ve mâ'n-nasru illâ-min-'indi'llah..."⁷ medlûl-ı şerîfi üzre a'dâ-yı dîn ve kefere-i müşrikîn üzerlerine ğalebe ve nusret-i yed-i kudreti'llah'la olduğundan egerçi şübhe olmayub lâkin esbâb-ı lâzimenin istihsâli ve beher hâl muktezâ idüğü ve esbâbının akvâsı 'asâkir-i zafer-müessirîn

⁷ Kur'ân, Enfâl, 10

celâbet-i dînîyyeyi iltizâm mukâbele-i düşmenle izhâr-ı ‘inâyet ikdâm eylemeleri kazıyyesi idüğü “...ve sebbit akdâmenâ ve'nurnâ ‘ale'l-kavmi'l-kâfirîn”⁸ nass-ı kerîminden müstedlil ve ma‘lûm idüğü bedfidâr ve hengâm-ı mukâbele cidd ve sa‘at-i metânet olursa a‘dâ-i liâm tâb-âver karârdârım olunmayacakları zâhir ve âşikâr iken iki seneden beri düşmenin üzerlerine ğalebe zuhûr itmesi bi-hikmeti'llahi Te‘âlâ [s. 85] ‘askerin ‘adem-i sebâtlarından ve düşmen yüzini gördükleri gibi terk-i ğayret ve hamıyyet ile ‘avded-i inhirâflarından ve ‘inde'llah mansûr ve mağdûb olan firâr-ı ‘ani'r-recf-i ‘âriyeti irtikâblarından neş’et eylediği cümleye ma‘lûmdur. El-hâletü hâzihi bu sene-i mübâreke evvel-bahârında ‘avn ve ‘inâyet-i Cenâb-ı Hayru'n-Nâsırîn ve imdâd-ı rûhâniyyet-i Hazret-i Fahri'l-Mürselîn ile Mosko ve Nemçe kefereleri üzerlerine her koldan vâkt ü zemâniyla hücum ve iktihâm olunarak menhuselerine giriftâr olan bilâd-ı İslâmiyye ve kılâ‘-ı hâkâniyyenin nez‘ ve istihlâsı ve düşmenlerden gereği gibi ahz-ı sâr ve intikâm alınmak esbâbının istihsâli husûsuna niyyet-i hâlise ile taraf-ı şâhânemden ‘azm ü cezm olunub bu sûretde mecmû‘ sunûf-ı ‘askeriyyenin evvel-bahârdan sonraya kalmamak üzere vaktinden evvel sefer-i hümâyûnumda isbât-ı vücûd eylemeleri vâcib ve münhatim oldığı ve bundan mukaddemce neşrolunan evâmir-i şerîfem muktezâları üzere ‘askeri derûnunda bozğunluğa sebep olan mîrîlü ‘asâkire fi-mâ-ba‘d i‘tibâr olunmayub i‘tibâr ve iltifât-ı şâhânem ancak eslâfda bu kadar yüzaklığına ve fütûhâta sebep olan ocaklarım halkına idüğü ve bu sene-i mübâreke ocaklar halkından sefer-i hümâyûnumda isbât-ı vücûd idenler kadîmden tavâif-i ‘askeriyyeden eline gelmiyen tekâlîf-i şâkkadan mu‘âf ve müsellemler olacakları ve vatanlarında kalanlarına ocaklu ıtlâk olunmayub o misillüler dahî defter-i ra‘iyyete kayd ile fi-mâ-ba‘d kendüleri ve evlâd ve evlâdları ocaklu zümresine idhâl olunmayacağı

⁸ Kur’ân, Âl-i İmrân, 147; Bakara, 250.

evâmir-i şerîfe-i mezkûreden cümleye ma'lûm olmuştur. Bâlâda beyân olunduğı üzere a'dâ-yı dînden merâm üzre ahz-ı intikâm alınmak husûsı kâffe-i 'asâkirin vaktiyle irişüb zinhâr ve zinhâr gıc kalmamalarına nevrûz-ı firûzdan mukaddem ve nihâyetü'n-nihâye rûz-ı hızırdan mukaddemce cümlesinin mahall-i me'mûrelerinde isbât-ı vücûd eylemelerine mütevakkıf ve menût olub lâkin geçen senelerde tavâif-i 'askeriyyeden meşhur olan te'hîr ve betâete nazaran bu sene-i mübârekeke 'asâkir-i mezbûrenin 'âcilen ve serî'an yerlerinden ihrâc ve bir gün evvel savb-ı me'mûrelerine irişdirilmelerine hizmet-i Devlet-i 'Aliyye'min kârvâna ve umûr-ı âşinâ ve şân ve i'tibârı hüveydâ olanlarından birbirinin intihâb ve Anadolu'nun sağ ve sol ve orta kollarına ihrâc-ı 'asâkir için istikâl-ı tâmm ile sürici ta'yîni ehemmiyet-i mehmûm-ı vâcibü'l-ihdimândan olduğı zâhir ve sen ki mîr-ahur-ı sâni-i mûmâ-ileyhsin senin bu misillü hüdumât-ı mühimmeyi ber-vefk-ı rızâ te'diye-i liyâkat ve ğayret-i sadâkatın nezd-i hümâyûnumda bedîhî ve mâhir olmakdan nâşi şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mücebince Anadolu'nun orta koluna taraf-ı mülûkânemden hâsseten bi'l-istiklâl senin intihâb ve ta'yîn olunman husûsına irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmek mahsûsen işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ve yedine i'tâ olunmuştur. İmdi ma'iyyetinde ihrâc-ı 'asâkir husûsunda istihdâm ve hîn-i iktizâda sağ ve sola ve irsâl ile ihrâc-ı 'asâkire ikdâm için rikâb-ı hümâyûnum tarafından nâmına terfîk olan mûmâ-ileyhin üç nefer hassa silâhşörleri ve altı nefer hasekiyân ile ocağdan ta'yîn olunan bir nefer turnacıbaşı ve dört nefer çavuşân ve bir nefer yazıcısı ma'iyyetine istishâb ve bu taraftan bi-mennihî Te'âlâ bir iki gün zarfında serî'an hareket ve zikrolunan orta kolun ibtidâsından şurû' ile yedine i'tâ olunan defterde mestûr olduğı üzere ordu-yı hümâyûn ve kâm-yâb sâdır olan evâmir-i şerîfem müceblerince zikrolunan orta kolunda vâki' elviye ve kazâ ve kasaba ve nevâhî ve kurâda olan [s. 86] ve cebeci ve tobcı ve tob'arabacı ve

sipâhî ve silâhdâr ve bölügân-ı erba'a ocakları 'asâkiri ve ğulemân-ı 'acemi ve kuloğullarıdır ki anları ve ocaklıdan mâ-'adâ mecmû' kazâları süvârî-i erbâb-ı darb ve harbi ve hâsılı 'askerî ve ğayri 'askerî ahâlî-i İslâm'dan olub eli ayağı tutan ve harb ve darbe kudreti olanlardan birisi gerüye kalmaması üzre cümlesini ihrâca me'mûr olduğu ve bu sene-i mübârekede vaktiyle sefer-i hümâyûnımda mevcûd bulunmaları matlûb idüğü ve gerüye kalanların esnâ-yı 'avdetinde haklarından gelineceği mutazammın tarafından esnâ-yı râhda ve yemîn ve yesârda vâki' kazâlara te'kîd ve müşedded kâğıdlar tahrîri ve ma'iyyetinde olan silahşörân ve hasekiyân-ı hâssa ve ocak mübâşirlerinden ve kendü âdemlerinden iktizâ idenlerin ta'yîn ve tesyîri ve vücûh-ı sâire ile ikdâm ve bu minvâl üzre ihrâc-ı 'asâkire sarf ve sa'y ve ihtimâm ve ocaklıdan serdâr bayrakdârlarından mâ-'adâ müceddeden serdengeçdi bayrağı küşâdına tâlib olanlar dahî ma'rifetin ve turnacıbaşı-i mûmâ-ileyhin inzimâm-ı re'y ve ma'rifetle seviyece piyâde olmak ve yüzyigirmi neferden noksân olmamak üzre bayrak küşâd itdirilüb orta kolun yemîn ve yesârıyla nihâyete varıncaya dek her bir kazâdan ihrâc olunan ocaklı 'asâkiri üzerlerine ol kazânın idâre ve i'mâl-ı 'asâkire kâdir olan serdârlar muktedir makûlesinden olmadığı sûrette yerlerine ocaklıların muktedir ve şanlılarından lâzım gelenleri ma'iyyetinde olan turnacıbaşı-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle serdâr nasbı ile eyileri ve sâir ashâb-ı nukûdı ser-kerde ve başbuğ nasb ve ta'yîn ve yoldan ve mahall-i me'mûrundan bi-lâ-izn firâr ve 'avdet idenlerin ve senin 'avdetine dek çıkmış bulunmayub girüye kalanların ve o makûleleri himâyet iden ve ruhsat virenlerin haklarında lâzım gelen 'ukûbât-ı şedîde ma'rifetin ve zâbitleri ma'rifetiyle icrâ olunacağı cümleye gereği gibi ifâde ve tenbîh iderek heman bir ucdan ihrâc olunan ve piyâde ve süvârî mecmû' sunûf-ı 'askeriyyenin başbuğları ve serdârları ve ser-kerdeleri ma'iyyetleriyle ordu-yı hümâyûnuma sevk ve tesyîrlere cidd-i tâmm

ve her kazâdan ne mikdâr ‘asker ihrâc olunduğına ‘ilmin lâhuk olarak ve defter ve i’lâmları ahz olunarak ve kusûr ve betâet idenleri muktezâ-yı istiklâlin üzre ma‘rifetin ve turnacıbaşı-i mûmâ-ileyh ma‘rifetiyle te’bîden ve tekmîlen sâire ‘ibret kılınmalarına ikdâm eyleyerek birisinin gerüye kalmamasına sa’y-i mâ-lâ kelâm ve zâbitân ve hükkâmdan ihrâc-ı ‘asâkirde rehâvet ve tahrîrât ve tenbîhâtına muhâlefet birle mu‘attal ve emr ve tenbîh-i sebep ve ‘illet olanlar haklarında fikr ve şikâyetin mesmû‘ ve mu‘teber olmağla ol makûleleri ‘azl ve te’dîb ve yerleri hakk ve ta’zîb olunmaları için ism ve şöhre[t]leriyle Der-‘aliyye’me serî’an tahrîr ve ifhâm ve senden me’mûl ve muntazır-ı pâdişâhânem olan etvâr-ı ‘ubûdâne ve harekât-ı müstakîmân[e]yi ibrâz ve izhâr ile hakkında olan hüsn-i zan ve i’timâd-ı dâverânemi muktedir ve te’yîde ve işbu dîn hizmetinde Allahu Te‘âlâ cidd-i sa’y ve ikdâma bezl-i nakdîne ve sa’ ve ikdâm ve zinhâr ve zinhâr bu emr-i ehemmi-dîn ve Devlet-i ‘Aliyye’nde ma‘âza’llahü Te‘âlâ mikdâr-ı zerre müteehhar me’mûl vaz’ ve kusûr ve ednâ rehâvet ve fütûr vukû‘ını tecvîzden be-ğâyet tehâşî ve ittikâ-i tâmm eyleyesin. Ve siz ki zikrolunan orta kolda vâki‘ kazâların hükkâmı ve müftîleri ve ‘ulemâ ve nakîbü’l-‘eşrâf kâim-makâmları ve şehir kethüdâları ve zâbitân ve sâir mûmâ-ileyhimsiz in-şâe’llahü Te‘âlâ a’dâ-yı dînden bu sene-i mübâreke de ahz-ı intikâm olunmak sebep-i hâlisânesiyle berren ve bahren lâzım gelen tedârikâtın tanzîmine ikdâm ve ismâm-ı pâdişâhânem der-kâr olub bu irâdenin tervîc ve icrâsı harb ve darbden olub ‘askerî ve ğayr-i ‘askerî hâsılı müslümân olanların “...ve câhidû fi-sebîli’llahi bi-embvâliküm ve enfusiküm zâliküm hayrun leküm in-küntüm ta’lemûn”⁹ emr-i Zül-Celâline imtisâlen fi-sebîli’llah cihâda irişmelerine /s. 87/ “...ve kâtilü’l-müşrikîne [kâffeten] kemâ yukâtilûneküm kâffeten...”¹⁰ âyet-i kerîmesi medlûl-i şerîfi üzre kahr-ı def‘-i müşrikîn zımnında vakt ve mevsimiyle

⁹ Kur’ân, Tevbe, 41. Aslı, “... ve câhidû bi-embvâlikum ve enfusikum fi-sebîli’llahi...” şeklindedir.

¹⁰ Kur’ân, Tevbe, 36

muvâcehe-i a'dâda bulunmalarına tevfik eylediği bedîdâr olmak hasebiyle 'asâkir-i matlûbenin zinhâr ve zinhâr geç kalmamalarına ve vaktiyle savb-ı me'murlarına irişilmelerine ikdâm ve ğayret olunmak cümleden ziyâde ve sizler dahî vazîfe-i zimmetiniz olmağla muktezâ-yı vakt ve hâli ve mefhum-ı emr-i şerîfimi bir hoşça mülâhaza birle mîr-ahur-ı sâni mûmâ-ileyh bu emr-i ehemmede cümleiniz taraflarından min-küllil-vücûh mu'âvenet ve emr-i re'yine muvâfakat olunarak taht-ı hükûmetinizden sefere matlûb olan 'asâkirin bir an akdem ihrâcları esbâbını istihsâle cümleiniz bi'l-ittifâk mezîd sa'y-i ğayret eylemeniz ahas-ı metâlib-i pâdişâhânem olduğı ve hükâm ve zâbitân ve şehir kethüdâları ve sâirlerden her kim bu emr-i umûr-ı uhrâya kıyâs ile mikdâr-ı zerre tekâsül ve rehâvet itmek ihtimâli olur ise o makûlelerin yarın rûz-i cezâda büyük küçük berâber olan huzûr-ı ma'nevî-i Hakk'da cevâba kâdir ve şefâ'at-i 'uzmâ-yı Hazret-i Server-i Enbiyâ'yı 'aleyhi ezkâyi't-tehâyâyâ nâil olmayub meczûm yüzleri kara olacağı meczûm olduğundan başka mîr-ahur-ı sâni-i mûmâ-ileyhin şükr ve şikâyeti müstemirr ve müessir olacağına binâen mîr-ahur-ı sâni-i mûmâ-ileyh tarafından Der-'aliyye'ne lede't-tahrîr o misillü haklarında lâzım gelen 'ukûbât-ı şedîde bi-lâ tevkîf edâ olunacağından kat'an şübhe olmadığı ve icrâ-yı te'dîb ve tenkîle mîr-ahur-ı sâni-i mûmâ-ileyh kendisi dahî bi'l-fi'l istiklâl me'zûn idüğü ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i meşrûh 'amel ve harekete cümleiniz ziyâde sa'y ve ğayret ve kazâlarınızdan ihrâc olunan piyâde ve süvârî 'askerler ve başbuğların ism ve resm ve mikdârları tasrîhiyle memhûr ve mumdâ defter-i zimmetleri Der-'aliyye'ne irsâle müsâra'at ve kendü kalub gitmeyenlerin 'askerlik iddi'âlarına fi-mâ-ba'd i'tibâr eylemeyüb rağbet hükümüne idhâle mübâderet ve mikdâr-ı zerre kusûr ve rehâvet vukû'ıyla sonra mazhar-ı nedâmet ve peşimânî olmakdan be-ğâyet tevakkî ve mübâ'adet eyleyesiz ve siz ki mîr-ahur-ı sâni-i mûmâ-ileyh ma'iyetine rikâb-ı hümâyûnumdan ve Ocağ-ı 'Âmire'mden terfîk ve ta'yîn

olunan silahşörân ve hasekiyân ve turnacıbaşı ve ve çavuşân-ı mûmâ-ileyhimsiz siz dahî mîr-ahur-ı sâni mûmâ-ileyh ihrâc-ı 'asâkir emr-i ehemminde re'y ve emriyle hareket ve ta'yîn ve istihdâm eylediği hıdemâtda sâdikâne ve müstakîmâne ibrâz-ı âsâr-ı kâr-güzârî ve ğayret-i menâfi'-i tavr-ı istikâmet ile vardığınız kazâlardan akçe ahzı dâ'iyyesinden ve böyle emr-i dînde hamiyetü'l-islâmiyyeye münâfi' ve rızâ-yı şehriyârânemin hılâf-ı vaz'ı dünyevîye meyl ve rağbet ile dâreynde müstahakk-ı esnâ-i 'ukûbetde olmakdan mübâ'adet ve be-muvâfık-ı rızâ emr-i me'mûrenizde istikâmet ve ğayret ibrâzıyla mazhar-ı mükâfât olmaĝa bezl-i bârâ-yı liyâkat eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdir olmuşdur. Buyurudum ki: Hüküm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzimü'l-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnı ile 'âmil olub ser-i mû hılâfına vaz' ve hâlât vukû'ından ğâyetü'l-ĝâye tehâşî ve mücânebet eylesiniz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi evâil-i şehri Cemâziye'l-âhır sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye

El-Mahrûse

Vasale ileynâ fi 15 Şa'bân sene 1204.

Bâlâsına mebnî

Bu def'a dahî hâsseten Adana Sancaĝı'ndan matlûb olarak tekrâr isti'câli hâvî emr-i 'âlî ısdâr olmuşdur. Fî 22 Ramazân sene 1204.

Bir dahî Anadolu'nun orta kolundan matlûb olarak yine isti'câli hâvî emr-i 'âlî Medîne-i Adana'ya vürüd itmişdir. Fî 25 Ramazân sene 1204.

Sahife no: 88

Belge no: 72

Kaydı bozulmuştur. Ra'yyet-i Cemâ'at-ı Koştımur der-Livâ-i Tarsus.....

..... Küçük bin İsmâ'îl muhâfaza-i İbrâîl nâ-mevcûdlarda

nâm Turmuş

Cemâ'at-ı Celd ve tâbi'-i mezbûr

ğurûş

31905

Tarsus Sancağı'nda Koştımur Nâhiyesi'nde Cemâ'at-i Celd ve ğayrîden otuzbirtokuzyüzbeş akçe ze'âmete mutasarrıf Küçük bin İsmâ'îl me'mûr olduğu İbrâîl muhâfazasında bayrağı altında nâ-mevcûd ve târik-i hizmet olub ze'âmet-i mezbûr ol vechile mahlûl olmağla rağbet iden mülâzımlardan orta boylu alâ gözli açık kaşlu kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Turmuş *zide kadruhuya* virilmek bâbında 'inâyet recâsına livâ-i mezbûr alaybegisi kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân es-Seyyid Mehmed *zide kadruhu* 'arz itmegin mücebince sancağında sâkin olub alaybegisi bayrağı altında sefer itmek ve eger 'ale'd-devâm sancağında sâkin olmaz ve me'mûr olduğu mahalde bayrağı altında mevcûd bulunmaz ise ref'inden mülâzımına 'arzolmak şartıyla tevcîh olunmağla tezkire olunmak için sene isnâ ve mieteyn ve elf Recebü'l-ferdinin yigirmiüçüncü günü târihiyle düstûr-ı mükerrerem ve mu'azzam ve müşîr-i mufahham nizâmü'l-'âlem bi'l-fi'l Anatolî Vâlîsi ve bi'l-istihkâk Mosko Seferi ser-'askeri vezîr-i mükerrerem sadr-ı sâbık 'Ali Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* tarafından tevcîh olunub tahvîl virilmekle tezkirelerine ihrâc olunmak fermânım buyrulmağın ber-müceb-i fermân-ı 'âlî zikrolunan otuzbirtokuzyüzbeş akçe ze'âmet vech-i meşrûh üzre mûmâ-ileyhe Turmuş *zide*

kadruhuya tevcîh olunub berât-ı ‘âlî-şân için tezkire virildi. Tahrîren şehr-i Recebî'l-ferd sene isnâ ve mieteyn ev elf.

Be-Yurd-ı

İsmâ‘îl

Tubbika asluhü'l-hatîr Kilisî Ahmed el-müvellâ-hılâfe be-mahrûse-i İbrail Nemmekahu el-fakîr ileyhi şân ğufira lehu.

Vasale ileynâ fi 23 Şevvâl sene 1204.

Sahife no: 89

Belge no: 73

El-hamdülillahi'l-vâkıfî alâ külli hâl. ‘Âlimü'l-ğaybi ve'ş-şahâdeti'l-kebîri'l-müte‘âl ve alâ âlihi ve sahbihi hayrül-eshâb. Emmâ ba‘d işbu kitâb-ı sıhhat-nisâbın tahrîr ve inşâsına ve tastîr ve imlâsına bâdî ve bâ‘is budur ki Medîne-i Adana mahallâtından Debbâğân Mahallesi sâkinelerinden zâtı ta‘rîf-i şer‘iyye ile mu‘arrefe olan Zübeyde bint-i ‘Abdu'llah nâm hâtun tarafından ikrâr-ı âti'z-zikri takrîre vekîl-i müseccel-i şer‘isi Mûsâ Efendi ibn-i İbrâhîm Efendi nâm kimesne meclis-i şer‘-i hatîr-i lâzimi't-tevkîrde vakf-ı âti'l-beyâna li-ecli't-tescîl ve li-emri'l-itmâm ve't-tekmîl mütevellî nasb ve ta‘yîn eylediği Molla Mustafâ ibn-i ‘Ali mahzarında şöyle ikrâr-ı tâm ve takrîr-i kelâm ider ki işbu müvekkilem mezbûre Zübeyde Hâtun silk-i mülk-i sahîhasında münselik ve münsecim olan emlâkinden verâ-yı cisrde vâki‘ kibleten Ağa-zâde bağçesi ve şarkan Boynueğri Zimmî yeri ve şimâlen Keşişoğlu yeri ve ğarben Mûsâ Ballı-zâde hevgeresi ile mahdûd bağçe ve derûnunda bir bâb tam ve eşcâr-ı müsmire ve ğayr-i müsmire müştemil mülk bağçesini hasbeten li'llahi's-Samed ve taleben li-merdati Rabbihi'l-Ahad bi'l-vekâle vakf-ı sahîh-i şer‘î ile vakf ve habs-ı sarîh-

i muhallem ile habs idüb şöyle şart ve ta'yîn ve tasrîh eyledi ki mâdem müvekkilem mezbûre libâs-ı hayâtı lâbise ola tevliyet ve tasarrufı yedinde ola. Vaktâ ki savt-ı Rahmânî'den nidâ-yı "irci'î ilâ Rabbikâ râdiyeten mardiyeye"¹¹ resîde-i sâmi'ası ola işbu mütevellî-i merkûm Molla Mustafâ yevmî bir akçe vazîfe ile mütevellî olub ba'de't-ta'mîr ve't-termîm bağçe-i mahdûd-ı mezkûrun nısf ğâllesini Ağca Mehmed ibn-i Halîl ve nısf-ı âherının ğâllesini dahî Şeyhî-zâde binâ eylediği câmi'-i şerîfin imâm ve hatîb ve müezzin olanlar mutasarrıf olalar ve Ağca Mehmed vefât eyledikde evlâd ve evlâd-ı evlâdı batnen ba'de batnin hissesine zükûren kâne ev inâsen 'ale's-seviyye mutasarrıf olalar ve ba'de'l-inkırâz ne'üzü bi'llahi Te'âlâ 'an-kahri'l-feyyâz hisse-i mezbûre dahî câmi'-i mezkûrun mezkûr huddâmları mutasarrıf ola ve mütevellî-i mezbûr Molla Mustafâ vefât eyledikde yine yevmî bir akçe vazîfe ile Ağca Mehmed mütevellî ola. Ba'de vefâtihî evlâd ve evlâd-ı evlâdı batnen ba'de batnin aslah-ı erşedi mütevellî olub vazîfe-i mu'ayyenesine mutasarrıf ola. Ba'de'l-inkırâz ne'üzü bi'llahi Te'âlâ 'an-kahri'l-feyyâz câmi'-i mezkûrda her kim imâm olur ise bir akçe ile mütevellî olub bi-hatt-ı mezkûr üzre mutasarrıf olalar deyû fâriğan ani's-şevâğil bağçe-i mahdûd-ı mezkûr mütevellî-i merkûma teslîm ol dahî sâir evkâf mütevellîleri gibi tesellüm eyledi didikde ğıbbe't-tasdîkî'l-mu'teber vâkîf-ı merkûm bi'l-vekâle ifâde-i kelâm idüb vakf-ı akar Hazret-i İmâm-ı A'zam ve hümâm-ı efham katında sahîh lâkin gayri-i lâzım olub vakfından rücû'a benim için mesâğ-ı şer'î olmağın vakfından rücû' ve kemâ fi'l-evvel müvekkilemin mülkine istirdâd murâdımdır didikde mütevellî-i merkûm dahî cevâb-ı bâ-savâbında imâm-ı müşârün-ileyh hazretleri katında hâl-i minvâl-i muharrer üzredir. Lâkin İmâmeyni'l-Hümâmeyn Hazretleri 'indlerinde sıhhat lüzûmdan müfâratat itmemele anların re'y-i şerîfleri üzre hüküm taleb iderim deyü bâlâ-yı kitâbı tezyîn ve

¹¹ Kur'ân, el-Fecr: 28.

tarşîh iden hâkim-i hâsim *esbağa'llahü ni'amehu* hazretleri huzûrunda müterâfi'ân ve fasl-ı hasma tâlibân olduklarında hâkim-i mûmâ-ileyh hazretleri dahî tarafeynin delîline nazar ve mennâ'an li'l-hayr olmakdan hazer idüb bağçe-i mahdûd-ı mezkûrun evvelen vakfına ve sâniyen şurût ve kuyûdunun sıhhat ve lüzûmuna hüküm buyurmalarıyla min-ba'd nakz ve nakîzına muhâl ve mecâl oldu. Cerâ zâlik. Hurre fi'l-yevmi'l-hâmisi aşar min-şehr-i Cemâziye'l-âhır sene erba'a mi'eteyn ve elf.

Şuhudü'l-_____hâl

Sâbıkan me'zûnun bi'l-iftâ fazîletlü 'Ömer Efendi	Veliyyüddin Efendi-zâde es-seyyid Hasan Efendi	Ahaveyn el-Hâc Ahmed Efendi	Halîl Efendi
Nâib Dürrî Hasan Efendi	Ser-muhzırân es-Seyyid 'Abdurrahman Efendi	ve ğayruhum mine'l- hâzırîn	

Sahife no: 90 [Battal]

Sahife no: 91

Belge no: 74

Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-'âlem, müdebbiru umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmmi'l-enâm, bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidu bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtifi'l-meliki'l-a'lâ hâlen Adana Vâlisi Vezîr'im 'Atâu'llah Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* ve kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm, ma'denü'l-fazl ve'l-ikelâm mevlânâ Adana kâdîsı *zide fazluhu*, tevkî'i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Dergâh-ı Mu'allâ'm kapucibaşlarından hâlen Tersâne-i 'Âmire'm emîni Mehmed Emîn *dâme mecduhunun* takdîm eylediği takrîri mefhumunda berât-ı 'âlî-şânımla mutasarrıf olduğu ihtisâb-ı Adana ve Karataş İskelesi Mukâta'ası'nın nısf hissesinin birkaç seneden berû Adana'da vâlî olmayub bâğî mütesellim yedinde olmak takrîbiyle bedel-i iltizâmına dest-i res olamayub işbu ikiyüzdört senesi Mart'ı ibtidâsından zabt eylemek üzre hisse-i mezbûresini Seyyid Mehmed Sa'îd *zide kadruhuye* egerce iltizâm idüb lâkin bir iki

seneden berû zuhûr iden ihtilâl hasebiyle vâridât-ı mukâta'aya halel-tarayân ve ba'zıları dahî ketm ve ihfâ eylemek sebebiyle hâsılâtına noksân cereyân idüb mukâta'a-i merkûmenin vâridât ve 'â'dâtı her ne ise sâbıkı vechile tamâmen cem' ve tahsîl olunmasıçün emr-i şerîfim sudûrını inhâ ve istid'âsı üzre mukâta'a-i mezbûreyi sene-i merkûme Mart'ı ibtidâsından mültezim-i merkûm zabt ve sâbıkı vechile vâridât ve hâsılâtı her ne ise tamâmen cem' ve tahsîl itdirilmek fermânım olmağın işbu emr-i celîl'l-kadrim ısdâr ve mültezim-i merkûm Seyyid Mehmed Sa'îd ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bâlâda sebt ve beyân oldığı üzre mültezim-i merkûm mukâta'a-i mezbûreyi kemâ-fi's-sâbık zabt ve rabt ve bir akçe ve habbesini kimesne ketm ve ihfâ eylemeyerek tamâmen cem' ve tahsîl eylesine sarf-ı himmet ve mu'âvenet ve mumâne'at ideri olur ise ahz ve te'dîbine mübâderet eylesin. Ve sen ki kâdî-yı mûmâ-ileyhsin sen dahî müceb-i emr-i şerîfimle 'amel ve hareket eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurudum ki: Hükm-i şerîfimle vardukda vech-i meşrûh üzre bu bâbda şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlî-şân vâcibül-ittibâ' ve lâzimül-ımtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnı üzre 'âmil olub hılâfına kat'an cevâz göstermeyesiz.. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi'i ve'l-'ısrîn min-şehr-i Cemâziye'l-evvel sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

El-Mahrûse

Sahife no:92

Belge no: 75

Düstûr-ı mükerrerem, müşîr-i mufahham, nizâmü'l-'âlem, müdebbiru umûri'l-cumhuri bi'l-fikri's-sâkıb, mütemmimu mehâmmi'l-enâm, bi'r-re'yi's-sâib, mümehhidu

bünyâni'd-devleti ve'l-ikbâl, müşeyyidü erkâni's-sa'âdeti ve'l-iclâl, el-mahfûfu bi-sunûfi 'avâtîfi'l-meliki'l-a'lâ Adana vâlisi vezîrim Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* ve kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm, ma'denü'l-fazli ve'l-keîâm mevlânâ Adana kâdîsı *zîde fazluhu*, tevkî'i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Dergâh-ı Mu'allâm kapucubaşlarından es-Seyyid 'Osmân *dâme mecduhunün* rikâb-ı hümâyûnıma takdîm eylediği takrîri mefhumunda binikiyüziki senesi rûz-ı hızırından bir-tahvîl ile zabt eylemek üzere hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnım ile ihâle ve tefvîz olunan İstanbul ve 'Arabistan ve Tevâbi'i Duhân Gümrükleri mülhakâtından Adana ve Tarsus Duhân Gümrüğü ve dönümi Adana'dan berû ber-mûceb-i şurût-ı serbesiyyet cem' ve tahsîl ve kimesnenin vechen mine'l-vücûh dahl ve ta'arruzı olmayub gerek gümrük ve gerek dönüm-i mezkûrı ber-vech-i sene-i sâbık şurût-ı kadîmesi üzere tahsîl olunu gelür iken bir iki seneden berû Adana'da vâlî ikâmet itmeyüb mütesellim ile idâre olundığından noksâniyete düçâr olduklarından ğayri nizâm-ı beldeye dahî ihtilâl virmeleriyle bâhusûs bu misillü gümrük-i cesîme ve mukâta'ât-ı 'azîmenin tahsîline halel-târî olduğu zâhir ve âşikâr ve beher hâl bu makûle külliyyetlü mukâta'anın ber-vech-i sene-i sâbık tahsîli lâbüd ve dahl ve ta'arruz idenlerin 'alâ-eyyi hâlin te'dîbât-ı lâyıkalari icrâsı elzem olduğına mebnî işbu binikiyüzdört senesi rûz-ı hızırını ibtidâsından gümrük-i mezbûrı cemî' tevâbi' ve levâhıkıyla zabt eylemek üzere emîn-i mûmâ-ileyh tarafından ta'yîn olunan âdemisi es-Seyyid Mehmed Sa'id *zîde kadruhu* ma'rifetiyle hâsılât ve rüsûmât ve dönümât mâddelerini ber-vech-i serbestiyyet sene-i sâbıkları ve gümrük-i mezbûrun serbestiyyet şurûtı üzere Adana ve Tarsus ve tevâbi'i duhân gümrüklerinin hâsılâtını yerlü yerinden cem' ve tahsîl ve dönümi dahî ma'rifet-i şer'le mesâha olunub beher dönümünden ikişerbuçuk ğurûş olmak üzere resm-i mîrî ve tahsildârların cihet-i ma'âşîçün onar para ve kâdî için ikişer para ki mecmû'ı beher dönümden ikişerbuçuk

ğurûş onikişer para cem' ve tahsîl itdirile. Ve bu duhân gümrüğü ve rüsûmı hâdis olub bir mahalle hâsıl kaydolunmuş olmayub zecren lehu tahsîl olunur makûleden olmağla mu'âf ve ğayr-i mu'âf dâhil olmak muktezî olmağın min-küllî'l-vücûh serbestiyyet üzre zabt ve rabt ve cem' ve tahsîl itdirilüb selâfîn-i 'izâm ve vüzerâ-yı kirâm ve mütesellim ve voyvoda [s. 93] taraflarından rüsûm-ı gümrük ve dönümât mâddeleri tahsîlinde kimesne muhâlefet itmeyüb eger ideri olur ise nefy ve kal'a-bend ile te'dîb ve gûş-mâl olunacağı cümleye i'lân itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrını istid'â-yı 'inâyet eyledüğü ecilden Hazîne-i 'Âmire'mde mahfûz olan ma'den mukâta'ası defterlerine nazar olundukda İstanbul ve 'Arabistan ve tevâbî' duhân gümrüğü mukâta'atı min-küllî'l-vücûh serbestiyyet olub rü'yet ve idâresi şurût-ı serbestiyyeti üzre zabt ve rabt ve rüsûmâtının cem' ve tahsîli ile duhân tüccârının kâffe-i mekâbir ve hasârâtdan dâimâ muhâfazalarına menût ve mütevakkıf ve duhân gümrükleri ümenâsının nüfûz-ı kelâm ve i'tibâr-ı tâmm ile müstakillen umûrlarını rü'yet itmelerine muhtâc ve merbût iken ba'zı mahallerde ehl-i 'örf tâifesi mukâta'at-ı mezbûrenin şurût-ı serbestiyyetden ğaflet ve müsâmaha birle dahl ve ta'arruzdan hâlî olmadıklarından ğayri, vâki' olan cevr ve ezâlarına duhân tüccârı 'adem-i tahammül ile ekseri ticâret-i mezkûreyi terk ve perîşân ve ol vechile duhân gümrüğünün râbıta-i nizâmın ihtilâline bâdî ve mâl-ı mîrînin giri noksânını müeddî oldukları zâhir ve 'ayân olmakdan nâşî umûr-ı mukâta'at-ı mezkûreyi ihtilâlden sıyânet ve şurût-ı serbestiyyeti cümleye i'lân ve işâ'at ve fi-mâ-ba'd şurût-ı mezkûreye muğâyir hareket idenlerin ihzâr-ı vâhiyelerine havâle-i sem' i'tibâr olunmayub mücâzât-ı lâyıkaları icrâ olunacağı gûş-i hûşlarına ilkâ olunmak ehemmi ve elzem olmağla gerek 'Arabistan ve Anadolu ve Rumili câniblerinde hâsıl olan duhân gümrüklerinin ümenâsı me'mûr-ı idâreleri oldukları duhân gümrüklerini şurût-ı serbestiyyeti üzre zabt ve rabt eylemek ve vâlî ve hâkim ve voyvoda ve sâirleri ve ehl-i

‘örf tâifesi taraflarından vechen mine'l-vücûh dahl ve ta‘arruz olunmamak ve tüccâr-ı mezkûrlar o makûle ta‘addiyâtdan dâimâ muhâfaza ve de‘âvî-i şer‘iyyeleri zuhûrunda vâlî ve hâkim ve voyvoda ve sâirleri taraflarından ahz ve habs ve tecrîm olunmayub da‘vâları gümrük emînleri ma‘rifeti ve ma‘rifet-i şer‘le vech-i şer‘î üzre rü‘yet ve muhill-i nizâm olanlar haklarında ümenânın şükr ve şikâyetleri müsmer ve tahrîrâtları mu‘teber olmak ve mukâta‘ât-ı mezkûre mefrûzü'l-kalem ve maktû‘ul-kadem min-küllî'l-vücûh serbestiyyet olmağla serbestiyyet-i kadîmelerine vâlî ve hâkim ve voyvoda ve sâirleri taraflarından vechen mine'l-vücûh dahl ve ta‘arruz olunmayub şurût-ı serbestiyyet-i merkûme üzre ‘amel ve hareket olunmak üzre bâ-hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn evâmîr-i şerîfe virilü geldiği der-kenâr olunmağla imdi istid‘âsı ve der-kenârı mücebince ‘amel olunmak fermânım olmuştur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda sâdır olan emrim üzre ‘amel idüb dahî ber-vech-i muharrer İstanbul ve ‘Arabistan ve Tevâbi‘i Duhân Gümrükleri sene-i mezkûre rûz-ı hızırından üç sene bir tahvîl ile zabt eylemek üzre [s. 94] bâ-hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn kapucıbaşı-i mûmâ-ileyhin ‘uhdesine ihâle olundığı ve rûsûmât-ı dönümleri tahsîli ve serbestiyyetleri şurûtı bâlâda tafsîl ve beyân olundığı üzre Hazîne-i ‘Âmire'm defterlerinde mukayyed olmağla şurût-ı muharrere-i mezkûreler müceblerince siz ki vezîr-i müşâr ve kâdî-i mûmâ-ileyhimsiz gümrük-i mezbûr mülhakâtından mârru'z-zikr Adana ve Tarsus Gümrükleri'ne cemî‘-i tevâbi‘ ve levâhıkıyla işbu binikiyüzdört senesi rûz-ı hızır ibtidâsından mûmâ-ileyhin tarafından ta‘yîn eylediği âdemîsi merkûm *zîde kadruhu* ma‘rifetiyle sene-i sâbıkları üzre zabt ve rabt ve hâsîlât ve rûsûmât ve dönümlerin berât-ı ‘âlî-şân şurûtı mücebince yerlü yerinden cem‘ ve tahsîl itdirilüb şurût-ı serbestiyyet ve muğâyir-i emr-i ‘âlî-şân muhâlefet ideri olur ise nefy ve kal‘a-bend ile te’dîb ve gûş-mâl olunacağını cümleye i‘lân ve tefhîm eylesiniz. Şöyle bilesiz.

'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren el-yevmü't-tâsi' Cemâziye'l-âhır, sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no:95

Belge no: 76

Nezzelnâ hâhünâ sümme irtehalnâ kezâ'd-dünyâ nüzûlün ve irtihâlün yürüdül-mer'u fi'd-dünyâ hulûdü'n hulûdü'l-mer'i fi'd-dünyâ muhâlün sümme'l-keâmü fi-hâzihi'l-makâm. Nemmekahü'l-fakîru ileyh 'azze ve celle şân ve Te'âlâ es-Seyyid Mehmed Emîn el-Kâdî bi-Medîne-i Adana ğufire lehu.

Mühür

Sahife no:96

Belge no: 77¹²

'An-asl Medîne-i Nigde ahâlîsinden olup hâlen Eyâlet-i Adana vâlîsi vezîr-i rûşen-zamîr devletlü es-Seyyid 'Atâu'llah Paşa Hazretleri'nin hizmet-i 'aliyyelerinde iken bi-emri'llahi Te'âlâ vefât iden Hasan Ağa ibn-i 'Abdu'llah nâm kimesnenin zâhirde vâris-i ma'rûfi olmayub lâkin medîne-i mezbûrede vârisleri olduğunu meclis-i şer'a inhâ ve ihbâr itmekle müteveffâ-yı merkûmun terikesini vârislerine irsâl ve îsâle vezîr-müşârün-ileyh hazretlerinin mektûbcısı es-Seyyid Mustafâ Efendi kıbeli's-şer'den vasî nasb ve ta'yîn ve Efendi-i merkûm dahî vesâyeti kabûl ve kemâ hüve hakkuhu edâya müte'ahhid olduktan sonra vasî-i merkûm ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le sûk-ı sultânîde

¹² Bu belgeden itibaren defterin aslındaki belge numaraları soldan sağa doğru verilmiştir. Biz, sağdan sola doğru numaralandırma prensibine riayet ettik.

rağbât-ı nâs inkıtâ'ından sonra müteveffâ-yı mezbûrun fûrûht olunan müfredât defteridir ki, ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurrîre fi'l-yevmi's-sânî ve'l-'ısrîn min-şehr-i Zi'l-ka'deti'-şerîfe, sene erba'a ve mietyn ve elf.

Beyaz nukûd	altun nukûd	müsta'mel distâr	köhne distâr ma'a	ata gömlegi		
ğurûş	ğurûş	1	kavuk	1		
110	35	ğurûş	ğurûş	ğurûş		
		4	1	2.5		
köhne kürk	def'a köhne kürk	köhne bîniş	tüfenk	hegbe	sînebend	
1	1	1	ğurûş	1	1	
ğurûş	ğurûş	ğurûş	3.5	ğurûş	ğurûş	
5.5	2.5	4		1	1	
köhne kuşak	balta ve şiş	köhne	hurda	Yekûn		
1	ğurûş	çaşğır	ğurûş	ğurûş		
ğurûş	2.5	1	0.5	175.5		
1		ğurûş		yalnız yüzyetmişbeşbuçuk		
Minhe'l		1.5		ğurûşdur.		
				ihrâcât:		
Techîz-	resm-i	nâzırıyye	kâtibiyye	çukadâriyye	ihzâriyye	dellâliyye ve
tekfin	Beytü'l-	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	dükkâniyye
ğurûş	mâl	1.5	1.5	1.5	1.5	ğurûş
23.5	ğurûş					1.5
	15					
Yekûn	_____:					

ğurûş

46 yalnız kırkaltı ğurûşdur

Sahhu'l _____ bâkî:

ğurûş 129.5 yalnız yüzyigirmitokuzbuçuk ğurûşdur meblağ-ı mezbûr yüzyigirmitokuzbuçuk ğurûş vasî-i merkûm es-Seyyid Mustafâ Efendi'ye teslim olmuştur.

Sahife no:97

Belge no: 78

Medîne-i Adana mahallâtından Serrâcân Mahallesi sükkânından iken bundan akdem düyûnı terikesinden ezyed olduğu hâlde vefât iden Şeyh-i Dürgerân es-Seyyid ‘Osmân ibn-i ‘Ali nâm kimesnenin verâseti zevce-i menkûha-i metrûkeleri Emîne bint-i Mustafâ ve Fâtıma bint-i Receb ve Şerife bint-i ‘Osmân nâm hâtonlar ile sulb-i kebîr oğlu es-Seyyid ‘Ali ve sulbiye-i kebîre kızı Ümmühânî ve sulbiyetân-ı sağîretân Hadîce ve Fâtıma'ya münhasıra olduğu lede'sş-şer'î'l-enver zâhir ve nümâyân oldukdan sonra müteveffâ-yı mezbûrun terikesi tahrîr ve beyne'l-ğuremâ tevzî' ve taksîm olunan muhalledât defteridir ki, ber-vech-i âfî zikrolunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmisi 'aşere min-şehr-i Zi'l-hiceti'sş-şerîfe sene erba'a ve mietyen ve elf.

Alacaatlı Mezra'ası'nda vâki' onaltı dönüm mikdârı harâbe bâğ kıymet	bir kat yatak	zincirli altun	müsta'mel		
harâbe bâğ	ğurûş	3	kilim		
15	10	ğurûş	1		
		9	ğurûş		
			5		
evân-ı nühâsiye ber-vech-i tahmîn kıyye	siyâh çûl	köhne kilim ma'a zeli	mak'ad	minder	
50	1	2	2	1	
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	
40	2.5	2	5		
				1	
mitil yorğan	mezbûre Fâtıma'da bir kat yatak ma'a	mezbûre Emine'de bir kat yatak ma'a	kavuk ma'a	müsta'mel çuka bîniş	müsta'mel alaca entâri
1	gügüm	gügüm	distâr	1	1
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
2	12	12	2	7	6
müsta'mel esvâb	köhne esvâb	post seccâde	âlât-ı kahve	âlât-ı dürger	
ğurûş	ğurûş	1	ğurûş	ğurûş	
5	3	ğurûş	20	10	
		1			

hınta külek	bekmez ma'a	bârgir	merkeb	taht-ı revân
5	leçer	1	bahâsından	1
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
7.5	3	25	5	15
gözağacı ve	tecemmülât-ı			
kasnak	hâne			
ğurûş	ğurûş			
7	3			
Yekûn	_____:			

ğurûş

217 yalnız ikiyüzonyedi ğurûşdur.

Minhe'l _____ ihrâcât:

Techîz-tekfîn	resm-i kısmet-i 'âdî	nâzırıyye	kâtibiyye	çukadâr[iyye]	ihzâriyye
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
30.5	5.5	1.5	1.5	1.5	1.5
Yekûn	_____:				

ğurûş

42 yalnız kırkiki ğurûşdur.

Sahhu'l _____ bâkî:

ğurûş

175 yalnız yüzyetmişbeş ğurûşdur.

Zevceti'l-mezbûre	Zevceti'l-mezbûre	Zevceti'l-mezbûre Şerîfe'nin
Emîne'nin mehr-i mü'eccel-	Fâtıma'nın mehr-i	mehr-i mü'eccel-i
i müsbetesi	mü'eccel-i müsbetesi	müsbetesi
ğurûş	ğurûş	ğurûş
75	50	125
bi-hisâbi'l-ğuremâ	bi-hisâbi'l-ğuremâ	bi-hisâbi'l-ğuremâ
ğurûş	ğurûş	ğurûş
52.5	35	87.5

Sahife no:98

Belge no: 79

'An-asl Medîne-i Egin ahâlîsinden olub bi'l-müsâfere Medîne-i Adana'da sâkin iken bi-emri'llahi Te'âlâ vefât iden es-Seyyid 'Ali ibn-i el-Hâc Ahmed nâm kimesne zâhirde vâris-i ma'rûfi olmayub lâkin medîne-i mezbûrede vârisi olduğunu meclis-i şer'a inhâ ve ihbâr olmağla yine medîne-i mezbûre ahâlîsinden olub hâlen Adana mütesellimi sa'âdetlü es-Seyyid el-Hâc İbrâhîm Beg tarafından emîn-i Beytü'l-mâl nasb ve ta'yîn olunan Mehmed Ağa ibn-i Mehmed nâm kimsene müteveffâ-yı mezbûrun terikesini ahz ve kabz ve vereselerine irsâl ve îsâle kıbeli's-şer'den vasî nasb ve ta'yîn olundukdan sonra vasî-i merkûm ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le müteveffâ-yı mezbûrun sûk-ı sultânîde rağbât-ı nâs inkitâ'ından sonra fûrûht olunan nûkûd defteridir ki ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurreire fi'l-yevmi's-sâlisi 'aşar min-şehr-i Zî'l-ka'deti's-şerîfe sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Bi'l-cümle fûrûht olunan eşyâ bahâsı

ğurûş

60 yalnız altmış ğurûşdur.

Minhe'l _____ ihrâcât:

Techîz-tekfin	resm-i kısmet-i 'âdî	nâzirîyye	kâtibiyye	çukadâriyye	ihzâriyye
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
30.5	5.5	1.5	1.5	1.5	1.5

resm-i Beytü'l-mâl	emîn-i Beytü'l-mâla hizmet	Yekûn:
ğurûş	ğurûş	ğurûş
2	3	30 yalnız otuz ğurûşdur.

Sahhu'l _____ bâkî:

ğurûş

30 yalnız otuz ğurûşdur.

Meblağ-ı mezbûr otuz ğurûş vasî-i merkûma teslîm olmuşdur.

Sahife no:98**Belge no:80**

Hâlen Eyâlet-i Adana Vâlîsi Battal es-Seyyid 'Atâu'llah Paşa Hazretleri'ne vilâyetden virilen altıyüzkırküş keyl şa'îrden Cânib-i şeh'r Nâhiyesi'nin sehmi olan yüzyedibuçuk keyl şa'îrin tevzî' defteridir ki ber-vech-i âfî zikrolunur.

Karye-i Hâzırlı külek 204	Karye-i Yalmanlı külek 90	Karye-i Koyuncı külek 36	Karye-i Kaşlı külek 64	Karye-i Müfti külek 144	Karye-i Küçükçıldırım külek 48
------------------------------	------------------------------	-----------------------------	---------------------------	----------------------------	-----------------------------------

Karye-i Büyükçıldırım külek 12	Karye-i Çaputçı külek 60	Karye-i Köylüoğlu külek 72	Karye-i Sarıhamzalı külek 96	Karye-i Emirhamzalı külek 24
-----------------------------------	-----------------------------	-------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

Karye-i külek 48	Karye-i Narlıca külek 43	Karye-i Zincirlihasları külek 25	Karye-i Sırmalı külek 36	Karye-i Karaçalılık külek 108	Karye-i Hurmalu külek 24
---------------------------	-----------------------------	-------------------------------------	-----------------------------	----------------------------------	-----------------------------

Cem'an _____ Yekûn:

külek

1075

_____ 1000

yedi pâre Kara'îsâlu kurâları sehmi

2075

Sahife no:99**Belge no:81**

Hâlen Eyâlet-i Adana vâlîsi vezîr-i rûşen-zamîr-i tedbîr devletlü 'inâyetlü Battal es-Seyyid 'Atâu'llah Paşa yessere'llahü mâ-yürîdü ve mâ-yeşâ' Hazretleri'nin bâ-emr-i

'âli Küçük 'Alioğlu nâm şakînin izâle ve i'dâmına me'mûriyeti hasebiyle dâire-i devletlerine külliyyetlü şa'îrin iktizâsı sebebiyle mesârifine medâr için cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le Medîne-i Adana nâhiyelerinden ikrâmiyye bin keyl şa'îrin tevzî'i defteridir ki ber-vech-i âtî zikrolunur. Fî ğurre-i Şevvâl, sene 1204

Nâhiye-i Yüregir	Nâhiye-i Cânib-i şeh	Yedi pâre kurâ
Şa'îr keyl	Şa'îr keyl	Şa'îr keyl
517.5	232.5	250
Nâhiye-i Yüregir	Nâhiye-i Cânib-i şeh	
Şa'îr keyl	külek :	
287.5	Hocakend	425
	Hâzırlı	
200	Hacıhalîl	182.5
	Yalmanlı	
175	Hacıbrâhîm	087.5
	Koyuncı	
132.5	'Alikocalı	050
	Kayışlı	
100	'İnablı	300
	Mazî (?)	
895		1045
125	Şeyhmahmûd	0062.5
	Küçükçıldırım	
280	Kayırlı	0037.5
	Büyükçıldırım	
225	Kabalı	0075
	Çaputçı	
280	Mihmândar	0125
	Köylioğlu	
052.5	Sakızlı	1345
1857.5		0250
	Sarihamzalı	
200	Kâdî	0022.5
	Paşalı	
100	Karaahmedli	0050
	Emirhamza-zâde	
0087.5	Kumrılı	0125
	
0150	Korkmaz	1792.5

<u>132.5</u>	Hacıcelîl	0087.5	Narlıca
2527.5		0050	Zincirlinin Çiftleri
0262.5	Yenice	0025	Çalçapur
0250	Denizkuyusu	<u>0075</u>	Şermânlı (?)
0150	Külhaver	2030	
0162.5	Pırce	0225	Karaçalılık
<u>0275</u>	Taşçı	0050	Hurmali
3327.5		<u>0020</u>	Dörtağaç
0175	Yuvahendegi	2325	
0075	Ağcakoyunlıtamı		
0100	Kâfirkıran		
0065	Zerzul (?)		
<u>0150</u>	Şehircivârı		
4192.5			
0425	Cennet		
0112.5	Zeytçi		
0020	Yalnıztam		
0125	Hacıhalîl		
<u>0250</u>	Bağçeler		
5225			
2325	Cânib-i Şehr		
<u>3550</u>	Yedi pâre Kara'îsâlu kurâları		
10000			

Cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le menzilci Mustafâ Ağa'nın hisâbına mahsûb olmak üzere bu def'a Yüregir ve Cânib-i Şehr Nâhiyeleri'ne:

Keyl

200 tevzî' olunan şa'îr
035 mütesellim ağaya tahsîliyye
015 hâkim Efendiye
004 kâtibiyye
254

Fi 21 Zi'l-ka'de, sene 1204.

Sahife no:100

Belge no:82

Binikiyüzdört senesine mahsûben Medîne-i Adana menzilinun taksît-ı evvelisine mahsûben bezistân-ı saray ve mahkemeye 'âid olan birer kîse akçe ile ma'an beşbinbeşyüz ğurûş ve hâlen Eyâlet-i Adana vâlîsi vezîr-i âsaf-nazîr devletlü es-Seyyid 'Atâu'llah Paşa Hazretleri'nin imdâd-ı hazeriyyelerinin taksît-ı sânisinden kazâların sehmi olan binsekizyüz ğurûşdan mâ-'adâ bâkî kalan binbeşyüzaltmışbeş ğurûş sâbık menzilcinin alacağına mahsûben bin ğurûş hâkim Efendi hazretlerine harc-ı defter ikiyüzelli ğurûş ve kethüdâ bege ikiyüzelli ğurûş harc-ı buyuruldu ikiyüz ğurûş harc-ı huddâmiye yüz ğurûş tüfenkçibaşı ağaya tahsîliyye ikiyüzelli ğurûş ile min-haysül-mecmû' tokuzbinyüzonbeş ğurûşa bâliğ olmağla meblağ-ı mezbûr bi'l-cümle 'ulemâ ve a'yân ve eşrâf ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le nefsi mahallât ve nevâhîlere olan tevzî' ve taksîm defteridir ki ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmisi min-şehr-i Şa'bâni'l-mu'azzam, sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Nefs-i mahallât ğurûş 7631	Nâhiye-i Yüregir ğurûş 784	Nâhiye-i Cânib-i şehr ğurûş 420	Bâğçehâ-i Adana ğurûş 278	Cem'an yekûn ğurûş 9115
-------------------------------------	-------------------------------------	--	---------------------------------	----------------------------------

Bâlâda mezkûr nefis-i mahallâtın sehmi olan yalnız yedibinaltıyüzotuzbir ğurûşun tevzî' defteridir ki, ber-vech-i âtî zikrolunur.

Mahalle-i Serrâcân ğurûş 400	Mahalle-i Harabbağçe ğurûş 222	Mahalle-i Kayalıbağ ğurûş 270	Mahalle-i Ağamehmed ğurûş 280	Mahalle-i Çukurmescid ğurûş 179	Mahalle-i Şeyh-zâde ğurûş 265	
Mahalle-i KassâbBekr ğurûş 200	Mahalle-i Yarbaşı ğurûş 49	Mahalle-i Şa'bâniye ğurûş 97	Mahalle-i Çınarlı ğurûş 164	Mahalle-i Neccârân ğurûş 385	Mahalle-i Hankurbı ğurûş 260	Mahalle-i Hurmalı ğurûş 289
Mahalle-i Kuruköpri ğurûş 289	Mahalle-i Mermerli ğurûş 174	Mahalle-i Hândân ğurûş 19	Mahalle-i Hocavezîr ğurûş 77	Mahalle-i Hamamkurbı ğurûş 116	Mahalle-i Tekyekurbı ğurûş 29	Mahalle-i Bakırsundı ğurûş 58
Mahalle-i Kansaf-zâde ğurûş 15	Mahalle-i Sucı-zâde ğurûş 96	Mahalle-i Dervişpaşa ğurûş 5	Mahalle-i Şeyhmustafâ ğurûş 48	Mahalle-i Yurtan ma'a Karlı ğurûş 289	Mahalle-i Paşanebi ğurûş 133	
Mahalle-i 'Alidede ğurûş 289	Mahalle-i Taşçıkan ğurûş 35	Mahalle-i Eskihamam ğurûş 4339	Mahalle-i Halhal ğurûş 65	Mahalle-i Bâb-ı Tarsus ğurûş 195	Mahalle-i Hacıhamîd ğurûş 29	
Mahalle-i Kantârân ğurûş 29	Mahalle-i Eskiçarşu ğurûş 87	Mahalle-i Hacıfakı ğurûş 67	Mahalle-i Zimmiyântekyesi ğurûş 242	Mahalle-i Hızırilyas ğurûş 155	Mahalle-i Saçlıhamîd ğurûş 155	
Mahalle-i Hammal ğurûş 19	Mahalle-i Çırak ğurûş 39	Mahalle-i Bucak ğurûş 19	Mahalle-i Sisli ğurûş 47	Mahalle-i Karasokı ğurûş 175	Mahalle-i Debbâğân ğurûş 40	

Mahalle-i Emirler ğurûş 67	Mahalle-i Durmuşfakı ğurûş 260	Mahalle-i Sûfibağçe ğurûş 145	Mahalle-i Sugedigi ğurûş 34	Mahalle-i Mestân-zâde ğurûş 44	Mahalle-i Câmi'-i Cedîd ğurûş 135
Mahalle-i Ağcamescid ğurûş 24	Mahalle-i Baytimur ğurûş 28	Mahalle-i Sarıya'kub ğurûş 215			
Cem'an					_____yekûn:

ğurûş

7606

0025

nefs-i mahallâtın sehminden tevzi' olunmayub bâkî kalan

7631 yalnız yedibinaltıyüzotuzbir ğurûşdur.

Hurre bi-ma'rifeti'l-ahâlî

Es-Seyyid Mehmed Emîn el-Kâdî bi-Medîne-i Adana el-Mahrûse nemmekahül'-
fakîru ileyhi 'azze şânuhu ve Te'âlâ, ğufire lehu.

Sahife no:101***Belge no: 83***

Binikiyüzdört senesine mahsûben Medîne-i Adana menzilin in taksît-ı evvelîsine mahsûben saray ve mahkemeye 'âid birer kîse akçe ile ma'an beşbinbeşyüz ğurûş ve masârîfât-ı sâire ile cem'an tokuzbinyüzonbeş ğurûş sâlyâned en Yüregir Nâhiyesi'ne isâbet id en yediyüzseksendört ğurûş hâkimi'ş-şer' Efendi hazretlerinin bakâya aylıĝından bâkî kalmaĝla istidâne olunan yüz ğurûş harc-ı imzâ-yı defter altmış ğurûş, Karataş'ın semen ve parasından bâkî otuz ğurûş, kâtibiyye onbeş ğurûş, nâzırıyye on

ğurûş ihzâriyye on ğurûş ücret-i subaşı kırk ğurûş kolcılarına on ğurûş ile min-heysi'l-mecmû' binellitokuz ğurûşa bâliğ olmağla meblağ-ı mezbûr cümle ahâlî-i kurâ ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tevzî' ve taksîm defteridir ki ber-vech-i âfî zikrolunur. Hurrîre fi 7 Şa'bân sene 1204

Karye-i Hocakend ğurûş 58	Karye-i Hacıhalîm ğurûş 53	Karye-i Hacıbrâhîm ğurûş 42	Karye-i 'Alikorcalı ğurûş 27	Karye-i 'Înablı ğurûş 28
Karye-i Şeyhmahmûd ğurûş 29	Karye-i Kayırlı ğurûş 65	Karye-i Kayalı ğurûş 42	Karye-i Mihmândâr ğurûş 65	Karye-i Hacıhalîl ğurûş 58
Karye-i Yenice ğurûş 29	Karye-i Denizkuyusu ğurûş 45	Karye-i Külhaver ğurûş 35	Karye-i Pırce ğurûş 27	Karye-i Taşçı ğurûş 55
Karye-i Yuvahendegi ğurûş 40	Karye-i Ağcakıranlıtamı ğurûş 15	Karye-i Kâfırkıran ğurûş 23	Karye-i Şehircivanı ğurûş 33	Karye-i Cennet ğurûş 75
Karye-i Zeytci ğurûş 12	Karye-i Bağçeler ğurûş 55	Karye-i Zerzûl ğurûş 10	Karye-i Sakızlı ğurûş 7	Karye-i Yalnıztam ğurûş 10
Karye-i Hacıhalîl ğurûş 22	Karye-i Kâdî ğurûş 50	Karye-i Korkmaz ğurûş 35	Karye-i Karaahmedli ğurûş 10	Cem'an_____yekûn: ğurûş 1059 Yalnız ğurûşdur.

binellitokuz

Sahife no:101**Belge no:84**

İşbu binikiyüzdört senesine mahsûben Medîne-i Adana menzîlinin taksît-i evvelisine mahsûben beşbinbeşyüz ğurûş hâlen Eyâlet-i Adana vâlîsi vezîr-i rûşen-zamîr devletlü 'Atâu'llah Paşa Hazretleri'nin imdâd-ı hazeriyyesinden bâkî binbeşyüzaltmışbeş ğurûş ve masârîfât-ı sâire ile min-haysü'l-mecmû' tokuzbinyüzonbeş ğurûşdan Cânib-i Şehr Nâhiyesi'ne isâbet iden dörtyüzyigirmi ğurûş harc-ı imzâ-yı defter kırk ğurûş, kâtibiyye onbeş ğurûş, ihzâriyye on ğurûş, kethüdâ Efendiye on ğurûş, subaşının sâlyâne-i sâbıkdan bâkî kesreti elli ğurûş, ücret-i subaşı ve kolcularına elli ğurûş ile min-haysü'l-mecmû' beşyüztoksanbeş ğurûş olub bi'l-cümle ahâlî-i kurâ ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le nâhiye-i mezbûr kurâlarına tevzi' ve taksîm defteridir ki, ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurrîre fi 7 Şa'bân, sene 1204

Karye-i Hâzırlı ğurûş 113	Karye-i Narmanlı ğurûş 41	Karye-i Koyuncı ğurûş 11	Karye-i ğurûş 8	Karye-i ğurûş 65	Karye-i Çaputcı ğurûş 65
Karye-i Köylioğlı ğurûş 20	Karye-i Büyükçıldırım ğurûş 6	Karye-i Emîrhamza-zâde ğurûş 7	Karye-i Sarıhamzalı ğurûş 40	Karye-i Kireçocağı ğurûş 15	Karye-i Alacaatlı ğurûş 17
Karye-i Tarsus zımında zirâ'at iden ğurûş 15	Mezra'a-i Zincirli ğurûş 40	Mezra'a-i İlanlı ğurûş 22	Mezra'a-i Karaenbiyâlı ğurûş 27	Mezra'a-i Karaçalılık ğurûş 53	Mezra'a-i Narlıca ğurûş 27
Karye-i Akkapu ğurûş 5	Karye-i ğurûş 27	Karye-i Hurmalu ğurûş 10	Karye-i Şermânlı ğurûş 15	Cem'an _____ yekûn: ğurûş 595	Cem'an beşyüztoksanbeş ğurûşdur.

Hurrîre bi-ma'rifeti'l-ahâlî

Es-Seyyid Mehmed Emîn el-Kâdî bi-Medîne-i Adana el-Mahrûse Nemmekahü'l-fakîru ileyhi 'azze şânuhu ve Te'âlâ, ğufire lehu.

Sahife no:102

Belge no:85

Medîne-i Adana mahallâtından Halhal Mahallesi sâkinelerinden zâtları ta'rîf-i şer'iyeye ile mu'arrefetân 'Âyşe bint-i el-Hâc Hasan Ağa ve Şerîfe bint-i el-Hâc 'Ali Ağa nâm hâtunlar taraflarından husûs-ı âti'z-zikri da'vâya vekîlleri olub ve vekâleti es-Seyyid Halîl ibn-i Mustafâ ve Molla Mehmed ibn-i Mehmed nâm kimesneler şahâdetleriyle sâbit olan es-Seyyid Hasan Efendi ibn-i Veliyyü'ddin Efendi nâm kimesne meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimi't-tevkîrde hâlen Eyâlet-i Adana vâlisî vezîr-i âsaf-nazîr devletlü Battal es-Seyyid 'Atâu'llah Paşa *yessere'llahü mâ-yürîdü ve mâ-yeşâ'* Hazretleri'nin taraf-ı 'âliyelerinden buyuruldu-i emr-i üslûblarıyla ta'yîn buyrulan mübâşir kulları ma'rifetiyle 'asâleten ve vekâleten ihzâr-ı şer'-i 'âlî olunan işbu ebhasân-i hâze'l-kitâb Durmuş 'Ali Efendi ve Ümmügülsüm ibney-i 'Alî mahzarında üzerine şöyle da'vâ ve takrîr-i kelâm ider ki işbu merkûm Durmuş 'Ali Efendi'nin babası müteveffâ-yı merkûm 'Ali müvekkilelerim mezbûretânın babaları merkûmânın altmış sene mukaddem 'ale'l-iştirâk 'abd-i memlûkları olub merkûmân vefât ve ba'dehû merkûm 'Ali dahî târîh-i kitâbdan yigirmi sene mukaddem vefât idüb terikesi müvekkilelerim mezbûretânlara isâbet ider, suâl olunub takrîri tahrîr ve alıvirilmesi bi'l-vekâle matlûbumdur didikde ğıbbe's-suâl merkûm 'Alî Efendi dahî asâleten ve vekâleten cevâbında babam müteveffâ-yı merkûm 'Alî 'acemiyyü'l-asl olub istirkâkı ve bey' ve şirâsı emr-i sultânî ile memnû' olduğunu müş'ir bir kıt'a fermân-ı celîli's-şân ibrâzından başka müteveffâ-yı merkûm el-Hâc 'Alî Ağa'nın ellibeş sene mukaddem

mühri mutâbık ve ma'mûlun bih 'ıtık-nâmesini dahî ibrâziyla def'a tasaddî itmekle ğıbbe'l-istintâk müdde'î-i mezbû[r] es-seyyid Hasan Efendi dahî ber-vech-i muharrer 'ıtık-nâme ikrâr lâkin ber-takrîb mühür yedine girmek ihtimâli vardır deyû 'illet-i âhere tasaddî idüb da'vâ ve takrîrinde dahî devâm ve sebât olmayub ve mürûr-ı ezmîne-i kesîre vukû'uyla da'vâya dahî selâhiyeti olmadığını mübeyyen merkûm 'Ali Efendi dahî bir kıt'a fetvâ-yı şerîfe ibrâz itmegın mücebince bi'l-vekâle müdde'î-i mezbûr bi-vech-i şer'î mu'ârazadan men' ve def' olunmağın mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundı. Hurrîre fi'l-yevmi'r-râbi'i ve'l-'ısrîn min-şehr-i Recebi'l-ferd, sene erba'a ve mietyen ve elf.

Şuhudü'l		hâl	
Hâlen me'zûnun bi'l-iftâ fazîletlü İmâm-zâde Mehmed Efendi	sâbıkan me'zûnun bi'l-iftâ fazîletlü Şeyh el-Hâc Mehmed Efendi	Es-Seyyid Yahyâ Efendi	ve Müsevvid es-Seyyid Ebû Bekr Efendi
Kâtib es-Seyyid Hasan Efendi	Kara 'Ali Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Efendi	Yegen-zâde es-Seyyid Mehmed Efendi	Şeyh-i Dellâlân es-Seyyid Mustafâ Ağa
Hacı Kâsım-zâde el-Hâc 'Ali Ağa	Molla Emin tâbi'-i Müftî Efendi	El-Hâc Kâsım-zâde Molla Mehmed, tâbi'-i Müftî Efendi	ve ğayruhum mine'l-hâzırın

Sahife no:103

Belge no:86

İşbu sâl-i meymenet-iştimâlde Küçük 'Alioğlu üzerine me'mûr hâlen Eyâlet-i Adana vâlisi vezîr-i rûşen-zamîr devletlü Battal es-Seyyid 'Atâu'llah Paşa *yessere'llahü 'ammâ yürîd ve mâ-yeşâ'* Hazretleri'nin masârifine medâr için vilâyetden virilen bâ-buyuruldu ikrâmiyye şa'îr beşyüz keyl menzilcinin hisâbına mahsûb elli keyl arpa tahsîline me'mûr Baş Veli Ağa'ya rûziyye ve yem onbeş keyl hizmet-i mübâşiriyye otuz

keyl mütesellim ağa'ya otuz keyl hâkim Efendiye onbeş keyl kâtibiyye iki keyl ihzâriyye iki keyl kethüdâiyye iki keyl nâib Efendiye iki keyl ile cem'an altıyüzkırküz keyl şa'îre bâliğ olmağla cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le nefsi Adana ve nevâhilerine tevzî' olunan şa'îr defteridir ki ber-vech-i âti zikrolunur. Hurrîre fî-ğurre-i Zi'l-hiceti's-şerîfe sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Bâlâda mezkûr şa'îrden nefsi mahallâtın sehmine isâbet iden ikiyüzbeş keyl şa'îrin tevzî' defteridir ki ber-vech-i âti zikrolunur.

Mahalle-i Serrâcân şa'îr keyl 10	Mahalle-i Harabbağçe keyl 6	Mahalle-i Kayalıbağ keyl 6	Mahalle-i Ağamehmed keyl 6	Mahalle-i Şeyh-zâde keyl 6	Mahalle-i Çukurmescid keyl 6
Mahalle-i KassâbBekr keyl 6	Mahalle-i Yarbaşı keyl 3	Mahalle-i Şa'bâniye keyl 4.5	Mahalle-i Çınarlı keyl 4.5	Mahalle-i Neccârân keyl 10	Mahalle-i Hankurbı keyl 3
Mahalle-i Hurmaalı keyl 4.5	Mahalle-i Kuruköpri keyl 4.5	Mahalle-i Mermerli keyl 6	Mahalle-i Hocavezir keyl 2	Mahalle-i Hamamkurbı keyl 3	Mahalle-i Tekyekurbı keyl 2
Mahalle-i Bakırsundi keyl 2	Mahalle-i Kasaf-zâde keyl 1	Mahalle-i Suci-zâde keyl 4	Mahalle-i Şeyhmustafâ keyl 4	Mahalle-i Yurtan keyl 5	Mahalle-i Paşanebi keyl 5
Mahalle-i 'Alidede keyl 5	Mahalle-i Taşçıkan keyl 1	Mahalle-i Eskihamam keyl 8	Mahalle-i Bâb-ı Tarsus keyl 8	Mahalle-i Hacıhamîd keyl 2	Mahalle-i Kantârân keyl 2
Mahalle-i Eskiçarşu keyl 2	Mahalle-i Hacıfakı keyl 1	Mahalle-i Zimmiyântekye keyl 4	Mahalle-i Hızırilyâs keyl 4	Mahalle-i Saçlıhamîd keyl 5	Mahalle-i Hammal keyl 1.5

Mahalle-i Çırac keyl 1.5	Mahalle-i Sarrâf keyl 3	Mahalle-i Bucak keyl 3	Mahalle-i Sisli keyl 4	Mahalle-i Karasokı keyl 6	Mahalle-i Emirler keyl 2.5
Mahalle-i Debbâğân keyl 2	Mahalle-i Câmi'-i Cedîd keyl 2	Mahalle-i Ağcamescid keyl 4	Mahalle-i Durmuşfakı keyl 6	Mahalle-i Sûfibağçe keyl 5	Mahalle-i Sugedigi keyl 2
Mahalle-i Mestân-zâde keyl 2	Mahalle-i Baytimur keyl 1	Mahalle-i Sarıya'kub keyl 5	Mahallât Cem'an _____ yekûn: Şa'îr Keyl 205 cem'an ikiyüzbeş keyl şa'îrdir. Sah. Bâlâda mezkûr şa'îrden Yüregir Nâhiyesi'nin sehmine isâbet iden ikiyüzotuzüç keyl şa'îrin tevzî' defteridir ki zikr[olunur].		
Karye-i Hocakend şa'îr külek 88	Karye-i Hacıhalîm külek 88	Karye-i Hacıbrâhîm külek 77	Karye-i 'Alikocalı külek 44	Karye-i 'Înâblı külek 44	
Karye-i Şeyhmahmûd külek 55	Karye-i Kayırlı külek 100	Karye-i Kayalı külek 99	Karye-i Mihmândâr külek 110	Karye-i Sakızlı külek 22	Karye-i Kâdî külek 18
Karye-i Karaahmedli külek 33	Karye-i Kumrılı külek 44	Karye-i Korkmaz külek 99	Karye-i Hacıhalîl külek 66	Karye-i Yenice külek 110	Karye-i Denizkuyu[sı] külek 77
Karye-i Külhaver külek 66	Karye-i Pirce külek 66	Karye-i Taşçı külek 110	Karye-i Yuvahendegi külek 66	Karye-i Ağcakoyunlu külek 22	Karye-i Kâfirkıran külek 44

Karye-i Zerzûl külek 22	Karye-i Şehircivârı külek 44	Karye-i Cennet külek 176	Karye-i Zeytçi külek 33	Karye-i Hacıcelîl külek 55	Karye-i Bağçeler külek 120
Karye-i Yalnıztam külek 11	Karye-i Akarca külek 12	Karye-i Karataş külek 251	Karye cem'an_____yekûn: külek 2160		

Sahife no:104

Belge no:87

İşbu binikiyüzdört senesine mahsûben Medîne-i Adana Sancağı'ndan bâ-emr-i 'âlî matlûb buyurulan ikiyüzelli mihâr-ı mekârî şütürânından yalnız Adana'ya isâbet iden altmış mihâr beher mihârı hizmet-i mübâşiriyye ile seksenbeşer ğurûşdan beşbinyüz ğurûş ve yigirmi mihâr-ı mübâya'a devesi ma'a hizmet-i mübâşiriyye ikibinbeşyüz ğurûş ve masârıf-ı mühimme-i sâire ile cem'an onikibinyüzelli altı ğurûşdan Cânib-i Şehr Nâhiyesi'ne isâbet iden beşyüztoksan ğurûş, hâkimü'ş-şer' Efendi hazretlerinin dört aylık şehriyyesi seksen ğurûş subaşının yüzelli yük virdiği saman bahâ yüzelli ğurûş subaşıya ücret otuz ğurûş muhızırbaşı ağanın arpa akçesi yigirmiüç ğurûş harc-ı imzâ-yı defter kırk ğurûş kâtibiyye onbeş ğurûş harc onbeş ğurûş ile min-haysül-mecmû' tokuzyüzkırküş ğurûşa bâliğ olmağın nâhiye-i mezbûr kurâlarına tevzi' defteridir ki, ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurre fi'l-yevmi'l-hâmisi ve'l-'ısrîn min-şehr-i Cemâziye'l-âhır sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Karye-i Hâzırlı ğurûş 165	Karye-i Yalmanlı ğurûş 63.5	Karye-i Koyuncı ğurûş 26.5	Karye-i Kayışlı ğurûş 12.5	Karye-i Müftî ğurûş 90
------------------------------------	--------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	---------------------------------

Karye-i Çâputci ğurûş 30	Karye-i Köylioğlu ğurûş 37.5	Karye-i Dörtağaç ğurûş 10	Karye-i Barcını-zâde ğurûş 10	Karye-i Küçükçıldırım ğurûş 25
Karye-i Büyükçıldırım ğurûş 10	Karye-i Emirhamza-zâde ğurûş 10	Karye-i Sarihamzalı ğurûş 70	Karye-i Kireçocağı ğurûş 22.5	Karye-i Alacaatlı ğurûş 10

.....

Karye-i Zincirli ğurûş 75	Karye-i Îlanlı ğurûş 37.5	Karye-i Karaenbiyâli ğurûş 45	Karye-i Karaçalılık ğurûş 70	Karye-i Narlıca ğurûş 26
Karye-i Akkapu ğurûş 7.5	Karye-i Hânçayır ğurûş 7.5	Karye-i İncirce ğurûş 37.5	Karye-i Hurmali ğurûş 15	Karye-i Şermanlı ğurûş 22.5

Karye-i Pehlivanoğlu ğurûş 7.5	Cem'an _____ yekûn: ğurûş 943.5
---	---------------------------------------

Sahife no:105

Belge no:88

Binikiyüzdört senesine mahsûben sefer-i hümâyûn-ı nusret-makrûnda istihdâm olunmak için Adana Sancağı'ndan bâ-emr-i 'âlî matlûb buyurulan ikiyüzelli mihâr-ı mekârî şütürânı iş'âr-ı sâbıkalarda tevzî' ve taksîm olunub kâdîm sicill-i mahfûzda

mestûr ve mukayyed olduğu vecih üzere livâ-i mezbûrede kâin kazâ ve nevâhî ve 'aşâir ve kabâilin hisseleri defteridir ki, ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurre fi-şehri Cemâziye'l-âhır, sene erba'a ve elf.

Edâya müte'ahhid olan kazâ ve nevâhî ve 'aşâir ve kabâildir ki ber-vech-i âtî zikrolunur:

Nefs-i Adana ve nevâhî deve mihâr 54 geçenseneden 1	Dindarlu deve mihâr 6 geçen seneden bâkî 6	Kazâ-i Kara'îsâlu deve mihâr 6 geçen seneden bâkî 6	Cemâ'at-i Karahacılı deve mihâr 20 geçen seneden bâkî 20	Cemâ'at-i Melemenci deve mihâr 15 geçen seneden bâkî 15
Cemâ'at-i Şambayadı deve mihâr 12 geçen seneden bâkî 12	Cemâ'at-i Kabasakal deve mihâr 1 geçen seneden bâkî 1	Cemâ'at-i Kıçeli ve Saçlı deve mihâr 2 geçen seneden bâkî 2	Yekûn____: deve mihâr 116 Edâya müte'ahhid olan yüzonaltı mihâr devedir ki	63 geçen seneden bâkî kalub bu def'a bâ-emr-i 'âlî matlûb buyuruldu

Ba'zı i'zâr-ı vâhiye îrâdıyla edâya müte'ahhid olmayan kazâ ve 'aşâir ve

kabâ'ildir ki, ber-vech-i âtî zikrolunur:

Kazâ-i Misis deve mihâr 10 geçen seneden bâkî 10	Kazâ-i Sarıçam deve mihâr 6 geçen seneden bâkî 6	Kazâ-i Karakışla deve mihâr 6 geçen seneden bâkî 6	Kazâ-i İfrâz-ı Zü'l-Kadriyye deve mihâr 60 geçen seneden bâkî 60	Kazâ-i Ağcakoyunlu deve mihâr 45 geçen seneden bâkî 45
Cemâ'at-i Kürkçi deve mihâr 6 geçen seneden bâkî 6	Cemâ'at-i Belekli ve Arzuşağı deve mihâr 1 geçen seneden bâkî 1	Cem'an_____yekûn: deve mihâr 134 edâya müte'ahhid olmayan 134 geçen seneden bâkî		

Sahife no:105

Belge no:89

Medîne-i Adana'da vâki' merhum Mestan-zâde Mahmûd Ağa nâm sâhibü'l-hayrın binâ eylediği câmi'-i şerîfin ber-mûceb-i şart-ı vâkıf yevmi iki akçe vazîfe ile beher cum'a bir cüz-i şerîf tâlîsi olan Mehmed fevtolub yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan sulb-i kebîr oğlu işbu râfi'ü tevkî'-i refi'i'ş-şân-ı hâkânî es-Seyyid 'Ali Halîfe her vechile lâyıq ve muhill ve müstehak olmağın müteveffâ mahlûlünden tevcîh olunan yedine berât-ı 'âlî-şânım virilmek bâbında kâdî Mevlânâ es-Seyyid Muhammed Emîn *zide fazluhu* 'arz itmegın mücebince vâki' ise merkûma sadaka idüb bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnı virdim ve buyurdum ki: Ba'de'l-yevm merkûm es-Seyyid 'Ali varub zikrolunan câmi'-i şerîfde müteveffâ babası yerine .beher cum'a (?) bir cüz-i şerîf tâlîsi olub hizmet-i lâzimesi mer'î ve müeddî kıldıkdan sonra yevmi iki akçe vazîfeyle mutasarrıf vâkıfın rûhı ve devâm-ı 'ömr ve devletimçün du'âya müdâvemet göstere. Ol bâbda taraf-ı âherden bir dahl ve ta'arruz kılmayalar. Şöyle bilüb 'âmil-i ['alâmet-i] şerîfe i'timâd kılarlar. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin Recebi'l-mürecceb, sene hamse ve mieteyn.

Kostantınıyye
el-Mahrûse

Sahife no:106

Belge no:90

Binikiyüzdört senesine mahsûben nefsi Medîne-i Adana Sancağı'ndan bâ-emr-i 'âlî matlûb buyurulan ikiyüzelli mihâr-ı mekârî devesinden nefsi şehire isâbet iden altmış mihâr deve beher mihârı seksen gürüşdan hizmet-i mübâşiriyye beşer gürüş ile cem'an beşbinyüz gürüş ve bâ-emr-i 'âlî matlûb buyurulan mübâya'a devesinden nefsi-

şehire isâbet iden yigirmi mihâr deve beher mihârı da mezîden virilecek altmış ğurûşdan mâ-'adâ ma'a hizmet-i mübâşiriyye yüzyigirmibeşer ğurûşdan ikibinbeşyüz ğurûş Menzilci Musaddık Beşe'nin taraf-ı vilâyetde olan alacağına mahsûben bin ğurûş Âsitâne-i 'Aliyye'ye irsâl olunan Mehmed Efendi'ye harc-ı râh dörtyüzonaltı ğurûş 'adâlet emri ve menzil emri getüren tâtârâna hizmet kırk ğurûş bu alınan emri getüren tâtâra hizmet yigirmi ğurûş hüccâc emri getüren tâtâra yüz ğurûş Devlet-i 'Aliyye tâtârlarına rûziyye seksen ğurûş seferiyye mübâşirine rûziyye elli ğurûş 'inâyetlü hâkimü's-şer' Efendi hazretlerine harc ikiyüzelli ğurûş buyûrıldı getüren ağaya hizmet ikiyüzelli ğurûş tüfenkçibaşı ağaya tahsîliyye ikiyüzelli ğurûş subaşılarının sefer akçesine mahsûben ikiyüz ğurûş mühürbaşı ve ikinci ağanın hizmetlerinden bâkî ikiyüz elli ğurûş vezîr çukadârına ve vezîr tâtârlarına hizmet binbeşyüz ğurûş deve mübâşiri Zâ'im Ağ'a rûziyye yüz ğurûş kethüdâ Efendiye ve nâib Efendiye ve kâtibiyeye ve ve ihzâriyye ve huddâmiyye elli ğurûş ile min-hasysü'l-mecmû' onikibinyüzelli ğurûşa bâliğ olmağla meblağ-ı mezbûr cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le nefsi mahallât ve Hânât ve Bağçeler ve nâhiyelere tevzî' ve taksîm defteridir ki ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmisi ve'l-'ısrîn min-şehr-i Recebi'l-ferd, sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Nefs-i	Nâhiye-i	Nahiye-i	Hânât	Bağçehâ-yı	Cem'an_____yekûn:
mahallât	Yüregir	Cânib-i Şehr	ğurûş	Adana	ğurûş
ğurûş	ğurûş	ğurûş		ğurûş	12156
9862	1000	590	354	350	

Bâlâda mezkûr nefsi mahallâtın sehmi olan yalnız tokuzbinsekizyüzaltmışiki

ğurûşun tevzî'idir ki zikrolunur:

Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i
Serrâcân	Harabbağçe	Kayalibağ	Ağamehmed	Çukurmescid	Şeyh-zâde
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
520	285	337	390	208.5	325

Mahalle-i KassâbBekr ğurûş 287	Mahalle-i Yarbaşı ğurûş 78	Mahalle-i Şa'bâniye ğurûş 130	Mahalle- i Çınarlı ğurûş 208	Mahalle-i Neccârân ğurûş 487.5	Mahalle-i Hânkurbı ğurûş 320	Mahalle-i Hurmali ğurûş 338
Mahalle-i Kuriköpri ğurûş 337	Mahalle-i Mermerli ğurûş 321	Mahalle- i Hândân ğurûş 27.5	Mahalle-i Hocavezir ğurûş 117	Mahalle-i Hamamkurbı ğurûş 149.5	Mahalle-i Tekyekurbı ğurûş 39	Mahalle-i Bakırsundu ğurûş 78
Mahalle-i Kansaf-zâde ğurûş 19.5	Mahalle-i Sucı-zâde ğurûş 6.5	Mahalle-i Dervişpaşa ğurûş 6.5	Mahalle-i Şeyhmustafâ ğurûş 90	Mahalle-i ma'a kurbı ğurûş 460	Yurtan Paşanebi ğurûş 208	
Mahalle-i 'Alidede ğurûş 416	Mahalle-i Taşçıkan ğurûş 52	Mahalle-i Eskihamam ğurûş 552.5	Mahalle-i Halhal ğurûş 120	Mahalle-i Bâb-ı Tarsus ğurûş 257.5	Mahalle-i Hacıhamîd ğurûş 32.5	
Mahalle-i Kantârân ğurûş 38.5	Mahalle-i Eskiçarşu ğurûş 97.5	Mahalle-i Hacıfakı ğurûş 100	Mahalle-i Zimmiyântekye ğurûş 330	Mahalle-i Hızırilyas ğurûş 190	Mahalle-i Saçlıhamid ğurûş 195	
Mahalle-i Hammal ğurûş 30	Mahalle-i Çırak ğurûş 52	Mahalle-i Bucak ğurûş 26	Mahalle-i Sisli ğurûş 57.5	Mahalle-i Karasokı ğurûş 195	Mahalle-i Emirler ğurûş 90	
Mahalle-i Debbâgân ğurûş 60	Mahalle-i Câmi'-i Cedîd ğurûş 15	Mahalle-i Ağcamescid ğurûş 305	Mahalle-i Durmuşfakı ğurûş 290	Mahalle-i Sufibağçe ğurûş 190	Mahalle-i Sugedigi ğurûş 80	

Mahalle-i	Mahalle-i	Mahalle-i	Cem'an _____	Yekûn:
Mestân-zâde	Baytimur	Sarıya'kub	ğurûş	
ğurûş	ğurûş	ğurûş	9862	
80	39	334		
Min-haysü'l-mecmû' tokuzbinsekizyüzaltmışiki ğurûşdur.				

Sahife no:107

Belge no:91

Binikiyüzdört senesine mahsûben alınmış Adana Sancağı'ndan bâ-emr-i 'âlî matlûb buyurulan ikiyüzelli mihâr-ı mekârî şütürânından yalnız Adana'ya isâbet iden altmış mihâr beher mihârı hizmet-i mübâşiriyye ile seksenbeş ğurûşdan beşbinyüz ğurûş ve yigirmi mihâr mübâya'a devesi bâ-hizmet-i mübâşiriyye ikibinbeşyüz ğurûş ve masârif-ı mühimme-i sâire ile cem'an onikibinyüzellialtı ğurûşdan Yüregir Nâhiyesi'ne isâbet iden bin ğurûş hâkimü's-şer' Efendi hazretlerinin dört aylık şehriyye ikiyüz ğurûş kapubaşının yüzelli yük saman bahâ yüzelli ğurûş ücret-i kalemiyye otuz ğurûş harc-ı imzâ-yı defter altmış ğurûş arpa akçesinden yigirmiüç ğurûş kâtibiyye onbeş ğurûş kethüdâ Efendiye ve ihzâriyye onbeş ğurûş ile min-haysü'l-mecmû' bindörtüyüztoksanüç ğurûşa bâliğ olmağla meblağ-ı mezbûrun ahâlî-i kurâ ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tevzî' defteridir ki, ber-vech-i âfî zikrolunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmisi ve'l-ısrîn min-şehr-i Cemâziye'l-âhır, sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Karye-i	Karye-i	Karye-i	Karye-i	Karye-i
Hocakend	Hacıhalîm	Hacıbrâhîm	'Alikocalı	'Înablı
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
62.5	50	43.75	30	25
Karye-i	Karye-i	Karye-i	Karye-i	Karye-i
Şeyhmahmûd	Kayırlı	Kayalı	Mihmândâr	Sakızlı
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
34.5	75	50.5	75	12.5

Karye-i Hacıhalîl ğurûş 31.5	Karye-i Kâdî ğurûş 50	Karye-i Karaahmedli ğurûş 15	Karye-i Kumrılı ğurûş 19	Karye-i Korkmaz ğurûş 37.5
Karye-i Hacıcelîl ğurûş 25	Karye-i Yenice ğurûş 65.75	Karye-i Denizkuyusu ğurûş 60	Karye-i Külhaver ğurûş 37.25	Karye-i Pırce ğurûş 32.5
Karye-i Taşçı ğurûş 62.5	Karye-i Yuvahendegi ğurûş 40	Karye-i Akçakoyunlitamı ğurûş 19	Karye-i Kâfırkıran ğurûş 25	Karye-i Zerzûl ğurûş 16
Karye-i Şehircivârı ma'a Bağçeler ğurûş 44	Karye-i Cennet ğurûş 90	Karye-i Zincir ğurûş 19	Karye-i ğurûş 25	Karye-i Bağçeler ğurûş 70
Karye-i İçmeler ğurûş 5	Karye-i Karataş ğurûş 250	Cem'an _____ yekûn: ğurûş 1493 Yalnız bindöryüztoksanüç ğurûşdur.		

Sahife no:107

Belge no:92

İşbu binikiyüzdört senesinde bi'l-cümle ahâlî ve ma'rifeti's-şer' ile Medîne-i Adana menziline tahkîk ve rü'yet ve ceste ceste mebâliği ba'de't-teslîmât ağa-yı merkûmun taraf-ı vilâyetde alacağı ba'de'l-muhâsebe üçbinikiyüzyetmişbeş ğurûş sahu'l-bâkî kalmağla işbu mahalle kayd şod.

Sahife no:108**Belge no:93**

Binikiyüzdört senesinde hâlen Eyâlet-i Adana vâlîsi vezîr-i rûşen-zamîr devletlü Battal 'Atâu'llah Paşa Hazretleri ma'rifeti ve ma'rifeti's-şer' ve vücûh-ı ahâlî ma'rifetiyle derûn-ı şehride vâki' bi'l-cümle mahallât tahrîr olunduktan mevcûd olan ashâb-ı mülk ve kirâcı ve hâlî buyût defteridir ki, ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurrîre fi-evâsıtı Cemâziye'l-âhır.

	Yekûn-ı mevcud 'aded	Beyt aded	Hâlî aded
Mahalle-i Serrâcân	87	6	9
Mahalle-i Harabbağce	51	6	9
Mahalle-i Kayalıbağ	57	3	5
Mahalle-i Ağamehmed	66	16	12
Mahalle-i Şeyh-zâde	<u>62</u>	<u>8</u>	<u>9</u>
	323	39	
Mahalle-i Çukurmescid	42	8	25
Mahalle-i KassabBekr	43	7	41
Mahalle-i Yarbaşı	14	4	05
Mahalle-i Şa'bâniye	<u>21</u>	<u>2</u>	<u>06</u>
	443	60	121
Mahalle-i Çınarlı	37	8	07
Mahalle-i Neccârân	80	20	28
Mahalle-i Hankurbı	55	15	17
Mahalle-i Hurmalı	<u>55</u>	<u>07</u>	<u>09</u>
	670	100	218
Mahalle-i Kuruköpri	57	05	13
Mahalle-i Mermerli	35	02	03
Mahalle-i Hândân	05	02	03
Mahalle-i Hocavezîr	<u>20</u>	<u>01</u>	<u>04</u>
	787	110	218
Mahalle-i Hamamkurbı	27	05	09
Mahalle-i Tekyekurbı	08	00	01
Mahalle-i Bakırsundı	15	03	01

Mahalle-i Kansaf-zâde	<u>03</u>	<u>02</u>	<u>10</u>
	840	120	244
Mahalle-i Suci-zâde	20	06	01
Mahalle-i Dervişpaşa	02	00	05
Mahalle-i Şeyhmustafâ	13	08	06
Mahalle-i Yurtan ma'a kurbi	<u>77</u>	<u>15</u>	<u>15</u>
	952	149	271
Mahalle-i Paşanebi	38	06	14
Mahalle-i 'Alidede	71	11	24
Mahalle-i Taşçıkan	18	04	07
Mahalle-i Eskihamam	<u>78</u>	<u>12</u>	<u>48</u>
	1157	182	364
Mahalle-i Halhal	23	04	01
Mahalle-i Bâb-ı Tarsus	40	09	17
Mahalle-i Hacıhamîd	08	04	10
Mahalle-i Kantârân	09	01	10
Mahalle-i Eskiçarşu	<u>17</u>	<u>00</u>	<u>06</u>
	1254	200	408
Mahalle-i Hacıfakı	20	03	03
Mahalle-i Zimmiyântekye	06	01	01
Mahalle-i Hızırilyâs	34	03	03
Mahalle-i Saçlıhamid	<u>28</u>	<u>00</u>	<u>07</u>
	1392	207	422
Mahalle-i Hammâl	06	00	07
Mahalle-i Bucak	04	01	08
Mahalle-i Çırak	10	09	00
Mahalle-i Sisli	10	01	02
Mahalle-i Karasokı	<u>33</u>	04	<u>11</u>
	1455	222	450
Mahalle-i Emirler	19	04	14
Mahalle-i Debbâğân	12	08	15
Mahalle-i Câmî'-i Cedîd	34	07	06
Mahalle-i Ağcamescid	50	04	06
Mahalle-i Durmuşfakı	<u>49</u>	<u>04</u>	<u>03</u>
	1618	249	494
Mahalle-i Sofibağçe	33	10	20
Mahalle-i Sugedigi	18	04	03

Mahalle-i Mestan-zâde	16	05	05
Mahalle-i Baytimur	08	02	05
Mahalle-i Sarıya'kûb	<u>37</u>	<u>12</u>	<u>10</u>
	1729	282	537

Sahife no:109

Belge no:94

Binikiyüzdört senesinde hâlen Eyâlet-i Adana vâlisi vezîr-i rûşen-zamîr devletlü Battal Es-Seyyid 'Atâu'llah Paşa Hazretleri ma'rifeti ve ma'rifeti's-şer' ve vücûh-ı ahâlî ma'rifetiyle Cânib-i Şehr Nâhiyesi'nde vâki' kurâlarında mevcûd çiftlerin tahrîri defteridir ki, ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurrîre fi 11 Cemâziye'l-âhır sene 1204.

Çift	
'aded	
17	Hazırlı
07.5	Yalmanlı
03.5	Koyuncı
02	Kaşlı
12	Mazı
<u>04</u>	Küçükçıldırım
46	
01.5	Büyükçıldırım
05	Çaputçı
06	Köylüoğlu
10.5	Sarıhamzalı
02	Narcı-zâde
01	Pehlivanoğludamı
<u>02</u>	Emirhamza-zâdedamı
74	
02	Tarsus tobrağından Dörtağaç Karyesi'nde sâkin olub Adana tobrağını zirâ'at iden çift
05.5	İncirce
03.5	Narlıca
02	Zincirli ma'a A'lâbağ bi-hisâb-ı çift 'aded: 8

	İlanlı Mezra'ası'nda Evsat bağlar bi-hisâb-ı çift: 5
01	Akkuyu
<u>01</u>	Hânçayır
	Karaemsâli Mezra'ası'nda A'lâbağlar çift: 6
89	
01	Alacaatlı ma'a Ednâbağ çift: 1.5
	Kireçocağı'nda evsat bağlar çift: 4
03	Sarbanlı
09.75	Karaçalılık ma'a Bağçe 'aded: 5
<u>02</u>	Hurmali
104.75	
024.5	Yekûn bağları bi-hisâb-i çift
004	Hıdırlı evleri
<u>001</u>	Yalmanlı evleri
135	

Sene-i mezkûrede bâlâda muharrer misillü bağçehâ-yı Adana'nın tahrîri defteridir ki ber-vech-i âfi zikrolunur. Hurrîre [fi] şehri-i Cemâziye'l-âhır sene 1204.

Bağçehâ-yı Adana

'Aded

19 Zukâğ-ı İlyas Ağa evsat 'aded 7, ednâ 3, harâb 9, cem'an yekûn 19

20 Zukâğ-ı Düşmen evsat 4, ednâ 7, harâb 9, yekûn 20

14 Zukâğ-ı Tan evsat 4, ednâ 5, harâb 4, sâkin gezer 1, yekûn 14

16 Zukâğ-ı Pâşâ evsat 5, ednâ 5, harâb 5, sâkin gezer 1, yekûn 16

14 Zukâğ-ı Emirze evsat 4, ednâ 1, harâb 5, hâlî 2, menzil vâhidânı 2, yekûn 14

83

19 Zukâğ-ı Akkuyu a'lâ 4, evsat 5, ednâ 3, harâb 6, sâkin güzar 1, yekûn 19.

15 Zukâğ-ı Köpri a'lâ 2, evsat 5, ednâ 3, harâb 3, sâkin gezer 1, sâkin menzil-i emîn 1, yekûn 15

15 Zukâğ-ı Atalar a'lâ 3, evsat 6, ednâ 4, harâb 1, hâlî 1, yekûn 15

132 yekûn:

a'lâ 9, evsat 40, ednâ 31, hâlî 3, harâb 42, sâkingezer 4.

Sahife no:110

Belge no:95

Medîne-i Adana'da vâki' Mestan-zâde Mahmûd Ağa nâm sâhibü'l-hayrın binâ eylediği câmi'-i şerîfde yevmi dört akçe vazîfe ile ferrâş olan Muhammed bi-lâ veled fevtolub yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl ve mu'attal kalmağla işbu râfi'ü tevkî'-i refi'i's-şân-ı hâkânî es-Seyyid Mustafâ ibn-i es-Seyyid 'Alî her vechile lâyıık ve mühill ve müstehak olmağın müteveffânın mahlûlünden tevcîh olunub yedine berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında kâdîsı mevlânâ es-Seyyid Muhammed Emîn *zide fazluhu* 'arz itmegin bi-lâ veled fevti vâki' ise mücebince tevcîh ve sadaka idüb bu berât-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnı virdim ve buyurdum ki: Ba'de'l-yevm merkûm es-Seyyid Mustafâ ibn-i es-Seyyid 'Alî varub zikrolunan câmi'-i şerîfde müteveffâ-yı mezbûrun yerine ferrâş olub hizmet-i lâzimesi mer'î ve müeddî kıldıkdan sonra yevmi dört akçe vazîfesiyle mutasarrıf olub vâkıfın rûhı ve devâm-ı 'ömr ve devletimçün du'âya müdâvemet göstere. Ol bâbda taraf-ı âherden bir vechile dahl ve ta'arruz kılmayalar. Şöyle bilüb 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî 'aşar min-şehr-i Recebi'l-ferd sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye

Sahife no:110

Belge no:96

Medîne-i Adana mahkemesinde kâtib olan es-Seyyid Hâfiz Muhammed fevtolub yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla işbu râfi'ü tevkî'-i refi'i's-şân-ı hâkânî kıdvetü erbâbi't-tahrîr ve'l-kalem ve ashâbü'-tahrîr ve'r-rakam es-Seyyid 'Alî *zide*

fehmuhu her vechile lâıyk ve muhill ve müstehak olmağın kitâbet-i mezkûra müteveffâ babası mahlûlünden tevcîh olunub yedine berât-ı şerîf-i ‘âlî-şânım virilmek bâbında kâdîsı mevlânâ es-Seyyid Muhammed Emîn *zîde fazluhu* ‘arz itmegın mücebince vâkı’ ise merkûma sadaka idüb bu berât-ı hümayûn-ı sa‘âdet-makrûnı virdim ve buyurdum ki: Ba‘de'l-yevm mevlânâ-yı merkûm varub kazâ-i mezkûr mahkemesinde müteveffâ babası yerine kâtib olub hizmet-i lâzimesi mer‘î ve müeddî kıldıkdan sonra bundan akdem tevcîhle mutasarrıf olagelmişler ise merkûm dahî ol vecihle mutasarrıf olub devâm-ı ‘ömr ve devletimçün du‘âya müdâvemet göstere. Ol bâbda taraf-ı âherden bir vechile dahl ve ta‘arruz kılmayalar. Şöyle bileler. ‘Alâmet-i şerîfe i‘timâd kılarlar. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâmis Zi'l-ka‘deti’s-şerîfe sene erba‘a ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no:111

Belge no:97

İşbu binikiyüzdört senesinde hâlen Eyâlet-i Adana vâlisi vezîr-i sûtüde-tedbîr devletlü ‘inâyetlü Battal Es-Seyyid ‘Atâu'llah Paşa *yessere'llahü ve mâyürîd ve mâ yeşâ*’ Hazretleri ma‘rifeti ve ma‘rifeti’s-şer‘ ve vücûh-ı ahâlî ma‘rifetleriyle bi'l-cümle Yüregir Nâhiyesi'nde vâkı’ kurâlarda mevcûd çiftlerin tahrîri defteridir ki, ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurrîre fi 11 Cemâziye'l-âhır, sene 1204.

Çift

‘aded

11.5

Karye-i Hocakend

08

Karye-i Hacıhalîm

07

Hacıbrâhîm

05.5	'Alikocalı
36.0	'Înâblı
05	Şeyhmahmûd
10	Çamurlı
09	Kayalı
10	Mihmandar
<u>02</u>	Sakızlı
72	
09	Kâdî
04	Karahmedli
03.5	Kumrlı.
09	Korkmaz
<u>06.5</u>	Hacıcelîl
105	
010.5	Yenice
011	Denizkuyusu
006	Külhaver
006.5	Pirce
<u>011</u>	Taşçı
150	
007	Yuvahendegi
003	Ağcakoyunlitamı
004	Kâfirkıran
002.5	Zerzûl
004	Şehircivârı ma'a Bağçe, 'aded: 3
<u>011</u>	Cennet
187.5	
004.5	Zeytci
005	Bağçeler'den zirâ'at iden çiftler
004	Misis civârında vâki' Yalnızdam çiftleri
<u>005</u>	Hacıhalîl
206	

Egmeler'de sâkînûn menâzil 3

Bağçe 'aded: 12.5

Sahife no:112**Belge no:98**

Medîne-i Adana mahallâtından Halhal Mahallesi sükkânından iken bundan akdem maktûlen fevtolan Muhammed bin ‘Abdu'llah nâm müteveffânın verâseti zevce-i menkûhe-i metrûkesi Hadîce bint-i Mehmed ve sulb-i kebîr oğlu Süleymân'a inhisârı lede's-şer'î'l-enver zâhir ve nümâyân olduktan sonra müteveffâ-yı mezbûrun tahrîr olunan terikesi defteridir ki, ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâdî 'ısrîn şehr-i Cemâziye'l-ûlâ, sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Mahalle-i	yine mahalle-i mezbûrede vâki' bir	köhne halı	köhne halı
mezbûrede vâki' bir	bâb fevkânî ve bir bâb tahtânî mülk	seccâde	'aded
bâb fevkânî ve bir	otanın ittisâlinde olan vakıf 'arsa	'aded	2
bâb tahtânî beyt	üzerine mebnî bir bâb fevkânî ota	2	kıymet
kıymet	kıymet	kıymet	ğurûş
ğurûş	ğurûş	ğurûş	4
300	450	4	
.....	köhne yasdık	köhne kilim ve keçe
2	1	'aded 2	1
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
4	9	3	2
			5
			6
ibrik	şamdân	peşkir	sini ayağı
1	1	1	1
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
	1.5	...	0.5
			0.5
			18
			18
müsta'mel	cedîd distâr	cedîd kilim	köhne entâri
distâr	1	6	1
2	ğurûş	ğurûş	ğurûş
ğurûş	15	42	2
4			ğurûş
			1
			beyazköhne
			entâri
			3
			ğurûş
			2
			köhne külek

köhne serâvil (?) 2 ğurûş 2	sîm çanak 1 ğurûş 5	sîmli piştov 1 ğurûş 10	kaşık deste 3 ğurûş 1.5	simli vetüfenk 3 ğurûş 25	bir kat yatak ğurûş 8
dilki kürk 1 ğurûş 15	halı seccâde 3 ğurûş 4	Trablis kuşağı 1 ğurûş 10	billûr 3 ğurûş 4.5	evân-ı nuhâsiye kıyye 62 ğurûş 201	köhne çadır 1 ğurûş 8
sağır şamdân 3 ğurûş 1.5	bir kıt'a mushaf- 1 şerîf hediyyesi ğurûş 15	Delâil-i Hayrât hedâye ğurûş 3	sakal-ı şerîf 1 ğurûş 3	beyaz nukûd ğurûş 100	
altun nukûd ğurûş 160	köhne sensâr cübbe kürk 1 ğurûş 10	menzil hırdavâtı ğurûş 5	Bor Müftîsi 'Ali Efendi'de olan alacak yerine gelen sarık 'aded 4 ğurûş 75		
bakır 'aded 15 ğurûş 300	sîmli kılinc 1 ğurûş 100	Kayırlı Karyesi'nde olan çift tamı 1 ğurûş 100	mezrû' hinta iki katıyla keyl 24 ğurûş 360	mezrû' şa'îr iki katıyla keyl 23.5 ğurûş 188	
mahsûl koza çeki 'aded 41 ğurûş 120 Yekûn	bârgir re's 'aded 2 ğurûş 50	köhne ota takımı ğurûş 5	âlât-ı çift ğurûş 15		

ğurûş

2622 Yalnız ikibinaltıyüzyigirmiiki ğurûşdur.

Minhe'l _____ ihrâcât:

techîz-tekfîn	resm-i kısmet-i	kâtibiyye	nâzırıyye	çukadâriye	ihzâriye
ğurûş	'âdî	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
62	ğurûş	5.5	5.5	5.5	5.5

58

Paşacerâyim tarîkıyla ahzeyledigi binaltıyüz ğurûşdur.

1600 ğurûş

Yekûn _____:

ğurûş

1742 Yalnız binyediyüzkırkiki ğurûşdur.

Sahhu'l _____ bâkî:

ğurûş

980 Yalnız tokuzyüzseksen ğurûşdur

Bâlâda meşrûh bâkî kalan tokuzyüzseksen ğurûşluk terikenin üzerine vereseler mezbûrun Durmuş 'Ali Efendi'ye cebren ve kerhen vezîr-i müşârün-ileyh hazretleri dahî zamm itdirdüb vekîl-i harcı ma'rifetiyle kendi dâiresi için ahzeyledigi ecnâs-ı zehâir vir deyû 'alâ-tarîkı'l-havâle cebren ve kerhen ahzitdirdigi bindörtiyüz ğurûş dahî işbu mahalle şerh virilüb bir dahî temhîr olunmuşdur. Sah.

Harrere 'Abdu'llah.....

es-Seyyid Mehmed Emîn el-Kâdî bi-Medîne-i Adana nemmekahü'l-fakîru
ileyh 'azze şânühu, ğufire lehu.

Sahife no:113

Belge no:99

Adana'da vâki' Mestan-zâde el-Hâc Mahmûd Ağa nâm sâhibü'l-hayrın binâ eylediği câmi'-i şerîfde nısf vazîfe-i mu'ayyene ile nısf imâmete mutasarrıf olan es-Seyyid Muhammed fevtolub yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl kalmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan sulbi oğlı işbu râfi'ü tevkî'-i refi'i'shân-ı hâkânî es-Seyyid 'Alî Halîfe her vechile lâyıq ve muhill ve müstehak olmağın nısf-ı imâmet-i mezbûre müteveffâ babası mahlûlünden tevcîh olunub yedine berât-ı 'âlî-şânım virilmek bâbında istid'â-yı i'nâyet itmegin vâki' ise mücebince tevcîh ve sadaka idüb bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnı virdim. Ve buyurdum ki: Ba'de'l-yevm merkûm es-Seyyid 'Alî Halîfe varub zikrolunan câmi'-i şerîfde müteveffâ babası yerine nısf imâm olub hizmet-i lâzimesin mer'î ve müeddî kıldıkdan sonra nısf-ı vazîfe-i mu'ayyenesiyle imâm, vâkıfın rûhı ve devâm-ı 'ömr ve devletimçün du'âya müdâvemet göstere. Ol bâbda taraf-ı âherden bir ferd mâni' ve dahl ve ta'arruz kılmayalar. Şöyle bilüb 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi'i 'aşar min-şehr-i Recebi'l-ferd, sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no:113

Belge no:100

Medîne-i Adana'da vâki' Mestan-zâde el-Hâc Mahmûd Ağa nâm sâhibü'l-hayrın binâ eylediği câmi'-i şerîfde vazîfe-i mu'ayyene ile müezzın olan es-Seyyid Hasan ibn-i 'Alî bi-lâ veled fevtolub yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl ve mu'attal kalmağla

yerine erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi‘u tevkî‘-i refi‘i‘ş-şân-ı hâkânî es-Seyyid Mehmed Halîfe ibn-i es-Seyyid ‘Alî her vechile lâyük ve muhill ve müstehak ve hîn-i müteveffânın mahlûlünden tevcîh olunub yedine berât-ı şerîf-i ‘âlî-şânım virilmek bâbında kâdîsı Mevlânâ es-Seyyid Muhammed Emîn *zîde fazluhu* ‘arz imegin bi-lâ veled fevti vâki‘ ise mücebince tevcîh ve sadaka idüb bu berât-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûmı virdim. Ve buyurdum ki: Ba‘de'l-yevm merkûm es-Seyyid Muhammed Halîfe bin es-Seyyid ‘Ali varub zikrolunan câmi‘-i şerîfde müteveffâ-yı mezbûrun yerine müezzin olub hıdmet-i lâzimesin mer‘î ve müeddî kıldıkdan sonra vazîfe-i mu‘ayyenesiyle mutasarrıf olub vâkıfın rûhı ve devâm-ı ‘ömr ve devletimçün du‘âya müdâvemet göstere. Ol bâbda taraf-ı âherden bir vecihle dahl ve ta‘arruz kılmayalar. Şöyle bilüb ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalalar. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâlisi ‘aşar min-şehr-i Recebi'l-ferd, sene erba‘a ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

Sahife no:114

Belge no:101

Medîne-i Adana mahallâtından Çınarlı Mahallesi'nde vâki‘ ashâb-ı hayrâtdan el-Hâc ‘Îsâ binâ eylediği câmi‘-i şerîfde ber-vech-i hasebî hatîb olan Ebû Bekr fevtolub yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan sulb-i kebîr oğlı işbu râfi‘u tevkî‘-i refi‘i‘ş-şân-ı hâkânî Molla İbrâhîm Halîfe her vechile lâyük ve muhill ve müstehak olmağın müteveffâ babası mahlûlünden tevcîh olunub yedine berât-ı şerîf-i ‘âlî-şânım virilmek bâbında kâdîsı Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Emîn *zîde fazluhu* ‘arz imegin mücebince vâki‘ ise merkûma sadaka idüb bu berât-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûmı virdim ve buyurdum ki: Ba‘de'l-yevm merkûm varub zikrolunan câmi‘-

i şerîfde müteveffâ babası yerine hatîb olub hizmet-i lâzimesin mer'î ve müeddî kıldıkdan sonra ber-vech-i hasebî mutasarrîf olub vâkıfın rûhı ve devâm-ı 'ömr ve devletimçün du'âya müdâvemet göstere. Ol bâbda taraf-ı âherden bir vecihle dahl ve ta'arruz kılmayalar. Şöyle bilüb 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi'l-âşir Cemâziye'l-ülâ, sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

Sahife no:114

Belge no:102

Medîne-i Adana mahallâtından Çınarlı Mahallesi'nde ashâb-ı hayrâtdan el-Hâc 'Îsâ binâ eylediği câmi'-i şerîfde ber-vech-i hasebî imâm olan Ebû Bekr fevtolub yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan sulbî oğlu işbu râfi'u tevkî'-i refi'i's-şân-ı hâkânî İbrâhîm Halife her vechile lâyık ve muhill ve müstehak olmağın müteveffâ babası mahlûlünden tevcîh olunub yedine berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında kâdîsı Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Emîn *zîde fazluhu* 'arz imegin mûcebince vâki' ise merkûma sadaka idüb bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnı virdim. Ve buyurdum ki: Ba'de'l-yevm merkûm İbrâhîm Halife varub zikrolunan mescid-i şerîfde müteveffâ babası yerine imâm olub hizmet-i lâzimesin mer'î ve müeddî kıldıkdan sonra ber-vech-i hasebî mutasarrîf olub vâkıfın rûhı ve devâm-ı 'ömr ve devletimçün du'âya müdâvemet göstere. Ol bâbda taraf-ı âherden bir vecihle dahl ve ta'arruz kılmayalar. Şöyle bilüb 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi'l-âşir Cemâziye'l-ülâ, sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

Sahife no:115

Belge no:103

İşbu binikiyüzdört senesine mahsûben Eyâlet-i Adana vâlîsi vezîr-i âsaf-nazîr devletlü Seyyid 'Atâu'llah Paşa Hazretleri'ne bâ-emr-i 'âlî imdâd-ı hazeriyyenin taksîti olan üçbinüçyüzyetmişbeş ğurûş ve ber-mu'tâd kudûmiyye beşbin ve bu def'â
 tahsîliyye bin ğurûş ve harc-ı bâb bin ğurûş ve kethüdâ beşe beşyüz ğurûş ve dîvân Efendisine ikiyüz ğurûş tüfenkçibaşına ikiyüzelli ğurûş Enderûn mehderbaşı ağaya yüzelli ğurûş ve zahîreci ve konakçı ağalara hizmet seksener ğurûş hazariyye emri getürene mübâşiriyye beşyüz ğurûş hüccâc emirler için mübâşiriyye hizmet beşyüz ğurûş İbrâhîm Beg'e hizmet beşyüz ğurûş devletlü 'Abdi Paşa Hazretleri'ne zahîre bahâ bakâyâsından yediyüzyetmişdört ğurûş celeb-i ağnâm hıdmeti Mustafâ Ağa'ya elli ğurûş üçbin vukıyye lahm bahâ beşyüz ğurûş altıbin vukıyye nân-ı 'azîz bahâsı tokuzyüz ğurûş hâkim Efendi beg mukaddemen bâ-temessük alacağı binyediyüz ğurûş alacağından 'ale'l-hisâb vaz' olunan bin ğurûş def'a Efendi hazretlerinin sâlyâne-i sâbıkdan Karataş defteri harc-ı kebîri bâkî alacağı yüz ğurûş ve ber-mu'tâd-ı kadîm harc-ı ihzâr-ı defter bin ğurûş ve ber-mu'tâd harc-ı i'lâmât yediyüzelli ğurûş kâtibiyye yüzelli ğurûş ihzârıyye yüzelli ğurûş nâziriyye yüzelli ğurûş çukadâriyye yüz ğurûş ve kethüdâyisine bâ-temessük yü[z] akçe otuz iki ğurûş mütesellim ağanın bu ana kadarve gerek deve ve sâir alacağından 'ale'l-hisâb vaz'olunan üçbin ğurûş ve bâzergânlara vilâyet umûri için istidâne ikiyüzelli ğurûş ve menzil için vaz'olunan bin ğurûş ve li-küllüli fukarâya ve yamağına ücret yüz ğurûş seferiyye emri getüren mübâşirine Mehmed Ağa'dan alınan yüz ğurûş 'adâlet emri mübâşirine Mehmed Ağa'dan alınan yüzelli ğurûş mukâta'ât mübâşirine Mehmed Ağa'dan alınan yüz ğurûş ğanem emri mübâşirine Mehmed Ağa'dan alınan elli ğurûş Konya mütesellim tâtârına

Mehmed Ağa'dan alınan elli ğurûş Haffâf-zâde çukadârı 'Osmân Ağa'ya hizmet Mehmed Ağa'dan alınan elli ğurûş silâhşör ağaya İhsân'dan alınan yüz ğurûş etbâ'ına mütesellim ağa yediyle hizmet yüz ğurûş deve isti'câli için tâtâra vekîl-i fukarâ yediyle yüzaltmış ğurûş hâkim Efendi hazretlerine mütesillim ağa emriyle virilen yüz ğurûş deve mübâşirine hizmetden bâkî mütesellim ağa yediyle yüztoksan ğurûş mübâşiriyye mütesellim ağa yediyle ikiyüz ğurûş deveci mübâşirine rûz-merre dörtyüzyigirmi ğurûş Misis mesârifi zimmîlerden istidâne olunan üçyüzyetmişbeş ğurûş haseki ağaya ve mi'mâr ağaya rûziyye yüz ğurûş def'a Misis mesârifi Efendiler ma'rifetiyle vekîl-i fukarâ yediyle yüzyigirmi ğurûş def'a haseki ağaya hizmet vekîl-i fukarâ yediyle ikiyüzelli ğurûş mi'mâr halfasına mübâşiriyye ikiyüzelli ğurûş seferiyye emri isti'câline duhâncılardan alınan ikiyüzyetmişbeş ğurûş def'a seferiyye isti'câl-i emr-i hizmet kahveciden alınan elli ğurûş 'Abdi Paşa Hazretleri'ne ağ akçesi vekîl-i fukarâ ve subaşıllardan alınan dörtyüz ğurûş Kara Halîl oğluna on keyl şa'îr bahâ yüzyigirmi ğurûş iki def'a bârgir kirâsı ve rûziyye elli ğurûş 'Abdi Paşa Hazretleri'nin katırcıbaşı ağa için rûz-merre onsekiz günlük ikiyüztoksan ğurûş ile min-haysü'l-mecmû' otuzüçbinüçyüzseksendört ğurûşa bâliğ olmağla cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le nefis-i mahallât ve nevâhîsine tevzî' defteridir ki zikrolunur. Hurre fi'l-yevmi't-tâsi'i ve'l-'ısrîn min-şehri Saferi'l-hayr, sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Nefs-i mahallât	Yüregir	Cânib-i Şehr	Bâğcehâ-yı Adana
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
23990	2021	2021	1021
Hânât	Taksit-i Kazâhâ-yı Karataş	İki	Yekûn
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
1521	1810	1000	33384

Bâlâda mezkûr olunan nefis-i mahallâtın tevzî' ve taksîm defterinin bi'l-cümle sehm defteridir ki, ber-vech-i âtfî zikrolunur:

Mahalle-i Serrâcân ğurûş 1420	Mahalle-i Ağamehmed ğurûş 790	Mahalle-i Şeyh-zâde ğurûş 890	Mahalle-i Durmuşfakı ğurûş 1015	Mahalle-i Yurtan ğurûş 620	Mahalle-i Paşanebi ğurûş 745
Mahalle-i Sarıya'kub ğurûş 815	Mahalle-i 'Alidede ğurûş 970	Mahalle-i Eskihamam ğurûş 1270	Mahalle-i KassabBekr ğurûş 1070	Mahalle-i Çukurmescid ğurûş 520	Mahalle-i Mermerli ğurûş 845
Mahalle-i Harabbağçe ğurûş 615	Mahalle-i ğurûş 465	Mahalle-i ğurûş 720	Mahalle-i Hankurbı ğurûş 615	Mahalle-i Yurtan Bâb-ı Tarsus ğurûş 1020	Mahalle-i Serrâcân ğurûş 415
Mahalle-i Saçlıhamîd ğurûş 795	Mahalle-i Kayalıbağ ğurûş 490	Mahalle-i Ağcamescid ğurûş 770	Mahalle-i Câmi'-i Cedîd ğurûş 365	Mahalle-i Hocavezîr ğurûş 420	Mahalle-i Hamamkurbı ğurûş 465
Mahalle-i Sûfibağçe ğurûş 620	Mahalle-i Hızırilyâs ğurûş 420	Mahalle-i Zimmiyântekye ğurûş 515	Mahalle-i Eskiçarşu ğurûş 615	Mahalle-i Kantârân ğurûş 160	Mahalle-i Hacıhamîd ğurûş 180
Mahalle-i Hammal ğurûş 120	Mahalle-i Çınarlı ğurûş 265	Mahalle-i Yarbaşı ğurûş 265	Mahalle-i Şa'bâniye ğurûş 265	Mahalle-i Hacıfakı ğurûş 240	Mahalle-i Debbâğân ğurûş 275
Mahalle-i Emirler ğurûş 295	Mahalle-i Sugedigi ğurûş 150	Mahalle-i Mestân ğurûş 150	Mahalle-i Baytimur ğurûş 115	Mahalle-i Dervişpaşa ğurûş 30	Mahalle-i Sucı-zâde ğurûş 215

Mahalle-i Tekyekurbı ğurûş 65	Mahalle-i Bakırsundı ğurûş 50	Mahalle-i Kansaf-zâde ğurûş 35	Mahalle-i Şeyhmustafâ ğurûş 210	Mahalle-i Halhal ğurûş 80	Mahalle-i Taşçıkan ğurûş 220
Mahalle-i Sisli ğurûş 115	Mahalle-i Çırak ğurûş 175	Mahalle-i Mermerli ğurûş 210	Mahalle-i Hândân ğurûş 25	Mahalle-i Bucak ğurûş 70	Cem'an _____ Yekûn: ğurûş 23990

Sahife no:116

Belge no:104

El-hamdü li'llahi'l-vâkıfı 'alâ külli hâl. 'Âlimü'l-ğaybi ve's-şahâdeti'l-kebîri'l-müte'âl. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ-Nebiyihi Muhammedi'l-meb'ûsi li-beyâni'l-harâmi ve'l-halâl. Emmâ ba'd: İşbu vakfiyye-i sahiha-i şer'iiyenin tahrîrine bâdî ve bâ'is budur ki: Medîne-i Adana Kal'ası derûnunda sâkin Ümmükülsüm bint-i Muhammed nâm Hâtun meclis-i şer'-i hatîr-i lâzimi't-tevkîrde zikr-i âtî vakfa li-ecli't-tescîl ve li-emri'l-itmâm mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Kalendar es-Seyyid Ahmed Efendi ibn-i es-Seyyid Muhammed nâm kimesne mahzarında bi't-tav'is-sâf ikrâr ve i'tirâf idüb vakf-ı câlî-i'z-zikri sudûrına degin silk-i mülk-i sahihamda münselik kal'a-i mezbûrede vâki' kıbleten Kal'a Dizdârı es-Seyyid Muhammed Ağa menzili ve şimâlen tarîk-ı hâss ve şarkan es-Seyyid Muhammed menzili ve ğarben mescid-i şerîf ve bi'r-i mâ' ile mahdûd ve bir bâb fevkânî menzilimi bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffetü'l-menâfi' ve'l-merâfik hasbeten li'llahi's-Samed ve taleben li-merdati'llahi'l-Ahad şöyle vakf-ı sahîh-i şer'î ile vakf ve habs-ı sarîh-i mer'î ile habs idüb şöyle şart ve ta'yîn eyledim ki mâdem ki kendüm hayâtta oldukça keyfe mâ-yeşâ' mutasarrıf ve sâkin olam ve ba'de vafâtı

merkûm Kalendar es-Seyyid Ahmed Efendi ibn-i Muhammed Efendi sâkin ve mutasarrıf ola ve ba'de vefâtihi batnen ba'de batnin, karnen ba'de karnin merkûmun evlâd ve evlâd-ı evlâdları sâkin ve mutasarrıf olalar ve anlar dahî ba'de'l-inkırâz ne'ûzü bi'llahi Te'âlâ 'an-kahri'l-Feyyâz menzil-i mahdûd-ı mezkûrı ba'de't-ta'mîr ve't-termîm ğallesini sâhibü'l-hayrât Ca'fer Paşa binâ eylediği câmi'-i şerîfin şem'ine ve revğanına harc ve sarf oluna deyû fâriğan ani'ş-şevâğil menzil-i mahdûd-ı mezkûrı mütevellî-i merkûma teslîm, ol dahî sâir evkâf- mütevellîleri gibi tesellüm ve kabz eyledikten sonra ğibbe't-tasdîk'l-mu'teber vâkıfa-i mezbûre i'âde-i kelâm idüb vakf-ı akar İmâm-ı Azam ve Hümâm-ı Efham Hazretleri katında ancak sahîh ve lâkin gayr-i lâzım olmağla vakf-ı mezbûrdan rücû' ve kemâ fil-evvel mülkûme istirdâd murâdımdır didikde mütevellî-yi merkûm dahî cevâb-ı bâ-savâba 'âzim olub vakf-ı 'akar gerçi İmâm-ı A'zam ve Hümâm-ı Efham Hazretleri katında ğayr-i lâzımdır, lâkin İmâmeyni'l-Hümâmeyn Hazretleri katında sıhhat ve lüzûmdan müfârekat itmemele İmâmeyni'l-Hümâmeyn hazretleri kavlı-i şerîfleri üzre vakf-ı mezbûrun sıhhat ve lüzûmuna hükm-i muhkem-i şer'î ile hüküm taleb iderim didikde hâkim-i hâsim mevki'-i sadr-ı kitâb tûbâ lehu ve hüsn-i meâb efendi hazretleri dahî huzûrunda müterâfi'ân olduklarında merkûmânın delîllerine nazar ve mennâ'an li'l-hayr olmakdan hazer idüb İmâmeyni'l-Hümâmeyn Hazretlerinin kavlı-i şerîfleri üzre vakf-ı mezbûrun sıhhat ve lüzûmuna hükm-i muhkem-i şer'î ile hüküm idüb min-ba'd nakz-ı nakîze-i mecâl muhâl oldu. "Femen beddelehu ba'de mâ-semi'ahu fe-innemâ ismühu 'ale'l-lezîne yübeddilûnehu inne'llahe semî'un 'alîm."¹³ Ve ecra'l-vâkıfî 'ale'l-hayyi'l-kerîm cerâ zâlik. Hurrîre fi'l-vevmi'l-hâdî 'aşara min-şehr-i Recebi'l-fer[d], sene erba'a ve mieteyn ve elf.

¹³ Kur'ân, Bakara, 181.

Şuhudü'l-_____ hâl

Kal'a Dizdârı es- Kal'alı Hacı Sarrâc Usta Hasan Antakyalıoğlu el-
Seyyid Mehmed Ağa Hafız Efendi Hâc Ahmed Beşe

Kal'alı Kâtib es- Es-Seyyid Kâtib ve ğayruhum
Süleymân Seyyid 'Ali 'Abdurrahman Efendi Durmuş 'Ali
Efendi Efendi Ser-muhzırân-ı Adana Efendi

Sahife no:117

Belge no:105

İşbu binikiyüzüç senesine mahsûben Mosko ve Nemçelü üzerlerine sefer-i hümâyûn-ı nusret-makrûnda istihdâm olunmak için Adana Sancağı'ndan matlûb buyurulan ikiyüzelli mihâr-ı mekârî-yi şütürândan nefsi Adana ve Yüregir ve Cânibi's-şehr nâhiyelerine isâbet iden deve sehmi beşbinyüz ğurûş ve mübâşiriyye hizmet üçyüz ğurûş ve sülûs-i menzil beşbin ğurûş mütesellim ağanın sâbık menzilden bâkî ve sâbık mütesellim ağanın nizâmiyye akçesinden bâkî sekizbinbeşyüz ğurûş ve yine sâbık mütesellim ağaya olan saray mesârifinden bâkî üçyüzaltmış ğurûş Halîl Paşa'ya virilen otuziki keyl şa'îr bahâ beşyüzseksen ğurûş ve deve mübâşirine rûziyye ikiyüzkırk ğurûş sâbık vekîl-i fukarâ Mehmed Ağa'ya hinta bahâ yüzyetmişbeş ğurûş ve yine alacağı için vaz' olan üçyüz ğurûş Gâzî-zâde Mehmed Beg'in alacağı ikiyüzyetmiş ğurûş Haydarzâde Hacı Hasan Ağa'nın vekîl-i fukarâ yedine beş keyl şa'îr bahâ elli ğurûş, kışlak 'askerî sürüciligine me'mûr turnacıbaşı ağaya hizmet ikiyüz ğurûş Gülli Bekroğlu hâfızlık alacağı elli ğurûş, hâlen vekîl-i fukarânın mesârifine 'ale'l-hisâb beşyüz ğurûş subaşı yüz keyl şa'îr bahâ beşyüz harc-ı imzâ-yı defter binbeşyüz, harc-ı i'lâmât bin ğurûş, kethüdâlî Efendiye ikiyüz ğurûş çukadâriyye yüz ğurûş molla Efendiye elli ğurûş kâtibiyye yüz ğurûş ihzâriyye yüzelli ğurûş tahsîliyye bin ğurûş kethüdâya üçyüz

ğurûş tüfenkçibaşı ağaya üçyüz ğurûş, kâtib-i dîvân efendiye yüz ğurûş, ser-muhzırân ağaya şa'îr bahâ elli ğurûş vekîl-i fukarâya ücret ikiyüz ğurûş ta'mîr-i mahkeme için vaz' olunan ikiyüz ğurûş ile min-hasysü'l-mecmû' yigirmiyedibinikiyüzetmişbeş ğurûşa bâliğ olub bi'l-cümle 'ulemâ ve a'yân ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le nefsi Adana ve nevâhîlerine tevzî' defteridir ki ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmisi ve'l-'ısrîn şehr-i Recebi'l-ferd sene selâse ve mieteyn ve elf.

Nefs-i Adana	Nâhiye-i Yüregir	Cânib-i Şehr	Bâğçehâ-yı Adana	Hânât	Yekûn
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
22275	2000	2000	500	500	27275

Bâlâda mezkûr nefsi mahallâtın sehmi olan meblağ-ı mezbûrun tevzî'i defteridir ki,

ber-vech-i âtî zikrolunur:

Mahalle-i Serrâcân	Mahalle-i Ağamehmed	Mahalle-i Şeyh-zâde	Mahalle-i Durmuşfakı	Mahalle-i Yurtan	Mahalle-i Paşanebi
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
1200	700	700	1000	1050	725
Mahalle-i Sاریa'kub	Mahalle-i 'Alidede	Mahalle-i Eskihamam	Mahalle-i Bâb-ı Tarsus	Mahalle-i KassabBekr	Mahalle-i Çukurmescid
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
700	800	1250	1000	1200	450
Mahalle-i Mermerli	Mahalle-i Harabbağçe	Mahalle-i Hurmalı	Mahalle-i Kuruköpri	Mahalle-i Hankurbı	Mahalle-i Serrâcân
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
750	550	450	650	600	400
Mahalle-i Saçlıhamîd	Mahalle-i Kayalıbağ	Mahalle-i Ağamescid	Mahalle-i Câmi'-i Cedîd	Mahalle-i Hocavezîr	Mahalle-i Sûfibağçe
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
700	400	650	350	400	500
Mahalle-i Hamamkurbı	Mahalle-i Hızırilyas	Mahalle-i Zimmiyântekye	Mahalle-i Eskiçarşu	Mahalle-i Kantârân	Mahalle-i Hâcîhamîd
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
400	350	400	200	150	160

Mahalle-i Hammal ğurûş 110	Mahalle-i Çınarlu ğurûş 210	Mahalle-i Yarbaşı ğurûş 250	Mahalle-i ğurûş 250	Mahalle-i Hacıfakı ğurûş 220	Mahalle-i Debbâğân ğurûş 250
Mahalle-i Emirler ğurûş 250	Mahalle-i Sugedigi ğurûş 200	Mahalle-i Mestân-zâde ğurûş 200	Mahalle-i Baytimur ğurûş 150	Mahalle-i Dervişpaşa ğurûş 50	Mahalle-i Sucı-zâde ğurûş 200
Mahalle-i Tekyekurbı ğurûş 40	Mahalle-i Bakırsundi ğurûş 30	Mahalle-i Kansaf-zâde ğurûş 30	Mahalle-i Şeyhmustafâ ğurûş 180	Mahalle-i Taşçıkan ğurûş 200	Mahalle-i Halhal ğurûş 60
Mahalle-i Sisli ğurûş 80	Mahalle-i Hoca ğurûş 150	Mahalle-i Bucak ğurûş 215	Mahalle-i Karasofi ğurûş 200	Mahalle-i Hândân ğurûş 20	Yekûn: ğurûş 22275 yigirmiikibiniki- yüzyetmişbeş ğurûşdur.

Sahife no:118

Belge no:106

Mukâta'ât Emri

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'âdinü'l-fazâil ve'l-keîâm Adana Sancağı'nda ve havâlîsinde vâki' onaltı 'aded mukâta'âtın vâki' olduğu yerlerin ve mâlikâne mutasarrıfları[nı]n sâkîn oldukları mahallerin kâdîları ve nâibleri *zîde fazluhum* ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana mütesellimi *zîde mecduhu* ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan rikâb-ı hümâyûn kâim-makâmı çukadârlarından İsmâ'îl *zîde kadruhu*, tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki, sûret-i defterde muharrer sinîn-i ma'lûmeye mahsûben Adana Sancağı'nda ve

havâlisinde vâki' onaltı 'aded mukâta'âtın ma'a harc-ı vezne ondörtbinüçyüzellibeş gurûş nakit akçeleri bi-mennihî Te'âlâ Âsitâne-i Sa'âdet'ime Divân-ı müşeyyed li-erkân-i mülûkânemde ihrâcı musammem olan kapum kulları mevâciblerine tertîb ve tahsîs kılınmakdan nâşî bir kıt'a mumdâ sûret-i defteri ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzî'an irsâl olunmağla mebâliğ-i mezbûrı sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle mukâta'ât-ı mezkûre mutasarrıflarından ve kendüleri mevcûd olmadıkları sûretde mültezi[m]lerinden ve onlar dahî olmadıkları hâlde mukâta'ât-ı mezkûre hâsılâtından ve îcâb ve iktizâ idenlerden 'alâ-eyyi hâlin serî'an ve 'âcilen tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen Der-'aliyyem'e irsâl ve tisyâr olunmak fermânım olmağın işbu emr-i 'âlî-şânım ısdâr ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde meblağ-ı mezbûre Der-'aliyyem'de mukîm kapum kulları mevâciblerine tertîb ve tahsîs kılınmakdan nâşî bir ân akdem ve bir sâ'at mukaddem tahsîl ve tesyîl matlub olmağla vürûd-ı emr-i şerîfde mukâta'ât-ı mezkûre mutasarrıflarından ve kendüleri mevcûd olmadıkları sûretde mültezimlerinden ve anlar dahî bulunmadıkları hâlde mukâta'ât-ı mezkûre hâsılâtından ve îcâb ve iktizâ idenlerin 'alâ-eyyi hâlin tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen Der-'aliyye'me irsâl ve tesyîle mezîd sa'y ve ihtimâm ve düyûn-ı sahîhaları edâsına bî-vech tezâd ve ezâ ideri olur ise ahz ü kabz ve deynleri mikdârı mâl ve eşyâları ma'rifet-i şer'le fûrûht iderek istifâ-yı emvâl-ı mîrîyyeye takdîm-i tâmm eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun muktezâ-yı me'mûriyetin üzere işbu emr-i şerîfimle ol savbe varub kudât ve nüvvâb-ı mûmâ-ileyhimsiz sizler dahî muktezâ-yı emr-i şerîfime imtisâl ve mütebâ'at ve mebâliğ-i mezbûrun tahsîl ve tesyîl emrine ihtimâm ve dikkat eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hükmi şerîfimle vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli's-şân vâcibü'l-ittibâ' ve

lâzîmü'l-îmtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûniyla 'amil olub hılâfindan tehâşi ve mübâ'adet eyleyesiz. Şöyle bilesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren el-yevmü'l-hâdî 'aşar min şehr-i

Kostantınıyye

El-Mahrûse

Sahife no:119

Belge no:107

Medîne-i Adana mahallâtından Baytimur Mahallesi İmâmı es-Seyyid İlyâs Efendi ibn-i Mehmed Efendi nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i enverde işbu bâ'is-i hâze'l-kitâb hâlen me'zûnun bi'l-iftâ fazîletlü İmâm-zâde Mehmed Efendi mahzarında şöyle ikrâr-ı tâmm ve takrîr-i kelâm ider ki: Bâ-berât-ı şerîf-i 'âlî-şân imâmı ve mütevellîsi oldığım mescid-i şerîfin imâmına meşrûta evkâfdan mahalle-i mezbûrede vâki' kıbleten tarîk-ı 'hâss ve ba'zan el-Hâc Mahmûd menzili ve şarkan ba'zan Kayalıkızı vakfi ve ba'zan Medîne-i Münevvere vakfi havlısı ve şimâlen Halhal Mahallesi imâmına meşrûta vakf menzil ve ğarben müftî-i mûmâ-ileyh Efendi menzili ve ba'zan Boz-zâde menzili ile mahdûd dört bâb saġîr buyûtu ve iki örtme ve bi'r-i mâ' ve kenîf ve bir mikdâr havluyı müştemil menzil mürûr-ı eyyâm ile müşrif-harâb ve mâil-i turâb olub süknâya bir vechile kâbil olmadığından başka taraf-ı vakfdan dahî ta'mîre müsâ'ade olmayub hâlî ve harâb kalmaġla enkâzı fîrûht ve kıymeti mütevellîsi oldığım mescid-i mezkûrun sâir evkâfi ta'mîrine harc ve sarf ile evkâf-ı mezbûrun i'mârına bâdî ve bâ'is olub ve 'arsasına dahî icâre-i zemîn takdîriyle icâr olunmak vakf-ı şerîfe enfa' olacağı zâhir ve âşikâr olmaġla ebniye ve sukûf ahvâline muttali' bî-ġaraz tahmînînin tahmîn ve takvîmleri üzre menzil-i mezkûrun enkâzı yüz ġurûş takdîr ve tahmîn olundukdan sonra

ihtiyâten yigirmi ğurûş dahî zamm ile tâlibi olan Efendi-i mûmâ-ileyhe yüzyigirmi ğurûş taraf-ı vakf için bey' ve teslîm ol dahî iştirâ ve kabûl eyledikten sonra 'arâzî-i mezkûre senevî ikişer ğurûş icâre-i zemîn takdîriyle Efendi-i mûmâ-ileyhe icâr olduğu istîcâr ve kabûl ve üzerine kendi mülki için müceddeden menzil binâsına izn ve ruhsat ve keyfe mâ-yeşâ' ve hasebî yehtâr mutasarrıf olsun didikte mukirr-i mezbûrun bi'l-cümle kelimât-ı meşrûhasını mukirrun lehü'l-merkûm dahî vicâhen tasdîk ve şifâhen tahkîk itmegin mâ-vaka'a bi't-taleb ketbolundu. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâdî 'aşar min-şehr-i Recebi'l-ferd sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Şuhudü'l-_____ hâl

Müsevvid-i fetvâ es-Seyyid Ebû Bekr Efendi	Müderris-zâde es- Seyyid 'Abdu'r- Rezzâk Efendi	Şatır-zâde es- Seyyid Hasan Efendi	Ser-muhzırân es- Seyyid 'Abdu'r- Rahman Efendi	Kâtib es- Seyyid 'Ali Efendi
Kal'alı es- Seyyid Monla 'Ömer	Şeyh Efendi- zâde es-Seyyid Mustafâ Efendi	Botuk-zâde es- Seyyid 'Ömer Ağa	Delibaş Muhammed Ağa	ve ğayruhum mine'l-hâzırîn

Sahife no:120

Belge no:108

İşbu sene-i mübâreke de devletlü 'inâyetlü 'Atâullah Paşa Hazretleri'ne Medîne-i Adana ihsân-ı hümâyûn olmağla karargâhî-yi âşiyâneleri olan saray ta'mîri ve mefrûşâtı için 'ale'l-hisâb ikibinbeşyüz ğurûş ve müşârün-ileyh hazretlerinin hisâbına mahsûben yüz keyl şa'îr bahâ yediyüzelli ğurûş ve Mütesellim Halîl Ağa'nın alacağına mahsûben binbeşyüz ğurûş ve harc-ı imzâ-yı defter ikiyüzelli ğurûş ve kâtibiyye ve ihzâriyye ve huddâmiyye ve nâziriyye seksen ğurûş ile min-haysü'l-mecmû' beşbinseksenbeş ğurûşa bâliğ olmağın cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le nefis-i mahallâtı ve nevâhîlere tevzî'

ve taksîm defteridir ki, ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmisi ve'l-'ısrîn min-şehr-i Muharremi'l-harâm, sene erba'a ve mieteyn ve elf

Nâhiye-i Yüregir		Nâhiye-i Cânib-i Şehr		Bağçehâ-yı Adana		
ğurûş		ğurûş		ğurûş		
500		500		500		
Mahalle-i Neccârân	Mahalle-i Yarbaşı	Mahalle-i Çınarlı	Mahalle-i Hankurbı	Mahalle-i Bâb-ı Tarsus	Mahalle-i Sûfibağçe	
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	
320	40	40	70	180	110	
Mahalle-i Emirler	Mahalle-i Debbâğân	Mahalle-i Kantârân	Mahalle-i Hâcihamîd	Mahalle-i Saçlıhamîd	Mahalle-i Eskiçarşu	
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	
40	40	40	40	120	30	
Mahalle-i Ağcamescid	Mahalle-i Durmuşfakı	Mahalle-i Karasokı	Mahalle-i Eskihamam	Mahalle-i Baytimur	Mahalle-i Taşçikan	
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	
110	120	100	280	25	60	
Mahalle-i Sarıya'kûb	Mahalle-i Paşanebi	Mahalle-i 'Alidede	Mahalle-i Çırak	Mahalle-i Sisli	Mahalle-i Hammâl	Mahalle-i Hızırilyas
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
110	90	170	20	30	25	90
Mahalle-i Ağamehmed	Mahalle-i Mestân	Mahalle-i Şeyh-zâde	Mahalle-i Dervişpaşa	Mahalle-i Zimmiyântekye	Mahalle-i Kansaf-zâde	
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	
80	35	60	10	90	10	
Mahalle-i Yurtan	Mahalle-i Sugedigi	Mahalle-i Câmî'-i Cedîd	Mahalle-i Şeyhmustafâ	Mahalle-i Tekyekurbı	Mahalle-i KassabBekr	
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	
100	25	50	40	10	220	

Mahalle-i Serrâcân ğurûş 30	Mahalle-i Halhal ğurûş 15	Mahalle-i Suci-zâde ğurûş 30	Mahalle-i Hocavezîr ğurûş 30	Mahalle-i Hurmalu ğurûş 70	Mahalle-i Harabbağçe ğurûş 45
Mahalle-i Mermerli ğurûş 110	Mahalle-i Kuruköpri ğurûş 60	Mahalle-i Bakırsundı ğurûş 10	Mahalle-i Kayalıbağ ğurûş 70	Mahalle-i Çukurmescid ğurûş 50	Mahalle-i Şa'bâniye ğurûş 40
Mahalle-i Hamamkurbı ğurûş 70			Mahallât_____yekûn: ğurûş 5080		

Sahife no:121

Belge no:109

Ahî Baba'nın Berâtıdır.

Medîne-i Adana'da debbâğân esnâfının ahî babası olan Şeyh Mustafâ fevtolub yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl kalmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan sulbî oğlu işbu râfî'ü tevki'-i refî'i's-şân-ı hâkânî es-Seyyid 'Abdu'l-Cabbâr Dede bin Şeyh Mustafâ zîde salâhuhu her vechile lâyük ve muhill ve müstehak olmağın müteveffâ babası mahlûlünden tevcîh olunub yedine berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında istid'â-yı inâyet itmegin vâki' ise vech-i meşrûh üzre merkûma sadaka idüb bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnı virdüm ve buyurdum ki: Ba'de'l-yevm merkûm Seyyid 'Abdü'l-Cabbâr Dede bin Şeyh Mustafâ zîde salâhuhu varub esnâf-ı mezkûrun müteveffâ babası yerine ahî babası olub hizmet-i lâzimesini mer'î ve müeddî kıldıkdan sonra sâirleri ne vechile mutasarrıf olagelmişler ise merkûm dahî ol vechile mutasarrıf olub devâm-ı 'ömr ve devletimçün du'âya müdâvemet göstere. Ol bâbda taraf-ı âherden bir vecihle dahl ve

ta'arruz kılmayalar. Şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-'ısrîn min-şehr-i Şa'bânî'l-mu'azzama, sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

Sahife no:121

Belge no:110

Adana'da vâkî' Mestânoğlu Mescid-i Şerîfi Vakfî'ndan almak üzere yevmi nîm akçe vazîfe ile beş 'aded hücrenin ders-i 'âmmîlik cihetine mutasarrıf olan es-Seyyid Mehmed Halîfe veled-i kebîr fevtolub yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl ve mu'attal olmağla erbâb-ı istihkâkadan sulb-i kebîr oğlu işbu râfi'ü tevkî'-i refi'i's-şân-ı hâkânî kıdvetü's-sulehâi's-sâlikîn es-Seyyid 'Alî Halîfe *zîde salâhuhu* her vechile lâyük ve muhill ve müstehak olmağın mezbûrun mahlûlünden oğlı merkûma tevcîh ve yedine berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek recâsına Adana Kâdîsı es-Seyyid Muhammed Emîn *zîde fazluhu* 'arz itmekle mücebince tevcîh olunmak üzere a'lemül-'ulemâi'l-mütebahhirîn bi'l-fi'l Şeyhü'l-islâm Mevlânâ Yahyâ Tevfik *edâme'llahü Te'âlâ fezâ'ilehu* işâret itmekle işâreti mücebince tevcîh olunmak fermânım olmağın hakkında mezîd 'inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüb binikiyüzbeş senesi Receb-i şerîfi'nin onyedinci günü târîhiyle müverrah virilen ruûs-ı hümâyûn mücebince bu berât-ı hümâyûnı virdüm ve buyurdum ki: Mezbûr es-Seyyid 'Ali Halîfe *zîde salâhuhu* varub, babası müteveffâ-yı merkûm yerine mârru'z-zikr beş 'aded hücrenin ders-i 'âmmî olub edâ-i hizmet eyledikten sonra ta'yîn olunan yevmi nîm akçe vazîfesin alub vakf-ı şerîf-i mezbûr mahsûlünden mütevellîsi olanlar yedinden alub mutasarrıf ola. Şöyle bileler 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi'i 'ısrîn recebi'l-ferd sene hamse ve mieteyn ve elf.

Be-Makâm-ı

Kostantınıyye

El-Mahrûse

Sahife no:122

Belge no:111

Çopur-zâde es-Seyyid Mehmed Ağa'nın Serdârlık Mektûbıdır.

Şerî'at-şî'âr Medîne-i Adana kâdîsı Efendi *zide fazluhu* ba'de's-selâm inhâ olunur ki: Taht-ı hükûmetinizde serdâr olan ref'olunub yerine üslûb-ı sâbık üzre kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân es-Seyyid el-Hâc Mehmed Ağa *zide kadruhu* serdâr nasb ve ta'yîn olmağın işbu mektûb tahrîr ve irsâl olunmuşdur. İn-şâe'llahü Te'âlâ vusûlünde gerekdir ki merkûmı kazâ-i mezkûrun serdârlığı umûrında kıyâm ve öteden berû ola geldiği vechile zabt ve rabtı husûsunda i'ânet ve ihtimâm eylesesiz ve sen ki serdâr-ı merkûmsun kazâ-i mezkûrun serdârlığı sana tefvîz olunmağla gerekdir ki kaide-i kadîm ve kânûn üzre zabt ve rabtı neferât ve def' ve ref'-i haşerâtıyla tanzîm-i bilâd ve idâre-i hâl-i 'ibâda bezl-i iktidâr eylesesin ve kazâ-i mezkûrda mukîm ve misâfir yeniçerileri ve cebeci ve tobçı ve tob'arabacısı ve ğilmân ve kuloğulları bi'l-cümlesin üzerilerine serdâr ve zâbit bilüb sözünden taşra ve re'yinden hâric vaz' ve hareketde bulunmayub dâimâ itâ'at ve inkıyâd üzre olalar ve sen dahî cümle umûrını ahkâm-ı şer'î şerîf ve kânûn-ı kadîm ve emr-i münîfe tatbîk ve tevâif-i merkûmûnun bi-lâ vâris-i ma'rûf fevtolanlarının metrûkâtların ma'rifet-i şer'le zabt ve sûk-ı sultânîde fûrûht ve hâsil olan nukûdın cânib-i Beytü'l-mâl için defter müfredâtıyla Ocak tarafına göndermege mübâderet ve beher hâl sükkân-ı vilâyetin emn ve râhatlarına bâ'is hıdâmât-ı müstahsine-i mebrûre vücûda getürmege mecd ve sa'y olub müceb-i mektûbla 'âmil olasız. Tahrîren evâil-i Recebi'l-ferd, sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

Hasan

Ağa-yı Yeniçeriyân-ı Dergâh-ı 'Âlî

Sahife no:123

Belge no:112

Kıdvetü's-sâdâti'l-kirâm es-Seyyid el-Hâc Yûsuf Efendi dâme *şeref-siyâdetehû* ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiyye inhâ olunur ki: Adana ve Dinda[r]lı kazâlarında olan sâdât-ı kirâm üzerlerine işbu sene-i erba'a ve mieteyn ve elf Rebî'ü'l-âhiresi ğurresinden kazâ-i mezbûrlarına kâim-makâmıĝı bâ-'arz cenâbına tevcîh olunumuşdur. Gerekdir ki sâdât-ı kirâma ihtirâm idüb kudât ve kâim-makâmlar senedleriyle teseyyüd ve izhâr-ı 'alâmet-i hadrâ' idenlerin def'inde dikkat ve cenâbınız dahî kimesneye 'alâmet-i hadrâ' vaz'ından mücânebet ve iddi'â-yı neseb-i siyâdet idenleri tarafımıza havâleye mübâderet idüb işbu emânet-i kübrâda kemâl-i 'iffet ile tevcîhiyye ve 'arûsiyye ve muhaddesât-ı sâire-i nâ-mardıyye nâmıyla bir akçelerini almayub ve aldırmayub cenâbınız dahî ber-mû'tâd-ı kadîm çavuşân câizesi oniki ğurûşdan ziyâde virmeyüb sıyânet-i 'ırz ve mâllarında sa'y-i mevfûr zımında şevketlü mehâbetlü kerâmetlü Pâdişâh-ı İslâm *ebbede'llahü Te'âlâ devletehu ilâ yevmi'l-kıyâm* hazretlerinin devâm-ı 'ömr-i devletleriçün sâdât-ı kirâmın de'avât-ı hayriyyelerin isticlâb idüb her emirde şer'-i şerîfe imtisâl ile mazhar-ı şefâ'at-i Hazret-i Seyyidü'l-Enâm 'aleyhi efdalü't-tahiyye ve ekmelü islâm olası, ve's-selâm. El-fakîr es-Seyyid Mehmed Dervîş el-Hasebî İltefet 'ale'l-eşrâf.

Sahife no:124

Belge no:113

Berât-ı Şerîf-i 'Âlî-şân

Medîne-i Adana'da vâki' Ramazanoĝlu Evkâfi'ndan olmak üzre Halîl Beg binâ eylediĝi Câmî'-i Cedîd Medresesi'nde vazîfe-i mu'ayyene ile dânişmend olan Şeyh es-Seyyid 'Abdullah fevtoldukda yerine sulbî oĝlı işbu râfi'u tevkî'-i refî'iş-şân-ı hâkânî

es-Seyyid İbrâhîm Halîfe mevcûd ve her vechile lâ-yık ve muhill ve müstehak iken ecânibden Emîroğlı es-Seyyid Ahmed nâm kimesne merkûm es-Seyyid İbrâhîm, Tekfur Yaylağı'nda met'ûnen fevtoldı deyû mütevellî Mîr Süleymân'ı iğfâl idüb bir kıt'a 'arz ahzidüb hılâf-ı inhâ cihet-i mezkûreyi kendi üzerine berât itdirüb merkûm es-Seyyid İbrâhîm ğadr-ı küllî ve babası nân parasından mahrûm itmekle müteveffâ babası mahlûlünden ve mezbûr Emîroğlı Seyyid Ahmed'in ref'inden merkûm es-Seyyid İbrâhîm'e tevcîh olunub yedine berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında bi'l-fi'l vakf-ı mezkûrun ber-vech-i meşrûta mütevellîsi kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Mîr Süleymân *zide kadruhu* 'arz ümegin mücebince vâki' ise tevcîh ve sadaka idüb bu berât-ı hümayûn-ı sa'âdet-makrûnı virdüm ve buyurdum ki: Ba'de'l-yevm merkûm es-Seyyid İbrâhîm Halîfe varub zikrolunan medresede müteveffâ babası mahlûlünden ve mezbûr Emîroğlı Seyyid Ahmed'in ref'inden dânişmend olub hizmet-i lâzimesin mer'î ve müeddî kılındıktan sonra evkâf-ı mezkûrdan olmak üzre vazîfe-i mu'ayyenesiyle mutasarrıf olub vâkıfın rûhı ve devâm-ı 'ömr ve devletimçün du'âya müdâvemmet göstere. Ol bâbda ref'olunan mezbûr Emîroğlı Seyyid Ahmed tarafından ve taraf-ı âherden bir vechile dahl ve ta'arruz kılınmayalar. Şöyle bileler. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi'i Cemâziye'l-âhır, sene isnâ ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no:125

Belge no:114

Medîne-i Adana mahallâtından Sucı-zâde Mahallesi sükkânından iken bundan akdem vefât iden İsmâ'îl bin Mustafâ nâm kimesnenin verâseti zevce-i menkûhe-i

metrûkesi Fâtıma bint-i Mahmûd nâm hâtun ile sulb-i sağır oğlu 'Ali ve sulbiye-i sağıre kızı Sultan nâm kimesnelere inhisârı tahkîkinden sonra müteveffâ-yı mezbûrun tahrîr olunan ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'iyeye tevzî' ve taksîm olunan muhallelât defteridir ki ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurrîre fi-ğurre-i şehr-i Rebî'i'l-ûlâ, sene erba'a ve mieteyn ve elf.

Zincirli Mezra'ası'nda vâki' onbeş dönüm mikdârı bâğ kıymet	evân-ı nühâsiyye kıyye	minder	yorğan	sağır yasdık
80	32	2	1	2
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
	24	3	3	1

köhne kilim	köhne keçe	kazma	tahra ma'a harbe ve bel	hınta külek
1	1	2		2
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
2	1	1	1	4

bulğur külek	darı külek	dakîk batman	der-zimmet-i Ğazazoğlu Molla Mehmed	Tecemmülât-ı hâne
2	2	4		
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
4	2	2	20	10
Yekûn				
ğurûş				

149 Yalnız yüzkırktokuz ğurûşdur.

Minhe'l _____ ihrâcât:

Techîz-tekfîn	resm-i kısmet-i 'âdî	nâzirîyye	kâtibiyye	çukadâriye	ihzâriye
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
10	4	1	1	1	1
zevcetü'l-mezbûre	ber-mûceb-i vasiyyet	yine ber-mûceb-i vasiyyet	Yekûn		
Fâtıma'nın mehr-i müeccel-i müsbeti	Zataoğluna deyn-i müsbet	dakîk bahâ deyn	ğurûş		
ğurûş	ğurûş	ğurûş	129 Yalnız		
100	7	4	yüzyigirmitokuz ğurûşdur.		

Sahhu'l-_____ bâkî

ğurûş

20 Yalnız yigirmi ğurûşdur.

Hisse-i zevceti'l-mezbûre		Hisse-i ibni'l-merkûm		Hisse-i binti'l-merkûme
ğurûş	meblağ	ğurûş	meblağ	ğurûş
2.5	20	11.5	40	5.5

Sahife no:125

Belge no:115

Nazaroğlu 'Abdu'llah Ağa'ya cümle ma'rifetiyle yüzotuz para rûziyye ta'yîn olunduğı kayd şod. Fî ğurre-i Rebî'i'l-ûlâ sene 1204 yevm-i çehârşenbih.

Reft fi 23 Rebî'i'l-âhır, sene 1204.

Sahife no:125

Belge no:116

'Abdullah Paşa Efendi'mizin ma'iyetinde olan şilâhşör ağa Cemâziye'l-evvelinin ikinci günü Âsitâne-i 'Aliyye'ye 'azîmeti kayd şod. Fî-ğurre

Ağaya rûziyye virildiği

Fî ğurre-i rebî'i'l-ûlâ, sene 1204.

Sahife no:126

Belge no:117

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Misis Köprisiçün binâ Emîni nasb ve ta'yîn olunan Dergâh-ı Mu'allâ'm gedüklülerinden 'Abdî zîde mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki, Anadolu'nun orta kolunda vâki' Misis Köprisi'nin iki tâkı münhedim ve ba'zı mahalleri dahî fenâ-pezîr olmakdan nâşî Der-'aliyye'mden ta'yîn olunan mi'mâr halfası İsmâ'îl Halife ve sâir erbâb-ı vukûf ma'rifetiyle keşf ve

mu'âyene ve defteriyle i'lâm olunmak bâbında sâdır olan emr-i şerîfim halîfe-i merkûm ile lede'l-vürûd cîsr-i mezkûr ahcârdan binâ olunmak lâzım gelse Nehr-i Ceyhun'un cereyân iden mahalleri dayk ve 'amîk olmak mülâbesesiyle vaz'-ı esâsı için sedd ü bendi mu'aşşer olduğundan başka mesârif-i küllîyeye muhtâc olarak, üç seneye kadar ancak olacağı zâhîr ve ahşâbdan binâ olundığı sûretde ehven ve metânet üzere olacağından ğayri lâzime-i inşâsından olan keresteleri hazır altı sâ'at mesâfede vâki' yold[a] dağlardan kat' ve üç sâ'at mesâfe ile Nehr-i Ceyhun'a ilkâ ve sallâr ile Adana'ya ba'de'l-ihrâc Adana'dan hazır altı sâ'at 'arabalar ile cîsr-i mezkûra vâsıl olub huccâc-ı müslimînin 'avdetine kadar tekâm olacağı beyânıyla ahşâbdan olmak üzere keşf ve mu'âyene birle ahcâr ve ahşâbdan olarak iki kıt'a keşf defterleri Der-'aliyye'ne takdîm olundığını Adana kâdîsı i'lâmında tahrîr ve inhâ itmekden nâşî gelen defterler Ser-mi'mârân-ı Hâssa el-Hâc Ebû Bekr *dâme mecduhu'*ye havâle ve fiyatı vaz' itdirildikde ol dahî keşf ve mu'âyene iden mi'mâr halîfesi merkûm ile bi'l-müzâkere cîsr-i mezbûr ahşâbdan yapıldığı sûretde onsekizbinikiyüzyetmişaltı ğurûş mesârif ile vücûda geleceğini i'lâm eyledikten sonra cîsr-i mezkûr memerr-i huccâc-ı müslimîn olmakdan nâşî bi-eyyi vechin kân işbu sene-i mübârekede 'avdet-i huccâca kadar inşâ ve tekâmîl 'akdem-i umûr-ı Devlet-i 'Aliyye'mden olmağın ber-mûceb-i defter bir an akdem binâ ve tevârüd iden huccâcdan mukaddem tekâmîl olunmasını Adana Vâlisi Vezîr'im Battal Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* bâ-takrîr inhâ itmegin mezkûrun ahşâbdan inşâsı vücûhile cânib-i mîrîye ehven ve iktizâ-yı vakt ve hâl-i hazır enseb eylediği ve eger ahcârdan yapulur ise üç seneden hitâm bulmıyacağı tevârüd iden tahrîrâtdan müstebân olduğına binâen ber-vech-i muharrer ahşâbdan olan keşfinden noksân mesârif ile vücûda gelmesine ihtimâm ve dikkat ve tez vakitte fenâ bulmayacak vechile metânet ve rasânet üzere inşâsına sarf ve sa' ve ikdâm eylemen şartıyla iktizâ iden kerestesi inhâ olundığı

üzre ve sen ki cısr-i mezbûra binâ emîni ta'yîn olunan merkûmsın, cısr-i mezkûrun iktizâ iden keresteden cibâl-i merkûmdan vezîr-i müşârûn-ileyhin inzimâmını re'y ve ma'rifetle kat' ve ve iktizâ idan 'amale ve levâzımât-ı sâiresi dahî tedârik ve şimdilik mesârif-i mezkûr için virilen 'ale'l-hisâb onbin ğurûş sarf ve i'tâ eyleyerek 'avdet-i huccâc[a] kadar kemâl-i metânet ve rasânet birle inşâ ve tekmîl ve binâ-i mezkûra me'mûretini hâvî meblağ-ı mezkûrun ahz ve makbûzını muş'ir memhûr senedini dahî Hazîne-i 'Âmire'm defterlerine sebt ve kaydıçün Der-sa'âdet'ime irsâl itmek için me'mûr kılınan ile işbu emr-i celîli'l-kadrim ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlündc keyfiyyet ma'lûmun oldukda cısr-i mezkûrun [s. 127] 'avdet-i huccâc-ı müslimîne kadar inşâ ve tekmîl akdem-i umûr-ı Devlet-i 'Aliyye'mden olmağla iktizâ iden kerestelerinin vezîr-i müşârûn-ileyhin inzimâm-ı re'y ve ma'rifetile cibâl-i mezkûrdan ma'rifetin ile kat' ve sallar ile Adana'ya ve andan dahî 'arabalar ile cısr-i mezkûra vâsıl ve 'amele ve levâzımât-ı sâiresi yedine virilen mîr akçeden sarf ve i'tâ iderek tedârik ve âmâde ve serî'an ve 'âcilen binâsına şürû' ve mübâşeret ve bi-mennihî Te'âlâ 'avdet-i huccâca kadar keşfinden noksân mesârif ile inşâsına ihtimâm ve ebniye-i mezkûre için ahz ve makbûzun olan meblağ-ı mezbûrun memhûr senedini dahî Hazîne-i 'Âmire'm defterlerine sebt ve kaydıçün Der-sa'âdet'e irsâl eylemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuşdur. Buyurudum ki: Hükm-i şerîfimle vardukda bu bâbda vech-i meşrûh üzre şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîli's-şân-ı vâcibü'l-imtisâlimin ve lâzımü'l-ittibâ'ımın mazmûn-ı münîfi üzre 'âmil olub hılâfında vaz' ve hareketden be-ğâyet tehâşî ve mübâ'adet eylesin. Şöyle bilesin. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsın. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsi'i 'aşar Zi'l-hiccet'i's-şerîfe, sene selâse ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

El-Mahrûse

Sahife no:127

Belge no:118

Bâ'is-i tastîr-i hurûf budur ki:

İşbu binikiyüzüç senesi mâh-ı Şa'bâni'l-mu'azzamının ğurresinden ikiyüzdört senesi Saferü'l-hayrın ğurresine kadar altı mâh güzeşte ve mâh-ı mezbûr ğurresinden Cemâziye'l-ülâ ğurresine kadar işleyecek üç mâh serdârlık câizeleri beher üç mâhda beşyüz ğurûşdan binbeşyüz ğurûşun üç kıt'a ağa mektûbları mücebince Medîne-i Adana serdârı necâbetlü es-Seyyid Halîl Ağa Hazretleri'nden bâ-emr-i 'âli taleb iderek ve bi'l-cümle ocakbaşları ve 'alemdârân ve emekdârların takrîr ve iltimâsları üzre bi-kazâi'llahi Te'âlâ medîne-i mezbûre ahâlîsine za'f-ı küllî târî olup ekseri perâkende ve perîşân ve birkaç seneden beri civârın (?) istilâsından ve tâ'ûn-ı vebâdan ocaklı zümresi ancak ikiyüz nefer mikdârı kalub ol mikdâr câizeye bir vechile tahammül olmadığından hâllerine merhameten cümlelerin iltimâsiyle beher üç mâh câizesi ikiyüzellibeşer ğurûş nizâm virilüb bakâya altı aylık câizesi Ocağ-ı 'Âmire tarafına beşyüz ğurûşa ber-tahvîl ahz ve işleyecek üç mâh câizesi olan ikiyüzelli ğurûşı dahî ağa-yı mûmâ-ileyh yedinden tamâmen ve kâmilen ahzidüb ba'de'l-yevm ber-minvâl-i muharrer üç mâhda ikişeryüzellibeşer ğurûşdan alınmak üzre nizâm virildigini mübeyyen işbu tahvîl tahrîr ve ağa-yı mûmâ-ileyh yedine li-ecli's-sened i'tâ olundu. Gerekdir ki; vakt-i hâcetde ibrâz oluna.

Kara Mehmed Çavuşân-ı

Ağa-yı

Dergâh-ı 'Âli

Sahife no:128**Belge no:119**

Medîne-i Adana mahallâtından Durmuşfakı Mahallesi sükkânından iken bundan akdem vefât iden es-Seyyid Mehmed ibn-i ‘Abdu'llah nâm kimesnenin verâseti zevce-i menkûhe-i metrûkesi Fâtıma bint-i Kara Mehmed nâm hâtun ile sulbiye-i kebîre kızı Ümmükülsüm ve Fâtıma ve sulbiye-i sağîre kızı ‘Âyşe ve Hadîce ve haml-i zâhirine incâzı tahakkûkundan sonra müteveffâ-yı mezbûrun terikesi tahrîr ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'iyeye tevzî' ve taksîm olunan muhalledfât defteridir ki, ber-vech-i âtî zikrolunur. Hurre fi'l-yevmi'l-hâmisi ‘ısrîn şehr-i Zi'l-hiceti's-şerîfe sene selâse ve mietyen ve elf.

Mahalle-i mezbûrede vâki' menzilin şark tarafında kebîr bir bâb fevkânî ve tahtânî beyt ve bir sofa ve timurlu orta sofanın nısfı havlı ve küblük ve bi'r-i mâ' ve nerd-bân ve kenîf-i müşterek olmak üzere bint-i mezbûrûn Ümmügülsüm ve Fâtıma ve 'Âyşe'ye üçyüzelli ğurûşa virilmiştir.

Ğurûş
350

Menzil-i mezkûrun ğarb tarafında sağîr bir bâb fevkânî ve tahtânî ve yine bir bâb tahtânî beyt ve bir sofa ve timurlu orta sofanın nısfı havlı ve küblük ve bi'r-i mâ ve nerd-bân ve kenîf-i müşterek olmak üzere zevce-i mezbûre Fâtıma'ya ikiyüzelli ğurûşa virilmiştir.

Ğurûş
250

Bint-i mezbûrûn Ümmügülsüm ve Fâtıma ve 'Âyşe'ye teslim olunan eşyâ-i müteferrika kıymeti

ğurûş
22

Zevce-i mezbûre Fâtıma'ya teslim olunan eşyâ-i müteferrika kıymeti

ğurûş
94

Kayseriye'li Ebû Bekr Beşe'[ye]
virilen eşyâ kıymeti

ğurûş
35

bârgir re's
1

ğurûş
25

müsta'mel halı seccâde
3

ğurûş
10

Kelâm-ı kadîm	evân-ı nühâsiye	arı kovan 'aded	Yekûn:		
ğurûş	15	25	ğurûş		
	kıymet	ğurûş	854 sekizyüzellidört		
8	10	50	ğurûşdur.		
Minhe'l	ihrâcât:				
techîz-tekfîn	resm-i kısmet-i 'âdî	nâzırıyye	kâtibiyye	çukadâriye	ihzâriye
ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş	ğurûş
30	15	2	2	2	2
Es-Seyyid Ebû Bekr	Zevce-i mezbûre Fâtîma'ya	Mezbûre Fâtîma'nın mehr-i			
Beşe'ye deyn-i müsbet	mehr-i müeccel-i müsbet	mu'acceli için virilen eşyâ kıymeti			
ğurûş	ğurûş	ğurûş			
35	300	51			
Bint-i mezbûrûn Ümmügülsüm ve Fâtîma ve 'Âyşe'nin vâlideleri 'Âyşe'nin					
mehrinden bâkî					
ğurûş					
100					
Yekûn	:				
ğurûş					
539 Yalnız beşyüzotuztokuz ğurûşdur.					
Sahhu'l	bâkî:				
ğurûş					
315 Yalnız üçyüzonbeş ğurûşdur					
Hisse-i zevce-i mezbûre	Hisse-i bint	Hisse-i bint	Hisse-i bint		
ğurûş meblağ	ğurûş meblağ	ğurûş meblağ	ğurûş meblağ		
39 42	45.5 49	45.5 49	45.5 49		
Hisse-i bint	Hisse-i haml	küsür			
ğurûş meblağ	ğurûş meblağ	meblağ			
45.5 49	91.5 38	24			

Sahife no:129

Belge no:120

Berât-ı Şerîf-i 'Âlî-şân

Medîne-i Adana'da Durmuşfakı Mahallesi'nde vâki' mescid-i şerîfde nisf vazîfe-i mu'ayyene ile imâm olan 'Ali bin Veliyyü'd-dîn mutasarrıf olduğu nisf imâmet-i mezkûreyi kendi hüsn-i rızâsıyla erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi'ü tevkî'-i reî'i-şân-ı hâkânî Hasan Halîfe'ye ferâgat ve kasr-ı yed idüb merkûm dahî her vechile lâıyk ve muhill ve müstehak olmağın fâriğ-i mezbûrun kasr-ı yedinden nisf imâmet-i mezkûre tevcîh olunub yedine berât-ı şerîf-i 'âlî-şânım virilmek bâbında yedinde olan fâriğ-i mezbûrun 'atîk berâtı mücebince 'inâyet taleb itmegin vâki' ise tevcîh ve sadaka idüb bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnı virdüm ve buyurdum ki: Ba'de'l-yevm merkûm Hasan Halîfe varub zikrolunan mescid-i şerîfde fâriğ-i mezbûrun yerine nisf imâm olub hizmet-i lâzimesin mer'î ve müeddî kıldıkdan sonra nisf vazîfe-i mu'ayyenesiyle mutasarrıf olub vâkıfın rûhı ve devâm-ı 'ömr ve devletimçün du'âyâ müdâvemet göstere. Şöyle bileler. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi'i ve'l-ısrîn Şevvâli'l-mükerrerem, sene selâse ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

el-Mahrûse

Sahife no:129

Belge no:121

Silâhşör Gürcü Süleymân Ağa'nın rûziyye defteridir ki zikrolunur. Fî 8 Şa'bân, sene 1204.

nân-ı 'azîz	lahm-ı ğanem	pirinç (?)	revğan	kahve	hatab	sebze
kıyye	kıyye	kıyye	kıyye	dirhem	yük	mikdâr-ı
8	4	2.5	1	60	1	kifâye

Ağa-yı mûmâ-ileyh Şevvâli'l-mûkerrem onikinci yevm-i pençşenbih ba'de'l-'asr
Âsitâne-i 'Aliyye'ye râhî olmuştur. Fî 12 Şevvâli'l-mûkerrem, sene 1204.

Sahife no:130

Belge no:122

Malları Hazîne-i 'Âmire'ye İrsâliyye Vechiyle Mukayyed Olan Mukâta'ât

Maktû'ât-ı Mezra'a-i Hacılu der-Nâhiye-i Yüregir der- Adana der-'uhde-i merkûmîn mu'accelât ğurûş 500 Seyyid 'Ali ve Seyyid Mustafâ 200 Halîl İbrâhîm ve 700 bedeliyye ğurûş 105	Maktû'ât-ı Mezra'a-i Şehirgâr ve ğayri der- Nâhiye-i Dünderlu der- 'uhde-i Mustafâ Ağa mu'accele ğurûş 22.5 bedeliyye ğurûş 4	Maktû'ât-ı Mezra'a-i Külahlı ve tevâbi'ihâ der- Adana der-'uhde-i merkûmîn mu'accelât ğurûş 16.5 'Ali 50 'Ali ve Süleymân ve Hasan ve Ahmed 66.5 bedeliyye ğurûş 10
Maktû'ât-ı Mezra'a-i diger (?) eski der-'uhde-i 'Alî veled-i müteveffâ Seyyid Muhammed mu'accele ğurûş 135 bedeliyye ğurûş .. 20.5 30 para	Maktû'ât-ı Mezra'a-i Çayırılı ve Bayırılı ve ğayri der-'uhde-i merkûmîn mu'accelât ğurûş 250 Hasan Ağa sâkin-i Adana 325 Seyyid Mehmed Sâdık Efendi 075 Seyyid Ahmed Efendi 650 bedeliyye ğurûş 097.5	Maktû'ât-ı rüsûm-ı cemâ'at-i Çinganlar der-Livâ-i Adana der-'uhde-i merkûmeyn mu'accelât ğurûş 300 İslâm Ağa 067.5 'Abdullah Ağa veled-i İslâm Ağa 867.5 bedeliyye ğurûş 130

Maktû'ât-1 Mezra'a-i der- Adana der-'uhde-i merkûmîn mu'accelât ğurûş 070 Mehmed ve 'Alî 320 Süleymân 060 'Osmân 440 bedeliyye ğurûş 066	Maktû'ât-1 Anavarze ve tevâbi'ihâ Sis der- Mustafâ Ağâ ve Mehmed Ağâ mu'accele ğurûş 100 bedeliyye ğurûş 015	Maktû'ât-1 'arz-1 Hâliye- kapulu der-nezd-i Mezra'a-i Anızca der-Adana der- 'uhde-i Seyyid Mustafâ Efendi mu'accele ğurûş 80 bedeliyye ğurûş 12
Maktû'ât-1 Mezra'a-i İvekli (?) der-Adana der-'uhde-i Ahmed nâm kimes[ne] mu'accele ğurûş 280 bedeliyye ğurûş 040.5	Maktû'ât-1 Mezra'a-i Karabük nâm-1 diger Kubak der-Adana der-'uhde-i Hüseyn ve Süleymân mu'accele ğurûş 100 bedeliyye ğurûş 015	Maktû'ât-1 Yassivirân der- Adana der-'uhde-i merkûmîn mu'accelât ğurûş 270 Süleymân 525 Halîl Ağâ 795 bedeliyye ğurûş .. 119 30 para
Maktû'ât-1 Mezra'a-i Ayaklıkitâb (?) der-Nâhiye- i Yüregir der-Adana der- 'uhde-i Seyyid Mustafâ veled-i 'Ali çavuş-ı dîvân mu'accele ğurûş 12.5 bedeliyye ğurûş .. 1.5 30 para	Maktû'ât-1 Mezra'a-i Kamışlu der-Adana der- 'uhde-i merkûmîn mu'accelât ğurûş 250 Mehmed ve 'Alî çavuşân-ı dîvân 600 Halîl 850 bedeliyye ğurûş 127.5	Maktû'ât-1 Mezra'a-ider-Adana der-'uhde-i 'Ali Ağâ mu'accele ğurûş 48 bedeliyye ğurûş 07

Maktû'ât-ı resm-i Kışlak-ı	Mahallât	Binde fi	50 fi
Sarıçam der-Adana der-	ğurûş	nefs	
'uhde-i 'Alî çavuş-ı dîvân	12917	3	
ve veled-i Âşir Mustafâ	bedeliyye cebelüleri	ğurûş	
mu'accele	ğurûş ..	150	
ğurûş	1935.5 30 para		
180			
bedeliyye			
ğurûş			
027			

Yalnız bintokuzyüzotuzbeşbuçuk ğurûşdur. Fî sene 1203

Sahife no:131

Belge no:123

Nâhiye-i Kara'îsâlu

.....

Nâhiye-i

.....'Alî 'adem-i rağbete ve nâ-mevcûd ve târik-i

Cemâ'at-i Lâlâ, tâbi'-i mezbûr

gûn

ğurûş

13184

Adana Sancağı'nda Kara'îsâlu Nâhiyesi'nde Cemâ'at-i Lâlâ ve ğayriden

onüçbinyüzseksendört akçe timâra mutasarrıf 'Alî timârına 'adem-i rağbetinden nâşî

İbrâil muhâfazasında bayrağı altında nâ-mevcûd ve târik-i hizmet olub timâr-ı mezbûr ol

vechile mahlûl olduğunu zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr ihbâr ve şahâdet itmeleriyle rağbet iden

mülâzımlardan orta boylu alâ gözlü açık kaşlı mezkûr Hüseyin'e virilmek bâbında

'inâyet recâsına Adana Alaybegisi kıdvetül-emâsil ve'l-akrân es-Seyyid Halîl zîde

kadruhu 'arz itmegin kasriyle ve mübâdelesine i'tibâr olunmamak üzere sancağında sâkin

olub alaybegisi bayrağı altında sefere e[ri]şmek ve eger 'ale'd-devâm sancağında sâkin

olmaz ve me'mûr olduğu mahalde bayrağı altında mevcûd bulunmaz ise ref'inden mülâzımına 'arzolmak şartıyla tevcîh olunmağla tezkire olmak için sene selâse ve mieteyn ve elf Recebi'l-ferdinin yigirmiüçüncü günü târîhiyle düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfahham nizâmü'l-'âlem bi'l-fi'l Anadolu Vâlîsi ve bi'l-istiklâl Mosko Seferi Ser-askeri Vezîr es-Seyyid el-Hâc Hasan Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* tarafından tevcîh olunub tahrîr hükmü virilmekle tezkiresi ihrâc olunmak fermânım buyrulmağın ber-mûceb-i fermân-ı 'âlî zikrolunan onüçbinyüzseksendört akçe tîmâr, vech-i meşrûh üzre merkûm Hüseyin'e tevcîh olunub berât-ı 'âlî-şân için tezkire virildi. Tahrîren fi-şehri Recebi'l-ferd sene selâse ve mieteyn ve elf.

Be-Meşta-yı

İsmâ'il

Mutâbikun li-aslihi'l-hatîr. Rasûlü'l-kâdî bi-mahrûse-i İbrâîl, nemmekahü el-fakîru ileyhi 'azze şânühu, ğufire leh.

Sahife no:131

Belge no:124

İşbu binikiyüzüç senesi Teşrîni'l-ûlâ ğurresinden Şubat'ı ğâyetine kadar beş aylık Adana menziline sevk itmek üzre hâlen Adana mütesellimi necâbetlü es-Seyyid Halîl Ağa'nın kefâletiyle sâbıkan Adana menzilcisi Muhammed Ağa'ya bi'l-cümle 'ulemâ ve sulehâ ve vücûh-ı belde ma'rifetiyle sekizbin ğurûşa icâr olduğu ber-vech-i meşrûh isticâr ve kabûl idüb cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le merkûm Muhammed Ağa ber-minvâl-i muharrer menzilci nasb ve ta'yîn olundığı işbu mahalle kayd şod. Hurrîre fi 29 M. Sene 1204.

Sahife no:131

Belge no:125

Sene-i mezbûrenin Teşrîn-i âhırî gûresinden cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le menzil-i mezkûrun hisâbı merkûm Mehemmed Ağa ile rü'yet olunub bakâyası hisâbı üzre Şubat gâyetine kadar menzil-i mezkûr vekîl-i fukarâ Mustafâ Ağa'ya tahvîl birle merkûm Mustafâ Ağa menzilci nasbolunduğı kayd ve bu mahalle şerh virildi. Hurre fi 7 Rebî'îl-evvel sene 1204.

Merkûm menzilci Mehemmed Ağa'nın hisâbı rü'yet olunub cemî'-i zabtı otuzaltı gün olmağla cümlenin nizâm virdiği vech üzre beher ayda binbeşyüz gûrûşdan olmak üzre hisâbına mahsûb derûn-ı şehrden bârgir bahâsı bindörtiyüz gûrûş ile Yüregir'den şa'îr bahâ yüzyigirmi gûrûş Cânib-i Şehr'den şa'îr bahâ toksanüç gûrûş ile cem'an binaltıyüzsekseniki gûrûş teslim olunub ber-nizâm-ı mezkûr cemî'-i zabt, teslim olunan ba'de'l-hisâb zabtı bedeli olub zimmetinde bir para ve bir habbe kalmadığı işbu mahalle şerh virildi.

Sahife no:132

Belge no:126

Kaydı bozulmuşdur.

Ze'âmet-i Nâhiye-i Sarıçam der-Livâ-i Adana fi-kayd muhâfaza-i İbrail nâ-
mevcûd

be-nâm Seyyid Halîl

Cemâ'at-i Mûsâlu tâbi'-i Sarıçam

.....

20000

Adana Sancağı'nda Sarıçam Nâhiyesi'nde Cemâ'at-i Mûsâlu ve ğayriden yigirmibin akçe ze'âmet mutasarrıfı Mahmûd me'mûr olduğu İbrâil muhâfazasında bayrağı altında nâ-mevcûd ve târik-i hizmet olub ze'âmet-i mezbûr ol vechile mahlûl olmağla rağbet iden mülâzımlardan orta boylu alâ gözlü açık kaşlı kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân es-Seyyid Halîl *zîde kadruhıye* virilmek bâbında 'inâyet recâsına Adana Alaybegisi kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân es-Seyyid Mahmûd *zîde kadruhu* 'arz itmegın Defterhâne-i 'Âmire'mden ihrâc olunan cebe defterine mürâca'ât olundukda ze'âmet-i mezbûrun kaydı bulunmamağla gedıklü ve şerhlü ve sülbiyân ve mütেকâ'id kayıtlarına dâhil degil ise mîr-alay-ı mûmâ-ileyhin 'arzı mûcebince sancağında sâkin olub alaybegisi bayrağı altında mevcûd bulunmaz ise ref'inden mülâzımına 'arz olunmak şartıyla tevcîh olunmağla tezkire olunmak için sene isnâ ve mieteyn ve elf Recebi'l-ferdinin yigirmiüçüncü günü târhiyle düstûr-ı mûkerrem ve mu'azzam müşîr-i müfahham ve muhterem nizâmü'l-'âlem bi'l-fi'l Anatoli vâlîsi bi'l-istiklâl Mosko Seferi ser-'askeri vezîr-i mûkerrem sâdr-ı sâbık 'Ali Paşa *edâme'llahü Te'âlâ iclâlehu* tarafından tevcîh olunub tahvîl hükmü virilmekle tezkiresi ihrâc olunmak fermân buyrulmağın ber-mûceb-i fermân-ı 'âlî zikrolunan yigirmibin akçe ze'âmet, vech-i meşrûh üzre mûmâ-ileyh Seyyid Halîl'e tevcîh olunub berât-ı 'âlî-şân için tezkire virildi. Tahrîren fi-şehri Recebi'l-ferd sene isnâ ve mieteyn ve elf.

Tubbika asluhu'l-hatîr Kilisî Ahmed el-müvellâ-hılâfe bi-Mahrûse-i İbrail.
Nemmekahu el-fakîru ileyhi 'azze şân, ğufire leh-

Be-Yurd-ı

İsmâ'îl

Sahife no:132

Belge no:127

‘İzzet-meâb Adana'da me’zûnun bi'l-iftâ İmâm-zâde Mehmed Efendi

Ba‘de's-selâm inhâ olunur ki: Sen ki ‘ulemâi ‘âmilînden olub dâimâ ta‘lîm-i ‘ulûm ile iştiğâlin olduğu bâ-‘arz ve mahzar inhâ olundığına binâen kemâ-kân belde-i mezkûrede hizmet-i iftâyâ tarafımızdan cenâbınıza izn virilmiştir. Gerekdir ki, istiftâ olundukda esahh-ı akvâl-i eimme-i Hanefiyye ile iftâ idüb kütüb-i mu‘tebereden nakl-i sarîh ve imzâlarında Adana müftîsi olduğunu tasrîh eylesin. Hurrîre fi-evâhır-ı Saferî'l-hayr, sene erba‘a ve mieteyn ve elf.

El-Fakîr Mustafâ Hamdî-zâde
‘ufiye ‘anhümâ

Sahife no:133

Belge no:128

Defter-i bedel-i cebelü ber-mu‘accelât-ı mukâta‘ât-ı mezkûrîn der-Livâ-i Adana ve İn (?) der-‘uhde-i sene 1203 merkûmîn berây-ı lâzime-i mesârif-i cünûd-ı İslâmiyye ki İn (?) kadr-ı meblağ-ı bedeliyye-i cebelü iş ber-ashâb-ı mâlikâne-i be-tahsîl ve Âsitâne-i Sa‘âdet'e irsâl ve Darbhâne-i ‘Âmire'ye teslîm şoda kıymetü'l-vâki‘ der-sene 1203.

Maktû‘ât-ı Mezra‘a-i	Maktû‘ât-ı Mezra‘a-i	Maktû‘ât-ı Mezra‘a-i
nâm-ı cedîd Silâhdâr ve der-Cânib-i Şehr	Kâfirkıran ve Mezra‘a-i
ğayrihi der-Nâhiye-i	der-‘uhde-i ‘Alî Seyyid	nâm-ı diger Karaçalılık ve
Yüregir der-‘uhde-i	Mustafâ	Mezra‘a-i Hâzırılı Cânib-i Şehr
merkûmîn	mu‘accele	der-‘uhde-i merkûmîn
mu‘accelât	ğurûş	mu‘accelât
ğurûş	230	ğurûş
725 Mehmed	bedeliyye	262.25 diger Mehmed
920 Hacı ‘Ali	ğurûş	400 Mehmed Ağa ve Mustafâ
300 Ahmed	34.25	450 Hâfız Mehmed ve el-Hâc
1945		‘Ali
bedeliyye		1112.25
ğurûş		bedeliyye
291.5		ğurûş
		242

Maktû'ât-1 Mezra'a-i der-'uhde-i merkûmîn mu'accelât ğurûş 450 'Osmân Efendi <u>520</u> Seyyid İbrâhîm 970 bedeliyye ğurûş 145.5	Maktû'ât-1 Mezra'a-i Çobanbûki der nezd-i Sedâreler der-'uhde-i 'Abdü'l-kâdir Ağa mu'accele ğurûş 225 bedeliyye ğurûş .. 33.5 30 para	Maktû'ât-1 Mezra'a-i Avdet-i Kilisânî der-nezd-i Yüregir der-'uhde-i merkûmîn mu'accelât ğurûş 80 Ahmed <u>57.5</u> Seyyid Mehmed ve Seyyid 'Osmân 137.5 bedeliyye ğurûş 20.5
Maktû'ât-1 Mezra'a-i Tokmak der-nezd-i Şihlu der-Yüregir der-'uhde-i merkûmeyn mu'accelât ğurûş 450 'Osmân Efendi <u>520</u> Seyyid İbrâhîm 970 bedeliyye 145.5	Maktû'ât-1 Mezra'a-i Narlıca ve tevâbi'ihâ tâbi'i Nâhiye-i Cânib-i Şehr der- 'uhde-i merkûmîn mu'accelât ğurûş 250 'Abdü'l-kâdir 080 Mehmed Emîn <u>080</u> Hasan Çelebi 410 bedeliyye ğurûş 061.5	Maktû'ât-1 'Aşerkovan Eyâlet-i-Adana der-'uhde-i mu'accelât ğurûş 035 Hasan Ağa <u>100</u> Seyyid Mehmed 135 bedeliyye ğurûş .. 20.5 30 para
Maktû'ât-1 Mezra'a-i Kuzgun- pınar Cemâ'ati zirâ'at ider der- Nâhiye-i Sarıçam der-'uhde-i merkûmîn mu'accelât ğurûş 70 Seyyid Mehmed 25 Hacı Mustafâ <u>25</u> Mehmed Ağa 120 bedeliyye ğurûş 18	Maktû'ât-1 Mezra'a-i Gümrük der-Nâhiye-i Hacılı der-'uhde-i merkûmîn mu'accelât ğurûş 045 Diger Mehmed <u>070</u> Mehmed Sa'id Efendi 115 bedeliyye ğurûş .. 17 30 para	Maktû'ât-1 Mezra'a-i Mehmed mu'accele ğurûş 125 bedeliyye ğurûş .. 018.5 30 para

Maktû'ât-ı Mezra'a-i Kâfirce ve nezd-i der-'uhde-i Hüseyin	Maktû'ât-ı Mezra'a-i fi tabi'-i Nâhiye-i Yüregir der-Livâ-i Adana der-'uhde-i el-Hâc Mustafâ Ağa
Ağa	mu'accele
mu'accele	ğurûş
ğurûş	450
50	bedeliyye
bedeliyye	ğurûş
ğurûş	067.5
7.5	
Maktû'ât-ı mahsûl-i der-Mezra'a-i Eskibasr (?)der-'uhde-i Kazâ-i Yüregir, der-'uhde-i merkûmîn	Maktû'ât-ı 'arz-ı (?) der- kurb-i Nehr-i Seyhan der-Adana der-'uhde-i el-Hâc 'Ali Efendi
mu'accele	mu'accele
ğurûş	ğurûş
25 Mehmed ve Mustafâ	50
20 'İmrân 'Abdullah	bedeliyye
45	ğurûş
bedeliyye	7.5
ğurûş	
06.5	

Sahife no:134

Belge no:129

Yâ Allah Yâ Fettâh Yâ Rezzâk

Hasbünâ'llahü ve ni'me'l-vekîl 'ale'llahi tevekkelnâ. E'üzü bi'llahi mine's-
şeytânî'r-racîm. Bi'smi'llahi'r-Rahmâni'r-Râhîm. Allahümme yâ müfettiha'l-ebvâb. İftah
lenâ hayre'l-bâb. Bi'smi'llah, tevekkeltü 'ale'llah lâ-havle ve lâ kuvvete illâ bi'llah
tevekkeltü 'ale'llah ve fevvedtü emrî ilâllah. Rabbi yessir 'alâ külli 'usrin. İnnî 'âcizün
ve ente Kadîrun. Rabbi yessir ve lâ tu'assir, Rabbî temmim, bi'l-hayr.

Sahife no:134

Belge no:130

Fî-şehri Recebi'l-ûlâ sene

selâse ve mieteyn ve elf.

Adana ma'a Yüregir Mutasarrıfı es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed vefât itmekle ğâyet şehr-i âtîden yeri muvakkati oldığı kâdî-'asker-i sâbık rûz-nâmçesinde mukayyed eşrâf-ı kudât-ı kirâm zevi'l-ihtirâmdan sezâvâr-ı 'inâyet-i şehriyârî ve şâyeste-i re'fet-i cihândârî Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Emîn dâ'îlerine ber-tevcîh-i sâbık tencîz ve îbkâ olunub sene-i mezbûre Cemâziye'l-evvelîsi ğurresinden müddet-i 'örfiyye-i kâmile mutasarrıf olmak recâsına ba'de'l-'arz sadaka buyuruldu.

Sahife no:134

Belge no:131

'İzzet-me'âb şerî'at-nisâb eşrâf-ı kudât-ı kirâm zevi'l-ihtirâmdan Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi kâm-yâb ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiyye inhâ olunur ki: Adana ma'a Yüregir Mutasarrıfı es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed vefât itmekle işbu sene selâse ve mieteyn ve elf Rebî'ü'l-âhırî ğâyetinden yeri muvakkatı oldığın kâdî-'asker-i sâbık rûz-nâmçesinde mukayyed-i sezâvâr-ı 'inâyet-i şehriyârî ve şâyeste-i re'fet-i cihândârî olmanla ber-tevcîh-i sâbıkı sana tencîz ve îbkâ olmuşdur. Gerekdir ki kazâ-yı mezbûri sene-i merkûme Cemâziye'l-evvelîsi ğurresinden müddet-i 'örfiyye-i kâmile mutasarrıf olub beyne'l-ahâlî icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i 'âlî eylesesiz, ve's-selâm.

El-Fakîr Mustafâ 'Âsir el-Kâdî

be-'asker-i Anadolu

Sahife no:134

Belge no:132

'İzzet-me'âb şerî'at-nisâb eşrâf-ı kudât-ı kirâm zevi'l-ihtirâmdan Adana ma'a Yüregir Kâdîsi Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Efendi kâm-yâb, ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiyye inhâ olunur ki: İşbu sene-i selâse ve mieteyn ve elf Cemâziye'l-evvelîsi ğurresinden kazâ-yı mezbûrun umûr-ı kısmet-i 'askeriyyesi sana ihâle olunmuşdur. Gerekdir ki vâkı'a olan muhalledât-ı mevtâ-yı 'askeriyyeyi terkîm ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm eylesiz, ve's-selâm.

El-Fakîr Mustafâ 'Âsir el-Kâdî

be-'asker-i Anadolu

Sahife no:134

Belge no:133

'İzzet-me'âb şerî'at-nisâb eşrâf-ı kudât-ı kirâm zevi'l-ihtirâmdan es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi kâm-yâb, ba'de't-tahiyyeti'l-vâfiyye inhâ olunur ki: Adana Mutasarrıfı es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed vefât itmekle işbu sene selâse ve mieteyn ve elf Rebî'ül-ûlâ ğurresinden Rebî'i'l-âhırî ğâyetine degin umûr-ı niyâbeti tarafımızdan cenâbınıza ihâle olunmuşdur. Gerekdir ki kazâ-yı mezbûre ve beyne'l-ahâlî ahkâm-ı şer'iyye idüb kısmet-i 'askeriyyeyi tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-farîzati's-şer'iyye tevzî' ve taksîm idüb ve câdde-i şer'-i kadîmden ser-i mû inhirâfa cevâz göstermeyesiz, ve's-selâm

El-Fakîr Mustafâ 'Âsir el-Kâdî

be-'asker-i Anadolu

Sahife no:135

Belge no:134

Sûret-i Berât-ı Şerîf-i ‘Âlî-şân

Adana'da Durmuşfakı Mahallesi'nde vâki' mescid-i şerîfde vazîfe-i mu'ayyene ile imâm olan İbrâhîm, bilâ-veled fevtolub yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan işbu râfi'ü tevkî-i refî'iş-şân-ı hâkânî 'Alî Halîfe bin Veliyyü'd-dîn her vechile lâyük ve muhill ve müstehak olmağın imâmet-i mezkûrî müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden tevcîh olunub yedine berât-ı 'âlî-şânım virilmek bâbında istid'â-yı 'inâyet itmegin vâki' ise merkûma tevcîh ve sadaka idüb bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnı virdim ve buyurdum ki: Ba'de'l-yevm merkûm varub zikrolunan mescid-i şerîfde müteveffâ-yı mezbûrun yerine imâm olub hizmet-i lâzimesin mer'î ve müeddî kıldıkdan sonra vazîfe-i mu'ayyenesiyle mutasarrif olub vâkıfın rûhı ve devâm-ı 'ömr-i devletimçün du'âya müdâvemet göstere. Ol bâbda taraf-ı âherden bir vecihle dahl ve ta'arruz kılınmayalar. Şöyle bilüb 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi's-'sâlis 'aşar min-şehri Muharremi'l-harâm sene selâse ve mieteyn ve elf.

Tubbika asluhu'l-hatîr Hamdî el-Hâc Mustafa el-müvellâ-hilâfe bi-Mahkeme-i Mahmûd Paşa bevâri'l-hilâfe. Nemmakahu el-fakîr ileyhi 'azze şân Te'âlâ, ğufire leh.

Sahife no:135

Belge no:135

Medîne-i Adana'da Ağamehmed Mahallesi'nde vâki' ashâb-ı hayrâtdan Şeyh Mustafâ binâ eyledigi Çâmûriyye Medresesi nâm buk'anın ber-vech-i hasebî müderrisi olan Mehmed fevtolub yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı

istihkâkdan sulbî oğlu işbu râfi‘u tevkî‘-i refî‘i‘ş-şân-ı hâkânî Mevlânâ Mehmed Halife her vechile lâıyk ve muhill ve müstehak olmağın müteveffâ babası mahlûlünden tevcîh olunub yedine berât-ı şerif-i ‘âlî-şânım virilmek bâbında kâdîsı Mevlânâ es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed *zîde fazluhu* ‘arzitmegın mücebince ber-vefk-ı iltimâs tevcîh buyurulmak recâsına a‘lemü‘l-‘ulemâi‘l-mütebahhirîn efdalü‘l-fudalâi‘l-müteverri‘în bi‘l-fi‘l Şeyhü‘l-islâm Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Kâmil *edâme‘llahü Teâlâ fezâ‘ilehu* işâret itmeleriyle işâretleri mücebince tevcîh ve sadaka idüb bu berât-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûnı virdim ve buyurdum ki: Ba‘de‘l-yevm mevlânâ-yı merkûm Mehmed Halife varub zikrolunan Çâmûriyye Medresesi'nin müteveffâ babası yerine müderrisi olub hizmet-i lâzimesin mer‘î ve müeddî kıldıkdan sonra ber-vech-i hasebî mutasarrıf olub vâkıfın rûhı ve devâm-ı ‘ömr-i devletimçün du‘âya müdâvemet göstere. Ol bâbda taraf-ı âherden bir vecihle dahl ve ta‘arruz kılmayalar. Şöyle bilüb ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar. Tahrîren fi‘l-yevmi‘l-hâdî ‘aşar Rebî‘ü‘l-evvel, sene selâse ve mieteyn ve elf.

Kostantınıyye

Sahife no:136 [Boş]

Sahife no:137

Belge no:136

İşbu binikiyüzüç senesi Kânûn-ı sâni'nin ondördüncü günü yevm-i isneyn ve sene-i kameriyye hisâbı üzre ikiyüzdört senesi mâh-ı Cemâziye'l-evvelinin onbirinci yevm-i mezkûrda nısfü‘l-leylden vakt-i ‘asra kadar kar yağıb yarım zira‘ mikdârı olmuşdur, ve's-selâm. Fî 11 CA. sene 1204.

Sahife no:137

Belge no:137

Ağcamescid Mahallesi mütemekkinlerinden İseb nâm şâbb-ı emred meclis-i şer‘de bâtil dîninden rücû‘ ve Dîn-i Hakk'ı kabûl idüb ismini talebiyle Mehmed tesmiye olundığı kayd şod. Fî ğurre-i Cemâziye'l-âhır, sene 1204.

Sahife no:137

Belge no:138

Eskihamam Mahallesi mütemekkinlerinden olup ismi Gülbahar olan hâtun bâtil dinden rücû‘ ve Dîn-i Hakk'ı kabûl ve tekrâr Âmine ismi tesmiye olundığı ve kelime-i şahâdet zikrelediği bu mahalle kaydolundu. Fî 4 Şevvâli'l-mükerrem, sene 1204.

III. BÖLÜM

A-BELGELERİN KATALOG ÖZETLERİ

Sahife no: 1

Belge no: 1

Binikiyüzdört senesinde, Adana Menzilcisi Hüseyin Ağa'nın, kötü idaresinden dolayı görevinden alınıp, yerine sâbık menzilci Mustafa Ağa'nın tayin edilmesi ve onun da kabul ettiğine dâir kayıt. Tarihsiz.

Sahife no: 1

Belge no: 2

Adana'da Dindarlu Nahiyesi, Karakışla, Sarıçam ve Kara'isâlu kazalarının (vergiden dolayı) ilk taksitlerinin kaydı. Tarihsiz.

Sahife no: 2

Belge no: 3

Bu şer'iyeye sicili defterindeki belgelerin, 15 Cemâziye'l-âhır, 1203 ile 26 Cemâziye'l-âhır, 1204 tarihleri arasına ait olduğuna dâir kayıt.¹⁴

Sahife no: 3

Belge no: 4

Misis Köprüsü'nün tamiri için keşf yapılarak yapılması gereken işler ve masrafların tesbiti, bir taraftan ihtiyaçların tedarik edilerek inşâsına başlanması ve keşf defterinin acilen Der-sa'adet'e gönderilmesi husûsunda 'Uzeyr Sancağı Mutasarrıfı Küçük 'Ali-zâde Halil Paşâ'ya gönderilen fermân kaydı. 11 Cemâziye'l-evvel, 1203.

Sahife no: 4

Belge no: 5

Sefer-i hümâyûn için Adana Sancağı'ndan ihrâcı istenen yük develerinden bir kısmının, muhtelif sebeplerden dolayı tahsil edilememesi üzerine ilgili kasaba, kaza ve cema'atlardan, vermeleri gereken her deve için tesbit edilen bedelin tahsili husûsunda

¹⁴ Defterde, yukarıda belirtilen yıllar dışındaki yıllara ait belgeler de bulunmaktadır. Bkz. Belge no: 72, 101, 126.

Adana, Sis, kâdıları, Adana Mütessellimi ve Çukadar İsmâ'il'e gönderilen fermân kaydı. 8 Cemâziye'l-evvel, 1203.

Sahife no: 5

Belge no: 6

Adana Vâlisi ve İbrâil Muhafızı Mahmûd Paşa tarafından mütesselim nasb olunan Seyyid Halil'e bazı kimselerin garaz ve düşmanlığı olduğundan, mezkûr beldede karışıklığa meydan vermemek için Kapucıbaşı Karakethüdâ-zâde Mîr Ali'nin mütesselim nasb olunması; kapucıbaşının Adana'ya varmasıyla, cümle ahâlinin sâbık mütesselimden her yönüyle hoşnut olduklarını öğrenmesi üzerine Seyyid Halil'in mütesselim nasb olduğuna dâir Adana Kâdısı'na gönderilen fermân kaydı. Evâil-i Cemâziye'l-evvel, 1203.

Sahife no: 5

Belge no: 7

Kassabbekir Mahallesi'nde oturan Ali kızı Safiye ismindeki bîkr-i bâliğayı, rızası ve velisinin izni ile meclis-i şer' de şuhûdu'l-'udûl huzûrunda, bâliğ olan es-Seyyid Abdulcelil oğlu es-Seyyid İbrahim'e altı yüz kuruş mehr ile yarısı mehr-i mu'accel diğer yarısı mehr-i müeccel olmak üzere akd-ı nikah kaydı. 19 Receb, 1203.

Sahife no: 6

Belge no: 8

Adana sâkinlerinden olan Çopuroğlu Mehmed Paşa, başına topladığı şakilerle beraber Adana Mütessellimliği'ni zapt etmek için memleketi basıp; insanları öldürmek, malları gasp etmek, memleketi harap etmek ve asayiş bozmakla bağilik yaptığı için ele geçirilip cezalandırılması ve keyfiyetin Der-Aliye'ye yazılması husûslarında Adana Mütessellimi Karakethüdâ-zâde Mîr Ali'ye gönderilen fermân kaydı. Evâil-i Muharrem, 1203.

Sahife no: 6

Belge no: 9 [Terkîn]

Sahife no: 7**Belge no: 10**

Hudûd-ı Hakânî'nin muhafazası için, muhtelif kazaların ilgili idarecilerinden belli miktarda bayrak ve askerin, Ordu-yı Hümâyûn Kışlak'ına (Meştâ-yı Ordu-yu Hümâyûn) irsâlleri ve Dergâh-ı Mu'allâ yeniçerileri ağası Mehmed Emin tarafından verilen mühürlü mektup mucebince amel ve hareket edilmesi husûsunda sâdır olan fermân. Evâil-i Muharrem, 1203.

Sahife no: 8**Belge no: 11**

Adana Kâdısı'na bağlı serdârın ref' olunup, yerine üslûb-ı sâbık üzere Ser-turnâî Seyyid Halil Ağa'nın serdâr nasb ve tayin olunması ve bazı vazifelerini hâvî mektup. Gurre-i Cemâziye'l-evvel, 1203.

Sahife no: 9**Belge no:12**

Ordu-yı Hümâyûn'un Mihâdiye ve Şiş şehirlerinde düşmanla girdiği savaşta muzaffer olması neticesinde, sevinç merâsimlerinin düzenlenmesi ve halîfenin isminin gâzi vasfıyla câmi ve mescitlerde yâd ve zikredilmesi husûsunda sâdır olan fermân-ı âlî-şân. Evâil-i Muharrem, 1203.

Sahife no:11**Belge no:13**

Sivas Vâlisi ve Vidin Ser-askeri Hasan Paşa'nın, Adana Eyâleti'ne ser-asker olarak me'mûriyetiyle eyâlet-i mezkûreye, aynı yerde mütesellim olan es-Seyyid Halîl'in ibkâen mütesellimlik nasbı husûsunda fermân. Evâhir-i Cemâziye'l-evvel, 1203.

Sahife no:11**Belge no:14**

Adana Eyâleti'nin Duhan Gümrükleri mukata'asının es-Seyyid Osman'a berâtla ihâle edildiği ve duhan gümrükleriyle, duhan gümrüklerine tüccâr tâifesinin satış için getirdikleri duhandan, ziraatçıların ektikleri duhan fidanlarından (dönüm başına) rüsûm

tahsîli ve buna Ali ve es-Seyyid'in me'mûr kılındığı husûsunda sâdır olan fermân-ı âli-şân. Fi'l-yevmi'l-hâmis.....

Sahife no:13

Belge no:15

Şam Kâdısı Mehmed Sâdık Efendi'nin, eşkiyaya yardımda bulunduğu için yerine nâib nasb ve ta'yini ve kendisinin Adana'da ikâmet ettirilip, ikâmet ettirildiğinin Der-‘aliye'ye yazılması husûsunda fermân. Evâhir-i Cemâziye'l-ûlâ, 1203.

Sahife no:14

Belge no:16

Abulhamid Han Hazretleri'nin irtihalinden sonra, irsen halife olan III. Selim'in tahta geçişi ¹⁵ ve adına hutbe irâdı ve sikke bastırılmasına dâir fermân. Evâsıt-ı Receb, 1203.

Sahife no:15

Belge no:17

Adana Eyâleti Soğucak Ser-‘askeri Vezir Battal Seyyid Hüseyin Paşâ tarafından, Adana sâkinlerinden Halîl'in mütesellim olarak tayini hakkında fermân. Evâhir-i Şa‘ban, 1203.

Sahife no:16

Belge no:18

Nemçe ve Mosko seferleri için Adana Sancağı'ndan yük develeri ve muhtelif malzemelerin irsâli ve bu develerle Edirne'den arpa yükü alınarak, Ruscuk'da kışlayacak olan Ordu-yı Hümâyûn'a ulaştırılması husûsunda emr-i şerîf. 5 Rebî‘ü'l-evvel, 1203.

¹⁵ UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, Osmanlı Tarihi, Ankara, 1988 c. IV, 1. bölüm, s. 546. (Metinde “III. Selim” ifadesi geçmemektedir.)

Sahife no:17***Belge no:19***

Şâm-ı Şerîf kâdısı iken Adana'da ikâmete tâbi tutulan Mevlânâ Mehmed Sâdık'ın, Şeyhü'l-islâm Mehmed Kâmil'in işâretiyle Adana'dan afv ve itlâkı (salıverilmesi) husûsunda fermân. Evâsıt-ı Şa'ban, 1203.

Sahife no:18***Belge no:20***

Adana Eyâleti'nden vâlilerine beyân edilen binikiyüzüç senesine ait imdâd-ı seferiyenin, Vidin Ser-'askeri Hasan Paşa tarafından kazalardan cem' ve tahsîli husûsunda fermân. Evâsıt-ı Şa'ban, 1203.

Sahife no:19***Belge no:21***

Anadolu'dan İstanbul'a satış için koyun getiren tüccârlardan yolculuk esnasında toprak bastı ve bâc (pazar ve panayır yerlerinde koyun ve keçilerden alınan vergi) alınmaması, sevk esnasında kolaylık sağlanması, râyici üzerinden satış yapılması ve bu emrin sicillere kaydedilerek zabıtalara ve ilgililere ulaştırılması ve cümleye i'lânı husûslarında fermân. Evâil-i Ramazan, 1203.

Sahife no:21***Belge no:22***

Abdulhamid Han zamanında, sefer için istenen ihtiyaçların temininde usulsüzlük ve yolsuzluk yapan kâdı, şehir kethüdâsı ve mübâşir; ayrıca kâdılar ve nâiblerin harc-ı defter adıyla tekâlîf-i seferiyeden para almalarının fermân ile yasaklandığı hatırlatılarak, böyle bir cürmü işleyen kâdı ve nâbin görevinden alınıp müebbet hapis; şehir kethüdâsı ve mübâşir için ise icâb eden cezâların uygulanacağı husûsunda fermân. Evâhır-ı Şa'ban, 1203.

Sahife no:23***Belge no:23***

Sefer-i hümâyûn münasebetiyle ashâb-ı mukâta'atın mu'accelâtının Başmuhasebe Defterleri'nden bindokuzyüzotuzbeşbuçuk kuruşun tahsîli, görevli mübâşire teslimi ve Ordu-yı Hümâyûn'a irsâli ile ilgili fermân. 5 Cemâziye'l-âhır 1203.

Sahife no:24

Belge no:24

Misis Köprüsü'nün, hassa mimarı İsmail Halîfe ve bu husûsa ehil olanlar tarafından keşf edilerek ne kadar masraf ile tamir edilebileceğinin tesbit edilip, keşf defterinin Der-sa'adet'e irsâli husûslarında fermân. 7 Ramazan, 1203.

Sahife no:25

Belge no:25

Müslümanlara zarar veren Mosko ve Nemçe keferelerine düzenlenecek olan sefer-i hümâyûn için farz olan bu cihâda, Adana Eyâleti'nde bulunan askeri sınıflardaki görevliler ve savaşmaya kudreti olanların bir an önce görev yerlerine giderek iştirak etmeleri; bu hükmün de her tarafta ilan edilmesine dâir fermân sûreti. Evâil-i Şaban, 1203.

Sahife no:27

Belge no:26

Misis Köprüsü'nün tadilâtında nelerin yapılacağı, ahşap veya taş kullanımında ne kadar masraf olacağı ve ne kadar sürede tamamlanacağını hâvi, mimar kalfası İsmail Ağa ve ehl-i vukûf tarafından yerinde tesbit edilerek meclis-i şer'a takdim edilen keşif defteri. 5 Zi'l-ka'de, 1203.

Sahife no:30

Belge no:27 [Terkîn]

Sahife no:31***Belge no:28***

Adana Eyâleti Mütessellimliği'ne tayin olunan Vezir Mustafa Paşa'nın Adana'ya ulaşip, göreve başlama tarihine kadar, bu vazifeye her yönüyle ehil olan Adana sâkinlerinden Halîl'in mütessellim nasb ve tayin olması husûsunda fermân. Evâil-i Zi'l-kâde, 1203.

Sahife no:32***Belge no:29***

Adana vâlisi olarak tayin edilen Mustafa Paşa, gelene kadar, Halil Ağa'nın mütessellim nasb ve tayin olunduğunu hâvî buyuruldu. 9 Z. [1]203.

Sahife no:33***Belge no:30***

Daha önce tahsili istenen imdâd-ı seferiye tahsil edilmediği için, Adana Eyâleti kazalarından, şartları gereği cem' ve tahsili husûsunda fermân. Evâil-i Zi'l-ka'de, 1203.

Sahife no:34***Belge no:31***

Küçük Alioğlu'nun yakalanıp idam edilmesinde görevli olan askerlerin, yiyecek husûsunda sıkıntıya düşmemeleri (Adana Eyâleti kaza ve köyleri zahireyi başka tarafa sattıklarından) için, anbar sahipleri ve ihtikarcıların elinde bulunan zahireyi rayici ile görevli askerlere satmaları, bu husûsda sâdır olan fermâna muhalefet edenlerin haps edilmesi ve zehâirin bulunduğu yerlerde muhafaza edilmesine dikkat ve ihtimam gösterilmesi konularında buyuruldu. 19 Zi'l-hicce, 1203.

Sahife no:35***Belge no:32***

Adana'da bulunan, vezirlere ait sarayın tamir ve tecdîdi için Adana Mütessellimi Seyyid Halil Ağa'ya gönderilen buyuruldu. 21 Zi'l-hicce, 1203.

Sahife no:36***Belge no:33***

Battal es-Seyyid Abdullah Paşa, Adana Eyâleti'ne ulaşınca kadar, mütesellim olma vasıflarını taşıyan Seyyid Halil'in mütesellim nasb ve tayini ve bazı vazifelerini hâvî buyuruldu. 15 Zi'l-hicce, 1203.

Sahife no:37***Belge no:34***

Adana Eyâleti'ne bağlı kaza ve köylerin ahalipleri zahireyi başka taraflara sattıkları; fakat Küçük Alioğlu'nun yakalanıp idam edilmesi için görevli olan askerlerin yiyecek ihtiyaçlarının karşılanmasının gerektiği, bunun için de anbar sahipleri ve ihtikarcıların ellerindeki zahireyi askerlere rayici ile satmaları, muhalefet edenlerin te'dibine dâir fermân. Evâsıt-ı Zi'l-hicce 1203.

Sahife no:38***Belge no:35***

Daha önce şakîlik yapmayacağını taahhüd eden Payaslı Küçük Alioğlu'nun, topladığı diğer şakîlerle beraber Maraş ve Haleb'e saldırıp, her türlü zülmü irtikap etmesi üzerine, Soğucak Ser-'askeri Vezir Mustafa Paşa'nın, Malatya Mutasarrıfı Rışvân-zâde Ömer ile haberleşerek şakîyi yakalayıp idam etmeleri, ilgililerin yardımcı olmaları, Payas'ın zapt edilerek şakîlerden muhafaza edilmesi ve bu husûsda o civardaki yetkililere emr-i şerîf irsâl olduğuna dâir fermân. Evâhır-ı Zi'l-ka'de, 1203.

Sahife no:40***Belge no:36***

Payaslı Küçük Alioğlu isimli şakînin yakalanıp idam edilmesiyle görevli olanların ihracı; Adana havalisindeki aşiret ve boybeylerinin, Payas şakîlerden muhafazaya görevli olan Bilanlı Abdurrahman ve Adana Mütesellimi Halil'e bağlanarak mezkûr şakîyi yakalayıp idam etmelerine dâir fermân. Evâhır-ı Zi'l-ka'de, 1203.

Sahife no:41***Belge no:37***

Payaslı Küçük Alioğlu isimli şakînin yakalanıp idam edilmesiyle ilgili sâdir olan fermân ve muhtevası hatırlatılarak Diyarbakır Vâlisi Abdî Paşa'nın, mezkûr şakîyi yakalayıp idam etmekle görevli olanların başına başbuğ nasb ve tayini husûsunda Adana Mütessellimi Halil'e gönderilen fermân. Evâil-i Zi'l-hicce, 1203.

Sahife no:42***Belge no:38***

Adana'da bulunan Ramazanoğlu Evkâfi'ndan Kızıldağ Yaylağı Cami'-i şerîfi Hatibi Seyyid Salih'in kendi rızasıyla ferağat edip, yerine bu göreve layık görülen Mevlânâ es-Seyyid el-Hâc Mustafa Halife'nin hitabet berâtı. 1 Zi'l-hicce, 1203.

Sahife no:43***Belge no:39***

Küçük Alioğlu şakînin yakalanıp idam edilmesinde görevli olan askerlerin Adana'da üç gün konaklayacakları, lâzım olan zehâirin temini için Divân-ı Âmid Başbuğu Abdî Paşa'nın, Adana Mütessellimi Halil'e gönderdiği buyuruldu. 9 M. 1204.

Sahife no:44***Belge no:40***

Divân-ı Âmid dairesinin, üç günlük zehâir çeşitleri ve miktarları kaydı. Tarihsiz.

Sahife no:44***Belge no:41***

Mahmut Paşa, sadrazam ve Battal Hüseyin Paşa'nın altı bin kuruşluk şehriyesinden beşbin kuruşun, Es-Seyyid Halil Ağa tarafından, Çuhadâr Kara Osman'a teslim edildiğine dâir tahvil kaydı. Tarihsiz.

Sahife no:45***Belge no:42***

Anadolu Askerî Sürücülüğü'nün Mustafa Paşa'ya verilmesi, Mustafa Paşa'nın şakî Payaslı Küçük Alioğlu'nun yakalanmasında görevli olanların başına başbûğ nasbı, Adana Eyâleti Veziri Battal Ataullah Paşa'nın da bu husûsta ittifak edeceği ve şakînin yakalanması ve idamı halinde Mustafa Paşa'nın mükafatlandırılacağına dâir fermân. Evâil-i Zi'l-hicce, 1203.

Sahife no:47***Belge no:43***

Keşif neticesinde, ahşap ile tamiri uygun görülen Misis Köprüsü için lazım olan kerestelerin Pus Dağları'ndan kesilerek, Ceyhun Nehri'nden sallar ile Adana'ya ve oradan da arabalar ile köprü mahalline götürülmesi, sâir levazımâtın temini ve masrafların bina emini Abdî'nin yetkisine verilen mîrî akçeden karşılanması, tamir ve tadilâtın tamamlanması haberinin Der-sa'adete bildirilmesi husûslarında Adana Vâlisi Vezir Battal Paşa'ya gönderilen fermân. 19 Zi'l-hicce, 1203.

Sahife no:49***Belge no:44***

Misis Köprü'nün tamiri ile ilgili fermânın muhtevası hatırlatıldıktan sonra, çalışmaların hemen başlatılması ve hacılar dönmeden önce tamir işinin bitmesi husûsunda, mezkûr fermân gereği Battal Ataullah Paşa'nın, mütesellim Halil Ağa'ya gönderdiği buyuruldu. 19 Zi'l-hicce, 1203.

Sahife no:50***Belge no:45***

Battal Ataullah Paşa Dairesi'nin günlük zehâir ve yiyecek çeşitleri kaydı. 18 Safer, 1204.

Sahife no:51***Belge no:46***

Adana Vilayeti'nde, bilâ vâris fevt olanların mal, eşya ve emlakının yazıldıktan sonra devlet adına zapt ve satışı; icap edenlerin satılıp, hasıl olan paranın hazineye teslimini hâvî, beytü'l-mal emini olarak tayin olunan Hüseyin Ağa'ya, Adana Divânı'ndan gönderilen buyuruldu. 17 Şa'ban, 1204.

Sahife no:51***Belge no:47***

Taşradan satış için getirilen un'un, mühtekirler tarafından ziyadeli alım satımı üzerine, habbazân şeyhinin bunlara aldırılmadan belli bir rayic ile taşradan gelen ve şehirde bulunan un'u alıp, ziyade baha ile satmaması için Divân-ı Adana'dan sâdır olan buyuruldu. 26 Safer, 1203.

Sahife no:52***Belge no:48***

İbrahim Beg'in Adana'ya geçici mütesellim olarak nasb ve tayini hakkında buyuruldu. Gurre-i Rebî'i'l-ûlâ, 1204.

Sahife no:53***Belge no:49***

Menzil bargirlerinin, mühim ve acele işlerde görevli olanlara menzil ahkâmına göre verilip, bunlar dışındakilere verilmeyip, kendi işleri için gelip gidenlerin ücretle bargir tutabileceklerine ve menzil bargiri almak isteyenlerin ellerindeki menzil ahkâmına bakılarak, miktarına göre verilmesine dâir emr-i ali. 22 Safer, 1204.

Sahife no:56***Belge no:50***

Kars Kal'ası'nın muhafazasında görevli olan yeniçerilerin bin yüz doksan dört senesine ait mevâcibi (maaş, ulufe) için Yörükân ve Dündarlu mukata'alarıyla, Adana'da vaki zu'amât ve erbâb-ı timârın bedeliyyesi mallarından havale olunan

paranın tahsîli ve Kars Kal'ası'na irsâliyle ilgili Adana Vâlisi'ne gönderilen emr-i âli. 7 Zi'l-hicce, 1203

Sahife no:57

Belge no:51

Serdârlık vazifesini yürütmek için Ocağ-ı Amire'den serdârlık mektubu gelinceye kadar, serdâr vekili el-Hâc Hasan Ağa'nın serdâr nasb ve tayini husûsunda Divân-ı Adana'dan yazılıp gönderilen buyuruldu. 23 Cemâziye'l-âhır, 1204.

Sahife no:58

Belge no:52

Adana'da zuhûr eden bazı eşkiya ve yaramazların silah taşımaları ve egri kuşak ile dolaşmalarının yasaklanması, muhalefet edenlerin cezalandırılması, asâyişin temini için Divân-ı Adana'dan tahrir ve isdar olunan buyuruldu. 29 Rebî'ü'l-âhır, 1204.

Sahife no:59

Belge no:53

Ordu-yı hümâyûnun muhtelif hizmetlerinde kullanılmak üzere, Adana Sancağı'na ihracı istenen yük develerinden gönderilmeyenlerin hangi kaza, köy ve cemaatların zimmetlerinde bulunduğu, Adana kâdısı tarafından bildirilmesi, bunun üzerine, zamanı geçtiği için deve başına seksen kuruşun tahsil edilip Der-'aliyye'ye gönderilerek hazine-i 'amireye teslimi husûsunda Adana Vâlisi Vezir Atullah Paşa'ya gönderilen fermân. 15 Muharrem, 1204.

Sahife no:59

Belge no:53

Darphane-i Amire'de yüzlük sikkenin basımı ve bu "yüzlük"ün Memâlik-i Mahrûse'de yüz para olarak revaç görmesi husûsunda fermân. Evâsıt-ı Zi'l-hicce, 1203.

Sahife no:61**Belge no:55**

Gelibolu (?) Baruthanesi'nde imal edilen siyah barut için, mübayaası iktiza eden levâzımâtın parasının bin iki yüz iki senesine mahsûben Seyyid Salih'in uhdesinde olan Adana Sancağı'nda vaki Devletgözü (?) ve Gayra Mezraası Mukataası malından tayin olunan akçeden karşılanmasına dâir hükm-i şerîf. 17 Rebî'u'l-âhır, 1203.

Bu belgenin altına, havale olunan yetmişbeş kuruşun 11 Cemâziye'l-ûlâ, 1204 tarihinde Salih Ağa'dan alındığına dâir kayıt düşülmüştür.

Sahife no:62**Belge no:56**

Daha önce tahsili emredilen bin iki yüz iki senesine ait imdad-ı seferiyye ile bin iki yüz bir senesine ait hazeriyye malının tahsil edilmediği, zikredilen seferiyye ve hazeriyye akçelerinin tahsil edilip, İbrâil Kal'ası muhafazasında görevli ve zor durumda olan Adana Vâlisi Vezir Mahmud Paşa'ya ulaştırmak için ilgili memura teslimi ve mütesellimin azlolunduğuna dâir emr-i şerîf. Evâsıt-ı Receb, 1203.

Sahife no:64**Belge no:57**

Şeyhülislam Seyyid Mehmed Kâmil, ulemâ ve Devlet-i Aliyye ileri gelenlerinden oluşan Meclis-i Şûra'da, kamu düzeninde istikrarın sağlanması için ittifakla, madde madde beyan olunan adâlet emr-i şerîfi kaydı. Evâsıt-ı Şevvâl, 1203.

Sahife no:68**Belge no:58**

Deve mübaşirinin Adana'ya gelişi, Sis tarafına ve Tarsus'a gidiş ve dönüşünün tarihleri ile beraber kaydı.

Sahife no:69**Belge no:59**

Anadolu ve Rumili Mukataatı'nın iltizam eden bedelleri, devlet malları, sarrafan, ağırakçe ve karakuruş hazinelerinin Der-âliyye'ye nakli için yeni kanun gereği her on

keseye bir bargir tahsis ve nakliye esnasında menzildiler ve sairler tarafından müdahale edilmemesi, müdahale edecek olanların cezalandırılacaklarına dâir fermân. 20 Rebî'ü'l-âhır, 1204.

Sahife no:70

Belge no:60

Saray'ın ihtiyâcı olan kiralanmış veya satın alınmış dokuzyüzyirmisekiz yük devesinin Adana, Sis ve Tarsus sancaklarından tahsîl ve ihrâcının defter sûretlerine göre yapılması husûsunda Adana vâlisi'ne gönderilen fermân. 21 Rebî'ü'l-âhır, 1204.

Sahife no:71

Belge no:61

Mosko ve Nemçe seferleri için zehâyir ve mühimmât nakli ve diğer hizmetlerde istihdâm olunmak üzere, hizmette oldukları sürece, ücretlerinin, ordu sârbân-başısı (deve sürücülerinin başı) tarafından verilmesi şartıyla; Adana Sancağı'ndan, geçen seneden kalanlarla berâber toplam dörtyüzelli yüke elverişli devenin tahsîli ve Edirne'ye ihrâcı, oradan da yükleriyle Şumnu'da kışlayacak olan ordu-yı hümâyûn'a vaktinde ulaştırılması ve buna engel olanların, buldukları zümreye göre cezâlandırılacaklarını hâvî fermân. 19 Rebî'ü'l-evvel, 1204.

Sahife no:73

Belge no:62

Daha önce Adana Eyâleti'nde mütesellim olan Battal Hüseyin Paşa'nın ödenmemiş olan aylık ücret (mahiyye) lerinin ödenip, görevli me'mûra teslim edilmesi için Adana Mütesellimi Halil Ağa'ya gönderilen fermân. Evâhir-i Rebî'i'l-ûlâ, 1204.

Sahife no:74

Belge no:63

Adana ve Tarsus Duhan Gümrükleri'ne bağlı olan yerlerde, tütün ekilmiş olan tarlaların dönümlerinin tespit edilip, dönüm başına belli bir vergi ile tütünlerin derecesine göre, yeni kanun ve gümrük şartları gereği tespit edilen gümrük vergilerinin

tahsili ve hiç kimsenin müdahale ve muhalefet etmemesi husûslarına dâir emr-i şerif. 3 Cemâziye'l-âhır, 1204.

Sahife no:76

Belge no:64

Payaslı Küçük Alioğlu isimli şakînin yakalanıp izâlesi ve Payas'ın zaptı için Adana'da mevcut olan yeniçerilerden silahlandırılmış üçyüz piyade ve ikiyüz süvari askerin, üç gün zarfında tedârik edilmesi husûsunda Seyyid Ataullâh Paşa'nın Adana Serdârı Çopur-zâde Mehmed Ağa'ya gönderdiği buyuruldu. 7 Rebî'ü'l-âhır, 1204.

Sahife no:77

Belge no:65

Payaslı Küçük Alioğlu isimli şakînin yakalanıp idam edilmesi ve Payas ile etrafının güvenliğinin sağlanmasını hâvî fermân gereği, Adana'da ikamet edenlerden ve Fellâh tâifesinden, savaşılabilecek kudrette olan ikiyüz piyade askerin tertib ve tanzim edilmesi ve bir hafta zarfında bu işe amâde kılınmaları husûsunda Divân-ı Adana'dan yazılan ve gönderilen buyuruldu. 7 Rebî'ü'l-âhır, 1204.

Sahife no:78

Belge no:66

Payaslı Küçük Alioğlu isimli şakînin -fermân gereği- idamı ve Payas'ın zaptı için, lüzumlu hizmetlerde istihdam edilecek ehl-i zimmet tâifesinden yüzelli yiğit neferin, şehrin ileri gelenleri tarafından tertip ve tanzim edilerek, bir hafta zarfında bu göreve amâde kılınmaları husûsunda Divân-ı Adana'dan Seyyid Ataullah Paşa'nın mührü ile Adana kâdısı ve diğer ilgililere gönderilen buyuruldu. 7 Rebî'ü'l-âhır, 1204.

Sahife no:79

Belge no:67

Şatır-zâde es-Seyyid Hasan Efendi'nin, hicri 1204 senesi Receb ayının başlarından itibaren, Adana ve Dündarlı'daki sâdât-ı kirâma nakîb olarak tayini ve vazifelerini hâvî nekâbet mektûbu kaydı. Tarihsiz.

Sahife no:79***Belge no:68***

Sâdât-ı kirâmın kâim-i makâmının kötü halinin haber verilmesi üzerine, hüsn-i hâli uygun görülen sâbık kâim-i makâm Fazlı-zâde es-Seyyid Muhammed Efendi'nin, Adana ve Dümdârlı kazalarındaki sâdât-ı kirâm üzerlerine, zi'l-ka'de ayının yarısından itibaren kâim-i makâm olarak tayin olunması ve bazı vazifelerini bildiren nekâbet mektubu kaydı. Tarihsiz.

Sahife no:80***Belge no:69***

Adana Eyâleti'nde bulunan sancaklarda görevli zu'amâ (büyük timar sahipler) ve erbâb-ı timarın görev yerlerini izinsiz terk etmeleri üzerine, bunların bulunup görev yerlerine dönmelerini sağlamak, dönmeyenlerin cezalandırılacaklarına dâir fermân. Cemâziye'l-evvel, 1204.

Sahife no:81***Belge no:70***

Karlı-zâdeler'in zimmetinde olan, müteveffâ Yeşilbaş-zâde Salih'in gerek devlete ve gerek ashâb-ı iltizâmâta olan borcu, veresesine intikal eden muhtelif malları, vakıf kiralarnın bir kısmı (mu'accele), vs. nin tutarı olan toplam yirmibeşbindoksanyedi kuruşun tahsili ve Der-sa'âdet'e irsâli hakkında fermân. 11 Cemâziye'l-âhır, 1204.

Sahife no:84***Belge no:71***

Belirtilen zamanda Mosko ve Nemçe üzerine sefer için her sınıftan asker ve eli silah tutan müslümanların orduya ihracı; bunun bir cihad olduğu, verilen talimâtlarda ihmal gösterilmemesi, aksi takdirde cezalandırılacakları ve mîr-ahûr-ı sâni'nin de cezalandırmada yetkili olduğuna dâir fermân. Evâil-i Cemâziye'l-âhır, 1204.

Sahife no:88**Belge no:72**

Tarsus Sancağı'na bağlı Koştimur Nahiyesi'ndeki Cemâ'at-ı Celd ve başkalarından otuzbirbindokuzyüz akçe ze'amete mutasarrıf olan Küçük (?) bin İsmail, görevini ihmal ettiği için, alaybeyi Seyyid Mehmed'in teklifi ve Anadolu Vâlisi ve Mosko Seferi Seraskeri Vezir Ali Paşa'nın tevcihi ile, mezkûr ze'ametin tasarrufunun Turmuş isimli şahsa verildiğine dâir berât verilmesi için tezkire kaydı. Receb, 1202.

Sahife no:89**Belge no:73**

Adana'nın Debbâğân Mahallesi sâkinelerinden Zübeyde binti Abdullah'ın şer'an vekili olan Mûsâ Efendi bin İbrahim Efendi, müteveli tayin ettiği Molla Mustafa bin Ali'nin huzurunda, sınırları ve evsafı belli olan bahçesini vakf edip, şartlarını belirttikden sonra müteveliye teslim ettiğini, onun da teslim aldığı ikrar ederek, müvekkilesinin, İmâm-ı A'zam'ın re'yine göre vakfindan rücû etmek istemesi üzerine mütevellinin, İmameyn'in re'yi üzerine hüküm verilmesini talep etmesi ve mahkemenin delileri inceleyip vakfın devamına hükmettiğine dâir vakıf hücceti. 15 Cemâziye'l-âhır, 1204.

Sahife no:91**Belge no:74**

Berât'la mutasarrıf olduğu ihtisâb-ı Adana ve Karataş İskelesi Mukata'ası'nın yarı hissesini elinde bulunduran; fakat Adana'da vâli olmayan bâğî mütesellimin ve diğer bazılarının ellerinde bulunan binikiyüzdört senesine ait varidât ve âidâtın, mart ayından itibaren Seyyid Mehmed Said'in geçmişteki gibi tamamen cem' ve tahsili hakkında, Adana Vâlisi Ataullah Paşa ve Adana kâdısı'na gönderilen fermân. 19 Cemâziye'l-evvel, 1204.

Sahife no:92**Belge no:75**

Adana, Tarsus ve tevâbi'i duhan gümrüklerinin hasılâtını binikiyüzdört senesinden itibaren, geçmiş senelerdeki gibi kaç dönüm olduğu tespit edilip -bazı giderleriyle beraber- ikibuçuk kuruş oniki para şurût-ı serbestiyet üzere tayin edilen

Seyyid Mehmed Salih'in cem' ve tahsili; hiç kimsenin müdahale etmemesi ve duhan tüccarlarına eziyet edilmemesi, böylece duhan gümrüğü nizâmının bozulmamasını hâvî Adana vezîri ve kâdısına gönderilen fermân. 9 Cemâziye'l-âhır, 1204.

Sahife no:95

Belge no:76

Adana Kâdısı es-Seyyid Mehmed Emin tarafından kaydedilmiş veciz bir ifade: İnsanların dünyada bir müddet konakladıkları, sonra göçüp gittikleri; dünyanın da geçici olduğu, kişinin dünyada ölümsüz olmak istediği, fakat bunun mümkün olmadığı hakkında. Tarihsiz.

Sahife no:96

Belge no:77

Aslen Niğdeli olup, Adana Eyâleti Vâlisi es- Seyyid Ataullah Paşa'nın vefat eden Hasan Ağa ibn-i Abdullah'ın zahirde vâris-i ma'rûfu olmadığı; fakat Niğde'de vârislerinin olduğunun meclis-i şer'a haber verilmesi üzerine, terikesinin bunlara ulaştırılması için şer'an vasî tayin edilen mektupçu es-Seyyid Mustafa'nın vesayeti kabul etmesinden sonra, mezkûr vasî tarafından, şer'î olarak müzayede ile satılan ve tek tek ücretleri ile beraber kaydedilen müfredât defteri. 22 Zi'l-ka'de, 1204.

Sahife no:97

Belge no:78

Adana'nın Sarrâcân Mahallesi sâkinlerinden olup, borcu terikesinden fazla iken vefat eden Dürgerân Şeyhi Seyyid Osman ibn-i Ali'nin veraseti, zevceleri Emine binti Mustafa, Fatıma binti Ali ve Şerife binti Osman ile oğlu Seyyid Ali ve kızları Ümmühani, Hadice ve Fatıma olduğu şer'an zahir olup müteveffanın terikesinin yazılıp, alacaklılar arasında tevzî' ve taksîm olunan muhallefât defteri. 15 Zi'l-hicce, 1204.

Sahife no:98

Belge no:79

Aslen Eginli olup, misafir olarak Adana'da sâkin iken vefat eden es-Seyyid Ali bin el-Hâc Ahmed'in zâhirde vâris-i ma'rûfu olmadığı; fakat Egin'de vârisi olduğunun

meclis-i şer' a haber verilmesi üzerine, beytü'l-mal emini Mehmed Ağa ibn-i Mehmed'in müteveffanın terikesini alıp vereselerine ulaştırmak için şer'an vasî tayin edildiği ve vasî tarafından şer'î olarak müzayede ile satılan eşyanın bahası ve bazı giderlerin kaydedildiği nükûd defteri. 13 Zi'l-ka'de, 1204.

Sahife no:98

Belge no:80

Adana Eyâleti Vâlisi Battal es-Seyyid Ataullah Paşa'ya vilayetten verilen arpanın, Cânibi'ş-Şehr Nâhiyesi sehminin tevzî'i defteri kaydı. Tarihsiz.

Sahife no:99

Belge no:81

Küçük Alioğlu isimli şakînin izalesi ve idamı için görevlendirilen Adana Vâlisi Battal es-Seyyid Ataullah Paşa'nın, ihtiyacı olan ve Adana'nın nahiyelerinden ikramiyye bin kile arpanın tevzî'i defteri. Ğurre-i Şevvâl, 1204.

Sahife no:100

Belge no: 82

Binikiyüzdört senesine ait Adana Menzili'nin ilk taksiti ve diğer bazı vergilerin Adana'nın nahiyeleri ve mahallelerine olan tevzî' ve taksimi defteri. 5 Şa'bân, 1204.

Sahife no:101

Belge no: 83

Binikiyüzdört senesine ait Adana Menzili'nin ilk taksiti, salyaneden Yüregir Nahiyesi'ne isabet eden ve diğer bazı vergilerin isabet ettiği köylere olan tevzî' ve taksim defteri. 7 Şa'bân, 1204.

Sahife no:101

Belge no: 84

Binikiyüzdört senesine ait Adana Menzili'nin ilk taksiti ve diğer bazı vergilerin, Cânibi'ş-Şehr Nahiyesi köylere isabet eden tevzî' ve taksimi defteri. 7 Şa'bân, 1204.

Sahife no:102***Belge no: 85***

Adana'nın Halhal Mahallesi sâkinelerinden Hasan kızı Aîşe ve Ali kızı Şerife'nin vekil tayin ettikleri Hasan'ın, mahkemede, Durmuş Ali ve Ümmügülsüm'ün babaları Ali'nin müvekkilelerinin babalarının abd-ı memlûkları olduğu ve terikesinin iadesini talep etmesi; Durmuş Ali'nin, babasının acemiyyu'l-asl olduğu alış-verişinin emr-i sultanî ile yasak olduğuna dâir fermân ve mürûr-ı zamana uğradığı için de fetva ibraz etmesi üzerine müdde'inin davadan men'ine dâir i'lâm. 24 Receb, 1204.

Sahife no:103***Belge no: 86***

Küçük Alioğlu isimli şakînin yakalanması için görevlendirilen Adana Vâlisi Battal es-Seyyid Ataullah Paşa'nın masrafı ve diğer bazı masraflar için Adana'nın mahalleleri ve Yüreğir Nahiyesi'nin sehmine isabet eden arpanın tevzî' defteri. Ğurre-i Zî'l-hicce, 1204.

Sahife no:104***Belge no: 87***

Binikiyüzdört senesine mahsûben, Adana Sancağı'ndan emr-i âlî ile talep edilen, Adana'ya isabet eden -develerin bahası ve bazı mühim masraflar için- meblağdan Cânibi'ş-Şehr köylerine ait tevzî' defteri. 25 Cemâziye'l-âhır, 1204.

Sahife no:105***Belge no: 88***

Binikiyüzdört senesine ait, sefer-i hümâyûn için Adana Sancağı'ndan emr-i âlî ile talep edilen yük develerinin, daha önce sicillere kaydedildiği vech üzere edaya müteahhit ve müteahhit olmayan kaza, nahiyeler, aşiretler ve kabilelerin hisseleri defteri. Cemâziye'l-âhır, 1204.

Sahife no:105***Belge no: 89***

Adana'da, Mestan-zâde Mahmud Ağa'nın bina eylediği camide, vâkıfın şartı icabı yevmiyesi iki akçe karşılığı her cuma cüz okuyan Mehmed'in vefatı üzerine, ayın vazifenin, ehil olan oğlu Seyyid Ali'ye aynı şartlarda verildiğine dâir berât kaydı. 8 Receb 1204.

Sahife no:106***Belge no: 90***

Binikiyüzdört senesine mahsuben, Adana Sancağı'ndan emr-i âlî ile talep edilen yük develeri ve mübaya'a develerinin ücretleri ile diğer bazı hizmetler için tesbit edilen meblağın Adana'nın mahalleleri, Bahçeler, Hanat ve nahiyelerine tevzî' ve taksîm defteri. 25 Receb 1204.

Sahife no:107***Belge no: 91***

Binikiyüzdört senesine mahsuben, Adana Sancağı'ndan emr-i âlî ile talep edilen yük develeri ve mübaya'a develerinin ücretleri ile sair mühim masrafların Yüregir Nahiyesi'ne isabet eden meblağın tevzî' defteri. 25 Cemâziye'l-âhır, 1204.

Sahife no:107***Belge no: 92***

Binikiyüzdört senesinde, Adana menzili'ni, ahalinin bilgisi dahilinde, şer'î olarak tahkîk ve rü'yet ve parça parça teslimâtta sonra ağa'nın, vilayetten alacağı meblağın kaydı. Tarihsiz.

Sahife no:108***Belge no: 93***

Binikiyüzdört senesinde, Adana Vâlisi Battal Seyyid Atullah Paşa ve diğer yetkililer tarafından, Adana'nın mahalleleri yazıldıktan sonra mülk sahibi, kiracı, ikâmet edilen ve boş evlerin tahrir defteri. Evâsıt-ı Cemâziye'l-âhır.

Sahife no:109

Belge no: 94

Binikiyüzdört senesinde, Adana Vâlisi Battal Seyyid Ataullah Paşa ve diğer yetkililer tarafından, Cânibi'ş-Şehr Nahiyesi'ndeki köylerde mevcut olan çift (tarla) ler ve Adana'daki bahçelerin tahrir defteri. 11 Cemâziye'l-âhır 1204.

Sahife no:110

Belge no: 95

Adana'da, Mestan-zâde Mehmed Ağa'nın bina eylediği camide ferrâş olan Muhammed'in vefatı ile yerine, layık görülen Seyyid Mustafa ibn-i Seyyid Ali'nin görevlendirildiğine dâir berât kaydı. 12 Receb. 1204.

Sahife no:110

Belge no: 96

Adana Mahkemesi'nde kâtib olan Seyyid Hâfız Muhammed'in ölümü ile yerine, oğlu Seyyid Ali'nin tevcihen kâtib olma berâtı. 5 Zi'l-ka'de 1204.

Sahife no:111

Belge no: 97

Binikiyüzdört senesinde, Adana vâlisi, ahalinin ileri gelenlerinin bilgisi ile Yüregir Nahiyesi'ndeki çiftlerin tahriri defteri. 11 Cemâziye'l-âhır, 1204.

Sahife no:112

Belge no: 98

Adana'nın Halhal Mahallesi sâkinlerinden iken, maktulen fevt olan Muhammed bin Abdullah'ın, şer'an vârisleri olan Hadice binti Mehmed ve oğlu Süleyman'a kalan terike kaydı. 21 Cemâziye'l-ülâ, 1204.

Sahife no:113

Belge no: 99

Adana'da Mestân-zâde el-Hâc Mahmud Ağa'nın bina eylediği camide nısf imamete mutasarıf olan Seyyid Mehmed'in vefatiyle yerine, layık görülen oğlu Seyyid Ali Halife'nin vazifelendirildiğine dâir berât kaydı. 19 Receb 1204.

Sahife no:113

Belge no:100

Adana'da Mestân-zâde el-Hâc Mahmud Ağa'nın bina eylediği camide müezzin olan Seyyid Hasan ibn-i Ali'nin çocuksuz vefatı üzerine, yerine layık görülen Seyyid Mehmed Halife ibn-i Seyyid Ali'ye verilen berât kaydı. 13 Receb 1204.

Sahife no:114

Belge no:101

Adana'nın Çınarlı Mahallesi'nde, el-Hâc İsa'nın bina eylediği camide hatip olan Ebubekir'in vefatı üzerine yerine, layık görülen büyük oğlu Molla İbrahim Halife'ye verilen berât kaydı. 10 Cemâziye'l-ûlâ, 1204.

Sahife no:114

Belge no:102

Adana'nın Çınarlı Mahallesi'nde, el-Hâc İsa'nın bina eylediği camide imam olan Ebubekir'in vefatı üzerine, yerine, layık görülen oğlu İbrahim Halife'ye verilen berât kaydı. 10 Cemâziye'l-ûlâ, 1204.

Sahife no:115

Belge no:103

Binikiyüzdört senesine mahsuben, muhtelif masraflar için tesbit edilen meblağın şer'î olarak, Adana'nın mahalleleri ve nahiyelerine tevzî' ve taksîmi defteri. 29 Safer, 1204.

Sahife no:116***Belge no:104***

Adana Kal'asında sâkine Ümmügülsüm binti Muhammed meclis-i şer' de Kalendar es-Seyyid Ahmed ibn-i es-Seyyid Muhammed'i müteveli tayin edip, sıfatları ve sınırları belli olan evini, şartlarını zikredip vakfettikten sonra, İmam-ı A'zam'ın kavli üzere rücû' edip vakf-ı akarın iadesini talep etmesi; fakat mütevellinin İmameyn'in kavline göre hüküm talep etmesi ve hâkimin delilleri değerlendirdikten sonra İmameyn'in kavline göre vakfın devamına hükmettiğine dâir vakf hücceti. 11 Receb, 1204.

Sahife no:117***Belge no:105***

Binikiyüzüç senesine mahsûben, Mosko ve Nemçe seferleri için Adana ve Yüregir ile Cânibi'sh-Şehr nahiyelerine isabet eden deve sehmi ve diğer bazı masrafların toplam miktarının Adana ve nahiyelerine tevzî' defteri. 25 Receb, 1203.

Sahife no:118***Belge no:106***

Adana Sancağı ve havalisinde bulunan onaltı mukata'âtın, harc-ı vezne ile beraber ondörtbinüçyüzellibeş kuruş nakiti tahsil ve Der-sâ'adet'e irsâli, borçlarını ödemeyenlerin borçları miktarı mal ve eşyasının satılarak tahsil edilmesi husûslarında o yerlerin kâdı, nâib, mütesellim ve çukadârlarına gönderilen fermân. 11.....

Sahife no:119***Belge no:107***

Adana'nın Baytimur Mahallesi İmamı Seyyid İlyas ibn-i Mehmed, meclis-i şer' de, imamı ve mütevellisi olduğu mescidin imamına bağlı, sıfatları ve sınırları belli vakıf evlerinin harab olduğunu, enkazının vakıf adına satıldığını, arazinin icar edildiğini, gelirinin mescidin sair evkafının imarına kullanılacağını ve kendisi için tasarruf sahibi olacağı bir evin bu arazi üzerine yapılmasını talep ettiğini ikrar etmesi ve mahkemece kabul edildiğine dâir hüccet kaydı. 11 Receb, 1204.

Sahife no:120

Belge no:108

Ataullah Paşa'nın tayin edilmesinden sonra, ikamet ettiği sarayın tamiri, mefruşatı ve diğer bazı masraflar için tesbit edilen meblağın, Adana'nın mahalle ve nahiyelerine tevzi' ve taksimi defteri. 25 Muharrem, 1204.

Sahife no:121

Belge no:109

Adana'da debbâğân esnafının Ahî Baba'sı Şeyh Mustafa'nın vefatı üzerine, yerine, oğlu Abdu'l-Cabbâr Dede'nin Ahî Baba olduğuna dâir verilen berât. 21 Şa'bân, 1204.

Sahife no:122

Belge no:110

Adana'da bulunan Mestanoğlu Mescidi Vakfi'ndan beş adet hücrenin ders-i'amm'ı (medrese hocası) olan Seyyid Mehmed Halife'nin vefatı üzerine, yerine, layık olan oğlu Seyyid Ali'ye verilen berât kaydı. 7 Receb, 1205.

Sahife no:123

Belge no:111

Seyyid Mehmed Ağa'nın serdâr olarak tayin olduğunu ve serdârlık vazifelerini bildiren, Dergâh-ı Âli Yeniçeri Ağası Hasan'ın Adana Kâdısı'na gönderdiği mektup. Evâl-i Receb, 1204.

Sahife no:123

Belge no:112

Seyyid el-Hâc Yusuf'un, vazifeleri bildirilerek binikiyüzdört Rebî'ü'l-âhiresi gurreesinde, Adana ve Dindarlı'daki sâdât-ı kirâm üzerlerine kâim-i makâm tayini kaydı. Tarihsiz.

Sahife no:124***Belge no:113***

Adana'da Ramazanoğlu Evkâfi'ndan Cami'-i Cedîd Medresesi'nde, danışmend olan Şeyh Seyyid Abdullah'ın vefatı üzerine, yerine, oğlu Seyyid İbrahim'in tayin edildiği; fakat Emiroğlu Seyyid Ahmed'in, İbrahim'in öldüğünü söyleyip yetkilileri aldatarak kendi üzerine berât ettirmesi, bunun anlaşılması üzerine tekrar aynı vazife için Seyyid İbrahime verilen berât kaydı. 7 Cemâziye'l-âhır, 1204.

Sahife no:125***Belge no:114***

Adana'da Sucı-zâde Mahallesi sâkinlerinden iken vefat eden İsmail bin Mustafa'nın veraseti, zevcesi Fatıma binti Mahmud, küçük oğlu Ali ve küçük kızı Sultan'a tevzi' ve taksim olunan muhalledfât defteri. Ğurre-i Rebî'i'l-ûlâ, 1204.

Sahife no:125***Belge no:115***

Nazaroğlu Abdullah'a verilmesi belirtilen rûziye (günlük ücret) ve ayrılış tarihi kaydı. Ğurre-i Rebî'i'l-ûlâ, 1204.

Sahife no:125***Belge no:116***

Abdullah Paşa'nın maiyetinde olan silahşör ağanın Âsitâneye gidişi ve kendisine rûziye verildiğine dâir kayıt. Ğurre-i Rebî'i'l-ûlâ, 1204.

Sahife no:126***Belge no:117***

Misis Köprüsü'nün tamiri için, fermân gereği hazırlanan keşif defterleri incelendikten sonra, ahşap ile tamir edilmesi ve yapılması gerekenleri hâvî bina emini Abdi'ye gönderilen fermân. 19 Zî'l-hicce, 1203.

Sahife no:127

Belge no:118

Binikiyüzüç senesine ait dokuz aylık câizenin, Adana Serdârı Halil Ağa'dan talep edilmesi; fakat halkın perişan bir durumda olmasından dolayı câize miktarının ödeme şekline göre düşüldüğü ve ilk üç ayın câizesinin alındığına dâir tahvil senedi. Tarihsiz.

Sahife no:128

Belge no:119

Adana'nın Durmuşfakı Mahallesi'nde vefat eden Seyyid Mehmed ibn-i Abdullah'ın veraseti; zevcesi Fatıma, kızları Ümmügülsüm, Ayşe ve Hadice'ye tevzî' ve taksim olunan muhallefât defteri. 21 Zi'l-hicce, 1203.

Sahife no:129

Belge no:120

Adana'da Durmuşfakı Mahallesi'ndeki mescidde, yarı vazife ile imam olan Ali bin Veliyyuddin, mutasarrıf olduğu nısf imameti kendi rızasıyla Hasan Halife'ye verdiği için Hasan'a verilen berât. 27 Şevvâl, 1203.

Sahife no:129

Belge no:121

Silahşör Gürcü Süleyman'a verilen rûziye defteri (8 Şa'bân, 1204) ve mezkûrun Âsitâne'ye yolculuğuna (12 Şevvâl, 1204) dâir kayıt.

Sahife no:130

Belge no:122

İrsaliye vechi ile malları, Hazine-i Amire'ye kayıtlı olan bazı mezraların mukata'ât kaydı. 1203.

Sahife no:131

Belge no:123

Adana'nın Karaisalu Nahiyesi'nde, Cema'ât-ı Lâlâ ve gayriden timara mutasarrıf Ali'nin hizmeti terk etmesi üzerine, fermân gereği, zikredilen timarın 23 Receb, 1203 tarihi itibariyle Hüseyin'e tevcih olunup, berât verilmesi için tezkire kaydı. Receb, 1203.

Sahife no:131

Belge no:124

Binikiyüzüç senesinde beş aylık Adana menzili'ni idare etmek üzere Mütesellim Seyyid Halil'in kefâletiyle Muhammed Ağa'ya icar edip, isticar ve kabulden sonra Muhammed Ağa'nın menzilci nasb ve tayini kaydı. 29 Muharrem, 1204.

Sahife no:131

Belge no:125

Binikiyüzüç senesi menzil hesabının Muhammed Ağa ile görülüp, zimmetinde birşey kalmadığı, Mustafa Ağa'nın, menzilci tayin olduğuna dâir kayıt. 7 Rebî'ü'l-evvel, 1204.

Sahife no:132

Belge no:126

Adana'nın Sarıçam Nahiyesi'nde Cema'ât-ı Musalu ve gayriden ze'amete mutasarrıf olan Mahmud'un, hizmeti terk etmesi üzerine, fermân gereği, zikredilen ze'ametin 23 Receb, 1202 tarihi itibariyle Seyyid Halil'e tevcih olunup, berât verilmesi için tezkire kaydı. Receb, 1202.

Sahife no:132

Belge no:127

İmam-zâde Mehmed Efendi'nin, Adana Müftüsü olarak tayin edildiği ve Hanefi imamlarının esah kavillerine göre fetva verip, muteber kitaplardan faydalanmasının tenbih edildiğine dâir kayıt. Evâhir-i Safer, 1204.

Sahife no:133

Belge no:128

Binikiyüzüç senesine ait maktu'âtın, İslam askerlerinin masrafları için bazı mezralardan Âsitâne'ye irsâli ve Darbhane-i Amire'ye teslimi kaydı. 1203.

Sahife no:134

Belge no:129

Bir işe başlarken Allah'dan yardım isteme ve o işi hayırla tamalamak için yapılan dua kaydı. Tarihsiz.

Sahife no:134

Belge no:130

Adana ve Yüregir mutasarrıfı Şeyh Ahmed'in vefatı üzerine Seyyid Mehmed Emin'in mutasarrıf olarak tayini. Receb, 1203.

Sahife no:134

Belge no:131

Adana ve Yüregir mutasarrıfı Şeyh Ahmed'in vefatı üzerine Seyyid Mehmed Emin'in mutasarrıf tayini ve şeri'at ile hükmetmesi hakkında kayıt. Tarihsiz.

Sahife no:134

Belge no:132

Adana ve Yüregir Kâdısı Seyyid Mehmed'in askeri kassâm olarak görevlendirilmesi: Binikiyüzüç senesi Cemâziye'l-evvelinden itibaren, umûr-ı kısmet-i askeriyenin kendisine ihale edildiği ve vefat eden askerlerin muhalledâtının vârisleri arasında şer'î olarak tevzi' ve taksimini yapması hakkında. Tarihsiz.

Sahife no:134

Belge no:133

Adana mutasarrıfı Şeyh Ahmed'in vefatı üzerine, binikiyüzüç senesi Rebî'ü'l-ülâ ayından itibaren iki ay Mehmed Emin'in nâib tayini ve bazı vazifelerini hâvî kayıt. Tarihsiz.

Sahife no:135

Belge no:134

Adana'nın Durmuşfakı Mahallesi'nde bulunan mescidde imam olan İbrahim'in vefatı üzerine, çocuğu olmadığı için bu vazifeye tayin edilen Ali Halîfe bin Veliyyuddin'e verilen berât. 13 Muharrem, 1203.

Sahife no:135

Belge no:135

Adana'nın Ağamehmed Mahallesi'nde bulunan Çamuriye Medresesi'nin müderrisi olan Mehmed'in vefatı üzerine, yerine, müderris olarak tayin edilen Mehmed Halîfe'ye verilen berât. 11 Rebî'ü'l-evvel, 1203.

Sahife no:137

Belge no:136

Adana'da, gece yarısından ikinci vaktine kadar, yarım zirâ' kar yağdığına dâir kayıt. 11 CA. 1204.

Sahife no:137

Belge no:137

Ağcamescid Mahallesi'nde ikamet eden İseb isimli gencin, kendi rızasıyla ihtida edip, Mehmed ismini aldığına dâir kayıt. Ğurre-i Cemâziye'l-âhır, 1204.

Sahife no:137

Belge no:138

Eskihamam Mahallesinde ikamet eden Gülbahar isimli hatunun, kelime-i şehâdet getirerek müslüman olup, Amine ismini aldığına dâir kayıt. Ğurre-i Cemâziye'l-âhır, 1204.

**B- BELGE ÇEŞİTLERİ VE KONULARINA GÖRE
TASNİFİ**

Belge Cinsi	Sıra N.	Belge Konusu	Belge Numarası.
Ferman	1	Asker ve bayrak sevki	10
	2	Askerî sürücülük ve başbuğ nasbı	42
	3	Aylık ücret ödenmesi	62
	4	Bağî mütesellimdeki vâridât ve âidâtın cem ve tahsili	74
	5	Başbuğ nasbı	37
	6	Deve bedelinin tahsili	5, 53
	7	Deve tahsil ve ihrâcı	60, 61
	8	Duhan hâsılatının tahsili ve nizamının bozulmaması	75
	9	Duhan vergisi tahsili	14, 63
	10	Eşkîyanın yakalanıp cezalandırılmaları	8
	11	Görev yerlerini izinsiz terketmekten men	69
	12	Halifenin tahta geçişi, adına hutbe iradı ve sikke bastırılması	16
	13	Hazine nakli	58
	14	İmdâd-ı seferiyye tahsili	20, 30
	15	İmdâd-ı seferiyye ve hazeriyye tahsili	56
	16	Kâdının afv ve itlâkı	19
	17	Kâdının görevden azli	15
	18	Kamu düzeninde adâletin sağlanması	57
	19	Köprü tamiri için keşif	4, 24
	20	Köprünün ahşap ile tamiri, kereste temini ve irsali şekli	43, 117
	21	Koyun tüccarlarından vergi v.s. alınmaması	21
	22	Menzil bârgirleri	49
	23	Mukataat muaccelâtının orduya gönderilmesi	23
	24	Mütesellim nasbı	6, 17, 28, 29
	25	Para tahsili ve irsali	50, 70, 106

Belge Cinsi	Sıra N.	Belge Konusu	Belge Numarası
Fermân	27	Sefer için asker irsâli	71
	28	Sefer için görev yerlerine iştirak	25
	29	Sefer için yük devesi ve muhtelif malzemelerin irsali	18
	30	Serasker ve mütesellim tayini	13
	31	Usulsüzlük ve yolsuzluk yapanlara ceza uygulanacağı	22
	32	Yüzlük sikke basımı	53
	33	Zafer kutlamalarının düzenlenmesi ve halifenin gazi ünvanını alması	12
	34	Şakînin yakalanıp idamının emredilmesi	35, 36
Berât	1	Ahî baba nasbı	109
	2	Askeri kassam tayini	132
	3	Danışmend	113
	4	Ferrâşlık görevi	95
	5	Her cuma cüz okuma	89
	6	Hitâbet	38, 101
	7	İmâmet	99, 102, 120, 134
	8	Kadı tayini	130, 131
	9	Katıplık tevcihi	96
	10	Müderreslik	110, 135
	11	Müezzinlik	100
	12	Naib tayini	133
Buyuruldu	1	Eşkîyanın silah taşıma yasağı	52
	2	Geçici mütesellim nasbı	48
	3	İhtikârı men	31, 34, 47
	4	Köprü tamirinin hacılar dönmeden tamamlanması	44
	5	Mütesellim nesbı	33
	6	Saray tamiri ve tecdidi	32
	7	Serdar vekilinin serdarlık nasbı	51

Belge Cinsi	Sıra N.	Belge Konusu	Belge Numarası
	1	Varisi olmayanların terikelerinin yazılması ve satışı	46
	2	Zahire temini	39
	3	Şakinin izalesi için asker tedariki	64, 65
Hüccet	1	Akd-ı nikâh	7
	2	Bahçenin vakıf olarak tescili	73
	3	Evin vakıf olarak tescili	104
	4	Vakıf mütevellisi imamın, vakıf arazisi üzerine ev yapma talebinin kabul edildiği	107
İ'lam	1	Davadan men	85
Mektup	1	Nakîbü'l-eshrâf tayini	67, 68, 112
	2	Serdarlık tayini ve vazifeleri	11, 111
Tezkire	1	Zeâmet tasarrufu için tezkire	77
	2	Hizmetin terki üzerine timar ve zeâmetin başkasına tevcihi	123, 126
Müteferrik	1	Menzilci tayini	1, 124, 125
	2	Adana menzilcisine verilecek meblağ	92
	3	Arpa tevzii defteri	80, 81, 86
	4	Belgelerin ait olduğu tarihlerin kaydı	3
	5	Caize miktarının düşüldüğü	118
	6	Çift ve bahçelerin tesbiti	94, 97
	7	Develerin bahası ve bazı masrafların tevzii	87s, 90, 91, 105, 103
	8	Kâdının göreve başlama duası	129
	9	Günlük (ruziyyenin) ücretin verildiği	115
	10	İhtidâ	137, 138
	11	Kâdının duygularını ifâde eden kayıt	76
	12	Kar yağışı	136
	13	Köprü keşfi defteri	26
	14	Mahalle isimleri ve evlerin durumlarının tesbiti	93
	15	Maktuatın asker masrafları için irsali	128

Belge Cinsi	Sıra N.	Belge Konusu	Belge Numarası
Müteferrik	16	Menzil ve diğer vergilerin tevzii	82, 83, 84
	17	Müfredât (terike) defteri	77
	18	Müftü tayini	127
	19	Muktaat kaydı	122
	20	Ruziyye defteri	121
	21	Saray tamiri ve bazı masrafların tevzii	108
	22	Sefer için deve talebi ve taksimi	88
	23	Silahşör ağanın gidişi ve ruziyye verildiği	116
	24	Tahvil (sened)	41
	25	Tarih kaydı	58
	26	Terikenin tesbit, tevzi ve taksimi	78, 79, 98, 114, 119
	27	Vergiden dolayı taksit	2
	28	Yiyecek çeşitleri	45
	29	Zahire kaydı	40

C- METİNLERDE GEÇEN AYET VE HADİS MEALLERİ

Ayet mealleri:

“ O, senden sen de O'ndan hoşnut olarak Rabbine dön!” el-Fecr: 28.

“ Ey Davut! seni şüphesiz yeryüzünde hükümran kıldık...” Sâd: 26.

“ ... ve Allah yolunda cihâd edenler...” el-Bakara: 218.

“... yardım ancak Allah katındandır...” el-Enfal:10.

“... ve sebatımızı artır. İnkarcı topluluğa karşı bize yardım et.” el-Bakara: 250.

“...topyekün sizinle savaşıyor putperestlerle sizde topyekün savaşın.” Tevbe:36.

“ Vasiyeti isttikten sonra değiştiren olursa bunun günahı değiştirenlerin üzerinedir.

Allah şüphesiz işitir ve bilir. el-Bakara: 181.

“ Allah yolunda mallarınızla canlarınızla cihâd edin. Bilerseniz bu sizin için hayırlıdır. Tevbe: 41.

Hadis mealleri:

“Hepiniz çobansınız ve hepiniz maiyyetinizdekilerden sorumlusunuz.”

Buhari, Cum'a :11, Cenaiz: 32, İstifraz: 20, Vesâyâ: 9, 'Itk: 17,19, Nikâh: 81, 90, Ahkâm: 1; Müslim, İmâre: 20; Ebû Dâvud, İmâre: 1; Tirmizi, Cihâd: 27

“Merhamet edenlere Rahman olan (Allah) merhamet eder. Yerdekilere merhamet ediniz ki göktekiler de size merhamet etsin.”

Ebû Dâvud, Kitâbü'l-Edeb: 58; Tirmizi, Kitâbü'l-Birr: 16

SONUÇ

Bu şer'iyeye sicili üzerinde çalışırken zengin bir muhteva ile karşılaştık. Osmanlı Devleti'nin iki yıllık kısa bir dönemini kapsayan bu mahkeme zabıtları -idarî ve adlî bilgileri ihtiva etmesi bakımından- bize icitmaî, iktisadî, ticarî, ziraî, askerî, siyasî ve hukukî konularda bilgiler vermektedir.

Bu sicilde o dönemlerde uygulanan kanunlar ve bu kanunların tatbikatıyla ilgili bilgiler bulmak mümkündür. Mesela; padişah, şeyhülislam, ulema ve devletin ileri gelenlerinin toplandığı Meclis-i Şura'da alınan kararları nizam (kanun) olarak ihtiva eden adâlet emr-i şerifi ve bu kararların, istenilen tatbik şekli incelemeye değer. Aynı zamanda kamu düzeninin sağlanması için sadır olan bu fermanda kamu düzeninin bozulduğu ve ahalinin duyduğu rahatsızlık da açıkça ifade edilmektedir. Bu konuda dikkati çeken diğer bir husus da şudur: Kanun tatbikatında yetkililerin halka karşı merhametli olmaları emredilmekte ve muhalefet edecek olanların ise mutlaka cezalandırılacakları bildirilmektedir.

Ayrıca bazı gümrük, mirî arazi ve muhtelif ticarî vergiler ile ilgili belgelerde, Osmanlı vergi sistemi, vergi kanunları ve bu vergilerin taksim ve tevzii hakkında önemli bilgiler bulmak mümkündür. Aynı zamanda malî ve ziraî muhtevalı olan belgelerin mevcudiyeti bu devletin iç teşkilatını tanımada yardımcı olabilir.

Bu defter ihtiva ettiği köy, nahiye, kaza, mahalle semt, sokak, çiftlik mezra'a, aşiret ve cemaat isimleri itibariyle Osmanlı iskan tarihi açısından belli bir döneme ışık tutmaktadır. Adana'nın o dönem yerleşim birimleri açısından da faydalanmaya son derece müsaittir.

Üst makamlardan gelen belgelerin muhtevası bize, o dönemde Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu iktisadî, idarî ve askerî durumu hakkında önemli bilgiler vermektedir. Nemçe ve Mosko seferlerinin bu dönemde vuku bulması; asker temini, asker sevki, mühimmat nakli, yiyecek temini ve irsali ve bunların gerçekleştirilmesinde kullanılacak develerin tedariki detaylı bir şekilde rakamlarla kaydedilmesi önem arz etmektedir.

Ayrıca eşkiya ile yapılan mücadele dikkate şayandır. Yakalanıp idam edilmesi için gönderilen fermanlar, ferman gereği sadır olan buyurulduklar ve bu husustaki te'kidler; ırz, mal ve cana kıyarak halka zarar veren ve bundan vazgeçmeyerek Devlet-i

Aliyye'ye isyan eden eşkiyanın cezasının belirtilmiş olması da hukukî önem taşımaktadır.

Sefer-i hümayun ve bununla ilgili hususlarda gönderilen fermanlarda cihad ayetleriyle çağrı yapılması, Allah rızasının gözetilmesinin vurgulanması, Osmanlı askerî savaş hukukunun ne üzerine bina edildiği hakkında kısmında olsa fikir vermektedir¹⁶.

İhtikarı (stokçuluk) yasaklayan, halkın hizmetinde olan devlet mallarının (köprü gibi) tadilatında bir an önce, sağlam ve enaz masrafla yapılması emredilen ve esnaf teşkilatı hakkında bilgi veren belgeler Osmanlı iktisat ve ticaret hukukunun belli bir dönemi hakkında ipuçları vermektedir.

Ayrıca bu sicil o dönemin bazı devlet adamları, müderris, alim, şair, sanatkar ve mimarların isimlerini içermektedir. Kâdının duygularını ifade eden bir beyitlik şiir ise edebiyat tarihimiz açısından önemlidir.

Sanat abidelerinden bahseden veya herhangi bir sebebe binaen isimlerinin geçtiği belgeler, bazıları hakkında bilgi vermeleri, bazılarının ise ismini bize kadar ulaştırmış olmaları sanat tarihi açısından önemlidir.

Tayin ve terfi ile ilgili belgelerin yanısıra başka birçok konu ile ilgili belgeler de mevcuttur.

Adlî olan belgeler ise şer'î mahkemelerin faaliyetleri ve İslam Hukukunun tatbikattaki usul ve kaidelerini bize olduğu gibi aksettirmektedir. Bu defterde adlî belge sayısı azdır.

Mahkemeye intikal etmiş vakıf meselelerinin vakf-ı akar olup, sıhhati mezhep imamları arasında tartışmalıdır. Bunların “evlad-ı evladına...” şeklinde tescil ettirildiğini görmekteyiz.

Kısa bir dönemi ihtiva eden bu defterle Osmanlı hukuk tatbikatı hakkında kesin konuşmak mümkün değildir. Bu, ancak her dönemden birçok şer'î sicilin incelenip açığa çıkarılmasıyla mümkün olabilir. Buna rağmen araştırmacıların istifadesine takdim etmeye çalıştığımız bu sicilin, İslam Hukuku ve Osmanlı hukuk tatbikatı açısından önemli bir kaynak olduğu kanaatindeyiz.

¹⁶ Bu ayetleri transkripsiyon metinlerinde dipnotlarda ayrıca “metinlerde geçen ayet ve hadisler” kısmında ise numara ve meallerini verdik.

IV. BÖLÜM
KAYNAKLAR

Kur'an-ı Kerim

AKGÜNDÜZ, Ahmet, **Şer'iyye Sicilleri**, TDAV Vakfı Yay. İst.-1988

AKSU, Zahit, "**Osmanlı Rejimi ve Kanun Tatbikatı Üzerinde Birkaç Söz**" AÜİİF.
Dergisi, sayı:3, Ank.-1979

ATAR, Fahrettin, **İslam Adliye Teşkilatı**, Diyanet İşleri Bşk. Yay. Ank-1979

BAYINDIR, Abdulaziz, **İslam Muhakeme Hukuku**, İs. İlimler Arş. Vakfı Yay., İst.-
1986

BERKİ, A. Himmet, **Açıklamalı Mecelle**, Hikmet Yay. İst.-1978

CİN, Halil-AKGÜNDÜZ., Ahmet, **Türk İslam Hukuk Tarihi**, Timaş Yay. İst.-1990

İNALCIK, Halil, "**Osmanlı Tarihi Hakkında Mühim Bir Kaynak**", AÜDTCF. Der.,
Ank-1943, c.I, sayı:2.

İslam Ansiklopedisi, T.D.V. Yay. İst.-1992

KARAMAN, Hayrettin, **İslamın Işığında Günün Meseleleri**, Yeni Şafak Yay. Mart-
1996 c.2

KAZICI, Ziya, **İslam Müesseseleri Tarihi**, Kayıhan Yay. İstanbul-1991

ONGAN, Halit, **Ankara'nın 1 Numaralı Şer'iyye Sicili**, AÜDTCF. Yay. Ank-1958

PAKALIN, M. Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, MEB. Yay. İst-
1993

SEVGİN, Nazmi, "**Şer'i Mahkemelerin Sicil Hazinesi**", Belgelerle Türk Tarihi
Dergisi, Mayıs 1971, c.7-8, sy.44.

Şemseddin Sami, **Kâmus-ı Türkî**, Çağrı Yay. İst.-1992

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı**, TTK. Yay. Ank-
1988

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Tarihi**, TTK. Yay. Ank.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı**, TTK. Yay. Ank-
1988

İNDEKS

- A -

- 'Abdi Paşa, 63; 65; 78; 175; 176
 'Abdi Paşa, Diyarbekr Vâlîsi ve Asker Sürücüsü, 68
 'Abdi Paşa, Vezir, Diyarbekr Vâlîsi ve Asker Sürücüsü, 63
 'Abdi, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşısı, Binâ Emîni, 72
 'Abdî, Mîsîs Köprüsü Binâ Emîni, 193
 'Abdullah Paşa, 193
 'Abdü'l-Hamîd Hân, 23
 'Abdü'l-kâdir, Gelibolu Baruthânesi Nâzırı, Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûn'dan, 90
 'acemiyyü'l-asl, 150
 'acemoğlanı, 40
 Adana Alaybegisi es-Seyyid Mahmûd, 205
 Adana cizyesi mâlî, 119
 Adana Eyâleti, 54
 Adana Eyâleti, 6; 18; 19; 20; 24; 25; 29; 36; 37; 48; 51; 52; 56; 58; 92; 104; 107
 Adana Eyâleti'nin Duhân Gümrükleri, 20
 Adana Kâdîsi es-Seyyid Muhammed Emîn, 188
 Adana kâdîsi, 2; 4; 6; 12; 18; 22; 23; 25; 28; 31; 38; 49; 54; 65; 71; 76; 77; 85; 87; 91; 103; 107; 109; 112; 114; 119; 132; 134; 194
 Adana ma'a Yüregir Kâdîsi Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Efendi, 210
 Adana ma'a Yüregir Mutasarrıfı es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed, 209
 Adana menzîlcisi Muhammed Ağa, 203
 Adana müftîsi, 206
 Adana mütesellimi, 4; 23; 36; 38; 61; 91; 141; 182; 203
 Adana Mütesellimliği, 8
 Adana Sancağı, 4; 26; 83; 87; 90; 104; 105; 117; 128; 155; 160; 182
 Adana vâlîsi, 30; 59; 83; 91
 Adana ve Dünderli Kazâları, 116
 Adana ve Dünderli Kazâları, 115
 Adana ve havâlîsi, 56
 Adana ve Tarsus Duhân Gümrüğü, 134
 Adana ve Tarsus duhân gümrükleri, 109
 Adana ve Tarsus gümrükleri, 110; 136
 Adana, 1; 2; 4; 5; 6; 8; 10; 12; 18; 19; 22; 23; 25; 26; 28; 29; 31; 36; 38; 42; 48; 49; 50; 52; 53; 54; 56; 57; 60; 61; 62; 64; 65; 70; 71; 73; 74; 76; 77; 78; 83; 84; 85; 87; 90; 91; 103; 105; 107; 109; 111; 112; 114; 115; 116; 117; 118; 119; 121; 128; 130; 132; 134; 137; 142; 147; 154; 155; 156; 157; 158; 160; 161; 162; 164; 165; 166; 167; 169; 171; 172; 173; 174; 175; 176; 178; 180; 181; 182; 184; 185; 186; 187; 188; 189; 190; 191; 194; 196; 197; 199; 200; 201; 202; 203; 204; 205; 206; 207; 208; 209; 210; 'adâlet emri mübâşiri, 175
 'Adâlet Emr-i Şerîfi, 93
 'adet-i aġnâm-ı Dünderli, 83
 aġ akçesi, 176
 Aġamehmed Mahallesi, 211
 aġavât-ı sadr-ı 'âlî, 80
 aġayân-ı enderûn, 80
 Aġca Mehmed ibn-i Halîl Cami'i, 131
 Aġcakoyunlu Cemâ'ati, 4
 Aġcakoyunlîtamı, 144; 168
 Aġcamescid Mahallesi, 213
 aġır akçe, 101
 Ahî Baba'nın Berâtı, 187
 ahkâm-ı şer'i şerîf, 189
 Ahmed, Dergâh-ı Mu'allâ gediklisi, 26
 Ahmed, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşısı, 59; 70
 Ahmed, Rikab kaymakamı tatarlarından, 36
 Akçakoyunlu Cemâ'ati, 87
 'akd-ı nikâh, 7
 Akkuyu, 164
 Akpalanka, 16
 Alacaatlı ma'a Ednâbaġ, 165
 Alacaatlı Mezra'ası, 139
 Alacahan, 65
 'alâmet-i hadrâ, 115; 116
 'Alâmet-i şerîfe, 3; 5; 7; 9; 12; 17; 19; 21; 23; 25; 26; 28; 29; 30; 33; 36; 37; 39; 42; 49; 52; 56; 60; 62; 64; 74; 83; 84; 88; 90; 91; 93; 100; 103; 104; 107; 108; 111; 118; 121; 128; 133; 137; 167; 184; 191; 195; 199
 'alemdârân, 111; 196
 'Ali Beg, Adana Mütesellimi, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşısı, 2
 'Alî Halîfe, Durmuşfakı Mahallesi Mescidi Şerîfi. İmamı, 211
 'Ali Paşa, sâbık Mosko Seferi Seraskeri, 129
 'Ali Paşa, Sadr-ı esbak, 70; 205
 'Ali, 21
 'Ali, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşısı, 70
 'Ali, Rikâb-ı Hümâyûn kaymakamı tatarlarından, 32

'Alikocalı, 143; 167
 Allah, 208
 Allah'u Te'âlâ, 41
 altun nukûd, 170
 Anabe, 107
 Anadolu 'Askerî Sürücülüğü, 70
 Anadolu cânibi, 31; 32; 80
 Anadolu ve Rumili kudâti, 98
 Anadolu ve Rumili'nin üç kolları, 35
 Anadolu, 10; 13; 31; 33; 35; 39; 42; 65; 70;
 72; 79; 89; 93; 101; 121; 128; 129; 135;
 193; 203; 205; 209; 210
 Anadolu'nun orta kolu yemîn ve yesârı, 93
 Anadolu'nun orta kolu yemîn ve yesârıyla
 nihâyeti, 39
 Anadolu'nun orta kolu, 13; 33; 39; 41; 79;
 89; 101; 121
 Anadolu'nun sağ ve sol ve orta kolları, 124
 Anadolu'nun üç kolu, 13
 Anavarze, 201
 Anbelik (?) Kal'ası, 14
 Ankara, 10
 Antakya, 10
 Antakyalıoğlu el-Hâc Ahmed Beşe, 180
 'Arabistân Duhân Gümrükleri mukâta'ası,
 19
 'Arabistân Duhân Gümrükleri mukâta'âtı,
 20
 'Arabistân gümrükleri, 110
 'Arabistân, 135
 'arûsiyye, 115; 116; 190
 'asâkir-i İslâm, 15
 ashâb-ı ağnâm, 31
 ashâb-ı anbar, 53; 56
 ashâb-ı dakika, 78
 ashâb-ı mâlikâne, 37
 ashâb-ı mukâta'ât, 98
 ashâb-ı nukûd, 125
 Âsitâne-i 'Aliyye, 158; 193; 200
 Âsitâne-i Devlet-i Âşiyâne, 31
 Âsitâne-i Sa'âdet, 16; 32; 183; 206
 'asker sürücileri, 39
 'aşâir ve yörükân boybegleri, 61
 'aşâir-i ihtiyârân, 31
 a'sâr-ı şer'iyye, 97
 'Aşerkovan, 207
 'Atau'llah Paşa,
 'Atâu'llah Paşa, Vezîr, Adana Vâlisi, 53;
 76; 77; 78; 84; 85; 87; 118; 132; 149;
 185
 'avârız, 80
 a'yân-ı vilâyet, 20; 65; 73

a'yâniyye, 96
 'Ayıntab, 10; 58; 59; 62; 69
 211

- B -

bâc, 31; 32
 Bağçehâ-yı Adana, 145; 165; 176; 186
 Bağçeler, 144; 148; 154; 161; 168
 barut-ı siyâh, 90
 Battal 'Atâu'llah Paşa, 70; 74; 76; 162
 Battal 'Atau'llah Paşa, Vezîr, Adana Valisi,
 56
 Battal es-Seyyid 'Atâu'llah Paşa, Vezîr,
 Adana Vâlisi, 52; 142; 164
 Battal Hüseyin Paşa, 107
 Battal Seyyid Hüseyin Paşa, vezir, Soğıcak
 Seraskeri, 25
 bâtil dîn, 213
 Baytimur Mahallesi, 184
 bâzergân, 175
 Baş Veli Ağa, arpa tahsiline memur, 151
 başbuğlu 'askeri, 117
 Başmuhâsebe Defterleri, 37; 73
 bedel-i iltizâm, 101
 Behisni, 59
 Belekli ma'a Arzuşağı Cemâ'ati, 4
 Belekli ve Arzuşağı Cemâ'ati, 87
 Belgrad, 16
 Belgrad'ın karşı sâhîli, 16
 berât-ı 'âlî-şân, 130; 136; 203; 205
 berât-ı hümâyûn, 65; 157; 166; 167; 172;
 173; 174; 187; 191; 199; 211; 212
 berât-ı şerif-i 'âlî-şân, 167; 184; 190; 199;
 211
 ber-vech-i hasebî, 174
 beyaz nukûd, 170
 Beytül-mâl, 13; 36; 76; 138; 141; 189
 Beytül-mâl-ı 'Âmme ve Hâssa, 76
 Beytül-mâl-ı 'Âmme ve Hassa Emîni, 76
 Beytül-mâl-ı müslimîn, 36
 Be-Yurd-ı İsmâ'il, 205
 bezistân-ı saray, 145
 bîkr-i bâliğa, 7
 bilâd-ı İslâmiyye, 34
 Bilan'lı 'Abdurrahman, Mîr-i Mîrân, 59
 Bilecik, 10
 bölügân-ı erba'a ocakları 'asâkiri ve
 gülemân-ı 'acemi, 125
 bölügât-ı erba'a, 40
 Bor Müftisi 'Ali Efendi, 170
 Büyükçıldırım, 143; 164

buyuruldu, 50; 52; 53; 54; 55; 66; 75; 77;
79; 85; 86; 96; 112; 113; 114; 145; 150;
151; 156; 209

- C -

Ca'fer Paşa binâ eylediği câmi'-i şerif, 179
Cânib-i Şehr, 144; 176; 181
Cânib-i Şehr Nâhiyeleri, 145
Cânib-i Şehr Nâhiyesi, 149; 154
cebe defteri, 205
cebeci, 12; 20; 40; 122; 124; 189
Cebeliye, tütün cinsi, 20
cebelü bedeliyyeleri, 37
Cemâ'at-i Celd, 129
Cemâ'at-i Çinganeler, 200
Cemâ'at-i Kabasakal, 156
Cemâ'at-i Karahacılı, 156
Cemâ'at-i Karakışla Cemâ'ati, 87
Cemâ'at-i Kiçeli ve Saçlı, 156
Cemâ'at-i Melemenci, 156
Cemâ'at-i Mûsâlu, 204; 205
Cemâ'at-i Şambayadı, 156
Cemâ'at-i Celd, 129
Cenâb-ı Hayru'n-Nâsirîn, 123
Cennet, 144; 168
Cerid, 61
cizr başları, 43
cizr döşemesi, 43
Cizr-i Misis, 42
Cizr-i Misis'in Keşif Defteri, 42
cizyedârân, 94

- Ç -

Çalçapur, 144
Çamuriyye Medresesi, 211
Çamurlu, 168
Çapar-zâde Mîr Süleymân, Dergâh-ı
Mu'allâ Kapucibaşısı, 59
Çaputçı, 143; 164
çavuş, 20
çavuşân câizesi, 115; 190
çavuş-ı divân, 80
Çift, 164; 165; 167; 170
çifte boyralık (?), 43
çiftlerin tahriri defteri, 167
Çiraslı Dâmâdi, 119; 120
Çopuroğlu Mehmed Paşa, 8
Çopur-zâde, 115
Çopur-zâde el-Hâc Mehmed Ağa, Adana
Serdârı, 111; 189
cübbe misillü sütunlu, 46
çukadâr İbrâhîm, 50

çukadârân, 80
çukadâriyye, 138; 141; 175; 180

- D -

dakîk, 77
Darbhâne-i 'Âmire, 89; 101; 102; 206
Dârü's-saltanat-i 'Azîze, 57
dârü'l-huld-i 'ukbâ, 23
debbâgân esnâfının ahî babası olan Şeyh
Mustafâ, 187
Debbâgân Mahallesi, 130
Defterhâne-i 'Âmire, 205
Delâil-i Hayrât, 170
dellâliyye, 138
Denizkuyusu, 144
Denizkuyusu, 168
Der-'aliyye, 2; 5; 8; 14; 22; 31; 32; 38; 42;
58; 60; 69; 72; 74; 82; 88; 97; 101; 120;
121; 122; 127; 183; 193
Dergâh-ı 'Âlî yeniçerileri ocağı ağavâtı, 80
Dergâh-ı Mu'allâ, 2; 6; 8; 12; 19; 26; 58;
59; 60; 70; 72; 80; 83; 104; 105; 109;
122; 132; 134; 193
Der-sa'âdet, 2; 32; 38; 73; 88; 98; 195
ders-i 'âmmîlik cihetine mutasarrıf olan es-
Seyyid Mehmed Halife, 188
Develet-i 'Aliyye, 72
Develü, 10
Devletgölü (?) mukata'ası, Adana Sancağı,
90
Devlet-i 'Aliyye, 34; 38; 57; 68; 73; 74; 80;
95; 102; 117; 124; 158; 194
deyn-i müsbet, 192; 198
deyn-i sahîh, 119
Dindarlu, 156
Dîn-i Hakk, 213
Dîvân-ı 'Âmid ve Başbuğu, 66
Dîvân-ı Adana, 77; 79; 85; 86; 112; 113;
114
Dîvân-ı Hümâyûn, 22; 90; 92; 119
Diyarbekr, 10; 63; 65; 68
Diyarbekr vâlisi ve 'asker sürücisi, 63
Dörtağaç, 144
Dörtağaç Karyesi, 164
duhân dönümü rüsûmı, 19
duhân gümrüğü, 19
Duhân Gümrüğü Emr-i Şerifi, 19
Duhân Gümrüğü Husûsuna Dâir Emr-i
Şerif-i 'Âlî-şân, 109
duhân gümrükleri ümenâsi, 135
duhân tüccârı, 135
duhânın a'lâsi, 109

dükkâniyye, 138

dülgerân, 43

Durmuşfakı Mahallesi, 197; 211

Durmuşfakı Mahallesi Mescid-i Şerîfi, 199

Dürri Hasan Efendi, şer'î nâib, 43

Dürri Hasan, nâib, 132

düyûn-ı sahîha, 183

- E -

Ebû Bekr, Hatib, 173

Ebû Bekr, Ser-turnâî, 10

Ebû Bekr, İmam, 174

Edirne, 27; 81; 106

Edirne menzili, 81

Egmeler, 168

egri kuşak, 86

ehl-i 'örf, 20

ehl-i zimmet tâiîesi, 114

eimme-i Hanefiyye, 206

El-fakîr es-Seyyid Mehmed Dervîş el-Hasebî, 190

el-Fakîr Kara 'Osmân, Çukadâr-ı bâyi', 68

el-Hâc 'Îsâ Câmî-i Şerîfi, 173; 174

el-Hâc Ahmed, Hüseyin Paşa Beg'in

Kapukethüdâsı, 108

el-Hâc Ebû Bekr, Ser-Mi'mârân-ı Hassa, 72

El-Hâc Kâsım-zâde Molla Mehmed, tâbi'-i Müftî Efendi, 151

Emirhamza-zâde, 143

Emirhamza-zâdedamı, 164

emr-i 'âlî, 8; 17; 21; 22; 24; 26; 32; 35; 37; 40; 42; 50; 53; 56; 58; 66; 67; 70; 75; 84; 88; 89; 93; 98; 102; 105; 107; 111; 124; 128; 136; 142; 154; 155; 156; 157; 160; 175; 183; 196

emr-i münîf, 189

emr-i sultânî, 150

emr-i şerîfim, 4; 6; 11; 18; 25; 29; 35; 37; 48; 51; 61; 63; 72; 91; 102; 108; 110; 118; 120; 133; 135; 193

Enderûn mehderbaşı ağa, 175

erbâb-ı ihtikâr, 53; 56

erbâb-ı tîmâr, 83; 202

Eregli-yi Karaman, 10

esedî ğurûş, 90

Eskihamam Mahallesi, 213

Eskişehir, 10

es-Seyyid 'Abdu'l-Cabbâr Dede, ahî babası, 187

Es-Seyyid 'Abdurrahman Efendi, ser-muhzirân-ı Adana, 180

es-Seyyid 'Alî Halîfe, dersi'âmm, 188

es-Seyyid 'Alî Halîfe, Mestân-zâde Mahmud Ağa Câmî-i Şerîfi'nde İmam, 172

es-Seyyid 'Ali Halîfe, Mestân-zâde Mahmud Ağa Câmî-i'nde cüz okuyan, 157

es-Seyyid 'Alî, Adana Mahkemesi'de Kâtip, 166

es-Seyyid 'Atau'llah Paşa, Eyâlet-i Adana Valisi, 1; 53; 111; 114; 137; 142; 145; 150; 151

es-Seyyid 'Osmân, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşısı, 19; 134

es-Seyyid 'Osmân, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucıbaşısı, Gümrük Mültezimi, 20

es-Seyyid 'Osmân, Dürgerân Şeyhi, 139

es-Seyyid Battal 'Atau'llah Paşa, Adana vâlîsi, 54; 107

es-Seyyid Ebû Bekr, müsevvid-I fetvâ, 185

es-Seyyid Ebû Bekr, Rikâb defterdârı Çukadârı, 119

es-Seyyid el-Hâc Yûsuf Efendi, kâimmakâm, 190

es-Seyyid el-Hâc İbrâhîm Beg, Adana Mütessellimi, 141

es-Seyyid Hâfız Muhammed, Adana Mahkemesi'nde kâtip, 166

es-Seyyid Halîl Ağa, Adana Mütessellimi, 42; 52; 53; 55; 68; 78; 203

es-Seyyid Halîl Ağa, Adana Serdârı, 196

es-Seyyid Halîl Ağa, es-Seyyid Atau'llah Paşa'nın Adana Mütessellimi, 52

es-Seyyid Halîl, Mütessellim, 18

es-Seyyid Hasan, Mestân-zâde Mahmud Ağa Câmî-i Şerîfi'nde Müezzin, 172

es-Seyyid Mehmed Dervîş, el-Hasebi, 115

es-Seyyid Mehmed Emîn el-Kâdî bi-Medîne-i Adana, 137; 147; 150; 171

es-Seyyid Mehmed Halîfe, Mestân-zâde Mahmud Ağa Câmî-i Şerîfi'nde Müezzin, 173

es-Seyyid Mehmed Kâmil, Şeyhülislâm, 22; 28; 95; 212

es-Seyyid Mehmed Sa'id, Tersâne-i 'Âmire Emîni, mukata'a mültezimi, 134

es-Seyyid Mehmed, Tarsus Sancağı. Alaybeyisi, 129

es-Seyyid Muhammed, Mestân-zâde Mahmud Ağa Câmî-i Şerîfi'nde İmam, 172

es-Seyyid Mustafâ Efendi, Atau'llah Paşa'nın Mektupçusu, 137

es-Seyyid Mustafâ, Mestân-zâde Mahmud
Ağa Cami'î Şerifi'nde Ferrâş, 166
es-Seyyid Sâlih, Kızıldağ Yaylağı Camii
Hatibi, 64
es-Seyyid İbrâhîm, vergi toplamaya memur,
21
es-Seyyid İbrâhîm Halife, dânişmend, 190
es-Seyyid İlyâs Efendi, Baytimur Mahallesi
İmamı, 184
evâmîr-i şerife, 35; 100; 124; 136
evkâf mütevellîleri, 20; 110; 131
Eyâlet-i Adana, 1; 18; 23; 29; 50; 74; 91;
117; 137; 142; 145; 149; 150; 151; 162;
164; 167; 175
Eyyübî Ahmed, Dergâh-ı Mu'allâ
Gediklisi, 87
eşkinici zü'amâ ve erbâb-ı tîmâr, 117

- F -

Fazlullah Efendi-zâde, es-Seyyid
Muhammed Efendi, esbak kaymakam,
115
fermân, 3; 5; 6; 8; 12; 17; 18; 21; 22; 24;
25; 27; 28; 30; 33; 36; 37; 39; 42; 48; 49;
52; 53; 56; 60; 62; 64; 66; 71; 74; 82; 84;
90; 93; 100; 103; 104; 106; 108; 111;
113; 114; 118; 121; 128; 129; 133; 150;
183; 195; 203; 205
fermân-ı 'âlî-şân, 30; 117
fermân-ı vâcibü'l-ittibâ', 7
Fettâh, 208
fetvâ-yı şerife, 17; 151
firûş tahtası, 47
frengî kaldırım, 45

- G -

gedüklîyân, 80
Genceli Cemâ'ati, 87
Genceli ma'a Sashî Cemâ'ati, 4
ger bângiri, 81
Gölpazarı, 10
güherçili-yi hâlis, 90
gülşen saray-ı bekâ, 23
gümrük, 19; 109; 134
gümrük-i duhân mukâta'ası, 19

- Ğ -

ğanem emri mübâşiri, 175
Gayra Mezra'ası mukâta'ası, 90
Ğazazoğlu Molla Mehmed, 192
ğulemâ-yı 'acemî, 12
ğuzât-ı muvahhidîn, 15; 16

- H -

habbâzân şeyhi, 77
Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûn, 119
Hacı Mehmed, Rikâb-ı Hümâyûn
kaymakamı tatarı, 82
Hacı Mehmed, tatar, 63
Haciceîlîl, Yüregir'e tâbi karye, 144; 168
Hacıhalîl, Yüregir'e tâbi karye, 143; 144;
168
Hacıibrâhîm, Yüregir'e tâbi karye, 143; 167
Haffâf-zâde çukadârı 'Osmân Ağa, 176
hâkim, 82; 99; 132; 135; 136; 145; 151;
175; 179
hâkimi's-şer', 147
Haleb, 10; 57; 62; 69
Haleb ve Mar'aş Eyâleti, 57
Halhal Mahallesi, 150; 169; 184
Halîl Ağa, Adana Mütesellimi, 65; 74
Halîl Beg Câmî'-i Cedîd Medresesi, 190
Halîl, Adana Mütesellimi, 61; 108
Halîl, Adana'da vücûh-ı beldeden, 2
Halîl, Mütesellim, 49
Halîl, Mütesellim, Adana sükkânından, 25;
48
Hamdî el-Hâc Mustafa el-müvellâ-hilâfe
bi-Mahkeme-i Mahmûd Paşa, 211
Hânât, 158; 176; 181
Hânçayır, 165
harc-ı bâb, 175
harc-ı defter, 34; 35; 96; 145
harc-ı hüccet, 96
harc-ı i'lâmât, 175
harc-ı ihzâr-ı defter, 175
harc-ı imzâ-yı defter, 147
harc-ı râh, 158
harc-ı vezne, 182
Haremeyn re'âyâları, 4
Harpurut, 10
Hasan Halife, 199
Hasan Paşa, Anadolu Vâlîsi, Mosko seferi
ser-askeri, vezîr, 203
Hasan Paşa, Vezîr, 51
Hasan Paşa, vezir, Sivas Vâlîsi, Vidin
Seraskeri, 18
Hasan Paşa, vezir, Vidin Seraskeri, 29
Hasan, Dergâh-ı Âlî Yeniçerileri Ağası,
189
haseki ağa, 80
hasekiyân-ı hâssa, 80; 125

hatt-ı hümâyûn, 19; 28; 31; 37; 58; 69; 81; 93; 95; 109; 110; 111; 112; 114; 121; 124; 134
havâss-ı hümâyûn voyvodaları ve zâbitleri, 110
havâss-ı hümâyûn voyvodaları, 20
havass-ı hümâyûn zâbitleri, 20
haybeci, 80
Haydâr-zâde el-Hâc Hasan Ağa, Serdâr Vekîli, 84
hazeriyye mâli, 91
Hazîne-i 'Âmire defteri, 82
Hazîne-i 'Âmire, 5; 20, 37; 73; 82; 88; 91; 102; 135; 136; 195; 200
Hazîne-i 'Âmire defterleri, 20
Hazîne-i Mekârim-i Defîne-i Şâhâne, 73
Hâzırlı, 143; 164
Hazret-i Fahri'l-Mürselîn, 123
Hazret-i Server-i Enbiyâ, 127
Hazret-i Seyyidül-Enâm, 115; 116; 190
hevgere, 130
Hıdırlı evleri, 165
hisâb-ı (?) esedî, 90
Hitâbet Berât-ı Şerîfi, 64
huccâc-ı müslimîn, 194
huddâmiyye, 158; 185
hudûd-ı hâkânî, 11
hudûd-ı İslâmiyye, 34
humus, 99
Hurmali, 144; 165
hüccet-i şer'iyye, 96
Hükm-i şerîf, 3; 5; 17; 21; 24; 33; 36; 39; 49; 74; 82; 84; 100; 103; 104; 106; 121; 128; 133; 183; 195
Hüseyin Ağa, Adana Menzilcisi, 1
Hüseyin Ağa, Beytül-mâl Emîni, 76
Hüseyin Paşa Beg, Trabzon Vâlisi, Soğıcak ve Anabe ser-askeri, vezîr, 108
Hüseyin, Rikâb-ı kaymakamı tatarlarından, 98

- I -

'ıtk-nâme, 151
İstabl-ı 'Âmire, 104

- İ -

İbrâhîm Ağa, Da'vet-dâr, 66
İbrâhîm Beg, Adana Mütesellimi, 78
İbrâhîm Halîfe, İmam, 174
İbrâhîm Haseki, Hassa Hasekisi, 40
İbrâhîm Paşa, vezir, Şam Vâlisi, Mîr-Hac, 22

İbrâhîm, Durmuşfakı Mahallesi Mescidi Şerifi İmamı, 211
İbrail Kal'ası, 91
İbrâil, 202
İfrâz-ı Zül-Kadriyye re'âyâsı, 87
ihtisâb-ı Adana, 132
ihtiyârân, 31; 111; 122
ihzâriyye, 138; 140; 141; 147; 149; 152; 158; 160; 175; 180; 185
İlanlı Mezra'asında Evsat bağlar, 164
'İmâdiyye, tütün cinsi, 20
imâm olan 'Ali, 199
İmâmeyni'l-Hümâmeyn, 131; 179
İmâm-ı A'zam, 131
İmâm-zâde Mehmed Efendi, Müftü. 151; 206
İmdâd-ı seferiyye, 29; 51; 91
'İnâblı, 143; 168
İncirce, 164
İrşova Kal'ası, 14
İseb, ihtidan eden, 213
İsmâ'îl Ağa, ser-mi'mârân-ı Hassa Halfalarından, 42
İsmâ'îl Halîfe, Hassa Mi'mârı Halfası, 38
İsmâ'îl, Rikâb Kaymakamı Çukadarı, 4; 182
İstanbul 'Arabistan ve tevâbi'i duhân gümrükleri, 109; 110; 134
İstanbul Duhân Gümrükleri mukâta'ası, 19
İstanbul ve Tevâbi'i Duhân Gümrükleri mukâta'ası, 20
işerleri, 26; 31; 33; 39; 49; 52; 53; 54; 65; 72; 74; 77; 78; 79; 86; 87; 89; 94; 101; 112; 114; 122
İznik, 10

- K -

kâ'ide-i mer'iyye-i mîriyye, 3; 3; 38
kaba duhân, 109
Kabalı, 143
Kabasakal Bozdoğanı Cemâ'ati, 4
Kabasakallı Bozdoğanı Cemâ'ati, 87
Kâdî, 143; 168
kâdî Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Emîn, 174
kâffe-i kutr-ı Anatoli, 65
Kâfirkıran, 144; 168
kâgir ayak, 46
kâgir rıhtım, 44; 45
kâim-makâm senedleri, 116
kâim-makâm, 190

- Kal'a Dizdârı es-Seyyid Muhammed Ağa, 178; 180
Kal'alı es-Seyyid Monla 'Ömer, 185
Kal'alı Hacı Hafız Efendi, 180
Kal'alı Süleymân Efendi, 180
kalemiyye, 20; 160
Kalendar es-Seyyid Ahmed, mütevellî, 178
kânûn-ı kadîm, 189
kara ğurûş, 102
Kara'isâlu Cemâ'ati, 87
Kara'isâlu, 1; 87; 119; 142; 144; 202
Karaağaç, 10
Karaahmedli, 143; 168
karaca'ali, tütûn cinsi, 109
Karaçalılık ma'a Bağçe, 165
Karaçalılık, 144
Karaemsâli Mezra'asında A'lâbağlar, 165
Karahacılı Cemâ'ati, 4; 87
Karahacılı, 61
Karahisar-ı Sâhib, 10
Kara-Kethüdâ-zâde Mîr-'Ali, Adana
Mütesellimi, Dergâh-ı Mu'allâ
Kapucıbaşısı, 8
Karakışla Kazâsı, 4
Karalar, 61
Karaman, 10
Karamürsel, 10
Karataş defteri, 175
Karataş İskelesi Mukâta'ası, 132
Kars Kal'a muhâfazası, 83
Karsandı oğlu Halîl, 61
Karşlı-zâdeler, 119
Karye-i 'Alikocalı, 148; 153; 160
Karye-i 'İnablı, 148; 153; 160
Karye-i Ağcakıranlıtamı, 148
Karye-i Ağcakoyunlu, 153
Karye-i Akarca, 154
Karye-i Akçakoyunlütamı, 161
Karye-i Akkapu, 149; 155
Karye-i Alacaatlı, 149; 155
Karye-i Barcını-zâde, 155
Karye-i Büyükçıldırım, 142; 149; 155
Karye-i Cennet, 148; 154; 161
Karye-i Çaputcu, 142; 149; 155
Karye-i Denizkuyu[sı], 153
Karye-i Denizkuyusu, 148; 161
Karye-i Dörtağaç, 155
Karye-i Emirhamzalı, 142
Karye-i Emîrhamza-zâde, 149
Karye-i Emîrhamza-zâde, 155
Karye-i Hacıcelîl, 154; 161
Karye-i Hacıhalîl, 148; 153; 160
Karye-i Hacıhalîm, 148; 153; 160; 167
Karye-i Hacıbrâhîm, 148; 153; 160
Karye-i Hânçayır, 155
Karye-i Hâzırlı, 142; 149; 154
Karye-i Hocakend, 148; 153; 160; 167
Karye-i Hurmalı, 155
Karye-i Hurmalu, 142; 149
Karye-i İçmeler, 161
Karye-i İlanlı, 155
Karye-i İncirce, 155
Karye-i Kâdî, 148; 153; 160; 161
Karye-i Kâfirkıran, 148; 153; 161
Karye-i Karaahmedli, 148; 153; 160; 161
Karye-i Karaçalılık, 142; 155
Karye-i Karaenbiyâli, 155
Karye-i Karataş, 154; 161
Karye-i Kaşlı, 142
Karye-i Kayalı, 148; 153; 160
Karye-i Kayırlı, 148; 153; 160
Karye-i Kayışlı, 154
Karye-i Kireçocağı, 149; 155
Karye-i Korkmaz, 148; 153; 160; 161
Karye-i Koyuncu, 142; 149; 154
Karye-i Köylioğlu, 149
Karye-i Köylioğlu, 155
Karye-i Köylüoğlu, 142
Karye-i Kumrılı, 153; 160; 161
Karye-i Küçükçıldırım, 142; 155
Karye-i Külhaver, 148; 153; 161
Karye-i Mihmândâr, 148; 153; 160
Karye-i Müftî, 142; 154
Karye-i Narlıca, 142; 155
Karye-i Narmanlı, 149
Karye-i Pehlivanoğlu, 155
Karye-i Pırce, 148; 153; 161
Karye-i Sakızlı, 148; 153; 160
Karye-i Sarıhamzalı, 142; 149; 155
Karye-i Sırmalı, 142
Karye-i Şehircivarı, 148
Karye-i Şehircivarı, 154; 161
Karye-i Şermânli, 149
Karye-i Şermanlı, 155
Karye-i Şeyhmahmûd, 148; 153; 160
Karye-i Tarsus, 149
Karye-i Taşçı, 148; 153; 161
Karye-i Yalmanlı, 142; 154
Karye-i Yalnıztam, 148; 154
Karye-i Yenice, 148; 153; 161
Karye-i Yuvahendegi, 148; 153; 161
Karye-i Zerzûl, 148; 154; 161
Karye-i Zeytci, 148; 154
Karye-i Zincir, 161

Karye-i Zincirli, 155
 Karye-i Zincirlihasları, 142
 Kassâbbekr Mahallesi, 7
 Kaşlı, 164
 Kâtib Durmuş 'Ali Efendi, 180
 Kâtib es-Seyyid 'Ali Efendi, 180; 185
 Kâtib es-Seyyid Hasan Efendi, 151
 kâtib-i dîvân, 180
 kâtibiyeye, 138; 140; 141; 145; 147; 149;
 151; 154; 158; 160; 171; 175; 180; 185;
 192; 198
 Kayalı (karye), 168
 Kayalıkızı vakfı, 184
 Kayırlı (karye), 143
 Kayışlı (karye), 143
 Kayseriye'li Ebû Bekr Beşe, 197
 Kayseriyye, 10
 Kazâ-i Ağcakoyunlu, 156
 Kazâ-i İfrâz-ı Zü'l-Kadriyye, 156
 Kazâ-i Kara'îsâlu, 1; 156
 Kazâ-i Karakışla, 1; 156
 Kazâ-i Misis, 156
 Kazâ-i Sarıçam, 1; 156
 kenetlü ve zivânelü yüzleme, 45
 Kerimli (karye), 61
 Keşif Defteri, 42
 kethüdâyerleri, 26; 49; 105
 kethüdâ-yı bevvâbîn, 80
 Kethüdâ-zâde Mehmed Sâdık Efendi, Şâm-
 ı Şerîf Kadısı, 22
 kıbel-i şer', 43
 kıbeli'ş-şer', 141
 Kilis, 58; 62; 69
 Kilisî Ahmed el-müvellâ-hulâfe be-
 mahrûse-i İbrail, 130
 Kireçoçağı'nda evsat bağlar, 165
 Kırşehir, 10
 kısta'l-yevm hisâbı, 1
 kısta'l-yevm, 1; 91
 Kışlak-ı Sarıçam, 202
 Kızıldağ Yaylağı Câmî'-i Şerîfi, 64
 Kızıldağ Yaylağı, 64
 Konya kâdisi, 31
 Konya ve Adana mütesillimleri, 31
 Konya, 10; 31; 175
 Korkmaz (karye), 143; 168
 korkuluk, 44
 Kostantınıyye, 3; 5; 9; 17; 23; 25; 26; 29;
 33; 36; 39; 42; 57; 60; 64; 65; 71; 74; 83;
 88; 90; 100; 103; 104; 108; 111; 121;
 128; 133; 137; 157; 166; 167; 172; 173;
 174; 184; 188; 189; 191; 195; 199; 212

Koştimur Nâhiyesi, Tarsus Sancağı, 129
 Koyuncu, 143; 164
 Kozan-zâde Halîl, 61
 Körükçi Cemâ'ati, 4
 Köstendil Sancağı Mutasarrıfı, 16
 Köylioğlu, 164
 Köylioğlu, 143
 kudûmiyye, 96; 175
 kuloğulları, 12; 40; 125; 189
 Kumrılı, 143; 168
 kurâ zâbitleri, 20
 Küçük 'Alioğlu, 52; 56; 57; 58; 60; 62; 65;
 68; 69; 143; 151
 Küçük 'Ali-zâde Halîl Paşa, 38
 Küçük bin İsmâ'il (muhâfaza-i İbrâil), 129
 Küçükçıldırım, 143; 164
 küfeki taş, 44
 küfeki taşdan kafa tahtası, 45
 Külhaver, 144; 168
 kütüb-i mu'tebere, 206

- L -

Lazarana, 14; 15
 Lefke, 10
 Livâ-i Adana, 200; 204; 208
 Livâ-i Sa'âdet, 41
 Livâ-i Tarsus, 129

- M -

Mahalle-i 'Alidede, 146; 152; 159; 163;
 177; 181; 186
 Mahalle-i Ağamehmed, 146; 152; 158; 162;
 177; 181; 186
 Mahalle-i Ağamescid, 181
 Mahalle-i Ağamescid, 147; 153; 159; 163;
 177; 186
 Mahalle-i Bâb-ı Tarsus, 146; 152; 159;
 163; 181; 186
 Mahalle-i Bakırsundi, 146; 152; 159; 162;
 178; 182; 187
 Mahalle-i Baytimur, 147; 153; 159; 160;
 163; 177; 182; 186
 Mahalle-i Bucak, 146; 152; 153; 159; 163;
 178; 182
 Mahalle-i Câmî'-i Cedîd, 147; 153; 159;
 163; 177; 181; 186
 Mahalle-i Çınarlı, 146; 152; 158; 159; 162;
 177; 186
 Mahalle-i Çınarlı, 182
 Mahalle-i Çırak, 146; 152; 153; 159; 163;
 178; 186

- Mahalle-i Çukurmescid, 146; 152; 158;
162; 177; 181; 187
- Mahalle-i Debbâgân, 146; 153; 159; 163;
177; 182; 186
- Mahalle-i Dervişpaşa, 146; 159; 163; 177;
182; 186
- Mahalle-i Durmuşfakı, 147; 153; 159; 163;
177; 181; 186
- Mahalle-i Emirler, 147; 152; 153; 159; 163;
177; 182; 186
- Mahalle-i Eskiçarşu, 146; 152; 159; 163;
177; 181; 186
- Mahalle-i Eskihamam, 146; 152; 159; 163;
177; 181; 186
- Mahalle-i Hacıfakı, 146; 152; 159; 163;
177; 182
- Mahalle-i Hâcihamîd, 146; 152; 159; 163;
177; 186
- Mahalle-i Halhal, 146; 159; 163; 178; 182;
186; 187
- Mahalle-i Hamamkurbı, 146; 152; 159;
162; 177; 181; 187
- Mahalle-i Hammâl, 146; 152; 159; 163;
177; 182; 186
- Mahalle-i Hândân, 146; 159; 162; 178; 182
- Mahalle-i Hankurbı, 146; 152; 162; 177;
181; 186
- Mahalle-i Hânkurbı, 158; 159
- Mahalle-i Harabbağçe, 162
- Mahalle-i Harabbağçe, 146; 152; 158; 177;
181; 186; 187
- Mahalle-i Hızrilyâs, 146; 152; 159; 163;
177; 181; 186
- Mahalle-i Hoca, 182
- Mahalle-i Hocavezîr, 146; 152; 159; 162;
177; 181; 186; 187
- Mahalle-i Hurmalı, 146; 152; 158; 159;
162; 181
- Mahalle-i Hurmalu, 186; 187
- Mahalle-i Kansaf-zâde, 146; 152; 159; 162;
178; 182; 186
- Mahalle-i Kantârân, 146; 152; 159; 163;
177; 181; 186
- Mahalle-i Karasokı, 146; 152; 153; 159;
163; 186
- Mahalle-i Kassâbbekr, 146; 152; 158; 162;
177; 181; 186
- Mahalle-i Kayalıbağ, 146; 152; 158; 162;
177; 181; 187
- Mahalle-i Kuriköpri, 159
- Mahalle-i Kuruköpri, 146; 152; 162; 181;
187
- Mahalle-i Mermerli, 146; 152; 159; 162;
177; 178; 181; 187
- Mahalle-i Mestân, 177; 186
- Mahalle-i Mestân-zâde, 147; 153; 159; 182
- Mahalle-i Neccârân, 146; 152; 158; 159;
162; 186
- Mahalle-i Paşanebi, 146; 152; 159; 163;
177; 181; 186
- Mahalle-i Saçlıhamîd, 146; 152; 159; 163;
177; 181; 186
- Mahalle-i Sarıya'küb, 147; 153; 159; 160;
164; 177; 181; 186
- Mahalle-i Sarrâf, 152; 153
- Mahalle-i Serrâcân, 146; 152; 158; 162;
177; 181; 186
- Mahalle-i Sisli, 146; 152; 153; 159; 163;
178; 182; 186
- Mahalle-i Sofibağçe, 163
- Mahalle-i Suci-zâde, 146; 152; 159; 163;
177; 182; 186; 187
- Mahalle-i Sûfibağçe, 147; 153; 159; 177;
181; 186
- Mahalle-i Sugedigi, 147; 153; 159; 163;
177; 182; 186
- Mahalle-i Şa'bâniye, 146; 152; 158; 159;
162; 177; 187
- Mahalle-i Şeyhmustafâ, 146; 152; 159;
163; 178; 182; 186
- Mahalle-i Şeyh-zâde, 146; 152; 158; 162;
177; 181; 186
- Mahalle-i Taşçıkan, 146; 152; 159; 163;
178; 182; 186
- Mahalle-i Tekyekurbı, 146; 152; 159; 162;
178; 182; 186
- Mahalle-i Yarbaşı, 146; 152; 158; 159;
162; 177; 182; 186
- Mahalle-i Yurtan ma'a Karlı, 146
- Mahalle-i Yurtan ma'a kurbı, 159
- Mahalle-i Yurtan, 146; 152; 159; 163; 177;
181; 186
- Mahalle-i Zimmiyântekye, 146; 152; 159;
163; 177; 181; 186
- mahall-i sicill, 100
- mâhiyye, 107; 108
- Mahmûd Paşa, 67; 92; 211
- Mahmud Paşa, Adana Vâlisi, İbrail
Muhâfızı, 6
- Mahmûd Paşa, Vezir, 67
- Mahmûd Paşa, Vezîr, Adana Vâlisi, 91
- Malatya, 10; 58; 59; 63
- mâl-ı cizye, 120
- mâl-ı mîrî, 101; 109

- Mar'aş beglerbegisi, 57; 69
 Mar'aş Eyâleti, 69
 Mar'aş mutasarrıfı, 58; 63
 Mar'aş, 57; 59; 62; 69
 mavna misillü, 48
 Mazî (?), 143; 164
 meclis-i şûrâ, 95
 Medîne-i Adana Kal'ası, 178
 Medîne-i Adana, 22; 43; 64; 84; 86; 114;
 128; 130; 137; 139; 141; 143; 145; 147;
 149; 150; 157; 161; 166; 169; 171; 172;
 173; 174; 178; 184; 185; 187; 189; 190;
 191; 196; 197; 199; 211
 Medîne-i Adana menzili, 145; 149
 Medîne-i Adana Sancağı, 154
 Medîne-i Diyarbekr, 65
 Medîne-i Egin, 141
 Medîne-i Münevvere vakfi, 184
 Medîne-i Nigde, 137
 Medîne-i Sivas, 65
 mefrûşât bahâ, 96
 Mehmed Ağa, Emîn-i Beyti'l-mâl, 141
 Mehmed, Çukadâr, 4
 Mehmed Emin Ağa, Dergâh-ı Mu'allâ
 Yeniçerileri Ağası, 12
 Mehmed Emîn, Tersâni-i 'Âmire Emîni,
 132
 Mehmed, Mestân-zâde Mahmud Ağa
 Câmi'i'nde cüz okuyan, 157
 Mehmed, Rikâb Kaymakamı, Cündibaşı, 17
 mehr-i mü'eccel, 140
 mehterân, 20; 40; 80
 mehterân-ı hayme, 20
 Mekârî Deve Bedeliyyesiçün Emr-i Şerîf-i
 Celîlî's-Şân, 4
 Mekârî Emri, 105
 Melemenci Cemâ'ati, 4; 87
 Melemenci, 61
 Memâlik-i Mahrûse menzilleri, 81
 Memâlik-i Mahrûse, 16; 24; 81; 89; 95
 Memâlik-i Mahrûseti'l-Mesâlik-i
 Padişâhâne, 36; 94
 Memiş Paşa, vezir, Köstendil Sancağı
 Mutasarrıfı, 16
 menzil ahkâmı, 80
 menzil bâgirleri, 80
 Menzil İçün Emr-i 'Âlî'sân, 79
 menzil-hâneler, 80
 Mestânoğlu Mescid-i Şerîfi Vakfi, 188
 Mestan-zâde el-Hâc Mahmûd Ağa Câmi'-i
 Şerîfi, 172
 Mestan-zâde Mahmûd Ağa Câmi'-i Şerîfi,
 166
 Mestan-zâde Mahmûd Ağa, Cami' bina
 eden, 157
 Meştâ, 7; 19; 28; 37; 107; 118; 203
 meştâ-yı ordu-yı hümâyûn, 6; 10
 Meştâ-yı Ruscuk, 7
 Metris Cengi, 16
 Metris, 15
 mevâdd-ı seferiyye, 80
 Mevlânâ es-Seyyid el-Hâc Mustafâ Halife,
 Kızıldağ Yaylağı Camii Hatibi, 65
 Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Emîn, 209
 Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Kâmil,
 Şeyhülislâm, 22; 28; 212
 Mevlânâ es-Seyyid Muhammed Emîn,
 Kâdî, 157
 Mevlânâ Mehmed Halife, Müderris, 212
 Mevlânâ Mehmed Sâdık, Şâm-ı Şerîf
 Kâdısı, 28
 mevsûku'l-kelim, 42
 Mezra'a-i nâm-ı diger Karaçalılık, 206
 Mezra'a-i nâm-ı cedîd Silâhdâr, 206
 Mezra'a-i Anızca, 201
 Mezra'a-i Avdet-i Kilisânî, 207
 Mezra'a-i Ayaklıkitâb (?), 201
 Mezra'a-i Çayırılı ve Bayırılı, 200
 Mezra'a-i Çobanbüki, 207
 Mezra'a-i Eskibasr, 208
 Mezra'a-i Gümrük, 207
 Mezra'a-i Hacılı, 200
 Mezra'a-i Hâzırlı, 206
 Mezra'a-i İlanlı, 149
 Mezra'a-i İvekli (?), 201
 Mezra'a-i Kâfirce, 208
 Mezra'a-i Kâfirkıran, 206
 Mezra'a-i Kamışlu, 201
 Mezra'a-i Karabük nâm-ı diger Kubak, 201
 Mezra'a-i Karaçalılık, 149
 Mezra'a-i Karaenbiyâli, 149
 Mezra'a-i Kuzgun-pınar Cemâ'ati, 207
 Mezra'a-i Külahlı, 200
 Mezra'a-i Narlıca, 149; 207
 Mezra'a-i Şehirgâr, 200
 Mezra'a-i Tokmak, 207
 Mezra'a-i Zincirli, 149
 mi'mâr halfası İsmâ'il Halife, 193
 Mihâdiye Kal'ası, 14
 Mihâdiye Şehri, 14
 Mihâdiye, 14
 Mihmândar, 143; 168
 Milas, tütün cinsi, 20

Mîr 'Ali, Karakethüda-zâde, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucubaşlarından, 6
 Mîr 'Ali, Mîr-ahûr-ı Sâni, Mübâşir, Asker Sürücüsü, 122
 Mîr Mehmed, hassa silahşörlerinden, 24
 Mîr Süleymân, Ramazanoğlu Evkâfi Mütevellîsi, 65
 mîr-ahur-ı evvel, 80
 mîr-i mîrân ve mîr-livâ hâssaları subaşları, 110
 mîr-i mîrân, 13
 mîrî neferât, 80
 mîrlü 'asâkir, 123
 Mîsis Kasabası ahâlîleri, 4
 Mîsis Kazâsı ahâlîleri, 87
 Mîsis Köprisi, 2; 38; 71; 74; 193
 Mîsis Köprisi'nin Keşfi İçün Emr-i 'Âlî-şân, 2
 Mîsis, 168
 mismâr harbe, 44
 Molla Emin tâbi'-i müftî efendi, 151
 Molla İbrâhîm Halîfe, Hatib, 173
 Molla Mustafâ, Zübeyde Hanım'ın vakıf bahçesinin mütevellîsi, 130
 Mosko, 26; 39; 105; 123; 129; 180; 203; 205
 Moskolu ve Nemçeli kefereleri, 34
 mu'accelât-ı mukayyede, 37
 mu'accele-i Yörükân, 120
 muhâfaza-i İbrail, 204
 muhalledât defteri, 139; 192
 Muhammed, Mestân-zâde Mahmud Ağa Câmi'i Şerifi'nde Ferrâş, 166
 muhtekir tâifeleri, 77
 muhtekir tâifesi, 77
 mukâta'a-i Yörükân, 119
 mukâta'ât ashâbı, 37
 Mukâta'ât Emri, 182
 mukâta'ât mübâşiri, 175
 mukâta'ât voyvodaları, 97
 mukâta'ât, 36; 80; 102; 119; 134; 175; 183; 206
 mukâta'ât-ı mîrîyye, 36
 Mûsâ Efendi, Zübeyde Hanım'ın vekili, 130
 Musaddık Beşe, Menzilci, 158
 Mustafâ 'Âsir, Kâdfîsker-i Anadolu, 209; 210
 Mustafâ Ağa, celeb-i ağnâm, 175
 Mustafâ Ağa, sâbık menzilci, 1
 Mustafâ Hamdî-zâde, 206
 Mustafâ Paşa, Adana Vâlîsi, 49
 Mustafâ Paşa, sâbık Soğıcak Seraskeri, 58

Mustafâ Paşa, Vezîr, Adana Vâlîsi, 50
 Mustafâ Paşa, vezir, sâbık Soğıcak Başbuğu. Adana Eyâleti Vâlîsi, 48
 Mustafâ Paşa, Vezir, sâbık Suçi Seraskeri, 63
 Mustafâ Paşa, Vezîr, Soğıcak Başbuğu, 69
 Mustafâ, Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvel Mühürdârı, 90
 Mustafâ, Rikab Kaymakamı tatarlarından, 35
 Mübâya'a ve Mekârî Şütürâmı Emr-i Şerifi, 103
 müddet-i 'örfiyye-i kâmile mutasarıf olmak, 209
 müderris olan Mehmed, 211
 Müderris-zâde es-Seyyid 'Abdu'r-Rezzâk Efendi, 185
 mühürbaşı, 158
 mültezimîn, 94
 Müsevvid es-Seyyid Ebû Bekr Efendi, 151
 Müsevvid-i fetvâ es-Seyyid Ebû Bekr Efendi, 185
 müteferrika, 80; 197
 Mütesellim Halîl Ağa, 185
 mütesellim, 2; 4; 6; 18; 25; 37; 38; 43; 48; 49; 53; 54; 55; 59; 63; 77; 78; 91; 108; 132; 134; 145; 151; 175; 180; 183
 mütevellî Mîr Süleymân, 191

- N -

Nâhiye-i Cemâ'at-i Lâlâ, 202
 Nâhiye-i Cânîb-i şehri, 143; 145; 158; 186
 Nâhiye-i Dindarlu, 1
 Nâhiye-i Hacılı, 207
 Nâhiye-i Yüregir, 143; 145; 158; 181; 186; 200; 201; 206; 208
 Nâib, Dürrî Hasan Efendi, 7
 Narcı-zâde, 164
 Narlıca, 144; 164
 Nazaroğlu 'Abdu'llah Ağa, 193
 nâzirîyye, 138; 140; 141; 147; 171; 175; 185; 192; 198
 Nehr-i Ceyhan, 42; 43
 Nehr-i Ceyhun (aynı nehir), 72; 74; 193
 Nehr-i Seyhan, 208
 Nehr-i Tuna, 27
 Nekâbet Mektûbı, 115
 Nemçe 'askerîsi, 16
 Nemçe ceneralları, 16
 Nemçe keferesi, 14
 Nemçe Kralı, 14
 Nemçe saltatları, 14

Nemçe ve Mosko seferleri, 26; 105
 Nemçe, 14; 26; 105; 123
 Nemçelü'nün Bakırgöresi Ma'deni, 16
 Nigde ma'a Bor, 10
 nîm akçe, 188
 nizâm, 196
 nizâm-ı belde, 134
 nükûd defteri, 141

- O -

Ocağ-ı 'Âmire, 83; 85; 122; 127; 196
 ocak, 11; 13
 ocak mübâşirleri, 125
 ordu-yı hümâyûn, 11; 95
 ordu-yı hümâyûn hazînesi, 37
 'Osmân Çavuş, Dîvân-ı Hümâyûn
 Çavuşlarından, 22

- Ö -

'Ömer Efendi, sâbık Adana Müftüsü, 132
 'Ömer, Mübâşir, 60
 'örf-i belde, 77

- P -

Pâdişâh-ı İslâm, 115
 pâk akçe, 68
 Paşalı, 143
 Payas Kal'ası, 111
 Payas tarîkı, 71
 Payas, 59; 61; 71; 111; 112; 114
 Payasî Küçük 'Alioğlu, şâkî, 65; 68
 Payaslı Küçük 'Alioğlu (aynı kişi), 57; 60;
 62; 111; 112; 114
 Pehlivanoğludamı, 164
 Peygamberimiz Muhammed'il-Mustafâ, 40
 Pırce, 144; 168
 Pus Tağları, 72; 74

- R -

Ra'iyet-i Cemâ'at-ı Koştımur, 129
 Rabbül-'Âlemîn, 39
 Rakka, 10
 Ramazanoğlu Evkâfi, 64; 190
 Rasûl-i Kibriyâ, 40
 Rasûlül-kâdî bi-mahrûse-i İbrâil, 203
 râyiciyle bey' ve fûrûht eylemeleri, 56
 resm-i Beyti'l-mâl, 138
 resm-i dönüm ve gümrükleri, 110
 resm-i dönüm, 19; 109
 resm-i dönüm-i duhân akçesi, 109
 resm-i ispençe, 119

resm-i kısmet-i 'âdî, 140; 141; 171; 192;
 198
 resm-i mîrî, 20; 134
 resm-i mîrîleri, 19
 Rezzâk, 208
 rikâb-ı hümâyûn, 4; 17; 101; 182
 Rışvan-zâde 'Ömer, Malatya Mutasarrıfı,
 58; 63
 Rışvan-zâde, Küçük Alioğlu'nu idama
 memur, 69
 ri'yâl ta'bir olunan akçe, 89
 Rumili ve Anadolu kâdî-'askerleri, 99
 Rumili ve Anadolu sadrı, 99
 Rumili, 35; 80; 98; 101; 135
 Ruscuk, 19; 27; 28; 30; 37; 93
 ruûs-ı hümâyûn, 188
 rûz-ı hızır, 109; 110
 rûziyye defteri, 199
 Rûz-merre, 66; 75; 176
 rûz-nâmçe, 99
 rûsûm, 16; 19; 109; 135; 200
 rûsûmât-ı kânûniyye, 97
 rûsûm-ı gümrük, 135
 rûsûm-ı gümrükleri, 20; 21; 109
 rûsûm-ı mîrî, 21

- S -

sâdât-ı kirâm, 115; 116; 190
 Sâfiye bint-i 'Ali, 7
 sağ akçe, 109
 Sahrâ-yı Silistre, 52
 sakal-ı şerif, 170
 Sakızlı, 143; 168
 Sâlih, mukâta'a mutasarrıfı, 90
 Sâlih, Dergâh-ı Mu'allâ Gediklisi, 104; 105
 Sâlih, Rikâb kaymakamı tatarı, 102
 sâlyâne, 149; 175
 salyâneci, 83
 Samanlı voyvodası, 59
 Sandıklı, 10
 sarbânbaşı, 87; 104
 Sarbanlı, 165
 Sarıçam Cemâ'ati, 87
 Sarıçam Kazası, 4
 Sarıçam Nâhiyesi, 205
 Sarıçam, 204
 Sarıhamzalı, 143; 164
 sarrâfân, 101
 Seferihisar-ı Günyüzi, 10
 seferiyye akçesi, 51; 91
 seferiyye emri getüren mübâşir, 175
 Seferiyye İçün Sûret-i Emr-i 'Âli, 50

seferiyye ve hazeriyye akçeleri, 92
 sekene-i İstanbul, 31
 selâtin-i 'izâm vüzerâ-yı kirâm ve sâir
 evkâf mütevellîleri, 20
 sene-i kameriyye hisâbı, 212
 Serdârlık Buyuruldısı, 84
 Serdârlık Mektûbı, 189
 serdârlık mektûbu, 85
 serdengeçdi ağavâtı, 111
 serhaddât-ı hâkâniyye, 80
 serhaddât-ı İslâmiyye, 83
 ser-haddât-ı mensûre, 11
 ser-kerde, 125
 Ser-muhzırân es-Seyyid 'Abdu'r-Rahman
 Efendi, 7; 132; 185
 Serrâcân Mahallesi, 139
 Seyyid Ahmed, katilen ölen Seyyid Sâlih'in
 kardeşi, 119
 Seyyid el-Hâc Battal Hüseyin Paşa, vezîr,
 Trabzon Vâlisi, Soğıcak ve Anabe
 Seraskeri, 107
 Seyyid Halîl Ağa, ser-turnâî, Adana
 mütesellimi ve serdarı, 12; 42; 52; 53;
 55; 68; 78; 196; 203
 Seyyid Mehmed Emîn el-müvellâ-hulâfe bi-
 Medîne-i Divrigi, 52
 Seyyid Mehmed Sa'îd, mukâta'a
 mültezimi, 132
 sicillât-ı mahâkime, 24; 100
 sicill-i mahfûz, 5; 155
 silâhdâr, 40; 80; 122; 125
 Silâhşör Gürcü Süleymân Ağa, 199
 silahşörân, 125
 silahşörân-ı hâssa, 80
 sîmli piştov, 170
 sipâh, 20; 40; 122
 sipâhî, 80; 125
 Sırkındı oğlu Hüseyin, 61
 Sis kâdîsı, 5
 Sis mütesellimi, 5
 Sis Sancağı, 4
 Sis Sancakları, 5
 Sis, 4; 101; 104; 201
 Sivas Vâlîsi ve Vidin cânibi ser-'askeri, 29
 Soğıcak, 107
 som dîvâr hedmiyyesi, 44
 som hârpûç, 47
 som korkuluk, 47
 som tonoz, 46
 som tonozlar, 45
 som yüzleme, 47
 Söğüd, 10

Subhân, 105
 Sucı-zâde Mahallesi, 191
 sûk-ı sultânî, 137
 Sultan 'Abdü'l-Hamîd Han, 35
 Sultan Mustafâ Hân, 31
 Sûret-i Ğâzi Fermân, 13
 Sûret-i Hatt-ı Şerîf, 39
 Sûrevî-zâde Hâmid, el-Müvellâ-hulâfe bi-
 Mahkeme-i Mahmudpaşa, 57
 Surre-i Hümayûn, 38
 sülüs-i menzil, 180

- Ş -

Şambayadı Cemâ'ati, 4; 87
 Şâm-ı Şerîf, 19; 22; 28; 44
 Şâm-ı Şerîf Eyâleti, 19
 Şâm-ı Şerîf Eyâleti'nin Duhân Gümrüğü
 mukâta'ası, 20
 Şâm-ı Şerîf kâdîsı, 28
 Şâtır-zâde es-Seyyid Hasan Efendi, Çopur-
 zâde akrabası, Nakîb, 115
 şehir kethüdâları, 6; 10; 13; 29; 31; 33; 39;
 51; 96; 101; 122
 Şehircivârı, 144
 Şehircivârı ma'a Bağçe, 168
 şehirkethüdâları, 52; 54
 şehirkethüdâsı, 34; 36; 53; 74; 77; 78; 79;
 85
 Şehriyye Mütâlebesi İçün Emr-i 'Âli-şân,
 107
 Şermânlı (?), 144
 Şeyh Efendi-zâde es-Seyyid Mustafâ
 Efendi, 185
 Şeyh el-Hâc Mehmed Efendi, sâbık müftü,
 151
 Şeyh es-Seyyid 'Abdullah, dânişmend, 190
 Şeyh Mustafâ, buk'a bânisi, 211
 Şeyh-i Dellâlân es-Seyyid Mustafâ Ağa,
 151
 Şeyhî-zâde Câmi'i, 131
 Şeyhmahmûd, 143; 168
 Şeyhül-islâm Mevlânâ Yahyâ Tefvik, 188
 Şiş, 15; 16
 Şiş Şehri, 15
 şolmesi, 46
 Şuhud, 10
 Şumnı, 106; 107
 şurût-ı kadîme, 134
 şurût-ı serbestiyyet, 109; 136
 Şihlu, 207

- T -

Tâcirli, 61
 tahsildâr, 134
 Taht-ı 'Âlî-Baht-ı 'Osmânî, 35; 94
 tahvîl, 19; 63; 65; 67; 68; 70; 109; 129;
 134; 196; 204; 205
 taksît-ı evvel, 149
 Taksit-i Kazâhâ-yı Karataş, 176
 tarîk-ı hâss, 178
 Tarsus Kazâsı, 19
 Tarsus Kazâsı'nın Duhân Gümrükleri, 19
 Tarsus Sancağı, 129
 Tarsus Sancakları, 104
 Tarsus, 61; 101; 164
 Taşçı, 144; 168
 tâtârân, 80
 Tavşanlı, 10
 tayyârât, 25
 Techîz-tekfîn, 138; 140; 141; 192
 Tekeli 'aşiretleri boybegleri, 61
 Tekfûr Tağı, 82
 terike defteri, 169
 Tersâne-i 'Âmire, 132
 teşrîfiyye, 96
 tevcîhiyye, 115; 116; 190
 tevzî' defteri, 143
 tezkire, 129; 203; 205
 tob'arabacı ocakları çavuşânı, 80
 tob'arabacı, 40; 80; 122; 124
 tobarabacısı, 12
 tobacı, 12; 20; 40; 80; 122; 124; 189
 tobrakbasdı, 31; 32
 tonoz, 43
 Trablîs kuşağı, 170
 Trabzon Vâlfîsi, 107
 Turmuş 'Ali Efendi, 7
 Turmuş, 129
 Turmuş, Mülâzım, 129
 turnacıbaşı, 122
 Tüfenkçi Halîl, Karslı-zâdeler'in vasî-i
 muhtârları, 119
 tüfenkçi başı, 158

- U -

umûr-ı kısmet-i 'askeriyyesi, 210
 umûr-ı niyâbeti, 210
 'Uzeyr Sancağı Mutasarrıfı Küçük 'Ali-
 zâde Halîl Paşa, 2

- Ü -

ücret-i subaşı, 147
 Ümmükülsüm, evini vakfedeni, 178
 Ürgüb, 10

Üskübî-zâde el-Hâc 'Ali Ağa, 7
 Üsküdar, 79
 üstâviye, 44

- V -

vâcibü'r-re'âyâ, 80
 Vâne-i kebîr, 14
 Vardar Yenicesi, tütün cinsi, 20
 vâridât, 78; 133
 vekîl, el-Hâc Hüseyin, 7
 vekîl, es-Seyyid 'Ömer Efendi, 7
 vekîl-i fukarâ Mustafâ Ağa, 204
 vekîl-i harc, 171
 vezîr çukadârı, 158
 vezîr tâtârları, 158
 Vezirhânı, 10
 Vidin cânibi ser-'askeri, 29
 Vidin, 18; 29
 vukûf-ı tâmmı olanlar, 2; 38
 vücûh-ı ahâlî, 54
 vücûh-ı belde, 39
 vücûh-ı memleket, 13; 33; 72; 94; 122
 vüzerâ ve mîr-i mîrân ve mîr-livâ hasları
 subaşları ve mütesellimleri, 20
 vüzerâ ve mîr-i mîrân ve mîr-livâ
 mütesellimleri, 110

- Y -

Yahyâ Yusuf el-Hâsebî, 116
 Yalmanlı evleri, 165
 Yalmanlı, 143; 164
 Yalnızdam çiftleri, 168
 Yalnıztam, 144
 Yassıvirân, 201
 yazıcı, 122
 Yegen İbrâhîm, Adana Valisi ve İbrail
 Kalesi Muhafızı, Mahmud Paşa'nın
 Kapukethüdâsı, 92
 Yegen İbrâhîm, Mustafa Paşa'nın
 Kapukethüdâsı, 48
 Yenice, (karye), 144; 153; 161; 168
 Yenice, tütün cinsi, 20
 yeniçeri dilâverleri, 112
 yeniçeri sâlyâyecileri, 80
 yeniçeri serdârları, 49
 yeniçeri zâbitânı, 54
 yeniçeri, 20; 26; 39; 49; 52; 54; 80; 105;
 111; 122
 Yeşilbaş müteveffâ Sâlih, 120
 Yeşilbaş-zâde Seyyid Sâlih, katilen
 fevtolan, 119
 Yeşilbaş-zâde, 120

Yörükân-ı Adana, 83
 Yurd-ı Sahrâ-yı Silistre, 49
 Yûsuf Âgâh, Hâcegândan, 119
 Yûsuf Paşa, Serdâr-ı Ekrem, 14
 Yûsuf, Darbhâne-i 'Âmire Nâzırı, 101
 Yuvahendegi, 144; 168
 Yüregir Nâhiyesi, 147; 153; 160; 167
 Yüregir, 145; 176
 yüzlük sikkesi, 89

- Z -

Zâ'im Ağa, deve Mübâşiri, 158
 zahîre bahâ, 96
 ze'âmet ve tîmâr sâhibleri, 20; 110
 Ze'âmet-i Nâhiye-i Sarıçam, 204
 Zerzûl, 144; 168
 Zeytci, 144; 168
 Zincirli ma'a A'lâbağ, 164
 Zincirinin Çiftleri, 144
 Zu'amâ ve Erbâb-ı Tîmâr, 117
 Zukâğ-ı Akkuyu, 165
 Zukâğ-ı Atalar, 165
 Zukâğ-ı Düşmen, 165
 Zukâğ-ı Emirze, 165
 Zukâğ-ı İlyas Ağa, 165
 Zukâğ-ı Köpri, 165
 Zukâğ-ı Pâşâ, 165
 Zukâğ-ı Tan, 165
 zü'amât, 83
 Zübeyde bint-i 'Abdu'llah, bahçesini
 vakfeden, 130
 Zül-Kadiriyye re'âyâsı, 4
 Zül-Kadir-zâde 'Ömer, Mar'aş
 Beglerbegisi, 57; 69

SÖZLÜK

A

- '*âbirîn* : bir yerden geçenler.
'*akîb* : önce.
'*alîl* : kör, sakat, hasta.
'*amel-mande* : işten kalmış, işe yaramaz.
'*avâriz* : fevkaledede ahval ve bilhassa harb sebebiyle tahsil olunan vergiye verilen addır.
'*avârizhâne defteri* : avarız vergilerinin hanelere göre dağıtımını gösteren tevzi' cetveli.
'*avdet* : geri gelme, dönüş.
a'vân : yardım edenler.
a'yân : bir memleketin ileri gelenleri.
ağrâr : tecrübesizler, aptallar.
âfend : kavga, savaş.
ahyân : vakitler, zamanlar.
ahz-ı sâr : oç alma.
aksâ : son, en son, uzak.
akvât-ı yevmiyye : günlük yiyecekler, geçim.
âmâde : hazır, hazırlanmış.
âmed : gelme, geliş.
âmed-şûd : gidiş-geliş.
-âra : süsleyen, bezeyen.
âra' : reyler, oylar.
ârâm : 1.durma, eylene 2.yerleşme, istirahat etme, karar verme.

B

- ba'd-ezin* : bundan sonra, bundan böyle.
bâc : vergi, gümrük vergisi, harç.
bağî . serkeşlik eden.
bâdin : şişman bedenli.
bâhir : belli, besbelli, açık, apaçık.
-bahşû : bahşeden, bağışlayan, veren, affeden.
be-dîdâr : görünen.
bedîd : meşhur, görünür, açık, meydanda.
behiyye : güzel.
bel' : yutma, yutulma.
ber : üzere.
ber-câ : yerinde, tam, doğru ve münasip.
ber-nehc-i şer'i : şer'i usul üzere.
ber-vech-i âfî : aşağıdaki gibi.
ber-vefk : göre, uygun olarak.
berây : için, maksadıyla
berîd : postacı, haberci, tatar, ulak.
betâet : yavaşlık, ağır davranma.
bevâr : yok olma, çürüme, mahvolma.
beyfûtet : geceleme.

bi-iştibâh : şüphesiz.
bi-lâ imhâl : hiç vakit geçirmeden.

C

câize : yol yiyeceği, azık.
cây (câ) : yer.
cây-gîr : yer tutan, yerleşen.
cemm-i ğafîr : büyük kalabalık, insan kalabalığı.
cizye : müslüman olmayan teb'adan alınan vergi.

G

ġafîr : örten, etrafını çeviren; çok fazla.
germiyyet : sıcaklık, sıcaklıktan dolayı.
ġeşt ü ġûzar : gezme ve geçme.
ġıdvet : örnek, nümune.
ġûşmâl : kulak bükme, yola getirme.
ġüzeşte : geçmiş.

Ĝ

ġalle : zahire, mahsul, ekin; irât, gelir.
ġaraz : hedef, gaye, maksat, garaz.
ġâyetü'l-ġâye : en son derecede.
ġılâf : kılıf, kın, mahfaza.
ġuremâ' : alacaklılar.

D

dâmen-dermiyân-ı ġayret : bir işe canla başla girişmek.
dârü'l-bevâr : cehennem.
dest-res : eli ulaşan, eli ulaşma.
destâr : sarık, tülbent.
dirahşân : parlak.
dirlik : geçim vasıtası olmak için devlet tarafından verilen maaş.
düşvâr : güç, zor.

E

ebnâ-yı sebîl : yolcular.
enseb : daha münasip.
erzânî : 1.ucuzluk 2.layık görülme, liyâkat.
esfâr-ı sâbika : geçmiş seferler.
eslâf : Bir memurluk veya hizmette birinden önce bulunmuş olanlar.
ester : katır.
evân : vakit, zaman.
evzâ' : haller, duruşlar, vaziyetler.

eşkinici : Yeniçeri Ocağından ayrılarak teşkil olunan asker.

F

fazâhat : edepsizlik, alçaklık.
ferec-yâb : zafer bulan.
fermûde : emrolunmuş, buyrulmuş.
fezâhat : edepsizlik, alçaklık.
fi : baha, değer kıymet.
fi-mâ ba'd : bundan sonra.
fihâm : büyükler, ulular.
fürû-nihâde : aşağı indirilmiş, çıkarılmış.
fütûr : zayıflık, gevşeklik, bezginlik.

H

habbâzân : ekmekçiler.
hacâlet : utanma.
hakk : kazıma, kazınma.
halel - tarayân : bozukluğun arız olması.
halel : iki şey aralığı, boşluk; bozma, bozukluk, eksiklik.
halel-pezîr : halel bulucu, bozulucu.
hamm : şiddetli hararet.
haseb : baba tarafından gelen şeref, soy temizliği.
hasekiyân :
hafîr : büyük, âli, şanlı.
havza : bir hükümetin idaresinde bulunan bütün ülkeler.
hayme-i hassa mehterleri : padişahın çadırını kurup sökenler.
hengâm : zaman, çağ, sıra, vakit.
hetk : yırtma, yarma.
hilâf-ı merzî : hoşnutsuzluk.
himem : 1.gayretler, emekler, çalışmalar, yüksek iradeler 2.ermiş olanların te'sirleri.
hulûd : bakilik, daimi suretde kalma, ölmezlik.
hüsr : zarar, ziyan.
hüsrev-âne : Hükümdarca, hükümdara yakışır.
hüveydâ : açık, apaçık.
hınta : buğday.
hırâset : bekleme; koruma.
hisse : Sipahilerle zaimlerin "kılıç hakkı"ndan fazla olarak mutasarrıf oldukları kısım hakkında kullanılır tabir.
hıyâm : İslâm askerleri.

I

iktihâm : göğüs germe, hücum etme, saldırma.

istabl : ahır.

istabl-ı 'âmire: saray ahır.

istabl-ı hümayûn: padişahın atlarına mahsus ahır.

istilâh: bir ilimde asıl mevzuundan başka özel bir manada kullanılan kelime veya terkip.

İ

i'âne : yardım için toplanan para.

ibda' : örneksiz bir şey meydana getirme.

ibtidâr : bir işe sür'atle, çabuklukla başlama.

ibtihâc : sevinç, sevinme.

ictisâr : cesaretlenme.

iğmâz : göz yuvarlama, görmezlikten gelme.

ihmâm : 1.mahzûn etme, kederlendirme 2.yaşlandırma.

ihtirâ' : benzeri görülmemiş bir şeyi icad etme.

ihtirâz : sakınma, çekinme, korkma.

ihtisâb : belediye memurunun işi ve dairesi; ihtisâb dairesinin aldığı vergi.

ihzâr : hazırlama, huzura getirme.

iktihâm : 1.göğüs germe, karşı durma 2.hücum etme, saldırma.

iltizâm : devlet gelirlerinden birinin toplanması işini üzerine alma.

imdâd-ı hazeriye : sulh zamanında bütçe açığını kapatmak için halktan alınan örfi vergi.

imdâd-ı seferiye : harp zamanında masrafları karşılamak için halktan alınan örfi vergi.

imhâl : mühlet verme.

imrâr : geçirme, geçirilme.

incâz : yerine getirme.

infâd : bitirme, bitirilme.

inhâ' : 1.ulaştırma, yetiştirme 2.bir vazifeye tayin veya bir maaşa terfi için yazılan yazı.

inhirâf : 1.dönme, sapma 2.doğru yoldan çıkma.

inkâz : kurtarma, kurtarılma.

inkırâz : bir kalabalıktan tek kişi kalmayacak şekilde tükenme.

insilâb : mahvolmak.

intihâb : seçme, seçilme, seçim.

inzimâm : katılma.

irâhe : rahatlandırma.

ismâm : tamamlama.

istâr : yazı yazma, yazılma.

istidâne : borç alma, alınma.

istihâl : bir şeye ehil olma, bir şeye layık olma.

istihlâz : 1.bir şeyi kendine mahsus kılmaya çalışma 2.kurtarma, kurtarılma.

istiklâl : kendi başına bulunma, kimseye bağlı bulunmama.

istikmâl : ikmal etme, kemâle erdirmeye, tamamlama, bitirme.

istintâk : sorguya çekme.

istirkâk : birini kendine köle etme.

iyâb ü zihâb : gidip-gelme.

iz'âc : 1.yerinden koparma 2.rahatsız etme, can sıkma, baş ağrıtırma, tedirgin etme, bunaltma.

iş'âr : tahrîren bildirme.

iş'at : haber yayma, duyurma.

iştibâh : şüphelenme.

iştimâl : şamil olma; çevirme.

K

kadem : uğur.

kâdi : hakim.

kâim-makâm : kaymakam

karar-dâde : kararı verilmiş, pazarlığı kesilmiş.

kârvân : kervan.

karye : köy.

kâtın : oturan, yerli.

kudûmiyye : uzaktan gelen bir büyüğe o yöre halkı tarafından sunulan armağan.

kutr : taraf, cihet; çap.

kuttân : oturanlar, yerliler.

kıst-el-yevm : bir aylık maaşın bir güne isabet eden kısmı.

kısta'l-yevm : bir güne isabet eden kısım, birgünlük hissesi yerine kullanılır bir tabirdir.

L

lâğar : zayıf, cılız.

lâhik : 1.yetişen, ulaşan 2.eklenen 3.sonradan tayin edilen.

levs : pislik, mundarlık, kir.

liâm : alçak, aşağılık, pinti kimseler.

M

ma'lûme : bilinen, belli.

mâ-lâ-keâm : söz götürmez, diyecek yok.

mağmûr : 1.adı sanı silinmiş 2.harap, yıkık, viran.

mahâmîd : medihler, sitayişler.

mahfî : gizli.

mahzar : büyük bir kimsenin önü.

makarr : durulan yer, karargâh.

makassaten : taksitle.

makhûr : Allah'ın gazabına uğramış.

makûle : takım, çeşit, soy.

mansıb : Devlet hizmeti, memuriyet.

manzar : bakılıp seyredilen yer; görünüş; pencere.

mârrîn : bir yerden dönenler.

marru'z-zikr : zikri geçen.

masûn : saklanmış, korunmuş.

mavna : bir kayık çeşidi.

me'kûlât : yiyecekler.

- me'lûf* : alışılmış.
- me'mûn* : emin bulunan.
- mebrûre* : hayırlı, beğenilmiş.
- mecebûl* : yaratılışında bir hal bulunan.
- mezcûm* : niyet edilmiş, kat'i karar verilmiş.
- mehabet* : azamet, ululuk.
- mehr -i mu'accel* . nikahta, evlenen kadına veya kıza peşin verilen mal veya para.
- mehr -i mu'eccel* . nikahta, daha sonra evlenen kadına veya kıza verilmesi
kararlaştırılan mal veya para.
- mehterân-ı hayme* : çadır kurucuları.
- mekâre (mekârî)* : kira ile tutulan yük hayvanı.
- meks* : durma, bekleme.
- mektûm* : ketm olunmuş, gizlenmiş.
- menhûs* : uğursuz.
- menût* : 1.asılı, asılmış 2.bağlı.
- merd-bân* . merdiven.
- merzî* : razılık, hoşnutluk.
- mesâğ* : izin.
- mesâha* : ölçme.
- mesmû'* : işitilmiş, duyulmuş.
- mevâdd* : maddeler.
- mevfûr* : çoğaltılmış, çok bol.
- mevkûf* : vakf edilmiş, durdurulmuş.
- meyâmin* : uğurlar, bereketler.
- meştâ* : kışlak, kış mevsiminde barınılacak yer.
- mihâr* : taylor.
- miknet* : güç, kuvvet.
- mîr-âhûr* : sarayın ahır amiri.
- mismâr* : çivi, mih, kazık.
- miyân* : orta; ara, aralık.
- mu'accelât* : peşin ödenen para.
- mu'accele* : beylik ve evkaf kiralardan peşin alınan kısım.
- mu'ahaza* : tutma, alıkoyma.
- mu'allel* : ta'lil edilmiş, sakat, eksik.
- mu'avenet* : yardım, yardım etme, yardımcılık.
- mu'âşır* : muaşerat eden, birlikte yaşayan.
- mu'aşşer* : on kısma bölünmüş.
- mukâta'ât* : 1. arazinin kesime verilmesi, muayyen bir kira karşılığında birine bırakılması. 2. bağ, bahçe, arsa haline getirilen ekim toprağı için verilen vergi.
- mübâ'adet* : birbirinden uzaklaşma.
- mübâya'a* : satın alma.
- müddahar* : biriktirilmiş, toplanıp saklanmış.
- müeddahar* : depolama.
- müeddî* : edâ eden, meydana getiren.
- müfâd* : sözün ifade ettiği mana.
- müfredât defteri* : ölen kişinin mal varlığının ve bıraktığı eşyanın tek tek tesbit edilerek gösterildiğı defter.
- muhallefât* : ölen bir kimsenin bıraktığı mallar.

- muhallefât defteri** : ölünün kalan eşyası hakkında tutulan defter. Terike defteri de denir.
- muharese** : muhafaza, koruma
- muhavvel** : havale edilmiş, ısmarlanmış.
- mühdır** : ihdar iden.
- muhill** : ihlal eden.
- muhtefî** : saklanmış, gizlenmiş.
- muhtell** : ihlal edilmiş, bozulmuş.
- muhyâ** : hazırlanmış.
- mumdâ** : imzalı.
- mûris** : getiren, veren, kazandıran, miras bırakan.
- musaffâ** : sürülmüş.
- musammem** : kat'î olarak karar verilmiş.
- müsâra'at** : acele etme.
- müsellah** : silahlanmış, silahlı.
- müsevid** : taslak yapan.
- müsmir** : netice veren; faydalı.
- müsta'cele** : acele yapılması gereken.
- müstemirr** : sürekli, devamlı.
- müstetâb** : hoş, güzel bulunan.
- müstevfi** : kâfi derecede, tam, mükemmel.
- müsta'cile** : acele yapılmasını isteyen.
- mutazammın** : 1.içine alan 2.kefil olan, üstüne alan.
- müte'assir** : güçleşen, zor, çetin.
- müte'ayyinân** : belli olanlar.
- müteferri'** : bir kökten ayrılan; dal-budak salan.
- mütesellim** : Tanzimat'dan evvel vali ve mutasarrıfların uhdelelerinde bulunan sancak ve kazaların idaresine memur edilenler hakkında kullanılır bir tabirdir.
- mütevâkif** : duran, bekleyen.
- müteşerri'** : şeriat ilimlerini bilen, bu ilimlerle uğraşan.
- muvâcehe** : 1.yüzyüze gelme 2.karşı, ön 3.yüzleştirme.
- muvaşşah** : süslenmiş.
- muzâyaka** : dar, sıkıntılı.
- müşeyyed** : yüksek, sağlam yapılmış kunt yapı.
- müşrif** : bir hal almaya yüz tutan.
- müşûkû'l-keîm** : sözlerine inanılan.
- N**

- nâ-fer** : faydasız, güçsüz.
- nakdîne-i ğayrat** : kıymetli çaba.
- nakîz** : zıt, karşı.
- nazîr** : benzer, eş.
- nehzât** : hareket, yola çıkma.
- nekâbet** : nâkiplik, ululuk, bir topluluğun vaziyetine nezaret eden büyük kimselerin vasfı.
- nemmaka** : nakışladı, süsledi, güzel yazdı.
- nez'** : bir şeyi yerinden koparma, sökme, kaldırma, yok etme.
- nihâs** : bakır, bakır para.
- nizam-ı cedîd** : yeni kanun.

P

- pâ-bercâ* : sabit, sebat edici.
palanka : ağaç ve toprakla yapılmış ve hendek çevrilmiş hisarcık.
pend : nasihat.
pend-ber : nasihat alan.
pesende : beğenilmiş, seçilmiş.
peşimânî : pişmanlık.
-pezîr : kabul eden, edici, alan, kabul edilebilir.
pîrûz : kutlu, hayırlı, uğurlu.

R

- râ'ıyyet* : bir hükümdar idaresinde bulunan ve vergi veren halk.
rağabât : istekle karşılamalar.
râh-ı rast : doğru yol.
rasânet : sağlamlık, dayanıklılık.
recf : sarsılma.
resîde : erişmiş, yetişmiş, olgunlaşmış.
resm-i 'âdî : ulûfe gününden başka günlerdeki elçi kabulü merasimi hakkında kullanılan tabir.
resm-i kısmet : ölenlerin terekelerinin tesbitiyle hasıl olan paranın vereselerine dağıtılması karşılığı alınan harç.
ri'fet : merhamet etmek.
rikâp : büyük bir kimsenin katı, önü; üzengi.
rişte-i nizâm : düzen ipliği.
rûğanîn : “kadı lokması” denilen bir hamur işi, gözleme.
rûz-merre : her günlük, her günkü.
rûz-nâmçe : vukuât-ı yevmiyye defteri, günlük hadiselerin yazıldığı defter.

S

- sa'd* : kutluluk, uğur.
sâbğa : tam, uzun, tafsilatlı.
sadr : kazasker, “sadrizam” sözünün kısa yazılışı.
safh : yüz çevirme; affetme.
sâk : sair şeylerin baldır makamında bulunan düşük tarafı.
salyâne : Tanzimat'tan evvel bir kısım memurlara müstahdemlere senelik olarak verilen vazife (ücret) yerinde kullanılan bir tabirdir.
sâmedânî : Allaha ve O'nun ezeli kuvvet ve kudretine mensup, Allah ile ilgili olan.
sârbân : deve sürücüsü.
savb : taraf, cihet, yön.
semen : baha, değer, kıymet.
ser-bestiyet : serbestlik.
ser-haddâd : serhatlar, sınırlar.
ser-kerde : bir güruhun başı, sergerde.
ser-zede : başgöstermiş, çıkmış.
seviyy : düz, doğru; beraber, bir.

sibâk : bir şeyin üst tarafı, geçmişi, bağ, bağlantı.
silk : sıra, dizi; meslek tutulan yol.
siyâdet : seyyidlik, efendilik, beylik.
siyâk : sözün gelişi, ifâde tarzı.
siyânet : koruma, korunma.
sû' : kötülük, fenalık.
sükûf : damlar, tavanlar, çatılar.
sütûde : övülmüş.
sütûde-şîm : iyi ahlaklı.
süvâr : binici, ata binmiş.
suver : suretler, görünüşler.

Ş

şâkka : zahmetli, eziyetli.
şedde-nitâk : kuşak kuşanma.
şehbâz : yiğit, şanlı, gösterişli kimse.
şerefrîz-vürûd : şerefle gelme.
şitâb : acele, çabukluk.
şürû' : başlama.
şütür : deve.
şikk : meselenin iki cihetinden herbiri.

T

ta'allül : vesile ve bahane arama.
ta'lil : sebep, bahane gösterme.
ta'fil : çalışmayı durdurma.
-tâb : parlayan, parlatan, aydınlatan.
tâb-âver : güç getiren.
taharrî : arama, araştırma; aratma.
tahtanî : altta olan.
tâk : bina kemeri.
taklil : azaltma, azaltılma.
takrîr : yerleştirme, yerleştirilme, sağlamlaştırma; resmi yazıyla bildirme.
takvît : besleme.
takviyet : kuvvetlendirme.
târî : ansızın çıkan, birdenbire görünen.
târiye : ansızın gelen.
tasaddî : bir işe girişme, başlama.
tastîr : satır dizme, yazı yazma, yazılma.
tatarruk : yol bulma.
tazallûm : sızlanma, yanıp-yakılma.
tazhîr : arkaya atma, savsaklama.
te'bîd : ebedileştirme.
te'diye : ödeme, borç ödeme.
tecemmülât : süslenmek üzere kullanılan eşya.
tefvîz : ihale etme, edilme, dağıtma.

tehiyye : hazırlamak, hazırlanmak.

temşiyet : yürütme, yürütülme.

tenkîl : 1.uzaklaştırma 2.örnek olacak şekilde cezalandırma 3.tepeleme.

terhîb : çok korkutma.

terike : ölünün bıraktığı mal.

terike defteri : vasisi olmayan veya olub da mala tasarruf edecek yaşta ve vaziyette bulunan ölülerin mallarına dair kadılar tarafından tutulan hesap defteri hakkında kullanır bir tabirdir.

tervîc : kıymet ve itibarını artırma, geçirme, destekleme.

tesâbuk : yarış etme.

tesyîr : yürütme, yürütülme, gönderme,yollama.

tevânâ : güçlü, kuvvetli.

tevârüd : arka arkaya gelme, her yandan gelip birikme.

tevfîk : Allah'ın yardımına kavuşma.

tevkîf : durdurma, durdurulma, alıkoyma, tutklu halinde bekletme.

tevzî' defteri : halkın ödemekle mükellef oldukları örfi vergiyi gösteren teferruatlı hesap hakkında kullanılır bir tabirdir. Buna salyane defteri de denilirdi.

tezkire : tezkere, pusula; hükümetden alınan izin kağıdı.

timâr . beslediği sipahiler ile harbe giden beylere - öşrünü almak üzere - ayrılan arazi

U

ufkî : ufka yani su sathına müvâzi hat veya satıh.

'ulemâ-yı 'âmilîn: din hükümlerini yerine getiren, yaşayan alimler:

ulufe : maaş; sipahi yençeri maaşları.

'umk : derinlik.

'umkan : derinliğine.

umûr : işler, hususlar, maddeler, şeyler.

V

vâ'îye : feryat, yardım istemek için çıkarılan yüksek ses; sızlanma, şikayet.

vâcibe : yapılması vacip derecesinde lüzumlu şey.

vâfir : çok, bol.

vâhiye : boş, manasız, faydasız şey.

vâlâ : yüksek, yüce.

vedî'a : emanet.

verese : mirasçılar.

voyvoda : devlet tarafından iltizama verilen bir yerin vergilerini toplamaya memur edilmiş kimseler ile vezirlerin kendi haslarının yıllık gelirini tahsil için gönderilen görevlilere verilen ad.

Y

yegân yegân : tek tek.

yed-i emîn : münazaalı şeyin saklanması ve idaresi kendisine verilen güvenilir kimse.

yeniçeri : hicri 1241 (milâdî 1826) senesinden evvel Osmalıların muvazzaf askeri.

yeniçeri ağası : yeniçeri ocağının başında bulunan kişiye verilen ad.

yeniçeri ocağı : yeniçeri teşkilatı.

yiğitbaşı : esnaf teşekküllerindeki vazife sahiplerinden biri.

Z

zamîr : kalb, vicdan, gönülde gizli olan.

zaptiye : zabıta işleri ile alakalı kuruluş.

ze'âmet : Osmanlılar devrinde sipahilere verilen en büyük timar.

zîk (dîk) : darlık, sıkıntı.

zimmet : alacak yerinde kullanılan bir tabir.

zu'amâ : büyük timar sahipleri.

MİKROFİLM BAŞLIĞI

ŞER'İ MAHKEME SİCİLLERİ

ARŞİV NO :6.....

İLİ : ADANA

İLÇESİ : KIZILIRMAK

BAŞLADIĞI TARİH (Gün, ay, yıl) : 23 Muharrem 1293

BİTTİĞİ TARİH (Gün, ay, yıl) : 23 Rabiulavvelahir 1293

BELGE SAYISI : 1293/1293

SAYFA SAYISI : 135

BOYUTU : 15 x 41

CİLDİ : Sırtı mesh, mukavva siyah bez kaplı

GELDİĞİ YER : ADANA KUZESİ

ESKİ NO :6.....

MİLLİ KÜTÜPHANE YER NO :6.....

ÇEKİLDİĞİ TARİH : 23/11/1971

1

Adana : 6
M.K. : 6

Handwritten text in Arabic script, likely a letter or document, partially obscured by a watermark.

Handwritten notes and numbers in Arabic script, including '۷۰۰' and '۵۰۰'.

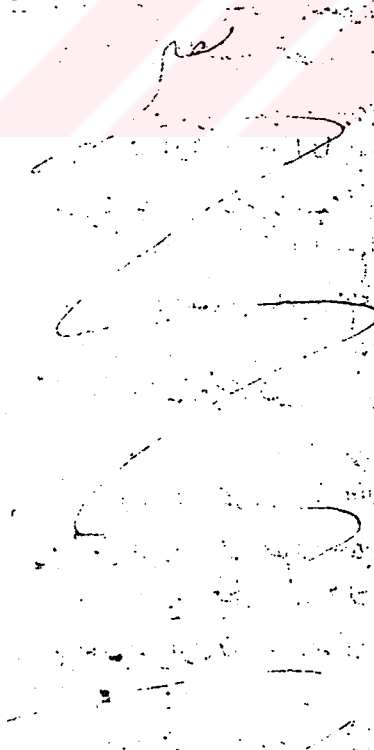
Large handwritten signature or scribble in Arabic script.

Stamp: **ŞEHİRCİLİK MÜDÜRLÜĞÜ**
No: 6
Tarih: / /

Handwritten notes and numbers in Arabic script, including '1203', '584', and '1785'.

سیرت سیرت... (The text on page 12 is extremely faded and difficult to read, but appears to be a historical or administrative document.)

فخر سوز... (The text on page 13 is also faded and difficult to read, continuing the historical or administrative narrative.)

مطهر القضاء و...
 قاضی و ناظر...
 اولاد...
 محمد...
 بالفعل...
 افضل...
 فضائل...
 عن...
 امدی...
 صادر...
 است...
 عفو...
 اولاد...
 باینه...
 وصول...
 صدور...
 مضمون...
 حذر...
 قبله...

مستحق...
 مستحق...

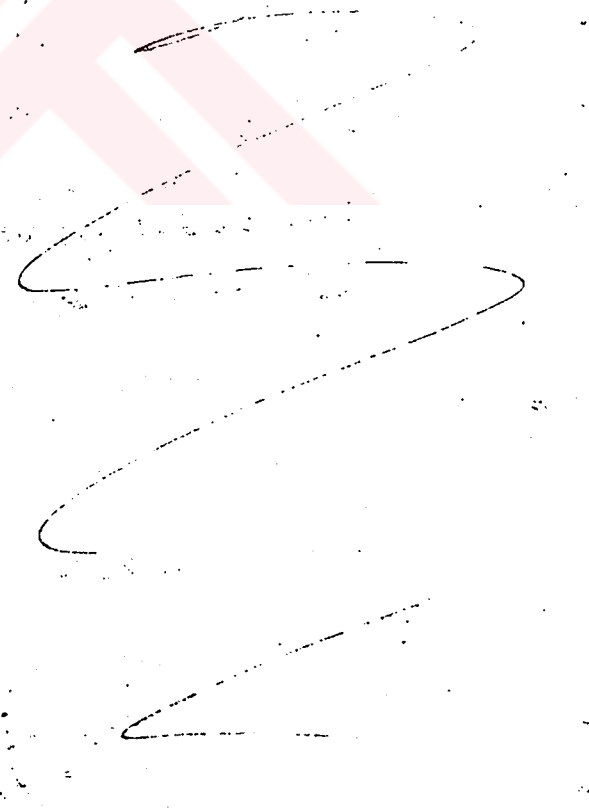
مطهر القضاء و...
 قاضی و ناظر...
 اولاد...
 محمد...
 بالفعل...
 افضل...
 فضائل...
 عن...
 امدی...
 صادر...
 است...
 عفو...
 اولاد...
 باینه...
 وصول...
 صدور...
 مضمون...
 حذر...
 قبله...

مستحق...
 مستحق...

بسیار بود و هر چه در آن بود که در جهان غیرت ایدرک نماید
 انشای لایق و انانیت و جانشینان و غیره را طاعت کند، در کلیه و گویا
 بخاطر این است که بر آنچه و بر وجه تقدیر و بر در تو بیرون از او خوشتر
 از آنست که خستند که بجای آنست اولی در تو بر تو خوشتر است
 و از آنست که اسباب است که در دنیا و در عبادت و عبادت و عبادت
 تمام اقدام و در وقت و تصور و رخاوت و بعد از آن خلوص و در آن
 وضع و حالت و نوعی از آنست که در وقت و عبادت و عبادت و عبادت
 و عبادت و او مقدر بغایت سخاوت و عبادت است اینک با اینست که در آنست
 سایر اولی در سوز تو که در آنست
 وصول ببولی و ببولی و ببولی و ببولی و ببولی و ببولی و ببولی
 فرحان و واجب الاشیاع و لازم الاشیاع که در آنست که در آنست
 و حرکت و خلافت و در آنست که در آنست که در آنست که در آنست
 در آنست که در آنست که در آنست که در آنست که در آنست که در آنست

عماد
 المصطفی
 المصطفی

مطهر

بسیار بود و هر چه در آن بود که در جهان غیرت ایدرک نماید
 انشای لایق و انانیت و جانشینان و غیره را طاعت کند، در کلیه و گویا
 بخاطر این است که بر آنچه و بر وجه تقدیر و بر در تو بیرون از او خوشتر
 از آنست که خستند که بجای آنست اولی در تو بر تو خوشتر است
 و از آنست که اسباب است که در دنیا و در عبادت و عبادت و عبادت
 تمام اقدام و در وقت و تصور و رخاوت و بعد از آن خلوص و در آن
 وضع و حالت و نوعی از آنست که در وقت و عبادت و عبادت و عبادت
 و عبادت و او مقدر بغایت سخاوت و عبادت است اینک با اینست که در آنست
 سایر اولی در سوز تو که در آنست
 وصول ببولی و ببولی و ببولی و ببولی و ببولی و ببولی و ببولی
 فرحان و واجب الاشیاع و لازم الاشیاع که در آنست که در آنست
 و حرکت و خلافت و در آنست که در آنست که در آنست که در آنست
 در آنست که در آنست که در آنست که در آنست که در آنست که در آنست

بر حال جعفر ندک سفید کجی و المراجون از و در راه راحت و آرامش خطه سی
 بر طرف ندکی و و تنباید شویب بنده تعالی در ششمنی در آن انتقام نوز افگند
 معترف اولتک اکسری ضایع اولموب حال است آینه و در حق بر در و شوق
 کوره زمان سعادت اندک فاقانده مغفرت اوای جعفر بن شهید او را بر بنی و انت
 عسر اسلام اینها تو جبهو انصوری مظفر و احدی ایام هر فرقه مشهور و قدر
 اوله سی الطاف خفیه الهی در آن فاعول و مسئول اولند بنی و در آن صبا عسک
 سوز گتمه سی لازم آیین غیر سرتک از کابله خزینده حضور ایدیک کجا بعد
 و در کک اصحاب اولند کثرت اعتبار اولند غیبی معلوم اولند که اولند بر وجه مشرو
 انا طولینک اورده قولندک سفیدی بود و فامور اولان چون طوائف عسکر بر
 صنوف متفرقی و سائرالی قبلیه قادر جنگ و و معتقد اهل اسلام اولان
 بعد ازین بر سوز خفت و بر سیرتک و اقتضا کوره خدمت اولند
 هر طرفه اعلان و اسامعت و وجود سائر اهل اعمال اقدام اولند
 بر آن نقل خانی و کنگلندن قالدرب و بجای و سارعه فاعول اولند
 جلاله و اوروی همایونه لواء سعادت التذات سرتک و بر نوب کبیر
 قالم طرینه و بولده ایاق سورجا ملدینه و سید سیر ایدواروب و
 انتقام المدی اسبابک استحصالت جملک ز باجم اقدام سعی عالی کلام
 و تعالی الله تعالی بوندن بولید ز نهار و ز نهار نکاسل و فراوت و و
 رخصت اید مظهر انکبار بادش ایاندم اولمقدن و دنیا و عقباد و فاعول
 و ندامتی جکه کجی وضعی تجویزون جملک ز غایبه الغایه تجاشتی و اتفاقاً
 ابلکت با بنده فرغان عالی شام ضاور اولندر بیوردیکه
 وصول بولدقده بو بایده و چه مشروع اوزره سرفاقت صدور اولان
 فرمان واجب الاتباع و لازم الا امتنا ملک مضمون اطاعت مقبول
 حامل اولوب خلا فندن غایبه انایه تجاشتی و بحانیت ابلدیه سز اولان
 بلد سز علامت سرفاقت اعتماد فیلد سز خزانگی اوائل شهر سعید المعظم
 سینه ثلث و فائین و الف

تو کرا اولان جنده باشکری انتقامیلا
 مخلوقا کاکر چشم تجدیدی
 طوقاً ۱۰۰۰
 کوشا ۱۰۰
 قیام ۵۰
 رسو ۱۰۱۰۰۰

تو کرا اولان جنده باشکری انتقامیلا
 مخلوقا کاکر چشم تجدیدی
 طوقاً ۱۰۰۰
 کوشا ۱۰۰
 قیام ۵۰
 رسو ۱۰۱۰۰۰

تو کرا اولان جنده باشکری انتقامیلا
 مخلوقا کاکر چشم تجدیدی
 طوقاً ۱۰۰۰
 کوشا ۱۰۰
 قیام ۵۰
 رسو ۱۰۱۰۰۰

تو کرا اولان جنده باشکری انتقامیلا
 مخلوقا کاکر چشم تجدیدی
 طوقاً ۱۰۰۰
 کوشا ۱۰۰
 قیام ۵۰
 رسو ۱۰۱۰۰۰

تو کرا اولان جنده باشکری انتقامیلا
 مخلوقا کاکر چشم تجدیدی
 طوقاً ۱۰۰۰
 کوشا ۱۰۰
 قیام ۵۰
 رسو ۱۰۱۰۰۰

سابع شعار ایزد خانیسی فعیله لیا اشدی و ابالته خیر خود واقع
 تضارک قضاة و نوابی اندلر زید مفضلهم و قدوة الافاضة الاقران
 ابالت مرفوعه منکلی نصب اولان شیکه خابره زید بیج مجری و بگری
 سردار لری و کتخدا لری و ابش لری زید خدیو الکریمه
 اولور که اشوبیک آکبوز اوج سنه سی زوی القصد الکریمه
 عه شده عواطف علیه ملوکانه و عوارف آهیه تا جداره دن
 ابالت مرفوعه عمده عاجزانه مد توجیه و احسان همایون
 بیور که بغنی حاوی سرفخشی ای صدور ابدن فرغان
 جلیل آتشان باشه جو مدار جز بدید سر فرز و رود ایملکن
 ناشی موقوف احر عالی مستغنی بالله تکی بوظ فذل انصفت
 و حرکت و مفر حکو مقتره توجیه و رعیتهم و قاعده فیم
 قد من هانم و صلوه قدر بر من نصی اعم و الزم و قاعده فیم
 اولیغینه بنایه مرفوزه موفی الیه خلیل انار بدیجده من هانم
 بو تعیین اولدی بغنی حاوی اشوبیور لری تحریر و اصدار و ایزد
 ارسلا اولمش در ان شاء الله تعالی و وصوله وجه مشروح
 ایزد موفی الیه تک تکملکی احورینه اخری مد داخله اشوب
 ضبط و ریغی جو خصوصه بلا نفاق سچی و غیرت المیه سر
 و سبک من موفی الیه ابالت مرفوعه تکملکی احورینه
 و ضبط و ریغی جو خصوصه بلا نفاق سچی و غیرت المیه سر
 وقت و عباد الله و انبای سبکک امن و راحت و اسایش
 حال لرنی موجب حالات ابرازنه صرف و تقدیر غیرت و ایزد
 بیور لری عمل و حرکت و خلل مندن شجاشی و حمایت المیز
 لبو

سابع شعار ایزد خانیسی فعیله لیا اشدی و ابالته خیر خود واقع
 تضارک قضاة و نوابی اندلر زید مفضلهم و قدوة الافاضة الاقران
 ابالت مرفوعه منکلی نصب اولان شیکه خابره زید بیج مجری و بگری
 سردار لری و کتخدا لری و ابش لری زید خدیو الکریمه
 اولور که اشوبیک آکبوز اوج سنه سی زوی القصد الکریمه
 عه شده عواطف علیه ملوکانه و عوارف آهیه تا جداره دن
 ابالت مرفوعه عمده عاجزانه مد توجیه و احسان همایون
 بیور که بغنی حاوی سرفخشی ای صدور ابدن فرغان
 جلیل آتشان باشه جو مدار جز بدید سر فرز و رود ایملکن
 ناشی موقوف احر عالی مستغنی بالله تکی بوظ فذل انصفت
 و حرکت و مفر حکو مقتره توجیه و رعیتهم و قاعده فیم
 قد من هانم و صلوه قدر بر من نصی اعم و الزم و قاعده فیم
 اولیغینه بنایه مرفوزه موفی الیه خلیل انار بدیجده من هانم
 بو تعیین اولدی بغنی حاوی اشوبیور لری تحریر و اصدار و ایزد
 ارسلا اولمش در ان شاء الله تعالی و وصوله وجه مشروح
 ایزد موفی الیه تک تکملکی احورینه اخری مد داخله اشوب
 ضبط و ریغی جو خصوصه بلا نفاق سچی و غیرت المیه سر
 و سبک من موفی الیه ابالت مرفوعه تکملکی احورینه
 و ضبط و ریغی جو خصوصه بلا نفاق سچی و غیرت المیه سر
 وقت و عباد الله و انبای سبکک امن و راحت و اسایش
 حال لرنی موجب حالات ابرازنه صرف و تقدیر غیرت و ایزد
 بیور لری عمل و حرکت و خلل مندن شجاشی و حمایت المیز
 لبو

سراج المعین فی روزنامه حضرت ولی الله عجل الله فرجه

بازار	بازار	بازار	بازار
بازار	بازار	بازار	بازار
بازار	بازار	بازار	بازار
بازار	بازار	بازار	بازار
بازار	بازار	بازار	بازار

بازار معین و غیره در روزنامه حضرت ولی الله عجل الله فرجه

۴۶
 هم کسب و طلب را در راه خدا...
 51
 خداوند متعال...

۴۷
 در سومات و غیره...
 ۵۲
 در سومات و غیره...
 ۵۳
 در سومات و غیره...
 ۵۴
 در سومات و غیره...
 ۵۵
 در سومات و غیره...
 ۵۶
 در سومات و غیره...
 ۵۷
 در سومات و غیره...
 ۵۸
 در سومات و غیره...
 ۵۹
 در سومات و غیره...
 ۶۰
 در سومات و غیره...
 ۶۱
 در سومات و غیره...
 ۶۲
 در سومات و غیره...
 ۶۳
 در سومات و غیره...
 ۶۴
 در سومات و غیره...
 ۶۵
 در سومات و غیره...
 ۶۶
 در سومات و غیره...
 ۶۷
 در سومات و غیره...
 ۶۸
 در سومات و غیره...
 ۶۹
 در سومات و غیره...
 ۷۰
 در سومات و غیره...

53
 فیضی تقاضای المسمیة و اولی ولادت الموحدين معادون الغنائم و البعین
 نحو اعلام تشريع و الدین و ارتوا علم الانبیاء و المرسلین و المفسرین
 خزینة عنایة الملك المعین موالی عظام زیدت فضا المهرم و غنائم الغنائم
 و الختام معادون الفضائل و الکلام استمدار انما طوبیك او طه فوی
 نهایتة و رجبه و اتع اولاد فضا کرم قاسمیری و ناسیری زید غنظام
 و غنائم الاغنائم و الاقران شهر کتخدا سی و ضابطان و سبوا الهالی
 و ایضا ار لری زید قدر هم توتیع رفیع عیابون و اصل اولیجی معلوم
 اولادک فمالک محروسه الماکک باد ساخانه عدو واقع خاندان
 فی الاصل وضع و ایدای انجمن امور مهمه مستعمله الیه بعضی سجدات
 حاقانیه و معاد سفتیه و سایر معتنفی اولاد محله ماحور اولادک
 سیر سرب الیه کبود عودت الیملری ارام سینه صبی ابکین
 بعده رفته رفته امور اجله الیه ماحور اولادک و کذا لک کند و کسب
 و غنائمی نعمتند بعضاً جوئی و به غنائم و غنائمات الغنائم
 ایدنر و بیدنرک اجنالی کنه لره هم هو مستعمل الیه ماحور اولادک
 منکلو بر تقرب الیه منزل احکامی اخذ و منزل بابر لینه سوار
 اولادرق منزل خانه کرم نظامی فتنل اولوب مستعمله ماحور کرم
 بروفق مطلوب و تقیبا صوب مقصود کبود و بکله ماحور
 امور مهمه ستم تأخیرینه بادی اولاد بغنه بناء فیما بعد و هم الی
 و کرم اناطو لری جانبلنده کامن منازل علی الروام کمال حسن
 نظام اوزره اعمال و اداره اولوب طرف دولت علمیه عدون
 امور مستعمله الیه ماحور اولادک قدر و سائلینه کوره سوار
 اوله جملدی منزل بابر کرمک نقاد و معیار لری تصحیح اولدی
 اوزره ترتیب و تنظیم ایدر لینه اراحه علمیه تعلق الحکله
 رکاب همایونده بالفعل میر اخور اول اولادک و رجال دولت علمیه
 اول رتبه هم بولنلنره سیرجی رئیس نهایت اوتوزر اوتوزر
 رأسه دک و کتخدا ی بوابیه و اول رتبه هم بولنلنره اول رتبه
 رأسون نهایت اوتوزر رأسه دک و میر اخور ثانیه اولون
 اوج و درگاه معلوم قیو جی بولنلنره اولون آکیشتر رأسون
 نهایتی بکرمی رأسه دک و حصکی انخا و سلحور ان خاصه
 سکر رأسه و درگاه عالی یکجور لری او جانجی اخوانه
 اوج صنف اعتبار الیه طبعه اولاد بولنلنره اولون آکیشتر
 و طبعه ثانیه بولنلنره سکر و طبعه اولاد بولنلنره بولنلنره

52
 52
 فیضی تقاضای المسمیة و اولی ولادت الموحدين معادون الغنائم و البعین
 نحو اعلام تشريع و الدین و ارتوا علم الانبیاء و المرسلین و المفسرین
 خزینة عنایة الملك المعین موالی عظام زیدت فضا المهرم و غنائم الغنائم
 و الختام معادون الفضائل و الکلام استمدار انما طوبیك او طه فوی
 نهایتة و رجبه و اتع اولاد فضا کرم قاسمیری و ناسیری زید غنظام
 و غنائم الاغنائم و الاقران شهر کتخدا سی و ضابطان و سبوا الهالی
 و ایضا ار لری زید قدر هم توتیع رفیع عیابون و اصل اولیجی معلوم
 اولادک فمالک محروسه الماکک باد ساخانه عدو واقع خاندان
 فی الاصل وضع و ایدای انجمن امور مهمه مستعمله الیه بعضی سجدات
 حاقانیه و معاد سفتیه و سایر معتنفی اولاد محله ماحور اولادک
 سیر سرب الیه کبود عودت الیملری ارام سینه صبی ابکین
 بعده رفته رفته امور اجله الیه ماحور اولادک و کذا لک کند و کسب
 و غنائمی نعمتند بعضاً جوئی و به غنائم و غنائمات الغنائم
 ایدنر و بیدنرک اجنالی کنه لره هم هو مستعمل الیه ماحور اولادک
 منکلو بر تقرب الیه منزل احکامی اخذ و منزل بابر لینه سوار
 اولادرق منزل خانه کرم نظامی فتنل اولوب مستعمله ماحور کرم
 بروفق مطلوب و تقیبا صوب مقصود کبود و بکله ماحور
 امور مهمه ستم تأخیرینه بادی اولاد بغنه بناء فیما بعد و هم الی
 و کرم اناطو لری جانبلنده کامن منازل علی الروام کمال حسن
 نظام اوزره اعمال و اداره اولوب طرف دولت علمیه عدون
 امور مستعمله الیه ماحور اولادک قدر و سائلینه کوره سوار
 اوله جملدی منزل بابر کرمک نقاد و معیار لری تصحیح اولدی
 اوزره ترتیب و تنظیم ایدر لینه اراحه علمیه تعلق الحکله
 رکاب همایونده بالفعل میر اخور اول اولادک و رجال دولت علمیه
 اول رتبه هم بولنلنره سیرجی رئیس نهایت اوتوزر اوتوزر
 رأسه دک و کتخدا ی بوابیه و اول رتبه هم بولنلنره اول رتبه
 رأسون نهایت اوتوزر رأسه دک و میر اخور ثانیه اولون
 اوج و درگاه معلوم قیو جی بولنلنره اولون آکیشتر رأسون
 نهایتی بکرمی رأسه دک و حصکی انخا و سلحور ان خاصه
 سکر رأسه و درگاه عالی یکجور لری او جانجی اخوانه
 اوج صنف اعتبار الیه طبعه اولاد بولنلنره اولون آکیشتر
 و طبعه ثانیه بولنلنره سکر و طبعه اولاد بولنلنره بولنلنره

و بعضی سرجات خانانیه حکم بجزئی سلیمان جلیل و متفرقه و کنگره
 بشرائیس و حاکمان خاصه و اخوات صدر عالی و اولاد
 و واجب رعایه و اغانیان اندرون و بیگمیری و سلسله
 و جمعی و طبیب و بی بی او بقلری جاوشانه ایکیشراک و
 دیوان و حوقله ران و مهران و تانارک هر رینه و بی بی خزان
 ایچون بهر اول کتبه به برر اش منزل بارگری و بریکه و جاعدا
 هله اولمیان امور و امور اولنله و قیو کتبخاری و سایر
 احکامی و برلیوب اجرتی کند و ملا فلنونه و بریکه رک هر قضاوت
 خصایه کرا بارگری استیجار ایله صوب مقصود لرینه و کت
 ایلمک و مهم مستعجله ایله مأموره لهر مقدار مذکورده زیام
 و مستعجله ایله مأموره اولمیان لره رجا و شفاعت و خاطر و کولک
 رعایت ایله بر فرم منزل احکامی و بر ملاک اوزره مفاکیک بود
 طوق ایلنله سنده نظامی و بریکه سکره نظام مذکورده اولوقنده
 عدم رعایت برله جانب بی بی خزان اولمیان حلال حفظ
 مبنی اجرتیه منزل احکامی اعطا اولنونی جهندن مهله به مأموره
 امور ایله آمدند ایدنلر فرق و غیره اولوقندن مینه هر کس
 برر تقریب ایله منزل احکامی تحصیل و منزل سوار اولدی مالک
 محروسه منزللری بالکلیه مختل اولوب معجله تمشیمی مقصود
 امور فله سرفه ستمک تقطیلنه باعث بر کیفیت اولوقندن
 بعد ازین مستعجله ایله مأموره اولنله حد معینه سندن زیام و نه
 مأموره اولمیان لر رجا و شفاعت ایله منزل احکامی استیجار
 اولوقنده ایله معتاد قدیمی قلندک بعد الا فرج استیجار
 کما یوزن عرض و اقام اولنوب منتظر هما یون صدور ایلنله
 اجرت و انعام منزل حکمی و بر ملاک مستعجله ایله آمدند ایلنله
 و چو قدر و سارلری لهر منزلانه لهر منزل حکمی ابراز ایتیموس
 اکثری بکرنیه ایکیشرو اوچر نفقوشونندی اخذ و دلیله کلری
 مقدار بارکره سوار اولد کلری جهندن او حقوله مأموره اولنلرک
 بد لرینه اولان منزل احکامه نظر برله مقدار رینه کوره بارگری
 و فرماخ اولمیان لره کند و امور لریچون کلوب کیدنله منزل بارگری
 و برلیوب اجرتیه کرا بارگری فوتلماق اوزره خانه سفر هما یون
 بر طرف اولنجه دک محروسه ادرنه منزلنده اقامت ایلمک
 اولنله طرف کولت علیه حدک جباشر تعیین اولنقله بویله
 لهر منزل لری نظام اولوب اثنای راهده و بر منزلده مهمه
 حکمته و توقیف اولنقله لهر کلور ایل اولن مله ستم حکام و

و بعضی سرجات خانانیه حکم بجزئی سلیمان جلیل و متفرقه و کنگره
 بشرائیس و حاکمان خاصه و اخوات صدر عالی و اولاد
 و واجب رعایه و اغانیان اندرون و بیگمیری و سلسله
 و جمعی و طبیب و بی بی او بقلری جاوشانه ایکیشراک و
 دیوان و حوقله ران و مهران و تانارک هر رینه و بی بی خزان
 ایچون بهر اول کتبه به برر اش منزل بارگری و بریکه و جاعدا
 هله اولمیان امور و امور اولنله و قیو کتبخاری و سایر
 احکامی و برلیوب اجرتی کند و ملا فلنونه و بریکه رک هر قضاوت
 خصایه کرا بارگری استیجار ایله صوب مقصود لرینه و کت
 ایلمک و مهم مستعجله ایله مأموره لهر مقدار مذکورده زیام
 و مستعجله ایله مأموره اولمیان لره رجا و شفاعت و خاطر و کولک
 رعایت ایله بر فرم منزل احکامی و بر ملاک اوزره مفاکیک بود
 طوق ایلنله سنده نظامی و بریکه سکره نظام مذکورده اولوقنده
 عدم رعایت برله جانب بی بی خزان اولمیان حلال حفظ
 مبنی اجرتیه منزل احکامی اعطا اولنونی جهندن مهله به مأموره
 امور ایله آمدند ایدنلر فرق و غیره اولوقندن مینه هر کس
 برر تقریب ایله منزل احکامی تحصیل و منزل سوار اولدی مالک
 محروسه منزللری بالکلیه مختل اولوب معجله تمشیمی مقصود
 امور فله سرفه ستمک تقطیلنه باعث بر کیفیت اولوقندن
 بعد ازین مستعجله ایله مأموره اولنله حد معینه سندن زیام و نه
 مأموره اولمیان لر رجا و شفاعت ایله منزل احکامی استیجار
 اولوقنده ایله معتاد قدیمی قلندک بعد الا فرج استیجار
 کما یوزن عرض و اقام اولنوب منتظر هما یون صدور ایلنله
 اجرت و انعام منزل حکمی و بر ملاک مستعجله ایله آمدند ایلنله
 و چو قدر و سارلری لهر منزلانه لهر منزل حکمی ابراز ایتیموس
 اکثری بکرنیه ایکیشرو اوچر نفقوشونندی اخذ و دلیله کلری
 مقدار بارکره سوار اولد کلری جهندن او حقوله مأموره اولنلرک
 بد لرینه اولان منزل احکامه نظر برله مقدار رینه کوره بارگری
 و فرماخ اولمیان لره کند و امور لریچون کلوب کیدنله منزل بارگری
 و برلیوب اجرتیه کرا بارگری فوتلماق اوزره خانه سفر هما یون
 بر طرف اولنجه دک محروسه ادرنه منزلنده اقامت ایلمک
 اولنله طرف کولت علیه حدک جباشر تعیین اولنقله بویله
 لهر منزل لری نظام اولوب اثنای راهده و بر منزلده مهمه
 حکمته و توقیف اولنقله لهر کلور ایل اولن مله ستم حکام و

و بعضی سرجات خانانیه حکم بجزئی سلیمان جلیل و متفرقه و کنگره
 بشرائیس و حاکمان خاصه و اخوات صدر عالی و اولاد
 و واجب رعایه و اغانیان اندرون و بیگمیری و سلسله
 و جمعی و طبیب و بی بی او بقلری جاوشانه ایکیشراک و
 دیوان و حوقله ران و مهران و تانارک هر رینه و بی بی خزان
 ایچون بهر اول کتبه به برر اش منزل بارگری و بریکه و جاعدا
 هله اولمیان امور و امور اولنله و قیو کتبخاری و سایر
 احکامی و برلیوب اجرتی کند و ملا فلنونه و بریکه رک هر قضاوت
 خصایه کرا بارگری استیجار ایله صوب مقصود لرینه و کت
 ایلمک و مهم مستعجله ایله مأموره لهر مقدار مذکورده زیام
 و مستعجله ایله مأموره اولمیان لره رجا و شفاعت و خاطر و کولک
 رعایت ایله بر فرم منزل احکامی و بر ملاک اوزره مفاکیک بود
 طوق ایلنله سنده نظامی و بریکه سکره نظام مذکورده اولوقنده
 عدم رعایت برله جانب بی بی خزان اولمیان حلال حفظ
 مبنی اجرتیه منزل احکامی اعطا اولنونی جهندن مهله به مأموره
 امور ایله آمدند ایدنلر فرق و غیره اولوقندن مینه هر کس
 برر تقریب ایله منزل احکامی تحصیل و منزل سوار اولدی مالک
 محروسه منزللری بالکلیه مختل اولوب معجله تمشیمی مقصود
 امور فله سرفه ستمک تقطیلنه باعث بر کیفیت اولوقندن
 بعد ازین مستعجله ایله مأموره اولنله حد معینه سندن زیام و نه
 مأموره اولمیان لر رجا و شفاعت ایله منزل احکامی استیجار
 اولوقنده ایله معتاد قدیمی قلندک بعد الا فرج استیجار
 کما یوزن عرض و اقام اولنوب منتظر هما یون صدور ایلنله
 اجرت و انعام منزل حکمی و بر ملاک مستعجله ایله آمدند ایلنله
 و چو قدر و سارلری لهر منزلانه لهر منزل حکمی ابراز ایتیموس
 اکثری بکرنیه ایکیشرو اوچر نفقوشونندی اخذ و دلیله کلری
 مقدار بارکره سوار اولد کلری جهندن او حقوله مأموره اولنلرک
 بد لرینه اولان منزل احکامه نظر برله مقدار رینه کوره بارگری
 و فرماخ اولمیان لره کند و امور لریچون کلوب کیدنله منزل بارگری
 و برلیوب اجرتیه کرا بارگری فوتلماق اوزره خانه سفر هما یون
 بر طرف اولنجه دک محروسه ادرنه منزلنده اقامت ایلمک
 اولنله طرف کولت علیه حدک جباشر تعیین اولنقله بویله
 لهر منزل لری نظام اولوب اثنای راهده و بر منزلده مهمه
 حکمته و توقیف اولنقله لهر کلور ایل اولن مله ستم حکام و

اولمغين من كل الوجوه سرسبت خواص همایون و بوج هرگز
 و ضابطه ای و مرکز سلاطین عظام و وراثی کرام و سارا و قاض
 متولیه ای و زعامت و تجارت صاحبی و وزیر و ارا و برادران
 و عدل و اخلاصی سوسایلی و منسلی بوزن طبر اعجم در
 هیو بر طریقه غلطاً مداخله و مخالفت ایندلیوب که نه خلدی زرع
 اولیوز ای رسیم و کونیم و کمری طرف صیدی جون فصل و بر
 و جمع و تحصیل ایندلیوب نظام جدید سر و طندن ایدلیوب
 رسم مکرک و کونمات آنچه سکک تحصیلند رنجید و مخالفت
 ایندلیوب هر کلا اولوز ای رسیم تا دیب و کوش اولیوب تعلیمی
 اعلان اولدیز روز حضرت قدر بر خلدی رسم مکرک و کونمات
 آنچه سکک بر آنچه و بر حبه مختفی بقایا قالماتی باندی
 صدور بنی قیومی کیشی و عوی الیه استدعای قنایب اینکمن
 ایدلی سروطی موجب عمل اولیوب فرنام اولیوب سورتی
 حکم سر فیم وارد شد بواجبه صادر اولیوب اوزره عمل ایدلی
 و خجی بر وجه حور استانبول و بوسنان و توابعی و خان کمری
 سنه و زبوره روز و زبوره اوج سکک بر خجول الیه منتظر اینکمن
 باخط همایون سوکتمقون قیومی باشی عوی الیه کمری سنه اولیوب
 و رسومات کونیم و کمری سکک تحصیل و سر سبلی سروطی و حه مشروح
 اوزره اولیوب سروطی محوره مذکوره موجب فضا و خصیات و اوزره
 حلقا شدن اذن و ملا سوس و خان کمری سکک بر بوط فضا و خصیات و اوزره
 زرع اولیوب و خان کمری سنه مذکوره محه با رسوم مکرک و کونمات
 تحصیلند رنجید و مخالفت ایندلیوب کونیم زبوره رسم مکرک و کونمات
 اولیوب جعفری جمله به اعلان برله روز حضرت قدر رسم مکرک و کونمات
 برات حال نام سروطی موجب بر بوزن جمع و تحصیلند رنجید
 خلاف سروط و مغایر او حال نام کمنه تعلل و مخالفت
 شویله به سز علامت سر فیم اعتماد و فیکر شویله
 بخا ذی الاولی سنه اربع و مائین و الف

الذی

رخان مکرکی خصوصاً در اوزره و زبوره
 دستور حکم سر فیم نظام العالم صدر اوزره جمهور بالفکر الشایسته
 سهام الانام بلرای الصائب محمد بنیان الدوله والی قنایب سبلی کمان
 السعاده و الاجالده التحفوت بسنوف عواطف الملک الا عالی اونه و البس
 وزیر است اوام الله تعالی اجالده و قدوة الغضاة و الحکم
 معدن الفضل و الکرام مولانا اونه قاضی زید فضلته فی فیه نفع
 همایون و اصله اولیوب معلوم اولیوب افتخار الا با جود الا کرام
 کراه معلوم قیومی بنیلندن السید عثمان دام جوده رسکاب
 حکما بوزن تقریر ایدلیوب سبک اکیموز ایکی سنه می روز حضرت اولیوب
 جسسه بر سخواب الیه ضبط اینکمن اوزره باخط همایون سوکتمقون
 عهدی سنه اولیوب زبوره اولیوب استنبول و عوی و نوابی
 و خان کمری حلقا شدن اذن و ملا سوس و خان کمری
 داخلند موجود اولیوب و داخل سروط مکرکی اوزره اکیموز
 اوج سکک حسوباً اذخال مکرک و وزن قنایب و غنبت و غنیز
 اولیوب و بعضی حلاله و خجی مکرک و رسم کونیم و خان آنچه می
 تحصیلند خلاف سروط سر سبتت مبلغ زبوره اولیوب
 غناد و مخالفت برله اولیوب جده عال صیدی به و سروطی التراضیه قدر
 ایدر او معقول الیه کمری نادیات لایقاری اوج اسکند
 و عقبه فوت اولیوب قیومی جمله سکک کوشا هکوشا سکک
 القا و قهرام اولیوب اوزره مقدما سروط سر سبتی حذرج
 اولیوب بالاسی خط همایون عتاب مقول کسند برله جوی
 و خانک اعلام سکک و قید سکک بکری در در و قیومی سکک
 و قید سکک اولیوب بسر و قبا و خانک و قید سکک اولیوب اکیموز
 صاخ آنچه رسوم مکرکی جمع و تحصیل ایندلیوب و ابالت
 زبوره سکک قضا و خصیات و فرالندن زرع اولیوب
 و خان کمری سکک بر بوزن اکیموز کونیم جمع و تحصیل
 بهر کونمندن اکیموز سبلی خوشه بون اکیموز باره جمع و تحصیل
 ایندلیوب و بود خان کمری و کونیم روسوی حادث اولیوب
 بر حله حاصل قید اولیوب ایدلیوب زجر الیه تحصیل اولیوب
 معقول دن اولیوب معانی و غیر معانی داخل اولیوب مقتضی

خاطر و آماج المیوب بیوندن سکرة ظهور ایند سبک ارم اوزر
 حرکت شد نطاق غیرت و خلافتدک و اهل و محاسن و طاعت
 اوزر و حرکتدک بغایت شگفت و بجانب و بر عجب بیوردن
 عمل و حرکت المیوب بیوندن

سرعت سعادت و افضلی فاضلی افندی زید فضل و عمده العلماء المبحرین
 مذکوره هم مانزون الاقنا افندی و علمای زید توفیق و خفاق الی انما
 الاقران و جوهه عالی و سردار و منابطان ساره و اسما بیوندن علی
 انها اولیور که اسبونه بیجنت اقترا انرا ان شاء الله تعالی و بکبره بیوندن
 او علی نام سقا و کارک اخذ و اعدای و بیاس و اطراف و اسما تک سفیدی
 تا بعد طریق و کتبی خصوصلی باخذ هم بیوندن سوکتفرون بالاسفلا
 احوال و توفیق اولیور اولیور نامور تیزی حاوی سرفشای صدور اولیور
 فرمان بلیدر مع مضمون سفینه اقتضات اوزر مقدار کفایه هم فرزند
 برله سقی مذکورک اخذ و ازاله سی اسبابک استحصالی هم که از تینه
 و واجبه عهدت اولیور کتبی بر مقتضای مأموریت کرد هم فرزند
 و کرد ادوات حوسبه سفینه عبادت اولیور بغایت مقرر
 اوزر اذنه هم کتبی و حکمکن اولیور خوب و ضربه قادر اهل الیزن مقرر
 کفایه هم کتبی و تنظیم و تهیه ایکنز فریضه ذنکر اولیور
 اخذ و اطراف و جوهه اهل و سار از کتبی مقتضای هم کتبی اوزر
 و فرودم حکمیه اوزر مدینه مذکور اهل الیزن و فذلک طائفه سوزن
 فرودم و ضربه قادر بیام هم کتبی و تنظیم و برهفته به کتبی
 و اماج المیوب اهل و محادون و بطانت اوزر و کتبی سوزن و اصدار
 و عبادت ایکنز باینده هم ان اذنه هم السبوعی سوزن ان شاء الله تعالی
 و اندرون چوقدر انجامز بقدره المیار الی اولیور ان شاء الله تعالی
 و وصولند بو خصوصه خاوت و بطانت تعطیل مصلحت مهمه مذکوره هم
 بر کفایت اولیور مصلحت معلومکن اولیور کرد که معوال هم اوزر مدینه فرودم
 اهل الیزن و فذلک طائفه سوزن خوب و ضربه قادر ایکنز سوزن
 هم کتبی اولیور با اولیور تنظیم و تنظیم و برهفته به کتبی سوزن
 المیوب اهل و محادون و تعطیل مصلحت مذکوره هم کتبی سوزن
 توفیق و بجانب و بر عجب بیوردن عمل و حرکت المیوب بیوندن

قدوة الامجاد والاعمال اونه سرداری جیور زام الحان و افاضان
 و مفاخر الامان و الاقران سرداری اعدای و علمداران و افاضان
 زید قدر هم انها اولیور هم اسبونه هم کتبی المیوب هم ان شاء الله تعالی
 بیاسی کتبی علی او غلوم سقا و کارک اخذ و ازاله سی و بیاس
 و الاقران و افاضان کتبی و سفیدی سفید باخط هم بیوندن
 شوکتفرون عدله احوال و توفیق اولیور نامور تیزی بیوندن
 سر فنجشای صدور اولیور فرمان بلیدر ان کتبی مضمون
 اطاعت مقرر مقررده اقتضای و کفایت مقداری هم
 اقتضای ایند خلل جمع و تدارک برله سقی مذکورک اخذ
 و ازاله سی و کتبی و اطراف کتبی سفیدی
 اسبابک استحصالی خصوصلی نقلی کردن اهلنا هم
 اولیور کتبی ناشی بر مقتضای مأموریت مقدار کفایه هم
 ترتیب و ادوات حوسبه سفینه عبادت اولیور بغایت
 ارام قاطعه ملکانه و فرودم حکمیه اوزر اذنه هم کتبی
 اولیور کتبی مقدار کفایه هم کتبی و تهیه اولیور
 وقت و حالن اولیور کتبی سوزن سرداری الیور
 و اختیار سردار هم موجود اولیور کتبی دلا و رازن زید
 و کتبی و جنبک اورا و جیور نفیام و ایکنز نفیام
 ترتیب و جمع و تدارک همه کتبی اوج کتبی قدر خاطر و تهیه و اماج
 ایکنز باینده هم ان اذنه هم السبوعی سوزن ان شاء الله تعالی
 ازل اولیور ان شاء الله تعالی و وصولند بو خصوصه خاوت و بطانت
 اوزر و کتبی برله تعطیل مصلحت مهمه مذکوره هم کتبی
 لازم کلور ابه سکرة بر در لو جوابه قادر اولیور سوزن
 و عقاب اولیور کتبی و اسبونه مصلحت مهمه کتبی تا و سوزن
 تقویت اولیور اسبابک استحصالی هم کتبی
 فریضه ذنکر اولیور معلومکن اولیور کرد که معوال هم
 اوزر کتبی دلا و رازن کتبی و جیور نفیام و ایکنز
 سرداری بالاتفاق والاتحاد جمع و ترتیب و اوج کتبی قدر

فمنته اولدغی جمله موافقه سنه اقرار واعتراف الیدرکی و توفیق الیدرکی
 ذام سنه کرک جانب میری به و کرک اصحاب التزام اولدغی
 کثیرتک اداسی مارالکرکیر بشیرتک طوق بری غورسک تحصیل
 متوقف و محتاج ایدرکی و قارصلی زام اربعه عرفه کونک معاونت
 و ملاحظه نظر سی ایلد اوج سنه در ابراد عذر و علت و اقرار وقت کرک
 ذمه می بجز اولد مارالکرکیر بشیرتک طوق بری غورسک کثیرتک
 بر اوجه ویر محبوب اموال میری بری اکل و بلع و با خصوص اصحاب التزام
 و کذب و غیره سو سو سنه اولدغی جبراسی و اما ندان حواله حال
 بسببک و محرمه و نال و اشبا ی ساره دین دیکر قطع عسک موجب
 طغوز بیک طغوز یوز بر غورسک جمعا اکی قطع دین عسکی ناطق اولدغی
 اوزره اون دورت بیک طغوز یوز بر غورسک الی جمعی و بسلبا سالی
 متوقفا سالی و در نه روز حفظه و شعیر و معیار بر و کان و غیره
 با عسک اولدغی بیک بورسون الی غورسک و بره جبری جمعا کثیرتک
 طوق بری غورسک تحصیل جبر الی کرک صدور بنی انها و سدی
 اشکله سنه وزیر مسد الی سن موی الی سن قارصلی زام لرده تحصیل
 استماع الیدرکی مارالکرکیر بشیرتک طوق بری غورسک
 رای و معرفتک و معرفت شریح و مباشر موقوفه تمام تحصیل
 و مباشر موقوفه تسلیم در علیه ارک الی سن فرجام و تعیین
 خامه النبوا و جلیه القدم اصدار و الی
 اولدغی ایدرکی و موند سنه وزیر مسد الی سن بالاجر بسطه بیان
 اولدغی اوزره موقوفه قارصلی زام کرک الی کرکیر اخراج و اعبیه
 حواله سمیع و اعتبار الی محبوب موی الی سن تحصیل استماع الیدرکی
 مارالکرکیر جبراسی و اما ندان حواله اولدان حال جزیره بسببک و کرک
 و نال و اشبا ی ساره دین دیکر قطع دین عسکی ناطق اولدغی
 اوزره طغوز بیک طغوز یوز بر غورسک جمعا اکی قطع عسک موجب
 اون دورت بیک طغوز یوز بر غورسک و بسلبا سالی متوقفا سالی
 و در نه روز حفظه و شعیر و معیار بر و کان و غیره و اما ساره دین
 اول بیک طغوز طوق الی غورسک جمعا کثیرتک بشیرتک طوق بری
 غورسک انقطاع رای و معرفتک و معرفت شریح و مباشر موقوفه
 علی ای حال بلان اخیر سر بیا تحصیل و مباشر موقوفه تسلیم

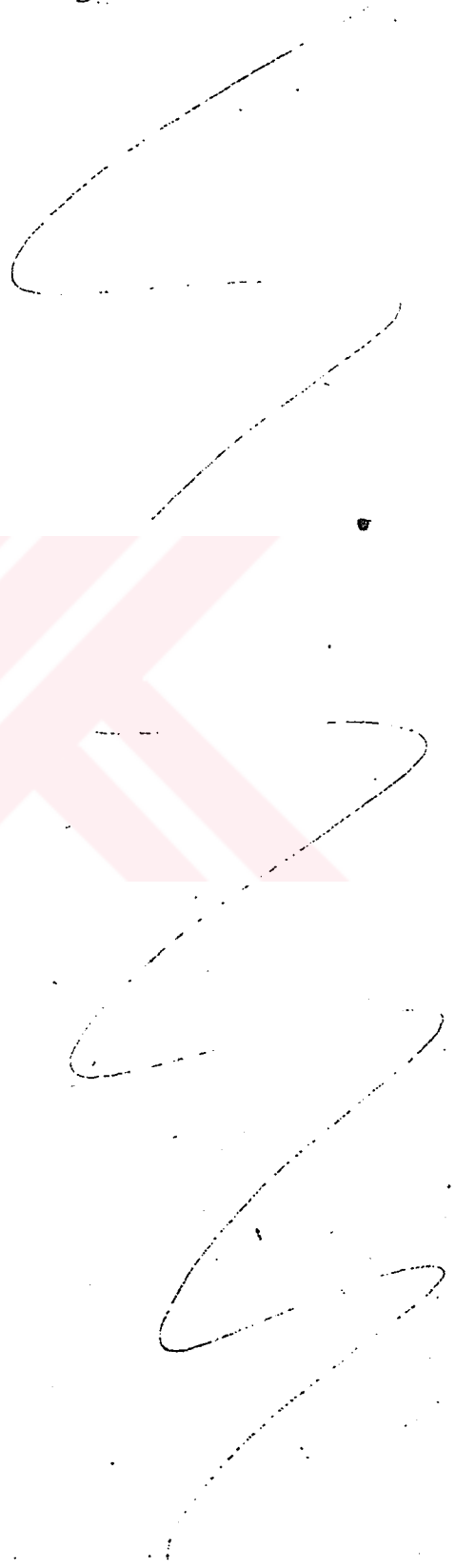
در علیه ارک و سبیره وزیر سسی و غیرت الی سن و سکر کثیرتک
 مقتضای مانور بیک اوزره اولدغی و رو دکنه اقرار وقت
 قحان دامره غیرتی میان محبه بند اولد اقرار وقت الی سن
 وزیر مسد الی سن انقطاع رای و معرفتی و معرفت شریح و مباشرتک
 علی ای حال تحصیل و کثیرتک محله تسلیم وزیر سسی و غیرت الی سن
 و سکر قاضی موی الی سن مستحق موجب از سر بیا عمل و وقت
 الی سن باینده فرجام غالب انم صادر اولدغی موقوفه حکم
 سکر بقوله
 بو باین وجه مسد و اوزره سکر قاضی صدور اولدغی
 الی سکر قاضی غالب انم مضمون معنی اوزره عادل اولدغی
 سوله بله سز حلاصت سکر بقوله اعتبار سکر سکر ای الی سن
 الحادی عشر سکر جادی الی سن اربعه و نال و اشبا ی ساره

المورد

Handwritten signature or scribble in the center of the page, possibly a name or official stamp.

صورتی سے مستحق نظام العالم مدبر امور الجہود بالکفر الثاقب معہ تمام اہل
 بالرائی الصائب تہذیبان الدولت والاقبال سید اسحاق اسعدی واک جلال
 الخفیف بصوف عوائف الملک الاعلیٰ جان اوند والسی وزیر عطا اللہ
 اور ام اللہ تہذیب اجازت وقریۃ القضاۃ والحکم معدن الفضل والکفر سہا
 اوند قاضی زید فضلہ نوریہ فریہ عثمانیہ واصل اولیٰ سعید اولیٰ سعید
 معلوم قیومی بیلین حالہ نرساۃ عاروم اصبحی مد اوند
 تقدیم ایلدی قیومی مفہومندہ برات غالب اظہ متصرف اوند
 وقرہ طاشا اسکلہ سی مفاظہ سنک نصف سنک بدل الترانہ
 اوزم والی اولیوب باغی متسلم بید اولیٰ قیومی اوند سنک ضبط ایلدی
 اولیوب اشبو اکیوز دورت سنک حارنی اوند سنک ضبط ایلدی
 اوزم حصہ خیر بورد سنک سعید محمد سعید زید قدرہ بہ ارجیہ التزام ایلدی
 لکن بر ایلدی سنک دوبری ظہور ایلدی اوند حسیب وارادت مفاظہ
 خلل طریان و بعضی دخی سنک و اخفا ایلدی حسیب وارادت مفاظہ
 جریان ایلدی مفاظہ و قوضہ سنک وارادت و اوند مفاظہ
 سابق و جہلہ تمام جمع و تحصیل اولیوب حسیب وارادت مفاظہ
 انہا و اسند حسیب اوزم مفاظہ مرفوعہ سنک مرفوعہ حارنی اوند سنک
 ملتزم مرفوعہ ضبط و سابق جہا وارادت و حسیب وارادت مفاظہ
 تمام جمع و تحصیل ایلدی ملک فرانس اولیوب اشبو ایلدی و حسیب
 اصدار و ملتزم مرفوعہ سعید محمد سعید ایلدی اولیوب اوند مفاظہ
 سنک وزیر سنک ایلدی بالام سید و بیان اولیوب اوند مفاظہ
 مفاظہ مرفوعہ حسیب کمانی ان ایلدی ضبط و ربط برانجہ و حسیب سنک
 و اخفا ایلدی رک تمام جمع و تحصیل ایلدی مرفوعہ حسیب وارادت مفاظہ
 ایلدی اولیوب ایلدی و اوند مفاظہ حسیب وارادت مفاظہ حسیب وارادت مفاظہ
 سند حسیب ایلدی مرفوعہ عمل و حرکت ایلدی ایلدی حسیب وارادت مفاظہ
 صادر اولیوب مرفوعہ و مرفوعہ حکم مرفوعہ ایلدی حسیب وارادت مفاظہ
 اوزم ہو ایلدی مرفوعہ صدور اولیوب اشبو ایلدی حسیب وارادت مفاظہ
 و لازم الا متنا ملک مضمون اطا عتق و فی اوزم عامان اولیوب حسیب وارادت مفاظہ
 جو از کوسہ مرفوعہ سولہ بلہ سز حسیب وارادت مفاظہ حسیب وارادت مفاظہ
 سخرہ فی الیوم الناس و العیون مرفوعہ حسیب وارادت مفاظہ حسیب وارادت مفاظہ

رہا

باخطی بون شد که متذکران قبوی بطنه عمومی البهک
 عهد رسد احال اولدینجی و رسومات کو غلری تحصیل و کرسبتلی
 شرطی بالام تحصیل و بیان اولدینجی اوزره خزینه عاظمه و قرض
 معید اوغلا شرطی محردا ذکر کرد لر فو جیلر خج سرتکه و زرین و قاضی
 عمومی البهک کک و لوجی طلبی قاضی عاظمه و قرض سرتکه و زرین و قاضی
 غایب و لواحقینا اشوبیک اکسوز دولت سرتکه و زرین و قاضی
 عمومی البهک فرزند تعیین البهک ادرسی و قوم
 سا بقلمری اوزره ضبط و رسومات و رسومات و رسومات و رسومات
 عالین ان شرطی جو جانجه برلور بزرگ جمع و تحصیل ابدی و رسومات
 سر سبب و مغایر اوقالت ان مخالفه ابدی اطور ارسه
 تاویب و کور سال اولدیه حوضی جمله اعلان و تقسیم ابله نرسولیه سر
 سرتکه اوقالت بیکر زرا ابله الناس و حمانی الی سرتکه ارسه و ابله

امین
 کور

خط
 (Large handwritten scribble)

سم

(Faint handwritten text at the bottom of the page)

عن اسم مدینه بیکره ایا بسندن اولوب حاله ایاالت اوند و البیسی بر و شیخ
 السید عطاء الله بیست حمله بر سبک خدمت علیه لرنده اکبر باجر الله تعالی و وفات
 ابدن حسن بن ابراهیم خدایه که سبک ظاهرم و وارث معونی او لم یوب لکن
 مدینه تر نورم و ارتزی اولدغنی مجلس شرمه انها و اخبار ایه که مدینه قای
 مرحوم ملک ترک سنی وارث مدینه ارسل او امسال وزیر حشار الی حضرت سبک
 که بت بحسی السیسیطنی اضدی قبل شرعدن و می نصب و تعیین و افتدی
 در قوم لهن و سابت قبول و کا عهد حقه او ایه منعهد اولدورد لشکره و می نوم
 معوفتی و معوفت سر عد سون سلطانیدر رغبات ناسرا انطفا خند لشکره
 متوفای مزبور سق فو وخت اولنان مغز ارت رفته بیکر بر وجه انی در اولدور
 ورنخی الیوم الثانی و العشرین من شهر ذی القعد الزلیله سار بر و داتین و الف

بیاض نفوذ النون نفوذ مسخمل رستار کهند و ستار مع قاقوق او کوملکی
 ۱۱۰ ۱۰۰ ۶ ۱۰۰
 کهند کورک دفعه کهند کورک کهند پیش قوقک بکبه سبک سبند
 ۱۰۰ ۱۰۰ ۶ ۱۰۰
 کهند قوشقی باله و شیره کهند جیفو صورم ملوک بوشدی
 ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰
 الاوقات
 رسم بیت المال نالایه کاتبیه جوقداریه احضاریه دلار و کتبه
 ۱۰ ۱۰ ۱۰ ۱۰ ۱۰
 ملوک باکتر فرق الی خورشدر ۶۶

صالحه
 ۱۰۶۹ باکتر یوز کبری لغوز جوق خورشدر
 مبلغ خورشدر یوز کبری لغوز جوق خورشدر و می در قوم الی و علی اضدی سبک

۹۷
 مدینه اوند و حمله سندن سراجان حله می سکانندن اکبر بوزن اقدام اولدور
 ازید اولدغنی حاله و وفات ابدن سبک حوران السید عثمان ابن علی که سبک
 وراثتی زوجیه منکوحه مدینه که لری اینه بنت واطفه بنت حب و کعبه
 بنت عثمان نام خانقار لاله صلیب کبر او غلو السید علی و صلیبه کعبه قری امهانی
 و صلیبیان صغیر و تان خدیجه و فاطمه به مخمرد اولدغنی لری الزرع الانور
 ظاهر و غامبان اولدورد لشکره متوفای مزبور که بر وجه انی در اولدور
 توزیع و تقسیم اولنان خلفات و دفتر بیکر بر وجه انی در اولدور
 فی الیوم الثانی عشرین شهر ذی القعد الزلیله سار بر و داتین و الف

الاجیه الی حوزمه سند و شافع برقات باقی زنجیر الی النون مسخمل کلیم
 اولن الی حوزم مغذاری فریابغ
 ۱۰ ۱۰
 سپاه چول کهند کبک مع زلیله حقه ۱۰
 اران نخا سبک بر وجه کتبه ۱۰
 مندر بورغا حوزمه فایده برقات باقی مع کومک و سباج مزوره اینه برقات باقی
 ۱۰ ۱۰
 قاقوق مع دستار مسخمل جوقه بشتر مسخمل الاجیه انتاری مسخمل انواب
 ۱۰ ۱۰ ۱۰
 کهند انوار پوست سبک اجام الی است شهره الی است شهره
 ۱۰ ۱۰ ۱۰
 سبک مع لجر باکر و کبک بسندن مله دره وان کوز انجالی و فصقان بخلافت
 ۱۰ ۱۰ ۱۰
 الی اجابت
 باکتر آکیوز اولن بدی خورشدر ۱۱۷

صالحه
 رسم سبک عادی نالایه کاتبیه جوقدار احضاریه
 ۱۰ ۱۰ ۱۰ ۱۰
 ملوک باکتر فرق الی خورشدر ۶۶

صالحه
 زوجه المزنوره اینه سبک ۱۷۰
 زوجه المزنوره فالاطفه سبک ۱۷۰
 مهری موقبل منبه سبک ۱۷۰
 مهری موقبل منبه سبک ۱۷۰
 حجاب الوفا ۷۰
 حجاب الوفا ۷۰
 حجاب الوفا ۷۰
 ۸۷۰ ۹۶

کهند 66

Handwritten signature or calligraphic mark at the top right of the page.

۸۵

بسم الله الرحمن الرحيم

Main body of handwritten text in Persian script, starting with a Basmala and continuing with several lines of prose.

Additional handwritten notes or signatures at the bottom right of the page.

Handwritten text at the top left of the page, including a date '۱۵۳' and a signature.

Handwritten text in the middle left section, consisting of several lines of prose.

Handwritten text in the lower middle left section.

Handwritten text in the lower middle left section.

Handwritten text in the lower middle left section.

Handwritten text in the lower middle left section.

Handwritten text in the lower middle left section.

Handwritten text in the lower middle left section.

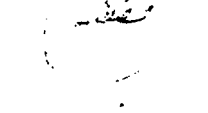
Handwritten text at the bottom left of the page.

Handwritten text at the bottom left of the page.

مدینه اونه خلدن جنار لی خلد سنه واقع اصحاب خیر انان الحاج عسبی
 بنای المدیجی جامع شریفه بروجہ سببی خلد اولان ابوبکر قوت اولوب
 برسی حالی و خدمت لازمه سی مخلول اولغله برینه ارباب استحقاقدن علیی السور
 اوغلی السور واقع تو قیوم رعیع انان حاجانی ملا ابراهیم خلیفه بیروجه
 لایق و نخل و مستحق اولغله بن متوقا ایست خلد لندن توجیه اولوب برینه
 بنای شریف عالی بنام و برکتک باینده قاضی سی مولانا السید محمد
 زید فضل عوین ایتمکن موجب و واقع ایست عرقه سد فدا اولوب
 بوبرات همایون سعادت شریفی و بر لوم و بیورد و کله بعد الیوم عرقوم
 واروب و کرا اولنان جامع شریفه متوقا ایست برینه خلد اولوب
 خدمت لازمه سن عرجی و عودی قلد قدر نکره بروجہ سببی خلد
 اولوب واقفک روحی و حوام عرقوم لیمجون و عاید و اوست کوسره
 اولبایده ظرف اخردن بروجهمه دخل و تعرض قلمه لیمجون بلوغت
 ستریفه اعتماد قبله شخر آ فی الیوم العاشر جمادی الاولی سنه اربع و مائت و

مدینه اونه خلدن جنار لی خلد سنه اصحاب خیر انان الحاج عسبی
 المدیجی جامع شریفه بروجہ سببی اقام اولان ابوبکر قوت اولوب بر جالی
 و خدمت لازمه سی مخلول اولغله برینه ارباب استحقاقدن علیی السور واقع
 تو قیوم رعیع انان حاجانی ملا ابراهیم خلیفه بیروجه لایق و نخل و مستحق اولغله
 متوقا ایست خلد لندن توجیه اولوب برینه بوبرات شریف عالی بنام و برکتک
 باینده قاضی سی مولانا السید محمد ابن زید فضل عوین ایتمکن موجب و واقع ایست
 عرقه سد فدا اولوب بوبرات همایون سعادت شریفی و بر لوم و بیورد و کله بعد الیوم
 عرقوم ابراهیم خلیفه واروب و کرا اولنان جامع شریفه متوقا ایست برینه خلد اولوب
 اولوب خدمت لازمه سن عرجی و عودی قلد قدر نکره بروجہ سببی خلد
 اولوب واقفک روحی و حوام عرقوم لیمجون و عاید و اوست کوسره
 اولبایده ظرف اخردن بروجهمه دخل و تعرض قلمه لیمجون بلوغت
 اعتماد قبله شخر آ فی الیوم العاشر جمادی الاولی سنه اربع و مائت و

مدینه اونه خلدن جنار لی خلد سنه اصحاب خیر انان الحاج عسبی
 المدیجی جامع شریفه بروجہ سببی اقام اولان ابوبکر قوت اولوب بر جالی
 و خدمت لازمه سی مخلول اولغله برینه ارباب استحقاقدن علیی السور واقع
 تو قیوم رعیع انان حاجانی ملا ابراهیم خلیفه بیروجه لایق و نخل و مستحق اولغله
 متوقا ایست خلد لندن توجیه اولوب برینه بوبرات شریف عالی بنام و برکتک
 باینده قاضی سی مولانا السید محمد ابن زید فضل عوین ایتمکن موجب و واقع ایست
 عرقه سد فدا اولوب بوبرات همایون سعادت شریفی و بر لوم و بیورد و کله بعد الیوم
 عرقوم ابراهیم خلیفه واروب و کرا اولنان جامع شریفه متوقا ایست برینه خلد اولوب
 اولوب خدمت لازمه سن عرجی و عودی قلد قدر نکره بروجہ سببی خلد
 اولوب واقفک روحی و حوام عرقوم لیمجون و عاید و اوست کوسره
 اولبایده ظرف اخردن بروجهمه دخل و تعرض قلمه لیمجون بلوغت
 اعتماد قبله شخر آ فی الیوم العاشر جمادی الاولی سنه اربع و مائت و

115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150
...

۱۱۵

۱۲۱ جہوزم السید الحاج محمد باقر کاتب بیدر

شریعت شہادینہ ازہ قاضی احمدی زید فضلہ بعد
 تحت حکم و مکتوم سردار اولان رفع اولنوب برینہ اسلوب
 تدویر الامائل والاقران السید حاج محمد باقر کاتب بیدر سردار نصب
 و تعیین اولنوب اسلوب مکتوم تحریر وارسل اولنوب
 ان شاء اللہ تعالیٰ و هو لہذا کر کرد کہ مرقومی قضایا مذکور کہ
 سردار لہجہ امور نہ قیام و اونہ ہر اولہ کلہ و کئی
 و جہلہ ضبط و ربطنی خصوصاً امانت و اہتمام المیہ سز
 و سکہ سردار مرقوم سن و بناء مذکور کہ سردار لہجہ سکا
 تفویض اولنوب کر کرد کہ قاعدہ قیوم و قانون اوزرہ ضبط و ربط
 لغوات و دفع و رفع حشرات تہ تنظیم بلاد و اراہ و حال عیام
 بزل اختیار المیہ سن و قضایا مذکورہ مرقوم و مرقوم لہجہ لہجہ
 و جبہ ہی و لہجہ و لہجہ عروبہ جیبی و علمان و قول اولنوب
 بالہجہ سن اوزر لہجہ سردار و نشانی بلوب سو کردن طشر و لہجہ
 خارج و وضع و حرکت بولنوب و انما اطاعت و انقیاد اوزرہ
 اولہ لہجہ سندھی جملہ امور لہجہ احکام شرع شریف و قانون قیوم
 و اوزرہ ضبط و ربط و طوائف مرقوم بل و وارث مرقوم
 ۲ اولنوب سن و کاترین مرقوم سرکہ ضبط و سوق سن و لہجہ
 مرقوم و حاصل اولان نقود سن جانب بیت المال لہجہ و فنز
 مرقوم و اوزرہ لہجہ مرقوم کاترین مرقوم مرقوم و بہر حال سکان
 و لہجہ اصن و راجدینہ باجنت خدعات ساخنے مرقوم
 و مرقوم کاترین مرقوم مرقوم مرقوم مرقوم مرقوم
 اولہ سز مرقوم مرقوم مرقوم مرقوم مرقوم مرقوم

اعلیٰ درجہ

۱۲۵

۱۲۳

۱۱۲ ۱۱۳

قدوة السادات الکرام السید الحاج محمد باقر کاتب بیدر
 بعد التخبہ الوافیہ انہ اولنوب اوزرہ و درین قضایا اوزرہ اولہ سادات
 اوزر لہجہ اسبوسنہ اربع و ماہنہ و الف سبوسنہ قضایا
 مرقوم لہجہ قاضی مرقوم با عرض جنابک توجیہ اولنوب مرقوم سادات
 سز و احترام ابروب قضایا و قاضی مرقوم لہجہ سز و انہ لہجہ
 خفا ایز لہجہ و دفعہ وقت و جنابک لہجہ مرقوم لہجہ مرقوم
 مجانبت و ادقای سب سب سز ایز لہجہ لہجہ مرقوم لہجہ مرقوم
 اسبوسنہ کبرام کمال محنت ایز توجیہ تہ و مرقوم مرقوم
 نامرئیہ ناچیلہ براچر لہجہ المیہ سن و لہجہ جنابک لہجہ مرقوم
 جا و نشان جائزہ ہی اولہ لہجہ خوشدن زبام و بر مرقوم
 عرض و اللہ سز مرقوم مرقوم مرقوم مرقوم مرقوم
 اسلام ایزہ اللہ تعالیٰ تحولہ الی یوم النقام حضرت مرقوم
 دوندر جہون سادات کراکت مرقوم مرقوم لہجہ مرقوم
 مرقوم مرقوم مرقوم مرقوم مرقوم مرقوم مرقوم
 علیہ افضل التخبہ و اکمل السلام اولہ سز و السلام مرقوم مرقوم

۱۲۴

برابر سرفه خالص

مدینه ارنه در دور مشرفه حمله کند و افع مسجد سرفه نصف و نفوس معتبره
 امام اولان علی بن ولی الدین حضرت اولاد بی نصف اجامت مذکور بی سندی
 حسن رفنا سید ارباب استحقاق قدن السبور افع نوبع رفیع ان
 حاقانی حسن خلیفه بی فراغت و قدید ایدوب مرقوم که هر دو جمله لا بی
 و جلال و مستحق اول طغین فارغ مزبور که قصر دیدن نصف اجامت
 مذکور نوجیه اولنوب بدین برات سرفه عالی رخ او بر ملک باشد
 یدیع اولان فارغ مزبور که عتیق برای نوجیه عنایت طلب اشکین واقع
 توجیه و صدقه ایدوب بو برات پهایون و بر قوم و بیورد که بعد ایوم
 مرقوم حسن خلیفه واروب ذکر اولان مسجد شریف فارغ مزبور
 برین نصف امام اولوب خدمت لار سن مر و مودت قد قد نصیب
 نصف و خلیفه بیعت سید مرتضی اولوب واقفان روح و حوام
 عمر و حو لیمان دعایه مداومت کویستم سولید لار عیلت شریف
 اعتماد قید لار تحریر فی ایوم الیوم و غیره شوال المکره حمله فایون

و خط

مدینه ارنه خلافتش در طور مشرفه محلی سکاندن ایکه بوندن اقدم و فایون

ابن عبد الله نام ستمک و رانخی زوجه منکو حرامت و که منی فاطمه بنت فرزند
 خانوان اید ملیت کبیره قرنی اسکلتوم و فاطمه و صلیب و سفیر قرنی قاری و خدیجه
 و عمل فایون: سخاری مستعقدن مکره متوفای مزبور که از که سی تخم برین
 النورنه بالف بیعت التشریح توبر و وقفیم اولان مغزرات و فخریه که
 بر وجه این ذکر اولنور مور فی ایوم الیوم عیشرین من شهر فی ایوم الیوم
 شدت و ما بین والد

بنت مزبور و اول اسکلتوم و فاطمه و عاریت
 سید علی و اولان اشیا و متفرقه قیمتی
 اولان اشیا متفرقه قیمتی

بزرگوار	بارکر راس	مستعمل حالی سجام
۱۰	۱۰	۱۰
۱۰	۱۰	۱۰
۱۰	۱۰	۱۰

الوفیجات

تجهیز تکفین رسم قسوت عاری نالیه کابینه جوفداریه احضار
 سید ابوبکر بن و بن فیت زوجه مزبور فایون هر دو جاق فیت زوجه فاطمه
 جوق ایچون و بریل
 ارشیا قیمتی

بنت مزبور و اول اسکلتوم و فاطمه و عاریت و والد لری قاری ستمک
 امردن باقی
 بالکر بش یوز اولنوز طوقوز و نوز
 الیاق

تایه ایکن ایچوز اولن بش قوش

حصه بنت	حصه بنت	حصه بنت
۲۹	۲۹	۲۹
۲۹	۲۹	۲۹
۲۹	۲۹	۲۹

۱۸۱

سهم کورچی سلیمان انا تک روزیه و فخریه که ذکر اولنور
 نان ویز لرحم برین روغن نهود حصه
 افغانا صبح ایدر اولان کورک اولن کورچینه بولور ستمک فایون
 حصه

مکاتب خزینه عیاره اسیریه و جاسیه مفید و لامطعات

مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه
---	---	---

مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه
---	---	---

مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه
---	---	---

مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه
---	---	---

مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه
---	---	---

مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه
---	---	---

مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه	مقطعه در بیان اسیریه و جاسیه در آواز در کمال و در کمال مقطعه مقطعه مقطعه
---	---	---

صاحب محنت الو

صدا داد

بکرمه حاج میر محمد و ناصر و دیگران

مجموعه
۱۳۱۸۴

اودنه سنجاق فخره عباس الواسطه بنسفه جماعت لایلا و غیره در اول اوج سید بوز سکن دولت
 آنچه بنام مستشرق علی بنهارش عدم رنجندله انجمن ابراهیم حافظه بنسفه بر اخی التمه نامو خود و در وقت
 اولوب بنام خود بولولوله خلود اولوب بنسفه زقا و ارباب بنام اخبار و سبادت انجمنه بنسفه
 ایدن ملاز مطریدن اورنه بولولوله کوز لوج قسملو خود کور حسیه و بزرگک انجمنه
 عنایت کسانه اوده الای سبکسی قدوره الامان وال الاقران السیده سنجاق
 عرض انجمنه قصص و مبارک سزا اعتبار و احوال و احوال سنجاق
 اولوب بنسفه لایلا سبکسی بر اخی التمه سوز انجمنه و سبکسی و بولولوله انجمنه
 سکن اولماز و ما خود اولوب بنسفه بنسفه سبکسی و بولولوله انجمنه
 رفعتن ملاز بنسفه عرض اولوب سبکسی بنسفه اولوب بنسفه سبکسی
 انجمنه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه
 تار بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه
 سفی سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه
 اولوب بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه
 ذکر اولوب بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه
 اولوب بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه سبکسی بنسفه
 وانف

۱۳۴

مجموعه
۱۳۱۸۴

صاحب محنت الو
 صدا داد
 بکرمه حاج میر محمد و ناصر و دیگران

۱۳۵

صاحب محنت الو
 صدا داد
 بکرمه حاج میر محمد و ناصر و دیگران

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خاتم النبيين وأفضل الصلوة عليهم والبركات

137
مجلس تاسیس
مجلس تاسیس
مجلس تاسیس

اداره سنجاشند صادر و جماعت فاضله جماعت موصوفه و غیره چون کرم یکله اخبرند
مشرفی خود ما روزی در این مجلس فضا که در این مجلس موصوفه و دیگران حضرت اولی
رغامت از بر او و لوجه تحول و منفذ اخبرند این روزها در این مجلس که در این مجلس
فد و قد الامار والاقران سید خلیل زید فدر یک به ویر ملک باند عیاشیه رحمانه او نه الای
بیکر فدی الامار والاقران سید محمود زید فدر یک عرض کنند و فخر خاندان خاندان
از این بجه و غیره تمام اجبت اولی فضا و رغامت فزیر یک فدر فضا معده که در این مجلس
و عیاشیه و منفذ عدوتیه که در این مجلس فضا و رغامت فزیر یک فدر فضا معده که در این مجلس
سج اولوب الای بیکر فدی الامار والاقران سید محمود زید فدر یک عرض کنند و فخر خاندان
سید خلیل زید فدر یک عرض کنند و فخر خاندان سید محمود زید فدر یک عرض کنند
بیکر فدی الامار والاقران سید محمود زید فدر یک عرض کنند و فخر خاندان
العالم بالفکر اما طوبی و الیس بالکفیل حقیق سید محمود زید فدر یک عرض کنند
و زید فدر یک عرض کنند و فخر خاندان سید محمود زید فدر یک عرض کنند
توجه اولوب سید محمود زید فدر یک عرض کنند و فخر خاندان سید محمود زید فدر یک عرض کنند
فرمان بیرون فضا به موجب فرمان عالی ذکر اولوب سید محمود زید فدر یک عرض کنند
بیت فضا به موجب فرمان عالی ذکر اولوب سید محمود زید فدر یک عرض کنند
توجه اولوب سید محمود زید فدر یک عرض کنند و فخر خاندان سید محمود زید فدر یک عرض کنند
فرمان بیرون فضا به موجب فرمان عالی ذکر اولوب سید محمود زید فدر یک عرض کنند

137
عنوان: از جمعا ذون بالا فضا احام زام فضا
بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خاتم النبيين وأفضل الصلوة عليهم والبركات

135

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خاتم النبيين وأفضل الصلوة عليهم والبركات

مجلس تاسیس
مجلس تاسیس
مجلس تاسیس

مجلس تاسیس
مجلس تاسیس
مجلس تاسیس

مجلس تاسیس
مجلس تاسیس
مجلس تاسیس

مجلس تاسیس
مجلس تاسیس
مجلس تاسیس

مجلس تاسیس
مجلس تاسیس
مجلس تاسیس

مجلس تاسیس
مجلس تاسیس
مجلس تاسیس

بانه با فتح باران
 خسته و خسته و خسته
 خود با الله من استجاب الرحمن الرحيم
 بسم الله الرحمن الرحيم
 تو گفت علی الله و تو ضعیف علی الله
 و انت خیر من علی
 و انت خیر من علی

139

فی شهر ربيع الاول
 خانه و نامین و الف

او من بود که سرفراز شد
 بر تو سرفراز اولی و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 و سرفراز کرام و سرفراز
 بر تو سرفراز سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز

130
133

131

و سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز

132
133

و سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز

134

و سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز
 سرفراز کرام و سرفراز

135

صورت برات سرفراز عالی

ادینه هر چه سرفراز شد
 ابراهیم بلا و لرزوت اولوب
 ارباب استحقاق دن
 علی خلیفه بن ولایت
 امانت حد کوری متوفای
 بدینه برات سرفراز عالی
 عنایت استمکن و ارفع
 بوبرات همایون سعادت
 ذکر اولنان مسجد سرفراز
 حرمی و موودی تلمذ
 روحی و توام عمر
 بروجهلد دخل و تعرض
 تحذیر آنی البوم الثالث

136
137

صورت برات سرفراز عالی

مدینه ادینه هر چه سرفراز شد
 بنا المبدی جوامع مدرسه
 محمد فوت اولوب بری
 استحقاق دن علی
 خلیفه هر چه سرفراز شد
 بدینه برات سرفراز عالی
 زید فضله عرض استمکن
 اعلم العلماء المهاجرین
 مولانا السید محمد کاظم
 موجودند توجیه و حدیقه
 و سرفراز کرام و سرفراز
 صدر سرفراز کرام و سرفراز
 حرمی و موودی تلمذ
 و توام عمر و توام عمر
 بروجهلد دخل و تعرض
 فیلر تحذیر آنی البوم الثالث

138

137

136

۱۳۶
 انجمن
 انجمن آکمیوز اوچ سینه سی کانون نامینک اوز و تریجی کونئی یوم
 و سینه اقرتیه جانی اوزره آکمیوز دور سینه سی ماه جمادی الاول
 اوز برینجی یوم مذکورم نصف البدن وقت عصره قرار یاقب
 بزم زراعی مقداری اولمشدر و اسبقی اوجا

۱۳۷
 انجمن مسجدی محله کلدون ارباب نام شاپ اورد مجلسه
 باطلار دینار روجوع و دینار اول ارباب اسمی علیده
 سینه اولندینجی قیسه و اوجا جمادی الاول

۱۳۸
 سکی تمام مجلسی محکمه لردن اولوب اسمی کولبهار اولان
 جانون باطلار دینار روجوع و دینار حق قبول و تکرار
 آجینه اسمی سید اولندینجی و کلمه شهادت ذکر
 ایلدکی بو محله قید اولندی پنه سوال المکرم

138